

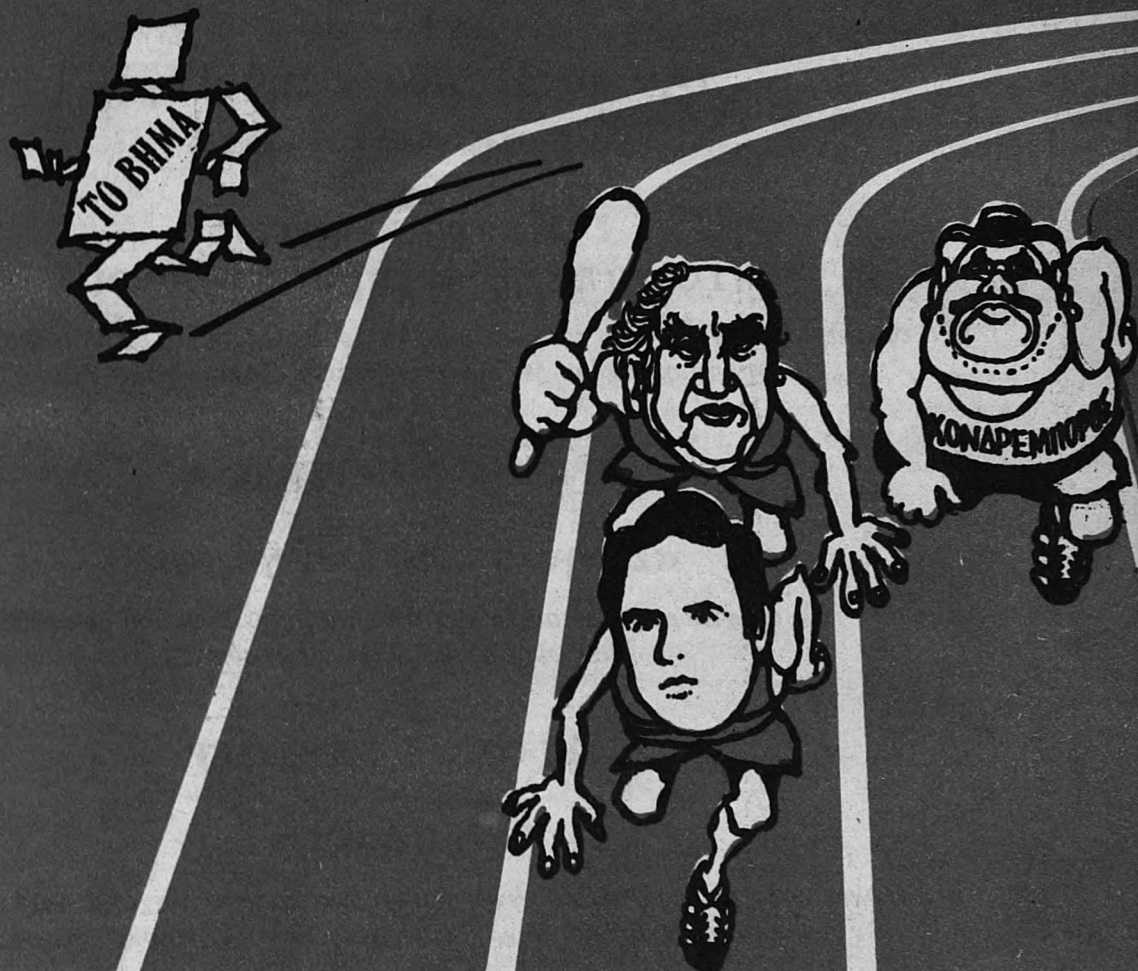
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 213, Παρασκευή 3 Σεπτεμβρίου 1982

Δρχ. 40

ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΣΤΟΥΣ ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΙΒΟΥ

- Υπόθεση ΠΑΝΑΓΟΥΛΗ
- Κρίση στον Τύπο
- Η μάχη της ΝΤΟΜΑΤΑΣ
- ΑΡΣΕΝΗΚΑ μέτρα

ΑΝΤΩΝΗΣ ΛΙΒΑΝΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ «ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, τηλ. 36.10.589 — 36.00.398

*Αυτά τα βιβλία θα γίνουν και εδώ «μπεστ - σέλλερ»...
Κυκλοφορούν σε λίγο καιρό με τη συνεργασία
του Δ.Κ. ΖΑΡΒΑΝΟΥ*

ΑΝΤΖΕΛΑΣ ΝΤΑΙΗΒΙΣ

(Βραβείο Λένιν)

«Αν αυτοί έρθουν την Αυγή»

Μετάφραση: Ρένας Γαλανοπούλου

MORTON MINTZ

«Το χάπι: Ένα σήμα κινδύνου»

Το εφιαλτικό ρεπορτάζ του τιμημένου με το βραβείο Πούλιτζερ διάσημου Αμερικανού δημοσιογράφου. Μετάφραση: Θωμά Παπαρηγόπουλου.

ΙΝΓΚΜΑΡ ΜΠΕΡΓΚΜΑΝ

«Σκηνές από ένα γάμο»

*Το αριστουργηματικό κείμενο του διάσημου Σουηδού σκηνοθέτη.
Μετάφραση: Φίλιππου Δραγούμη.*

MARI-ONTIA ΦΑΡΤΖΙΕΡ

«Ο βιασμός»

Συγκλονιστικό ντοκουμέντο που γνώρισε τα εγκωμιαστικά σχόλια των μεγαλύτερων ευρωπαϊκών περιοδικών. Μετάφραση: Βάσως Νικολοπούλου.

*Πρωτοπόρος πάντοτε ο εκδοτικός οίκος «Αντώνης
Λιβάνης και Σία - Νέα Σύνορα» εξασφάλισε τα
δικαιώματα των συναρπαστικών αυτών βιβλίων και σας
τα παρουσιάζει σε υπεύθυνες μεταφράσεις.*

Πληροφορίες - Παραγγελίες:

Αντώνης Λιβάνης «Νέα Σύνορα» Σόλωνος 94, Τηλ. 36.10.589 - 36.00.398.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

ΑΝΤΙΗΘΡΟΣ: Όταν το ΠΑΣΟΚ ανακαλύπτει τον... Κάουτσκι.....	4
ΑΝΤΙ - ΘΕΣΕΙΣ.....	6
ΗΛ. ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ: Μικρά κι εμπάθη σχόλια για το περιβάλλον....	8
ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΟΥ ΙΡΑΝ: Ένα γράμμα.....	9
ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ.....	10
Κ.Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ: Ο «Άγιος» Ιωαννίνων εξαπάτησε τις αρχές.....	11
ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Η υπόθεση Παναγούλη Δ. ΠΑΠΑΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ: Η κρίση του Τύπου.....	12
Α. ΖΕΡΒΟΥ: Το κλείσιμο του «Βήματος».....	16
Π. ΛΙΝΑΡΔΟΥ - ΡΙΛΜΟΝ: «Τόνωση της προσφοράς» υιοθετεί η κυβερνητική πολιτική.....	18
Π. ΛΑΧΑΝΑ: Η Μάχη της ντομάτας.....	20
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ.....	22
ΓΙΑΝΝΗΣ ΙΩΑΝΝΟΥ: Ο Ευρωπαίος.....	24
ΣΤ. ΡΑΜΦΟΥ: Ιδεολογία και Μαζοτέλεια.....	25
Σ. ΠΑΥΛΟΥ: Κίνημα για την απελευθέρωση της γεροντικής ηλικίας.....	28
ΑΛ. ΑΙΟΛΙΔΗΣ: Το εβραϊκό-(μου) ζήτημα.....	32
Γ. ΔΕΡΜΑΤΗ: Λαύριο - η πόλη με τη σκουριά.....	34
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ.....	40
Γ. ΛΕΩΤΣΑΚΟΥ: Ιθάκη '82.....	41
ΜΙΧ. ΚΑΤΣΑΡΟΥ: Γλώσσα μιας διωκομένης Αριστοκρατίας.....	43
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ.....	44
ΔΙΑΛΟΓΟΣ.....	46
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΙΣΤ' τόμου.....	51

Εξώφυλλο: Ν. ΣΙΔΕΡΗ

ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Στο Α' μέρος του άρθρου του Β. Δρουκόπουλου «Σκωτία»: σημειώσεις πάνω στην ιστορία ενός λαού» στο τχ. 210, στη σ. 38, στην πρώτη παράγραφο, έκτη σειρά, αντί «...ακτήμενες εκμισθωτές...», να διαβαστεί «...ακτήμενες μισθωτές...».

Στο Β' μέρος του ίδιου άρθρου, ο «δαίμων» του τυπογραφείου παρέλειψε ολόκληρη φράση. Έτσι στο τχ. 211-212, στη σ. 43, μετά τη δεύτερη σειρά «...επόμενου πρωινού...», πρέπει να διαβαστεί — σωστά — ως εξής: «Οι μαρξιστές δεν πρέπει να τρέφουν ψευδαισθήσεις ότι θα μπορέσουν να μετατρέψουν τα μέλη του Σκωτικού Εθνικού Κόμματος σε Βιετκόνγκ. Η πάλη για την ανεξαρτησία και το...» και συνεχίζει κανονικά «σοσιαλισμό πρέπει» κτλ.

Η ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ «ΘΕΜΑΤΟΣ ΠΑΝΑΓΟΥΛΗ»

ΠΡΟΦΑΝΩΣ το «θέμα Παναγούλη» διαθέτει περισσότερες πλευρές — και ίσως πιο σημαντικές — απ' αυτές που είδαν το φως της δημοσιότητας. Αλλά κόπιμο ίσως είναι, σε τέτοιες περιπτώσεις, να αποφεύγεται η εικατολογία, η δίκη προθέσεων και η μετατροπή πιθανοτήτων σε «πληροφορίες» ή βεβαιότητες. Γι' αυτό κι εμείς, σ' αυτή τη στήλη δεν θα αποτιμήσουμε πράξεις, ούτε θα ερευνήσουμε κίνητρα. Θα αναφερθούμε, όμως, στο κοινό έδαφος ενεργειών και αντενεργειών, το κομματικό, δηλαδή, καθεστώς του ΠΑΣΟΚ.

ΜΕΧΡΙ σήμερα ο μονολιθικός χαρακτήρας του ΠΑΣΟΚ — αντικείμενο πάγιας κριτικής αρχών από δυνάμεις μέσα κι έξω από το ΠΑΣΟΚ — αποτέλεσε, παρ' όλα αυτά, ένα από τα μεγάλα-του πλεονεκτήματα.

ΕΠΕΤΡΕΨΕ στον κ. Παπανδρέου να πραγματοποιήσει αλληπάλληλους ελιγμούς που δύσκολα θα παρακολουθούσαν συλλογικά όργανα. Ενίσχυσε την εκλογική δύναμη του ΠΑΣΟΚ χάρη στην ελκτική δύναμη που ασκεί σε πλατιά λαϊκά στρώματα η μονοπρόσωπη, στιβαρή, «χαρισματική» ηγεσία. Επέτρεψε ταυτόχρονα την επέκταση της κομματικής επιρροής σε δυνάμεις που μια συντεταγμένη στρατηγική και τακτική σοσιαλιστικής προοπτικής μπορεί να τις άφηνε αδιάφορες ή και να τις τρομοκρατούσε. Επέτρεψε, τέλος, η προστατευτική παντοδυναμία της κορυφής τη συνύπαρξη μέσα στο κόμμα δυνάμεων που υπό άλλες συνθήκες θα μπορούσαν να εκδηλωθούν αντιθετικά ως ανταγωνιστικά.

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ, όμως, η αρχηγική, κατά βάση, δομή του ΠΑΣΟΚ, όσο υποβοηθούσε την αύξηση της λαϊκής και εκλογικής επιρροής, τόσο περιόριζε και υποβάθμιζε το στρατηγικό ρόλο της κομματικής οργάνωσης. Όσο επέτρεπε μια ευχέρεια ελιγμών τόσο μετέτρεπε την κομματική βάση σε ερμηνευτή και απολογητή ενεργειών, παρά συμμετοχο σε διαμόρφωση κατεύθυνσης και «γραμμής». Αν η αρχηγική ακτινοβολία και παντοδυναμία εμπόδιζε τους ανταγωνισμούς, ωστόσο απέτρεπε τη σύνθεση. Αν διευκόλυνε τη διεύρυνση της λαϊκής βάσης περιόριζε ταυτόχρονα τη λαϊκή αυτενέργεια που χαρίζει η συγκροτημένη, ανεμπόδιστη, συνειδητή κομματική δραστηριότητα.

ΙΣΩΣ, λοιπόν, βρισκόμαστε σε μια καμπή, όπου τα «πλεονεκτήματα» μιας χειραγωγμένης κομματικής οργάνωσης — που αποδείχτηκε αποτελεσματική στην αντιπολιτευτική περίοδο, μετατρέπονται πια σε μειονεκτήματα στην περίοδο της υπεύθυνης διακυβέρνησης της χώρας.

ΓΙΑΤΙ, όσα ανάλογα με την υπόθεση Παναγούλη συνέβαιναν πριν το ΠΑΣΟΚ ανέλθει στην εξουσία, είχαν περιορισμένες επιπτώσεις, καθώς αναπόφευκτα συγχέονταν «εν κενώ» οι εκατέρωθεν αιτιάσεις. Τώρα, όμως, που το ΠΑΣΟΚ κυβερνά, οι εσωκομματικές κρίσεις προσλαμβάνουν αυτόματα τη μορφή πολιτικού γεγονότος με βαρύνουσες συνέπειες στο είδος των σχέσεων της κυβέρνησης με το λαό, και μάλιστα στο λαό που την ψήφισε και τη στηρίζει. Διότι φαινόμενα που τείνουν να λάβουν επαναληπτική και ενδημική μορφή, συσσωρευόμενα δημιουργούν ρωγμές στη λαϊκή εμπιστοσύνη, ρωγμές που η πρόσφατη λαϊκή εντολή, το πείσμα και η αποφασιστικότητα στην αναμονή της «Αλλαγής» δεν επιτρέπουν να γίνουν άμεσα ορατές αυτή τη στιγμή.

ΑΝΤΙΘΕΤΑ, όμως, αν το ΠΑΣΟΚ διέθετε ανοιχτές κομματικές διαδικασίες, θέματα τύπου Πέτσου ή Παναγούλη δεν θα υπήρχαν καν, ή θα είχαν εντελώς διαφορετική εξέλιξη και επιπτώσεις. Ο μεν κ. Πέτσος δεν θα ήταν καν μέλος του ΠΑΣΟΚ, ο δε κ. Παναγούλης θα είχε τις απόψεις-του μέσα στο κόμμα και καμιά διαφωνία-του δεν θα γινόταν δημόσιο θέμα και καμιά παραίτησή-του δεν θα υπερέβαινε τα όρια της προσωπικής πολιτικής κίνησης.

ΟΧΙ, ΛΟΙΠΟΝ, για λόγους ουσιαστικούς ως προς το θέμα της σοσιαλιστικής πολιτικής, αλλά και για λόγους πολιτικούς που προκύπτουν από την καθημερινότητα της διακυβέρνησης, το ΠΑΣΟΚ οφείλει να υλοποιήσει τάχιστα τις διακηρύξεις-του και να εμπεδώσει ανεπιφύλακτα την εσωκομματική δημοκρατία, που αποδίδει σε πρόσωπα και αρχές το πραγματικό-τους μέτρο.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ούτε λόγος ούτε σκοπιμότητα για το αντίθετο. Αντίθετα, μάλιστα, όσο διατηρείται το παρόν καθεστώς ο κ. Παπανδρέου γίνεται προσωπικός αποδέκτης όλων των εσωκομματικών συγκρούσεων, που διαστέλλονται έτσι και αποκτούν δυσανάλογο μέγεθος σε σχέση με το πραγματικό-τους βάρος.

ΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΘΕΙ, λοιπόν, σε όλη-της την έκταση και σε όλο-της το βάθος η διακήρυξη της 3ης του Σεπτεμβρίου. Είναι πολλαπλά επίκαιρη...

Όταν το ΠΑΣΟΚ ανακαλύπτει τον... Κάουτσκυ

ΟΙ ΔΙΑΚΟΠΕΣ του «ΑΝΤΙ» — μια και ο Αύγουστος σημαδεύει το τέλος του καλοκαιριού — κράτησαν ένα μόλις δεκαπενθήμερο... Τελικά όμως, και ο Αύγουστος αυτός αποδείχτηκε «μήνας εργασίας», καθώς φορτίστηκε με απανωτά γεγονότα: Από την επιψήφιση του νομοσχεδίου για την εθνική αντίσταση και τις εξαγγελίες Αρσένη για την ανάκαμψη της οικονομίας, ως τις συζητήσεις — και διχογνωμίες — για την κρίση του Τύπου, τις ελληνικές προδιαγραφές στο θέμα των βάσεων ή την παραιτήση του υφυπουργού Εσωτερικών Στάθη Παναγούλη.

ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ αυτό μήνα, τα πολιτικά κόμματα ολοκλήρωσαν σχεδόν τους πίνακες των υποψηφίων δημάρχων-τους, ενώ ο πρώην πρωθυπουργός κ. Γ. Ράλλης, διαχωρίζοντας για μια ακόμη φορά τη θέση-του από τον αρχηγό κ. Ευ. Αβέρωφ, παραδέχτηκε πως υπάρχουν, πράγματι, «ευοίωνες προοπτικές για την ανάκαμψη της οικονομίας», αρκεί η κυβέρνηση να δηλώσει κατηγορηματικά ότι «εγκατέλειψε δια παντός την πρόθεσή-της να εφαρμόσει τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό»!

Οι ανησυχίες ενός υφυπουργού

ΑΥΤΗ ΤΗΝ «εγκατάλειψη του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού», ο Στ. Παναγούλης — με βάση τα όσα αναφέρει στην επιστολή της παραίτησής-του — θεωρεί ήδη δεδομένη: Η κυβέρνηση, γράφει, ολοένα και πιο πολύ απομακρύνεται από τους μεγάλους στόχους του κινήματος — τον ζωντανό και δημιουργικό σοσιαλισμό... Η κυβέρνηση, ολοένα και πιο πολύ, κάνει παραχωρήσεις προς το μεγάλο κεφάλαιο, κ.ά.

ΟΠΩΣ ΑΝΑΜΕΝΟΤΑΝ, η κυβερνητική αντίδραση στις κατηγορίες αυτές, και σε όσες άλλες αναφέρει στην επιστολή-του ο Στ. Παναγούλης, υπήρξε σκληρή και βίαιη. (Σχετικά, κάτι γνωρίζουν, από το «στυλ» αυτό, οι Α. Φωτήλας, Γ. Πέτσος κ.ά.). Εκείνο ίσως που δεν αναμενόταν, ήταν η σύνδεση των κατηγοριών αυτών με την αποστασία: «Επέλεξες, κύριε Παναγούλη — αναφέρει ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου, στην απάντησή-του — μια νέα μέθοδο αποστασίας, για να πλήξεις, μάταια, βέβαια, την πορεία προς το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό... Σήμερα όμως, ΔΕΝ βρισκόμαστε στα 1965... Είναι ειλικρινά λυπηρό ότι την τύχη των αποστατών ακολουθεί σήμερα ένα μέλος της οικογενείας Παναγούλη».

ΑΠΟ ΤΟΝ πρωθυπουργό η «πάσα» δόθηκε στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του κόμματος και στον κυβερνητικό εκπρόσωπο Δημ. Μαρούδα, που αποφάνθηκε, εν χορώ, ότι η ενέργεια Παναγούλη είναι «τουλάχιστον ύποπτη» ότι οι χαρακτηρισμοί που περιέχονται στην επιστολή-του «δημιουργούν υπόβαθρο πράξης αποστασίας» και ότι τόσο το περιεχόμενο της επιστολής, όσο και ο χρόνος επιλογής της πολιτικής αυτής πράξης, «αποτελούν τη φάση ενός γενικού σχεδίου, που έχει σαν στόχο να πλήξει την κυβέρνηση της Αλλαγής».

ΤΑ ΠΕΡΙ «αποστασίας», «υπόβαθρου πράξης αποστασίας», «γενικότερου σχεδίου», κτλ., έσπευσε ν' απορρίψει αμέσως ο διαγραφείς, στο μεταξύ, πρώην υφυπουργός: «Είναι θλιβερό — δήλωσε — να χαρακτηρίζεται σαν «αποστασία» η έντονη ανησυχία-μου για την πορεία του τόπου και του σοσιαλισμού ή η έκφραση διαφωνίας, ουσία της δημοκρατίας... Αποστάτες είναι εκείνοι που εγκαταλείπουν τις ιδεολογικοπολιτικές αρχές και

τις θέσεις-τους και όχι αυτοί που θυσιάζουν αξιώματα για να τις υπερασπιστούν».

«Αποστασία» και κεντρώα σχήματα

ΩΣΤΟΣΟ και παρά τη δήλωση αυτή του Στ. Παναγούλη, σύσσωμος σχεδόν ο φιλοκυβερνητικός Τύπος συνέχισε την επωδό περί αποστασίας, συνωμοσίας, κτλ. «ΣΤΟ ΚΕΝΟ Η ΣΥΝΩΜΟΣΙΑ ΠΑΝΑΓΟΥΛΗ» — ήταν ο κύριος πρωτοσέλιδος τίτλος του «Βήματος της Κυριακής», ενώ την επομένη, δύο άλλες φιλοκυβερνητικές εφημερίδες, το «Έθνος» και «Τα Νέα», με τίτλους παράλληλους, βεβαίωναν πως «Η ΔΕΞΙΑ ΕΥΛΟΓΕΙ (ή ΚΑΠΕΛΩΝΕΙ) ΤΗ ΝΕΑ ΑΠΟΣΤΑΣΙΑ».

ΠΟΙΑ ΟΜΩΣ, τέλος πάντων, είναι η νέα αυτή «αποστασία», τύπου... Κάουτσκυ; Αν θα πιστέψουμε το «Βήμα», η παραίτηση Παναγούλη σχετίζεται με κάποιο κλίμα «αναμονής αποστασίας», το οποίο καλλιεργούν όχι παράγοντες της Δεξιάς — όπως θα μπορούσε να υποθέσει κανείς... — αλλά «πρόσωπα και εφημερίδες που, κατά τα άλλα, εμφανίζονται υπέρμαχοι της κυβερνήσεως»... Και αμέσως παρακάτω: «Οι επίμονες αναφορές σε μυθεύματα για κινήσεις ή προθέσεις κινήσεων με στόχο τη δημιουργία «κεντροδεξιού» σχήματος — παρά το γεγονός ότι κάθε τέτοια προσπάθεια είναι σαφώς καταδικασμένη εκ των προτέρων σε περιθωριακή υπόσταση — έχουν φιλοτεχνήσει ένα πολιτικό σκιάχτρο, το οποίο μοιραία είχε αντανάκλαση στην «προσωπική» πρωτοβουλία του κ. Στάθη Παναγούλη»...

ΤΑ ΠΑΡΑΠΑΝΩ αυτά, γράφονταν στο πολιτικό ρεπορτάζ του «Βήματος της Κυριακής»... Την ίδια μέρα όμως, η ίδια εφημερίδα, από τις στήλες του κύριου άρθρου-της, άνοιγε, θα έλεγε κανείς, έναν έμμεσο, διακριτικό διάλογο με κάποιους μη κατονομαζόμενους «τεχνοκράτες» («πλαισιούμενους από μερικούς πολιτικούς ή πολιτευόμενους»), που αν και δηλώνουν ότι πρόσκεινται φιλικά προς την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, διερευνούν, φαίνεται, την περίπτωση ενός κεντροδεξιού σχήματος: Γιατί συντηρείτε — τους λέει — τον μύθο της κεντροδεξιάς, αφού η σημερινή κυβέρνηση εκφράζει και την κεντρώα πτέρυγα των ψηφοφόρων-της και αφού — λόγω και έργω — η κυβέρνηση αυτή απόδειξε πως δεν ακολουθεί ακραίες επιλογές ούτε στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα, ούτε στα θέματα εξωτερικής πολιτικής;... Άλλωστε, με το να επαναλαμβάνετε, κάθε τόσο, την απειλή περί σχηματισμού κεντροδεξιάς ομάδας, απλώς παίζετε το παιχνίδι των δυο άκρων, που ισχυρίζονται ότι, στο μεταξύ-τους χώρο, υπάρχουν δήθεν περιθώρια και για άλλα κόμματα, πλην του ΠΑΣΟΚ, ενώ, όπως γνωρίζετε και σεις, οι πρόσφατες εκλογές εξαφάνισαν σχεδόν τα κεντρογενή κόμματα... Όσο για την περίπτωση Παναγούλη, δύο τινά, λέει ο αρθρογράφος του «Βήματος», μπορεί να συμβαίνουν: Είτε πρόκειται για ένα καθαρά μεμονωμένο επεισόδιο, είτε για μια ευρύτερη πλεκτάνη, με στόχο την υπονόμηση της Αλλαγής. Αλλά στη δεύτερη αυτή περίπτωση — επιλέγει ο αρθρογράφος — η κυβέρνηση έχει χρέος «να αποκαλύψει τη συνωμοσία σ' όλη της την έκταση», γιατί αυτό επιβάλλει ο σεβασμός προς τη λαϊκή ετυμηγορία της 18ης Οκτωβρίου 1981.

ΠΑΡΑ ΤΗΝ πρόσκληση αυτή, η κυβέρνηση δεν έδωσε συνέχεια. Πράγμα που ενισχύει την άποψη ότι «συνωμοσία» — τουλάχιστον από πλευράς Παναγούλη — δεν υπήρξε. Όσο για το

«κεντροδεξιά σχήματα» — αυτά που υπαινίσσεται το «Βήμα» και που έμμεσα τα φορτώνει σε «πρόσωπα και εφημερίδες που εμφανίζονται υπέρμαχοι της κυβερνήσεως», διάβαζε στο «Έθνος» και την «Ελευθεροτυπία»... — δεν μπορούν ν' αφορούν τον παραιτηθέντα υπουργό, μια και η κριτική του γίνεται από τα αριστερά. Δύσκολα, άλλωστε, θα μπορούσε να υποθέσει κανείς ότι ο Στ. Παναγούλης έγινε «αποστάτης» για να προσχωρήσει σε κάποιο σχήμα της κεντροδεξιάς που θα βγάλει την Ελλάδα από την... ΕΟΚ και το ΝΑΤΟ!

ΕΠΙΜΥΘΙΟ: Ο δογματισμός, ο «μεσσιανισμός» — αυτός που χαρακτηρίζει κάθε δεύτερη γνώμη σαν «πλεκτάνη» ή «αποστασία» — δεν είναι πάντοτε πειστικός. Ενώ, αντίθετα, αποδίδει και βοηθά την υπόθεση της Αλλαγής, η ανοικτή κυκλοφορία των ιδεών, η ανοικτή κριτική για πράξεις ή παραλείψεις ή ταλαντεύσεις της κυβερνητικής ηγεσίας. Και η αλήθεια αυτή ισχύει, έστω και αν ορισμένες τοποθετήσεις του Στ. Παναγούλη (όπως λ.χ. τα περί ΠΑΣΟΚ και εθνικοσοσιαλισμού) υπήρξαν ακραίες, έστω και αν ο τ. υφυπουργός είχε την τάση να εμφανίζεται σαν «εκφραστής» κάποιας — στην ουσία ανύπαρκτης — ομάδας... Αλλά για την υπόθεση Παναγούλη, το «ΑΝΤΙ» γράφει και σε άλλες στήλες-του.

Το νέο (αρ.5) «πλαίσιο» οικονομικής πολιτικής

ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ Αύγουστο που κύλησε, η κυβέρνηση εξαγγέλλει, επιτέλους, το νέο πλαίσιο — πέμπτο, κατά σειρά — οικονομικής πολιτικής, για την έξοδο της χώρας από την κρίση. Και οι μεν ανακοινώσεις Αρσένη, έχουν ήδη σχολιασθεί απ' όλα σχεδόν τα πολιτικά κόμματα. Ωστόσο, εκείνο που δεν φαίνεται να συνειδητοποιεί ακόμη η κυβέρνηση, είναι ότι, παρά τα ανοιγμάτά-της προς την «ιδιωτική πρωτοβουλία» (θα ιδρυθεί ακόμη και ειδική τράπεζα για την ενίσχυση των προβληματικών επιχειρήσεων), ούτε το μεγάλο βιομηχανικό κεφάλαιο, ούτε τα λογής άλλα μεγάλα συμφέροντα, θα δεχτούν — χωρίς αντιστάσεις — οποιοδήποτε καθεστώς «κοινωνικού ελέγχου».

ΤΗ ΘΕΣΗ αυτή υπαινίχθηκε έμμεσα η «Καθημερινή», όταν έγραψε ότι τα κυβερνητικά ανοίγματα έχουν ήδη εξουδετερωθεί με τα όσα δήλωσε ο Γερ. Αρσένης «για αύξηση του ρόλου του δημόσιου τομέα στην οικονομία, για συνεταιριστικές και δημοτικές επιχειρήσεις, για εποπτικά συμβούλια και, γενικότερα, για μεγαλύτερο κοινωνικό έλεγχο στο σύστημα της παραγωγής». Το «μήνυμα» είναι σαφές: Για να «συνεργασθεί» η ιδιωτική πρωτοβουλία με την κυβέρνηση, για να ανακοπεί η «απεργία των επενδύσεων», η κυβέρνηση θα πρέπει όχι μόνο ν' απαρνηθεί όλες τις προεκλογικές επαγγελίες-της περί κοινωνικοποιήσεων, κτλ., αλλά και να εγκαταλείψει κάθε ιδέα «κοινωνικού ελέγχου» της παραγωγής. Παρ' όλα αυτά, η κυβέρνηση εξακολουθεί να πιστεύει πως κύριο μέλημά-της πρέπει να είναι η προάσπιση των θεσμών από τις «μικρές μειοψηφίες, που δεν εκφράζουν το σύνολο των εργαζομένων»...

Βάσεις, διαπραγματεύσεις και «κατανόηση»...

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ σχεδόν με το νέο πλαίσιο οικονομικής πολιτικής, η κυβέρνηση άφησε να διαρρεύσουν «ένιά τινα» σε σχέση με τις επικείμενες ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για τις βάσεις. Αλλά είναι, πρώτα απ' όλα, «επικείμενες» οι διαπραγματεύσεις αυτές ή μήπως κερδίζουν ήδη έδαφος στο παρασκήνιο;

ΤΟ ΕΡΩΤΗΜΑ τέθηκε με αφορμή ανταπόκριση του Σ. Ευσταθιάδη (στα «Νέα»), που υπαινισσόταν ότι οι ελληνικές θέσεις — οι «ελληνικές προδιαγραφές» — είναι ήδη γνωστές στην Ουάσιγκτον και αποτέλεσαν, μάλιστα, αντικείμενο «αναγνω-

ριστικής σύσκεψης» στο Στάιτ Ντηπάρτμεντ... Η κυβέρνηση απόφυγε να σχολιάσει την ανταπόκριση αυτή, ενώ, από την άλλη, επανέλαβε ότι δεν πρόκειται να ζητήσει «εγγυήσεις» από τους Αμερικανούς, για την ασφάλεια των ελληνικών συνόρων της χώρας. Κατά τον πρωθυπουργό Α. Παπανδρέου, «εγγυήσεις» ζητούν μόνον οι δορυφόροι. Όσο για το ότι οι «εγγυήσεις» αυτές αποτέλεσαν, επανειλημμένα στο παρελθόν, σημείο δικής-του αναφοράς, ο πρωθυπουργός είπε ότι τα πράγματα δεν είναι ακριβώς έτσι και ότι, σε κάθε περίπτωση, για τη λαθήμενη αυτή εντύπωση, ευθύνονται οι αμετροεπείς δημοσιογράφοι... Όσο για την ισορροπία 7:10, η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ δεν την διαπραγματεύεται, γιατί τη θεωρεί «δεδομένη» — και ως εκ τούτου — θα ρίξει το βάρος-της, λέει, «όχι τόσο στην ποσότητα, όσο στην ποιότητα».

ΑΥΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ, επέτρεψαν στον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο της Νέας Δημοκρατίας, κ. Κ. Μητσοτάκη, να ισχυριστεί ότι το ΠΑΣΟΚ εμφανίζεται περισσότερο υποχωρητικό, απ' ό,τι ήταν ο ίδιος, πέρσι, στις αντίστοιχες διαπραγματεύσεις... Και, ο μεν κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της Νέας Δημοκρατίας μπορεί τώρα να δηλώνει ό,τι θέλει. Το πρόβλημα για τον λαό είναι ότι δεν γνωρίζει που βαδίζει η σημερινή κυβέρνηση, ούτε στο θέμα του ΝΑΤΟ, ούτε στο θέμα των βάσεων. Όπως δεν γνωρίζει που κατέληξαν οι συνομιλίες με το ναύαρχο Κρόου, αναφορικά με τον επιχειρησιακό έλεγχο στο Αιγαίο. Αυτό που λέγεται πάντως είναι ότι αν ο Αμερικανός ναύαρχος επιδειξει «κατανόηση» και αποδεχθεί τη στοιχειώδη θέση ότι η Ελλάδα είναι υπεύθυνη για την προάσπιση του εθνικού-της χώρου, τότε — σε αντάλλαγμα — η ελληνική πλευρά θα επιδειξει «μεγαλύτερη ευελιξία και ελαστικότητα» απέναντι σε ορισμένες αμερικανικές θέσεις που αναμένεται να διατυπωθούν κατά τις σχετικές διαπραγματεύσεις για τις βάσεις. Και μια από τις θέσεις αυτές, είναι η διεύρυνση της περιοχής δραστηριοτήτων των εδώ αμερικανικών βάσεων.

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, τη στιγμή που σύρονται οι γραμμές αυτές, η ελληνική πλευρά ετοιμάζεται να υποδεχθεί δυο εξέχοντες επισκέπτες: τον πρόεδρο Φρανσουά Μιτεράν και τον Παλαιστινίο ηγέτη Γιάσερ Αραφάτ. Ο πρώτος — αν θα πιστέψουμε την «Ελευθεροτυπία»... — μας φέρνει «επενδύσεις και όπλα»... Ο δεύτερος, τη στυφή γεύση από την τραγωδία ενός λαού που μόνος, αβοήθητος, έμελλε ν' αντιμετωπίσει την ισραηλινή επιδρομή. Την πιο κτηνώδη, από την εποχή του βιετναμικού πολέμου...

ΑΝΤΗΝΩΡ

Κυκλοφορούν 16 τόμοι

αντί

ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΚΗ ΣΗΜΑΙΑ

εφημερίδα

του Κ.Ο. του Κ.Κ.Ε.(μ-λ)

ΑΘΗΝΑ Σολωμού 5 - τηλ. 3615597

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΘΕΣ/ΚΗ Εγνατίας 126 - τηλ. 278978

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

κάθε δεύτερο Σάββατο

ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ ΜΕΤΑ 38 ΧΡΟΝΙΑ...

Μετά από τριάντα οκτώ χρόνια η Εθνική Αντίσταση '41-'44 αγνωρίστηκε. Μοναδική περίπτωση σ' ολόκληρη την Ευρώπη και φαινόμενο άμεσα συνδεδεμένο με το κράτος, που οικοδομήθηκε μετά τον Εμφύλιο Πόλεμο.

Άσχετα από την πολιτική και ιστορική άποψη των δύο Κ.Κ. και του ΠΑΣΟΚ γι' αυτή την περίοδο, η πράξη αυτή αποτελεί ιστορικό γεγονός και σημαίνει το τέλος μιας εποχής και του τρόπου που το Κράτος αντιμετωπίζει τη μεγάλη αυτή περίοδο των αγώνων του ελληνικού λαού. Η κυβέρνηση με αυτή της την πράξη δεν εκπλήρωσε μόνο μια υπόσχεσή της, αλλά πραγματοποιήσε και μια τομή στη στάση του κράτους απέναντι στην Εθνική Αντίσταση. Είναι θέμα τώρα των οργανώσεων του λαού, των κομμάτων, των πρωταγωνιστών εκείνης της περιόδου, αλλά και της κυβέρνησης, η πράξη αυτή να μην παραμείνει στο επίπεδο μιας επετείου αλλά να πάρει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά, που θα την κάνουν ζωντανή και επίκαιρη και στους σημερινούς αγώνες του λαού-μας.

Η αποχώρηση της «ΝΔ» από τη Βουλή πριν την ψήφιση του σχετικού νόμου δεν είναι μόνο πράξη αντίθεσης στην αναγνώριση των οργανώσεων της Εθνικής Αντίστασης. Είναι και πράξη η οποία σημαίνει εμμονή στην πολιτική του εθνικού διχασμού, στην πατριδοκαπηλεία και στο χωρισμό των Ελλήνων σε «εθνικόφρονες» και «προδότες». Δείχνει ακόμα και την αδυναμία της αξιωματικής αντιπολίτευσης να κατανοήσει τη σημερινή πολιτική και κοινωνική πραγματικότητα. Η ενέργεια αυτή δεν μπορεί να εξηγηθεί μόνο ως «αντιπολιτευτική» πράξη. Είναι δείγμα κοσμοθεωρίας και αντίληψης για τη δημοκρατία, που, οι συνέπειές της φθάνουν στη συμμετοχή σε γιορτές σαν αυτές στο Γράμμο και Βίτσι. Τέτοιες ενέργειες όμως βρίσκουν αντίθετη τη μεγάλη πλειοψηφία του ελληνικού λαού, ακόμα και τους οπαδούς της «ΝΔ».

ΓΡΑΜΜΟΣ - ΒΙΤΣΙ ΚΑΙ «ΝΔ»

Οι «εκδηλώσεις» στο Γράμμο και Βίτσι ήταν διπλά αποκαλυπτικές. Πρώτο για την ανυπαρξία μιας ιδεολογικής και πολιτικής γραμμής στο κόμμα της ΝΔ μετά την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης, η οποία την οδηγεί σε πράξεις πατριδοκαπηλείας και καλλιέργειας του διχασμού, γνωστές από το παρελθόν, αλλά κύρια γιατί δείχνει την αδυναμία της να ξεκαθαρίσει το ιδεολογικό και πολιτικό της «στίγμα» μετά την αποχώρηση του ιδρυτή της Κ. Καραμανλή και την ήττα στις εκλογές. Δεύτερο αφήνει να φανεί καθαρά η διαφορετική στάση ηγετικών παραγόντων στο κόμμα της αξιωματικής αντιπολίτευσης. Η παρουσία 35 βουλευτών της ΝΔ στη «γιορτή» μαζί με τα παντοειδή ιζήματα της Δεξιάς, τον εκπρόσωπο του δικτάτορα και τις νεοφασιστικές οργανώσεις είναι ενδεικτική των προσανατολισμών πολλών στελεχών της, αλλά και των αντιλήψεών τους για τη δημοκρατία και την πολιτική Εθνικής Ενότητας. Η ταύτιση στην προκειμένη περίπτωση της αφίσσας της ΟΝΝΕΔ με αντίστοιχες της ΕΝΕΠ και ΕΝΕΚ είναι ένα ακόμη δείγμα για το πού μπορεί να οδηγήσει η επικράτηση παρόμοιων προσανατολισμών και αντιλήψεων. Αλλά και οι τραμπουκισμοί «εθνικοφρόνων» σε βάρος μελών δημοκρατικών κομμάτων και οργανώσεων είναι ενδεικτικά στοιχεία για το πώς αντιλαμβάνονται τη λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών οι θιασώτες του συνθήματος «η λήθη είναι παραμύθι» και όσοι «νεοδημοκράτες» έσπευσαν να «γιορτάσουν» μαζί τους.

Η απροκάλυπτη κάλυψη, με τις δηλώσεις του κ. Αβέρωφ, των «εκδηλώσεων» είναι προσπάθεια να παρουσιάσει τον εαυτό του ηγέτη των «εθνικοφρόνων πατριωτών» και ταυτόχρονα εν όψει δημοτικών εκλογών να συσπειρώσει τους χουντικούς και ακροδεξιούς στα ψηφοδέλτια που υποστηρίζει η Ν.Δ. Μια τέτοια πολιτική είναι διπλά επικίνδυνη. Και για το κόμμα της ΝΔ, γιατί επιτρέπει και καλύπτει κάθε στοιχείο ανωμαλίας στην οποιαδήποτε δράση του και γιατί διατηρεί επίσημα τη γραμμή της κινδυνολογίας και των ανοιγμάτων στα δεξιά, και για τη δημοκρατία και

τους θεσμούς λειτουργίας του κοινοβουλευτισμού, γιατί υπονομεύονται έμμεσα.

Είναι και πολιτική αποτυχημένη όμως. Και απόδειξη γι' αυτό δεν είναι μόνο η παρουσία περίπου 7.000 στις «γιορτές», παρά την πανελλαδική κινητοποίηση, αλλά και η περιφρόνηση και αδιαφορία της κοινής γνώμης. Το λυπηρό, και ανησυχητικό ταυτόχρονα, είναι το ότι στο κόμμα της ΝΔ υπήρξε σιωπή για όλα αυτά κι ο φιλικός της Τύπος — και δεν αναφερόμαστε στην «Ακρόπολη» — προτίμησε τη σιωπή, που εδώ είναι και ενοχή και συγκάλυψη.

Ο Α.Ν. 375/36 ΚΑΙ Ο ΝΟΜΟΣ 942/46

Η πρωτοβουλία του υπουργού Δικαιοσύνης κ. Γ.Α. Μαγκάκη να φέρει στη Βουλή προς ψήφιση νομοσχέδιο σύμφωνα με το οποίο, καταργούνται οι νόμοι 375/36 της δικτατορίας του Μεταξά και 942/46 για τη λήψη μέτρων «προς κατανασμό των πολιτικών παθών» είναι ιστορικής σημασίας. Γιατί ο αναγκαστικός νόμος 375/36, προϊόν του φασιστικού καθεστώτος της 4ης Αυγούστου, στήριξε όλες τις ενέργειες ποινικοποίησης των αντιφασιστικών δραστηριοτήτων και με βάση αυτόν καταδικάστηκαν και εκτελέστηκαν μια σειρά από αγωνιστές μεταξύ των οποίων και ο Ν. Μπελογιάννης. Ενώ ο 942/46 προϊόν του κράτους του εμφύλιου πολέμου ποινικοποιούσε το πολιτικό φρόνημα. Σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση οι εκκρεμούσες δικογραφίες παραπέμπονται στο αρχείο, τα ποινικά μητρώα καταστρέφονται και οι αποφάσεις που εκδόθηκαν με τους προηγούμενους νόμους θεωρούνται μηδέποτε εκδοθείσες.

Οι προηγούμενοι νόμοι έγιναν με πρόσχημα την προστασία της εσωτερικής και εξωτερικής ασφάλειας της χώρας, ουσιαστικά όμως απετέλεσαν το θεσμικό πλαίσιο νομιμοποίησης των διώξεων, της τρομοκρατίας και του χτυπήματος των προοδευτικών και δημοκρατικών δυνάμεων. Στήριξε ο πρώτος τις διώξεις στη διάρκεια της δικτατορίας του Μεταξά και ο δεύτερος σε σχέση με τον πρώτο και μεταγενέστερους νόμους, το πλαίσιο μιας σειράς διώξεων, αλλά και ενός ολόκληρου ιδεολογικού και πολιτικού πλαισίου που στηρίχθηκε η οικοδόμηση του μετεμφυλιακού ελληνικού κράτους.

Το ίδιο το Σύνταγμα, αλλά και οι υπάρχουσες διατάξεις του Ποινικού Κώδικα, αρκούν σήμερα. Οι νόμοι αυτοί όχι μόνο είναι απαράδεκτοι για το δημοκρατικό πολίτευμα και την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών αλλά αποτελούσαν στοιχεία υπονόμευσης του δημοκρατικού πολιτεύματος και της Εθνικής Ενότητας.

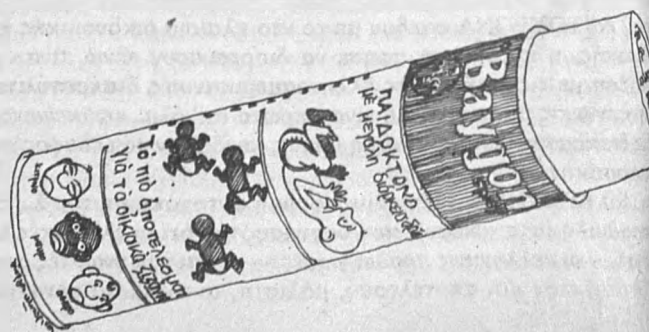
Η ψήφιση του νομοσχεδίου μαζί με την αναγνώριση της Εθνικής Αντίστασης αποτελούν πράξεις ιδιαίτερα σημαντικές, σε σχέση με την ανάγκη στήριξης και προώθησης μιας νέας πολιτικής και καινούριων αντιλήψεων στο θέμα της Εθνικής Λαϊκής Ενότητας.

ΜΠΑΪΓΚΟΝ ΚΑΙ «ΠΑΡΑΛΕΙΨΕΙΣ»

Η απόφαση της κυβέρνησης να απαγορεύσει την κυκλοφορία στην ελληνική αγορά ορισμένων εντομοκτόνων ως επικίνδυνων για την υγεία και επειδή η χρήση τους προκαλεί διάφορες παρενέργειες, αναμφισβήτητη ήταν σωστή.

Το ΑΝΤΙ στο προηγούμενο τεύχος, πρώτο, έφερε στο φως της δημοσιότητας την υπόθεση με το πράσινο Μπαϊγκόν και την ίδια μέρα (6.8.82) ανακοινώθηκε, στο βραδινό δελτίο ειδήσεων, η απόφαση της κυβέρνησης.

Η άμεση αντίδραση — μετά το δημοσίευσμά μας — των υπουργείων Γεωργίας και Εμπορίου στο θέμα Μπαϊγκόν δείχνει

και ευαισθησία και ετοιμότητα προκειμένου για θέματα που αφορούν την υγεία του ελληνικού λαού.

Η υπόθεση βέβαια δεν κλείνει εδώ γιατί, σύμφωνα με πληροφορίες, η γνωστή εταιρία Bayer προσέφυγε στη δικαστική οδό... για να δικαιωθεί! Έπεται συνέχεια δηλαδή.

Ωστόσο στην όλη υπόθεση υπάρχει και μια άλλη πλευρά. Μια σειρά από εφημερίδες την άλλη ημέρα, στα σχετικά ρεπορτάζ, «παρέλειψαν» την οποιαδήποτε αναφορά-τους στο σχετικό άρθρο του ANTI. Το «Έθνος» μάλιστα αναφερόμενο στην απόφαση της κυβέρνησης, στο σχετικό ρεπορτάζ, έγραφε για «εβδομαδιαίο πολιτικό περιοδικό» που έθεσε το πρόβλημα. Απ' όσα τουλάχιστο εβδομαδιαία περιοδικά γνωρίζουμε εμείς στην Ελλάδα, όσο και αν ψάξαμε δεν βρήκαμε λέξη για το θέμα. Φαίνεται ό,τι το «Έθνος» ή έχει την εντύπωση ότι το ANTI είναι εβδομαδιαίο περιοδικό ή ότι γνωρίζει πως το ANTI είναι δεκαπενθήμερη έκδοση και αισθάνεται... άσχημα να το κατονομάσει.

Αλλά γιατί να απορούμε; Όταν οι αρμόδιοι φορείς αρνούνται να ενημερώνουν, ή να ενημερώνονται από τον Τύπο ή να αναφέρονται — όταν επιβάλλεται — στον Τύπο, γιατί να απορούμε για την έλλειψη «δημοσιογραφικής δεοντολογίας»; Γιατί φαίνεται ούτε δεοντολογία υπάρχει ούτε δημοσιογραφία ασκείται — εδώ και τώρα...

ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ ΣΤΗΝ «ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ»

Η δεύτερη επέτειος των συμφωνιών του Γκντανσκ και της ίδρυσης της «Αλληλεγγύης» στην Πολωνία, βρίσκει τη χώρα κάτω από στρατιωτικό καθεστώς και σε πολλές πόλεις την αστυνομία να συγκρούεται με διαδηλωτές. Τα γεγονότα στην Πολωνία τα δυο τελευταία χρόνια απετέλεσαν πρωτόγνωρη εμπειρία για το εργατικό κίνημα με διαστάσεις έξω και πέρα από την Πολωνία. Η βίαιη ανακοπή — με την επιβολή του στρατιωτικού νόμου τον περασμένο Δεκέμβρη — των κοινωνικών και πολιτικών διαδικασιών σ' αυτή τη χώρα, οι συλλήψεις ηγετικών στελεχών της «Αλληλεγγύης», η διάλυση του συνδικάτου, ο παραμερισμός του κόμματος και η αναστολή των συμφωνιών του Γκντανσκ φέρνουν αντιμέτωπο το καθεστώς με την κοινωνία και τη σημερινή Πολωνία να αντιμετωπίζει μια νέα κρίση με απρόβλεπτες συνέπειες και απρόσμενες διαστάσεις.

Οι προοδευτικοί πολίτες σ' όλο τον κόσμο παρακολούθησαν με αγωνία την εξέλιξη και την πορεία των γεγονότων της τελευταίας διετίας στην Πολωνία. Και τα γεγονότα αυτά σημάδεψαν την πορεία του εργατικού κινήματος αλλά και αποτέλεσαν τομή στις απόψεις και αντιλήψεις για το σοσιαλισμό και την πορεία οικοδόμησης μιας κοινωνίας απαλλαγμένης από την καταπίεση, την εκμετάλλευση, τον συγκεντρωτισμό, τον αυταρχισμό και στην οποία η ίδια η κοινωνία θα αποφασίζει για την πορεία-της.

Η επικαιρότητα της συμπάραστασης στην «Αλληλεγγύη» και τον πολωνικό λαό επιβάλλεται τώρα να πάρει και νέες διαστάσεις εκτός από την έκφραση της αλληλεγγύης, τη διαμαρτυρία και την καταγγελία του στρατιωτικού καθεστώτος στην Πολωνία. Η υπόθεση αυτή αφορά την Αριστερά και τις προοδευτικές δυνάμεις όσο ποτέ πριν. Αφορά τη δημοκρατία και το σοσιαλισμό, την ιστορική συνείδηση και το μέλλον της Αριστεράς.

ΟΙ ΕΚΛΟΓΕΣ ΣΤΗΝ ΕΣΗΕΑ

Τα αποτελέσματα των εκλογών στην ΕΣΗΕΑ δεν αποτέλεσαν έκπληξη. Η παράταξη της Δεξιάς του Γ. Αναστασόπουλου κέρδισε τις εκλογές και εκλέγει 7 συμβούλους, η κυβερνητική παράταξη με την οποία συνεργάστηκε το ΚΚΕ εσ. και ανεξάρτητοι δημοσιογράφοι 4 και η παράταξη του ΚΚΕ κανέναν σύμβουλο. Η ΕΣΗΕΑ δηλαδή δεν πρόκειται να αλλάξει πολιτική και θα εξακολουθήσει να έχει τις προηγούμενες απόψεις, της συντηρητικής παράταξης, τόσο για την κρίση στον Τύπο, όσο και για τη θέση των δημοσιογράφων σήμερα. Ωστόσο, η σημερινή κρίση στον Τύπο και η ανάγκη ύπαρξης μαχόμενης δημοσιογραφίας, ικανής να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του σύγχρονου αναγνώστη από τον ημερήσιο Τύπο, εξακολουθούν

να αποτελούν προβλήματα. Ιδιαίτερα μάλιστα σήμερα, όπου η κρίση του Τύπου παίρνει νέες διαστάσεις, ο ρόλος της μαχόμενης δημοσιογραφίας, η θέση του δημοσιογράφου στη διαμόρφωση πραγμάτων και καταστάσεων στα μέσα μαζικής πληροφόρησης πρέπει να επανεξετασθεί και να αποτελέσει, αν όχι το κύριο, ένα από τα βασικά στοιχεία των συζητήσεων και των προβληματισμών γύρω από τα προβλήματα του καθημερινού Τύπου.

Οι μέχρι τώρα δηλώσεις των υπεύθυνων κυβερνητικών παραγόντων, πέρα από το ατυχές της αντιμετώπισης ορισμένων προβλημάτων, είναι χαρακτηριστικές της αδυναμίας να ξεκαθαρίσει η κυβέρνηση την άποψη-της για την κρίση στον Τύπο και να χαράξει μια συγκεκριμένη πολιτική. Τα λάθη των χειρισμών οφείλονται και σε ανεπαρκείς αντιλήψεις για το ρόλο των μαζικών κινήματων, πράγμα που είχε επιπτώσεις στην ΕΣΗΕΑ.

Οι ιστορικοπολιτικοί λόγοι διαμόρφωσης του σημερινού δημοσιογραφικού κατεστημένου είναι γνωστοί. Τα αποτελέσματα δείχνουν όμως, ότι παρά τη γνωστή τάση προσκόλλησής-του, στην κάθε φορά εξουσία (δικτατορία — Καραμανλής) δεν πείσθηκε ότι η σημερινή κυβέρνηση το εκφράζει και δεν αισθάνεται «ασφάλεια», η οποία να του επιτρέπει να πραγματοποιεί διάφορους χειρισμούς.

Τα αποτελέσματα των εκλογών στην ΕΣΗΕΑ σημαίνουν αρκετά και κρύβουν περισσότερα. Και όσο η κρίση στον Τύπο θα παίρνει νέες μορφές η ανάγκη ύπαρξης της μαχόμενης δημοσιογραφίας, της κριτικής, της σωστής ενημέρωσης, της διατύπωσης θέσεων και απόψεων θα γίνεται περισσότερο αναγκαία, αν όχι όρος, για μια διαφορετική σχέση αναγνωστικού κοινού και Τύπου, αλλά και της ίδιας της λειτουργίας των εφημερίδων και των σχέσεών-τους με το κράτος και τα κόμματα.

Ο Κ. ΜΑΧΑΙΡΑΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΕΔΙΟΝ ΤΟΥ ΑΡΕΩΣ

● Από τον κ. Ευ. Μαχάιρα πήραμε το ακόλουθο γράμμα:

Κύριε Διευθυντή,

Στο τεύχος 210/23.7.1982 του περιοδικού-σας και με τον τίτλο «κάτω τα χέρια από το Πάρκο», δημοσιεύεται σχόλιο για το θέμα της στέγασης ή μη του Συμβουλίου της Επικρατείας στο κτίριο που προοριζόταν για «Μουσείο Πασσά». Ο σχολιογράφος υποστηρίζει ότι δεν πρέπει να στεγαστεί εκεί το Σ.τ.Ε. και η γνώμη-του αυτή είναι σεβαστή.

Εκτός όμως απ' αυτό, γράφει και μερικά άλλα πράγματα που κατά τη γνώμη-μου είναι τουλάχιστον άστοχα:

1) Στη δεύτερη παράγραφο, όπου αναφέρει ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών εισηγήθηκε στον υπουργό Δικαιοσύνης, πως η μόνη κατάλληλη θέση για το Συμβούλιο της Επικρατείας είναι ο... σκελετός του πρώην Μουσείου Πασσά, μετά τη λέξη Συλλόγου, προσθέτει μέσα σε παρένθεση τη φράση (ο Πρόεδρος-του πρόκειται στο ΚΚΕ).

Δεν ξέρω αν για να κριθεί μια πράξη του Διοικητικού Συμβουλίου οποιουδήποτε Νομικού Προσώπου ή Οργανισμού συνηθίζεται ν' αναφέρεται σε ποιο κόμμα ανήκει ή «πρόκειται» ο Πρόεδρός-του, αλλά εγώ είμαι ριζικά αντίθετος σε μια τέτοια ταχτική για δύο λόγους:

Πρώτον, γιατί έτσι δεν θα υπάρχουν πια Διοικητικά Συμβούλια, αλλά «κλαδικές» και δεύτερον, γιατί μια ζώη ολόκληρη όπου κι αν ήμουν, ό,τι κι αν έκανα, οι Αρχές Ασφαλείας έσπευδαν να πληροφορήσουν αρμόδιους και μη ότι είμαι «ανατρεπτικό στοιχείο», «αντεθνικώς δρών» κτλ. και δεν περίμενα ότι στην εποχή-μας, θα συνεχιστεί η ταχτική αυτή, όχι μόνο από τις υπηρεσίες Ασφαλείας, αλλά και από τις Δημοκρατικές Εφημερίδες (όπως έγινε στις τελευταίες αρχαιρεσίες του ΔΣΑ) και τα πολιτικά περιοδικά.

Αλλά δεν πρόκειται μόνο γι' αυτό. Ο συντάκτης του σχολίου αυτού, δεν αρκείται να με εντάξει σ' ένα κόμμα ή να με γράψει οπαδό-του, παρά την επιμονή-μου να είμαι ανένταχτος, αλλά συνδυάζει την ένταξή-μου με την παραπάνω εισήγηση του ΔΣ του ΔΣΑ, για να καταλήξει στο σοφό συμπέρασμα ότι «είναι πολύ πιθανό, ότι, μέσα στα πλαίσια της διαμάχης ΚΚΕ - ΠΑΣΟΚ, το θέμα του πάρκου αποτελεί νέα πεπονόφλουδα (που πάτησε με μεγάλη άνεση ο υπουργός Δικαιοσύνης) και που στοχεύει πια στον Ανδρέα Παπανδρέου, σε μια προ-

σπάθεια να υπονομευθεί το κύρος και η απήχυσή-του στον ελληνικό λαό».

Μια τέτοια σύλληψη μοιάζει περισσότερο με αστυνομική φαντασία παρά με ανάλυση των κοινωνικών και των πολιτικών δεδομένων. Αν όμως ο συντάκτης του σχολίου διάβαζε το γράμμα του Δικηγόρου που δημοσιεύεται κάτω απ' αυτό, θα έβλεπε ότι όλες οι συνδικαλιστικές παρατάξεις που εκπροσωπούνται στο ΔΣ του ΔΣΑ (δηλαδή και η παράταξη του ΠΑΣΟΚ) είναι ρυθμωμένες στη λύση που προτείνουμε. Είναι δε βέβαιο ότι ούτε η παράταξη αυτή, ούτε η Διοίκηση του ΔΣΑ θέλει να μειώσει το κύρος του κ. Παπανδρέου. Είναι γενική η παραδοχή ότι η σημερινή Διοίκηση του ΔΣΑ δεν προσαρμόζει τις αποφάσεις-της στα πλαίσια της διαμάχης οποιουδήποτε κόμματος με την Κυβέρνηση. Πιστεύει στην αυτονομία του συνδικαλισμού και το 'χει αποδείξει όχι μόνο με λόγια, αλλά και με έργα.

Ως προς την ουσία του θέματος, είναι φανερό ότι τόσο ο σχολιογράφος όσο και ο επιστολογράφος σας, είναι απληροφόρητοι: Δεν ανακίνησε ο ΔΣΑ το θέμα της μεταστέγασης του Σ.τ.Ε. αλλά η Κυβέρνηση, που χειριάζεται τον β' όροφο των παλαιών ανακτόρων, όπου στεγάζεται σήμερα το Σ.τ.Ε. Για να στεγάσει όμως στο χώρο αυτό υπηρεσίες της Βουλής, πρέπει κάπου αλλού να στεγάσει το Σ.τ.Ε. και βέβαια όχι οπουδήποτε, δηλαδή όχι στο Αρσάκειο ή στο κτίριο της οδού Σανταρόζα ή σε οπουδήποτε άλλο σταύλο ή κάτεργο.

Δεν θεωρεί λοιπόν ο ΔΣΑ ζήτημα αιχμής τη στέγαση του Σ.τ.Ε., αλλά τη στέγαση των Δικαστηρίων της ουσίας, Πολιτικών και Διοικητικών. Και για το λόγο αυτό ζητεί από την Κυβέρνηση να πάρει «εδώ και τώρα» τις σχετικές αποφάσεις και να διαθέσει τ' απαιτούμενα ποσά από τον προϋπολογισμό των δημοσίων επενδύσεων.

Αν όμως η Κυβέρνηση αποφασίσει και τη μεταστέγαση του Σ.τ.Ε., ο ΔΣΑ δεν νοιάζεται να εξασφαλίσει πράσινο και ανέσεις στους «γραφειοκράτες του Σ.τ.Ε.» (όπως έγραψε στην «Καθημερινή» υβριστικά για τους ανωτάτους δικαστικούς ένας άλλος επιστολογράφος, δυστυχώς επιστήμονας κι αυτός), αλλά πιστεύει:

α) ότι το Σ.τ.Ε. δεν μπορεί να μεταφερθεί στο Φάληρο ή στην Κηφισιά·

β) ότι πρέπει να στεγαστεί σε κατάλληλο κτίριο, ώστε να μη ρεζιλεύεται η Δικαιοσύνη και η Χώρα·

γ) ότι δεν υπάρχει τέτοιο κτίριο στην Πρωτεύουσα, ούτε χώρος στον οποίο μπορεί να χτιστεί. Και·

δ) ότι ο σκελετός του Μουσείου Πασά καταλαμβάνει 1, 1/2 στρέμματα και ότι μπορεί το Σ.τ.Ε. να στεγαστεί σ' αυτό το κτίριο και ολόκληρος ο χώρος που το περιβάλλει να γίνει κοινόχρηστο Πάρκο.

Όσοι δεν συμφωνούν μ' αυτές τις σκέψεις, ας προτείνουν μια άλλη λύση. Είναι εύκολο ν' απορρίπτεις μια πρόταση (και να βρίζεις κτλ). Εκείνο όμως που έχει αξία, είναι να προτείνεις μια καλύτερη λύση.

Με τιμή

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΜΑΧΑΙΡΑΣ
Πρόεδρος του Δ.Σ.Α.

Απάντηση του «ΑΝΤΙ»

● Συμφωνούμε ότι το Σ.τ.Ε. πρέπει να στεγαστεί και βέβαια όχι «σε σταύλο ή κάτεργο». Πιστεύουμε όμως ότι οι υπάρχοντες χώροι στην Αθήνα πρέπει να παρ α μ ε ι ν ο υ ν στη διάθεση των δημοτών της Αθήνας, κοινόχρηστοι και να διαμορφωθούν κατάλληλα σε πάρκα. Ο χώρος που υπάρχει, ο σκελετός του κτιρίου του Μουσείου Πασά είναι ένας από αυτούς, τους ελάχιστους, που έχουν μείνει στην Αθήνα και δεν πρέπει να επιτραπεί από την Πολιτεία να γίνει ένας ακόμη τσιμεντένιος όγκος. Εκεί είναι οι αντιρρήσεις-μας. Και στο θέμα του αν πρέπει να παραμείνουν στη διάθεση ή όχι των δημοτών οι υπάρχοντες ελεύθεροι χώροι στην Αθήνα, ο πρόεδρος του ΔΣΑ δεν φαίνεται να έχει θέση, ενώ στο συγκεκριμένο θέμα του Μουσείου Πασά έχει θέση και μάλιστα «ότι μπορεί το Σ.τ.Ε. να στεγαστεί σ' αυτό το κτίριο». Αλλά ο κ. Μαχαιράς αγνοεί ή «θέλει» να αγνοεί και την προσωπική απόφαση του πρωθυπουργού Α. Παπανδρέου σύμφωνα με την οποία ο χώρος του Μουσείου Πασά ανήκει στους Αθηναίους δημότες. Το γεγονός αποτελεί παράλειψη ή ευσχημο τρόπο επανατοποθέτησης του προβλήματος;

Για το ότι τέλος ο κ. Μαχαιράς εκλέχθηκε πρόεδρος του ΔΣΑ με την παράταξη που υποστήριζε το ΚΚΕ είναι γνωστό σε όλους. Ειλικρινά όμως το συζητήσά με τις «Αρχές Ασφάλειας» δεν επιθυμούμε να τον σχολιάσουμε. Ελπίζουμε πάντως και το επιθυμούμε να μην πέρασαν καν από τη σκέψη του κ. Μαχαιρά τα υπονοούμενα που διαφαίνονται στο συμπέρασμα της επιστολής-του.

Μικρά κι εμπαθή σχόλια ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

● Ένα ακόμα πυρηνικό εργοστάσιο — το μεγαλύτερο των ΗΠΑ — τέθηκε αυτές τις μέρες εκτός λειτουργίας. Αιτία η σημαντική διαρροή ραδιενέργειας από το κύκλωμα ψύξης. Για τους άσπονδους φίλους αυτής της «ακίνδυνης» τεχνολογίας διαθέτουμε λεπτομερή κατάλογο των ατυχημάτων.

● Το χαϊδεμένο παιδί των καιρών της αντιπολίτευσης, το ΠΑΚΟΕ, με τις ύποπτες διασυνδέσεις και την περιβαλλοντικά αναρμόδια υπόσταση, φιλοξενείται τώρα στις στήλες των εφημερίδων της Δεξιάς. Σημεία των καιρών και στοιχεία της κρίσης του Τύπου. Που εξελίσσεται σε ανυπόληπτο. Τότε και τώρα.

● Πενήντα ευρωβουλευτές θα επισκεφθούν το λεκανοπέδιο για να σχηματίσουν ιδίαν αντίληψη για το διάσημο ανα την Ευρώπη νέφος. Και για να χρηματοδοτήσουν σχετικές μελέτες και έργα απορρύπανσης, μέσα απ' τα προγράμματα του Περιφερειακού Ταμείου. Ελπίζουμε ότι το ποσόν που θα εισπράξει τελικά η ελληνική πλευρά θα είναι μεγαλύτερο από τα συνολικά έξοδα της πολυπληθούς αποστολής.

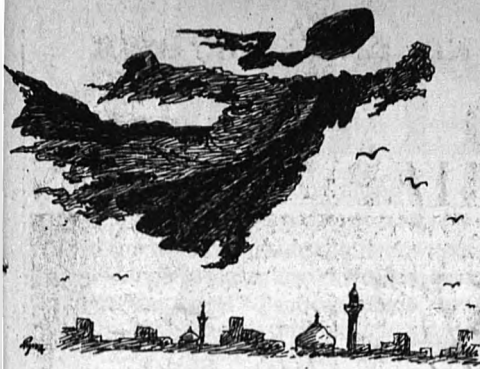
● Εβδόμηντα εννεα νέους υπαλλήλους θα προσλάβει το Υπουργείο Συγκοινωνιών για τον έλεγχο των καυσαερίων. Το μέτρο λέγεται πως θα συμβάλλει στην καταπολέμηση του νέφους. Αρκεί να ληφθούν υπόψη οι επανειλημμένες παρατηρήσεις αρκετών επιστημόνων και ειδικών για την ακαταλληλότητα των σημερινών μεθόδων και την αναποτελεσματικότητα των υιοθετημένων ρυθμίσεων στους κινητήρες.

● Επαναλειτούργει το Βυρσοδεψείο του Σουρλάγκα στη Μυτιλήνη λίγες μέρες μετά την απόφαση για δίμηνη αναστολή των εργασιών. Πιέσεις από «αναπτυξιακούς» παράγοντες και κροκοδείλια δάκρυα με παραπομπές αλήθειες από το σωματείο των εργαζομένων ερμηνεύουν προφανώς την κυβερνητική μεταστροφή. Να προσθέσουμε και τις πληροφορίες σύμφωνα με τις οποίες η εν λόγω βιομηχανία άρχισε να εφαρμόζει σύγχρονες μεθόδους απορρύπανσης. Δες και η προστασία του κόλπου της Γέρας που αργοπεθαίνει, να είναι θέμα προθέσεων.

● Η τραγική μοίρα των δασών-μας επιβεβαιώθηκε και φέτος πανηγυρικά. Οι φασιστικοί εμρησμοί, οι οικοπεδοφάγοι, οι «απρόσεκτοι» εκδρομείς, οι αδιόρθωτοι αγρότες, το ελαττωματικό δίκτυο της ΔΕΗ, ανεξακρίβωτες υποθέσεις. Οι υπεύθυνοι δυσεύρετοι. Αλήθεια που είναι ο μηχανισμός της ασφάλειας; Που είναι η αυτοοργάνωση των πολιτών για την υπεράσπιση του ζωτικού-τους χώρου; Και τι μας περιμένει το επόμενο καλοκαίρι;

● Τριακόσιες χιλιάδες Έλληνες κυνηγοί εξορμούν εναντίον της φύσης. Με την έναρξη της κυνηγετικής σαιζόν, το πιο ανδροπρεπές τμήμα της ελληνικής κοινωνίας θα επιδοθεί και πάλι στο καταστροφικό του σπόρ. Μέσα στις οδηγίες της Συνομοσπονδίας αναφέρονται και η προτροπή «να σκοτώνονται και τα επιβλαβή θηράματα (αλεπού, τσακάλι, νυφίτσα, κοννάβι, λύκο, οχιά) τα οποία κάνουν θραύση σε λαγούς, πέρδικες και μικροπούλια». Το συνδικάτο του εξευγενισμένου αυτού εγκλήματος ζητάει ακόμη «να επιτραπεί για την εξόντωση των βλαβερών ζώων η χρησιμοποίηση δηλητηριωδών ουσιών, εφ' όσον κάθε άλλη προσπάθεια για την καταπολέμησή-τους δεν φέρνει αποτέλεσμα λόγω της ιδιομορφίας του ελληνικού εδάφους». Τίτλος: η συμβολή της βαρβαρότητας στην αποκατάσταση της οικολογικής ισορροπίας.

Ηλίας Ευθυμίουπουλος

ΓΙΑ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ!

Είχε κυκλοφορήσει το προηγούμενο τεύχος, όταν πήραμε από την πρεσβεία της Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν την επιστολή που ακολουθεί.

Η προμετωπίδα γράφει:
ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΙΣΛΑΜΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΟΥ ΙΡΑΝ.

«ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΠΟΛΥΕΛΕΟΥ ΚΑΙ ΦΙΛΕΥΣΠΛΑΧΝΟΥ ΘΕΟΥ».

Μας γράφει λοιπόν το γραφείο της πρεσβείας:

Αξιότιμε Κύριε Εκδότη,

Για σεβασμό στην ελευθεροτυπία, έχουμε την τιμή να σας παρακαλέσουμε, αν είναι δυνατό, να δημοσιεύσετε το ακόλουθο, σαν απάντηση στο σχόλιο, με τίτλο «Ιράν-Ιράκ: κι άλλο λάδι στη φωτιά της Μ. Ανατολής», που δημοσιεύτηκε στο τεύχος 210 του περιοδικού σας, στις 23 Ιουλίου, 1982.

«Το αποτέλεσμα του επιβαλλόμενου πολέμου Ιράν-Ιράκ είναι η αφύπνιση των λαών της Μ. Ανατολής, η οποία αφύπνιση έχει διαταράξει την ησυχία των ιμπεριαλιστών».

Ακόμα είναι για μας ανεξήγητο το ότι για δύο ολόκληρα χρόνια η Ισλαμική πατρίδα μας, η Περσία, έτρεμε κάτω από τις μπότες των Ιρακινών στρατιωτών και κανένας συγγραφέας ή δημοσιογράφος δεν έγραφε τίποτα για την εισβολή του Ιράκ στην Περσία, η οποία εισβολή είχε σαν αποτέλεσμα τη σφαγή των χιλιάδων ανδρών, γυναικών, ακόμα και παιδιών, γερόντων και αρρώστων, και την καταστροφή των τζαμιών, εκκλησιών και βιομηχανικών αστικών εγκαταστάσεων. Όμως τώρα, που η Περσία πάει να τιμωρήσει τους εισβολείς και να «κρούσει τον κώδωνα κινδύνου» για την πτώση των δούλων και λακέδων των διεθνών καταπιεστών, μερικοί μιλάνε για «άλλο λάδι στη φωτιά της Μ. Ανατολής». Ο περσικός λαός σε όλη την πορεία-του μέσα στην Ιστορία έχει δείξει πως δεν αφήνει αναπάντητες τις επιθέσεις του εισβολέα και όχι μόνο τον διώχνει από τα ιερά χώματά-του, αλλά και τον τιμωρεί όπου και αν πάει.

Η εξαγωγή της Ισλαμικής Επανάστασης και ο τρόπος ενέργειας των εξαγωγών-της, οι οποίοι έχουν θέσει σαν ιερό σκοπό τη μάχη και το μαρτύριο για τη σωτηρία του Ανθρώπου, όχι μόνο ξύπνησε τους λαούς των Ισλαμικών χωρών, αλλά έχει συγκλονίσει τους καταπιεστές της Δύσης και της Ανατολής, και για τους μαχητές του Ισλάμ ο αγώνας αυτός αξίζει πολύ περισσότερο από τη ζωή-τους.

Στις Ισλαμικές χώρες η τιμωρία του εισβολέα, όπου και αν βρίσκεται αυτός, έχει μεγάλη σημασία και αυτό είναι ένα καθήκον για κάθε

Ισλαμική κοινωνία. Έτσι η υπεράσπιση των ισλαμικών συνόρων θα συνεχίζεται για πάντα, και αν οι διπλοπρόσωποι καιροσκόποι νομίζουν ότι μπορούν να εκμεταλλευτούν την απουσία των μαχητών αυτών από τα σύνορα, είναι γελασμένοι.

Συμφωνούμε με τον αρθρογράφο ότι «ο Σαντάμ δεν αισθάνεται καλά» και πιστεύουμε ότι είναι ένας ετοιμοθάνατος ο οποίος πρέπει να πληρώσει για τη δουλοπρεπεία-του.

Για το θέμα των υπερδυνάμεων, πρέπει να πούμε ότι αυτές μόνο για σας τους δειλούς που σκέφτεστε μονάχα την ησυχία σας, φαίνονται μεγάλες και τρομερές. Για κείνους, όμως, που ο σκοπός της ζωής είναι η αυτοθυσία για την Αλήθεια, την πραγμάτωση της κοινωνικής δικαιοσύνης, την αφύπνιση των ανθρώπων, τη σωτηρία των καταπιεσμένων ή την επιστροφή των ανθρωπίνων αξιών στον Άνθρωπο, γι' αυτούς οι υπερδυνάμεις είναι ένας χάρτινος τίγρης. «Τρελοί» είναι εκείνοι που έχουν κυριευτεί από φόβο και εκείνοι που θυσιάζουν την ανθρωπότητα για τα βρώμικα συμφέροντα και τους σκοπούς-τους. Όμως μέινετε ησυχoi, όπως αναφέραμε πιο πάνω και όπως επανειλημμένα έχει τονιστεί από το επίσημο βήμα, ο δρόμος για να φτάσουν οι μαχητές του Ισλάμ στο μέτωπο των σιωνιστών εισβολέων περνάει μέσα από την Βαγδάτη και ελπίζουμε σύντομα να είστε θεατές της προέλασης αυτής.

Ο αρθρογράφος στο τέλος έχει προεξοφλήσει ότι «ο Χομεϊνί δεν μπορεί να φτάσει — ακόμα κι αν το ήθελε — σε απόσταση βολής από το Ισραήλ», δηλαδή θεωρεί το Ισραήλ τόσο ισχυρό που ούτε μπορεί να φανταστεί πως οι λαϊκές δυνάμεις μπορούν να το νικήσουν. Και πριν από την Περσική Επανάσταση, πολλοί δεν μπορούσαν να φανταστούν πως είναι δυνατόν ο Σάχης, με όλη την ισχύ και τα μέσα του, να πέσει. Και όμως είδαμε όταν μια δύναμη στηρίζεται στο λαό και αγωνίζεται για τα ανθρώπινα ιδανικά και λαϊκούς στόχους, τελικά θα νικήσει. Έτσι και το Ισραήλ δεν είναι μια υπολογίσιμη δύναμη απέναντι στην ισχύ των ενωμένων μουσουλμανικών λαών της περιοχής.

Όπως λέγει ο Ιμάμης Χομεϊνί, «αν ενωθούν όλοι οι μουσουλμάνοι του κόσμου και ο καθένας τους ρίξει ένα κουβά νερό στο Ισραήλ, η πλημμύρα θα πάρει το Ισραήλ».

Γραφείο Τύπου
Πρεσβεία Ισλαμικής Δημοκρατίας του Ιράν
Αθήνα

● Από την πλευρά του, το ANTI έχει να παρατηρήσει τα ακόλουθα:

1. Θεωρεί γνώρισμα του ολοκληρωτισμού τη μισαλλόδοξη μονοπώληση της απόλυτης «αλήθειας», κι απ' αυτή την άποψη, δυσκολεύεται υπερβολικά να βρει κοινή γλώσσα με τους ζηλωτές του περσικού πανισλαμισμού.
2. Δεν γνωρίζει πολλά για το χιούμορ των περσών χομεϊνικών, αλλά βρίσκει κομικό το να επικαλούνται την «ελευθεροτυπία» την οποία στον τόπο-τους κάθε άλλο παρά σέβεται.
3. Δεν γνωρίζει αν στον περσικό γραπτό λόγο χρησιμοποιούνται τα εισαγωγικά. Για τους Έλληνες, πάντως, «τρελός» από τρελό έχει διαφορά.

4. Αμφιβάλλει για το κατά πόσον οι υπεύθυνοι του γραφείου Τύπου της εδώ Ιρανικής Πρεσβείας γνωρίζουν ελληνικά, αλλά έχει την ακλόνητη βεβαιότητα ότι «ρίχνω λάδι στη φωτιά» μπορεί θαυμάσια να σημαίνει «συμβάλλω στη διαδικασία αποσταθεροποίησης», πράγμα πολύ συχνά θεμιτό.

5. Αισθάνεται την ανάγκη να υπενθυμίσει ορισμένες από τις απόψεις-του σχετικά με τα θέματα που φαίνεται ν' απασχολούν τον επιτολογράφο:

● Το ANTI έχει ανεπιφύλακτα καταδικάσει την ιρακινή εισβολή στο Ιράν θεωρώντας-την απρόκλητη επίθεση με ωμά ηγεμονιστικά κίνητρα. Επιπλέον, έχει διατυπώσει, σχετικά πρόσφατα μάλιστα, τη γνώμη-του για τους κρατούντες στη Βαγδάτη χαρακτηρίζοντάς-τους «δολοφονική κλίκα του Σαντάμ Χουσεϊν». Συμβαίνει, όμως, να μη θέλγεται ούτε από τη συριακή εκδοχή του μπασθικού «σοσιαλισμού» την οποία τόσο πολύ εκτιμάει το καθεστώς της Τεχεράνης. Και η εκτίμηση αυτή δε φαίνεται να μετριάζεται καθόλου από τη σφαγή αθρόων «Αδελφών Μουσουλμάνων» στην οποία επιδίδεται κάθε τόσο ο φίλος της Τεχεράνης κ. Άσσαντ. Και γιατί, άλλωστε, να μετριάσει; Αφού η Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν στέκεται στα πόδια-της μόνο και μόνο επειδή έχει ακόμη τη δυνατότητα να βασανίζει και να σφάζει μουσουλμάνους αγωνιστές που τόσο συνέβαλαν στην ανατροπή του σαχικού καθεστώτος, τις καταστατικές μεθόδους του οποίου έχει υιοθετήσει και τελειοποιήσει. Κάτι ξέρουν για όλα αυτά οι μαχόμενοι λαοί του Ιράν: Πέρσες, Κούρδοι, Αζερμπαϊτζανοί...

● Το ANTI λυπάται, αλλά δεν είναι έτοιμο να συμμεριστεί τον ισχυρισμό της Τεχεράνης ότι η επιχειρούμενη εισβολή των στρατευμάτων-της στο Ιράκ αποτελεί μέτρο προστασίας των «ισλαμικών συνόρων» (sic!). Επ' αυτού υπενθυμίζει ότι ο Σαντάμ Χουσεϊν προσπάθησε να δικαιολογήσει την ιρακινή εισβολή στο Ιράν επικαλούμενος κάποια ανάγκη προστασίας συνόρων και «νόμιμων» συμφερόντων. Επίσης (κι εδώ ο παραλληλισμός είναι ακόμα πιο ανατριχιαστικός), το Ισραήλ επιδίδεται στη γενοκτονία των Παλαιστινίων του Λιβάνου εν ονόματι της προστασίας των «εβραϊκών συνόρων».

Αλλά αυτό δεν είναι το μόνο κοινό σημείο ανάμεσα στην Τεχεράνη και στο Τελ Αβίβ. Όπως το σιωνιστικό κράτος πασχίζει παντί σθένει να εξουθενώσει τις μη εβραϊκές εθνότητες της Παλαιστίνης έτσι και το καθεστώς της Τεχεράνης προσπαθεί να κρατήσει υποδουλωμένους τους μη περσικούς λαούς του Ιράν, στερώντας-τους το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης. Όπως το σιωνιστικό καθεστώς μπορεί να συντηρήσει την ύπαρξή-του μόνο ζώντας διαρκώς με την ψύχωση του πολέμου ενάντια σε κάποιον εχθρό, έτσι και η Ισλαμική Δημοκρατία έχει ανάγκη από ένα διαρκή πόλεμο ενάντια σε «άπιστους». Η εθνοτική εξωστρέφεια και ο άμετρος εθνικισμός είναι κοινό γνώρισμα των δύο καθεστώτων.

Και μπορεί μεν η Τεχεράνη να χρησιμοποιεί σφοδρά αντιισραηλινή φρασολογία, αλλά αυτό δεν την εμποδίζει ν' αγοράζει από το Ισραήλ όπλα και ανταλλακτικά που της χρειάζονται στον πόλεμο.

 ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ εκλογές.

Απόφαση του Δήμου Αθηναίων για την εξασφάλιση της καλύτερης προβολής των εκλογικών συνδυασμών με την ελάχιστη όμως «αφισορύπανση» και «ηχορύπανση». Θα τους παραχωρηθούν — λέει — 400 ειδικές επιφάνειες για την αφισοκόλληση και ειδικές επίσης θέσεις για την ανάρτηση αεροπανών. Τα μεγάφωνα των εκλογικών κέντρων θα λειτουργούν μια μεσημεριανή και δύο απογευματινές ώρες.

Επικροτώ τα μέτρα σαν φιλολαϊκά. Όποιος πει πως προτιμά τα αφισομεγαφωνικά που υποστήκαμε στις τελευταίες τρεις βουλευτικές και δύο δημοτικές εκλογές σίγουρα δεν θα έζησε ούτε λεπτό τέτοιες μέρες στα Χαυτεία. Ατέλειωτες ώρες οπτικοακουστικού μαρτυρίου. Αν ήθελες να τυραννήσεις κάποιον — το '81 — δεν είχες παρά να τον ξεγελάσεις να κατηφορίσει την Πανεπιστημίου, από Μπενάκη και κάτω. Τα τελευταία πενήντα μέτρα θα ήταν τα μαρτυρικότερα. Θα τον έπαιρναν από πίσω τα συνθήματα του ΚΚΕ Εσωτερικού. Από αριστερά — ανεπανάληπτη εποχή! — του ΠΑΣΟΚ. Και από δεξιά — έβγαιναν από ένα παραθυράκι πάνω από το Σινέ Αλάσκα

— του ΚΚΕ. Οι εργαζόμενοι στην περιοχή έκλαιγαν. Φορούσαν ωτασπίδες. Έπαιρναν ηρεμιστικά. Οι πελάτες δεν πλησίαζαν. Οι περαστικοί τὸ 'βαζαν στα πόδια. Να πούμε για την αφισοκόλληση; Ο μέσος χρόνος ζωής μιας αφίσας ήταν στην εκτός δακτυλίου Πατησίων 2-3 ώρες, στην εντός δακτυλίου Πατησίων μισή ώρα. Στην Πατησίων προ του Πολυτεχνείου 10 πρώτα λεπτά. Στα Χαυτεία 2-5 πρώτα λεπτά. Μετά την παρέλευση του προαναφερθέντος χρόνου η αφίσα βρισκόταν κάτω από μιὰ άλλη, συνήθως του ΚΚΕ. Τα θαυμάσια παιδιά της ΚΝΕ συνέχιζαν την λαμπερή αγωνιστική παράδοση του συνδυασμού της μαχητικής αφισοκτονίας με τη φλογερή αφισοκόλληση. Τι θ' απογίνουν τώρα ὅλ' αυτά τα παιδιά; Με τι θα απασχοληθούν οι επερχόμενες γενιές; Άλλο όμως η μοίρα των αφισοκτόνων και αφισοκολλητών και άλλο η μοίρα της αφίσας. Τα μέτρα προστατεύουν την αφίσα. Την ακεραιότητα και την τιμή-της. Ήταν — όχι πέστε-μου — ήταν κατάσταση να εξωθείται — στο '81 — ο δύστυχος Μπάμπης Πρωτοπαππός να κολλά την αφίσα -

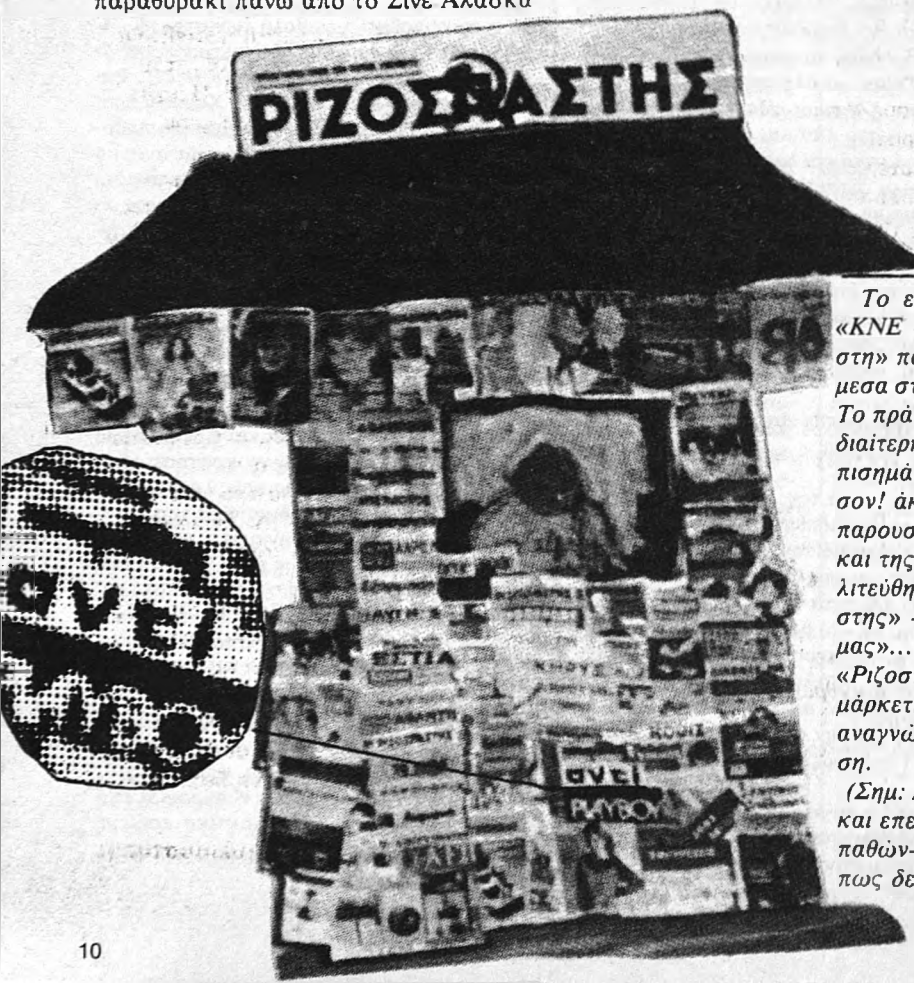
φωτογραφία-του στη μόνη διαθέσιμη και τελικά ασφαλή επιφάνεια, πάνω στα περιφρονημένα μικρά τρυπητά δοχεία απορρημάτων του Δήμου. Κάθε δοχείο και Πρωτοπαππός. Ήταν σωστό;

 ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ. Η «φτωχομάνα». Άλλοτε η πόλη των πολιτικών δολοφονιών. (Γεώργιος Α', Ζεύγος, Πολκ, Λαμπράκης, Τσαρουχάς, Χαλκίδης). Τώρα η πόλη των Τραπεζικών ανομημάτων. Αύγουστος - Σεπτέμβρης '82. Αμαρτωλά δάνεια ιλιγγιώδους ύψους από το υποκατάστημα Μοναστηρίου της Εθνικής. Με τις πλάτες — είπανε — βορειοελλαδάρχη, του γνωστότερου — φαίνεται — άγνωστου ανθρώπου των σχετικών ρεπορτάζ. Υπεξαιρέση σε βαθμό κακουργήματος απ' την Ιονική-Λαϊκή. Κάθε φορά εδώ και λίγα χρόνια που ακούω ή διαβάζω για χρυσοδάκτυλους τραπεζικούς και αετονύχιδες τραπεζοπελάτες ανακαλώ στη μνήμη-μου μια μικρή ιστορία που κυκλοφόρησε στα εξέχαστα χρόνια της «Εθνοσωτηρίου Κυβερνήσεως»:

Ένας μεγαλούπαλληλος κρατικής τράπεζας έβαλε στο χέρι 50 εκατομμύρια που τότε βέβαια άξιζαν όσο 300 — και βάλε — σημερινά. Έφαγε, γλέντησε, επένδυσε και του περίσσεψαν. Κι επειδή ήταν άνθρωπος νοικοκύρης, συστηματικός και φρόνιμος πήγε αμέσως μετά σ' έναν επιδέξιο δικηγόρο που είχε τότες — όπως λέγανε — την άνεση να μπαينوβγαίνει σ' όλες τις μεγάλες πόρτες.

Το είδαμε και δεν το πιστεύαμε... Αφίσα του φεστιβάλ «ΚΝΕ - Οδηγητή», με διαφημιζόμενο προϊόν το «ΡΙζοσπάστη» πάνω από ένα κιόσκι εφημερίδων και περιοδικών, ανάμεσα στα οποία, ακριβώς στο κέντρο, προβάλλει το «ΑΝΤΙ»! Το πράγμα, σε άλλες περιπτώσεις, δεν θα είχε οποιαδήποτε ιδιαίτερη σημασία, αν ο ίδιος αυτός «ΡΙζοσπάστης» δεν είχε επισημάνει τις... «πονηριές του ΑΝΤΙ» που επιμένει — άκουσον! άκουσον! — να κρατεί κάποια αρχική συμφωνία και να παρουσιάζει τις ρουμπρίκες του «ΡΙζοσπάστη», της «Αυγής» και της «Εξόρμησης». Οι «πονηριές» του ΑΝΤΙ, όμως, στηλιτεύθηκαν: «Αμερικάνικο μάρκετινγκ — έγραψε ο «ΡΙζοσπάστης» — μπορεί να κάνει το ΑΝΤΙ, αλλ' όχι και σε βάρος-μας»... Σωστά. Τώρα όμως με τη σειρά-μας ρωτούμε: Γιατί ο «ΡΙζοσπάστης» διαφημίζει το ΑΝΤΙ; Γιατί η εμμονή σε ένα μάρκετινγκ, καθαρά αμερικανικό; Μήπως «θέλει να ψαρέψει αναγνώστες» του ΑΝΤΙ; Ερωτούμε και περιμένουμε απάντηση.

(Σημ. Επειδή ο «Ρ» δεν διακρίνεται για οποιοδήποτε χιούμορ και επειδή ο γραφίστας της αφίσας ενδέχεται να υποστεί των παθών-του τον τάραχο, από το «ιερατείο», διευκρινίζουμε πως δεν περιμένουμε απάντηση...)

Ο «άγιος» Ιωαννίνων εξαπάτησε τις αρχές

Στο σημερινό τεύχος, ο συνεργάτης-μας Κ. Β. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ δίνει νέες πτυχές από την υπόθεση διαχείρισης της εκκλησιαστικής Μονής Βελλάς. Στις σελίδες του «Διαλόγου» στο τεύχος αυτό δημοσιεύονται μια σειρά από γράμματα που απαντούν σε προηγούμενα άρθρα του συνεργάτη-μας. Απάντηση σ' αυτά, όπως και σε επιστολή του αρχιμανδρίτη Χρ. Μαργακουδάκη, αλλά και νέα στοιχεία για τη Σχολή Βελλάς και την εκκλησιαστική σχολή Αγίου Ματθαίου Χανίων θα δημοσιευτούν μετά την επιστροφή του Κ.Β. Σακελλαρίου από τις διακοπές.

Στο μεταξύ πρέπει να σημειώσουμε ότι μετά τα άρθρα στο ΑΝΤΙ — και αυτό προκύπτει και από τις επιστολές που δημοσιεύουν-

του Κ.Β. Σακελλαρίου

Ο «άγιος» Ιωαννίνων κ. Θεόκλητος Σετάκης εξαπάτησε τις δικαστικές και άλλες κρατικές αρχές της χώρας, γιατί σκόπιμα και εντελώς αντίθετα με την αλήθεια παρουσίασε ως λειτουργούσα τη Μονή Βελλάς, ενώ αυτή έχει πάψει να λειτουργεί εδώ και χρόνια — με σκοπό να αποκτήσει την πελώρια περιουσία της εκκλησιαστικής σχολής Βελλάς που ανέρχεται σε δισεκατομμύρια δραχμές.

Τα ασύστολα ψέματα του «αγίου» Ιωαννίνων κ. Σετάκη αποκάλυψε ύστερα από πρόσφατη έρευνα, που έγινε με πρωτοβουλία της αρμόδιας υπηρεσίας του υπουργείου Παιδείας, η διοίκηση χωροφυλακής Ιωαννίνων, η οποία στο υπ' αριθμ. 303/9/11ε της 12 Αυγούστου 1982 έγγραφό-της προς το υπουργείο Παιδείας υπογραμμίζει ότι τα τελευταία χρόνια δεν λειτουργεί η Ιερά Μονή «Βελλά» και προσθέτει ότι τα τελευταία χρόνια στη Μονή «Βελλά» δεν υπήρχαν ούτε υπάρχουν ηγούμενοι - μοναχοί που να σιτί-ζονταν σ' αυτήν ή να τελούν ιερές ακολουθίες.

Με την παραπάνω βεβαίωση καταπέλτη της διοίκησης χωροφυλακής Ιωαννίνων ναυαγούν τα σχέδια του Θεόκλητου Σετάκη που σκόπιμα παρουσιάζει ένα ανύπαρκτο ηγουμενοσυμβούλιο μιας κλειστής μονής ανύπαρκτων μοναχών και σ' αυτό το φανταστικό ηγουμενοσυμβούλιο έδωσε ο ίδιος εντολή να εγείρει ανα-

ται στο διάλογο — ότι:

- Για την υπόθεση της εκκλησιαστικής σχολής Κρήτης ο υπουργός σταμάτησε κάθε ενέργεια μεταφοράς-της και διενεργείται διαχειριστικός έλεγχος, και

- Για την υπόθεση της σχολής Βελλάς, μετά το ατόπημα εξαπάτησης των αρχών από τον «άγιο» Ιωαννίνων φαίνεται ότι οι ελιγμοί του Θεόκλητου Σετάκη θα γίνουν μπουμέραγκ για τον ίδιο.

Για τα άλλα συναφή θέματα που θίχτηκαν από τα άρθρα και τις επιστολές — και μετά τη δημοσίευση και της νέας απάντησης του Κ.Β. Σακελλαρίου — οι αναγνώστες-μας θα έχουν όλα τα στοιχεία για να κρίνουν.

γνωριστική αγωγή κατά της εκκλησιαστικής σχολής Βελλάς, για να νομιμοποιηθούν όλες οι παράνομες και αυθαίρετες πράξεις-του σε βάρος της περιουσίας της δημόσιας εκκλησιαστικής σχολής Βελλάς και του ελληνικού δημοσίου.

Επίσης ουσιαστικά ανατρέπεται και η υπ' αριθμ. 378/82 απόφαση του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων, που έκανε δεκτή την αναγνωριστική αγωγή του ανύπαρκτου ηγουμενοσυμβουλίου της κλειστής Μονής Βελλάς κατά της εκκλησιαστικής σχολής Βελλάς, που συζητήθηκε στις 10 Ιουνίου 1982, αλλά ερήμην, τόσο της σχολικής εφορείας Βελλάς, όσο και του υπουργείου Παιδείας γιατί κανένας αρμόδιος και υπεύθυνος δεν είχε προβεί σε στοιχειώδεις ενέργειες — όπως επανειλημμένα έχει καταγγείλει το ΑΝΤΙ, για να αντικρούσει την αγωγή και να υπερασπίσει τα συμφέροντα της σχολής και του Δημοσίου από την αρπακτική μανία του κ. Θεόκλητου Σετάκη.

Όσο για τα ψέματα του «αγίου» Ιωαννίνων κ. Σετάκη και του ανύπαρκτου ηγουμενοσυμβουλίου της Μονής Βελλάς, περιμένουμε να εφαρμοσθεί αυστηρά ο Νόμος (που εφαρμόζεται απαρέγκλιτα για τους κοινούς θνητούς και στις μικροπαραβάσεις του Νόμου 105 για ψευδή δήλωση κτλ.) για να πάψει πια η αсуδοσία του κ. Θεόκλητου σε βάρος του Δημοσίου και των Νόμων του Κράτους.

— Τι να κάνω;

Ο δικηγόρος σκέφτηκε για λίγο και ύστερα ρώτησε τον πελάτη.

— Μπορείς να βάλεις στο χέρι άλλα πενήντα;

— Μπορώ. Ακόμη μπορώ.

— Θαυμάσια. Βάλτα και θα πάμε ύστερα για συμβιβασμό. Θα τους πούμε: Κύριοι σας πήραμε εκατό. Θέλετε πίσω τα πενήντα και ούτε γάτα ούτε ζημιά; Ή προτιμάτε να τα χάσετε όλα και τη φήμη- σας μαζί;

Η ιστορία — λέγεται — ότι έκλεισε ακριβώς όπως είχε προβλέψει ο άγιος δικηγόρος. Η τράπεζα πήρε πίσω τα πενήντα και ούτε γάτα ούτε ζημιά.

 ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ. Δεκατέσσερα χρόνια από την εισβολή των συντροφικών τανκς στην Τσεχοσλοβακία, η ΕΡΤ πρόβαλε — την περασμένη Κυριακή — την συνταρακτική ταινία του Κώστα Γαρβά «Η Ομολογία» (1970). «Η Ομολογία» είναι η ανατριχιαστική διαδικασία της «επιστημονικής» ανάκρισης που πέρασε ο Άρθουρ Λόντον υφυπουργός Εξωτερικών της Τσεχοσλοβακίας — που πέρασαν και μια σειρά άλλοι κυβερνητικοί αξιωματούχοι, όλοι κομμουνιστές — μέχρι να παραδεχτούν πως ήταν «τροτσκιστές, πληρωμένοι πράκτορες του αμερικανικού ιμπεριαλισμού». Ο

σταλινισμός χρειάζονταν ομολογίες και δίκες για να ξεφορτωθεί — σ' όλες τις χώρες της ανατολικής Ευρώπης — τους ηγέτες που αναδειχτηκαν μέσ' από λαϊκούς αγώνες και να τους αντικαταστήσει με άδοξους διορισμένους και εύκολους γραφειοκράτες.

Την Δευτέρα όλη η Αθήνα και όλη η Ελλάδα μιλούσαν για την «Ομολογία». Συζήτηση για την «Ομολογία» σ' ένα γραφείο Οργανισμού Κοινής Ωφελείας. Είπε ο ένας:

— Ήταν φοβερό. Ποιός θα μπορούσε ν' αντέξει στο μαρτύριο του υποχρεωτικού αδιάκοπου περπατήματος;

Είπε ο άλλος:

— Ήταν απίστευτο. Ποιός θα μπορούσε ν' αντέξει στη στέρηση του ύπνου;

Είπε μια τρίτη:

— Ήταν τρομερό. Ποιός θα μπορούσε ν' αντισταθεί επί τόσες μέρες σε τέτοια «ανάκριση»;

Είπε και η Καιτούλα:

— Εγώ δεν καταλαβαίνω πολλά πράγματα απ' αυτά. Αλλά αν κατάλαβα καλά αυτός ο άνθρωπος πρέπει να καταπιεζόταν...

Στο ρόλο του Λόντον ο Υβ Μοντάν. Στο ρόλο του άλλου υφυπουργού Εξωτερικών ο Βασίλης Διαμαντόπουλος. Με τι μούτρα θα πάει ο άνθρωπος αυτός στο Περιστέρι;

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ. Ανοίγουν τα φεστιβάλ των πολιτικών νεολαίων. Προηγείται η αφισκοκόλληση. Και στην αφισκοκόλληση προηγείται η ΚΝΕ. Οι πρώτες αφίσες για το φεστιβάλ του Οδηγητή ήταν ατυχεστάτες. Πτυχία τυλιγμένα ρολό; Κούτσουρα ξερά; Σαλάμια;

Οι δεύτερες ήταν εντυπωσιακές, χαριτωμένες και — τι να έγινε άραγε — καινούριου πολιτικού ήθους. Αριστερά ένα σταυροδρόμι, στο κέντρο ένα μαγαζί με την επιγραφή Café. Περνά ένας ανθρωπίνος σχηματισμός με μια κόκκινη σημαία. Δεξιά ένα περιπτερό. Ψηλά στην οροφή του περιπτέρου μια διαφήμιση του Ρίξοσπάστη. Γύρω από το περιπτερό ένα πλήθος αναρτημένων εντύπων. Και — ποιός θα το φανταζόταν — ανάμεσά-τους και η «Αυγή» και το «Αντί». Δε ξέρω τι θα κάνει η «Αυγή». Πήρε άραγε χαμπάρι την αφίσα; Από μέρους όμως του «Αντί» εκφράζω ικανοποίηση για την πρώτη προσέγγιση στην αντίληψη του πλουραλισμού και συγκίνηση για την αβρότητα.

Υ.Γ. Είχε γραφτεί αυτό το κείμενο όταν διαπιστώσα πως η αφίσα αυτή, που κολλήθηκε ελάχιστα έγινε δυσείρετη.

— δακτυλιδόστομος

ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΑΝΑΓΟΥΛΗ:

Η «προσχώρηση», η «αποστασία» και άλλες λεπτομέρειες από τη σταδιοδρομία εντός ΠΑΣΟΚ...

του Ρεπόρτερ

ΤΟ ΘΕΜΑ Παναγούλη δεν έγινε δυνατό να σταθμιστεί με κάποιες μορφές αντικειμενικά κριτήρια — για δυο κυρίως λόγους: ένας είναι το γεγονός ότι η έλλειψη κομμάτων αρχών και αντικειμενικών διαδικασιών στα ελληνικά πολιτικά κόμματα προσωποποιεί τις συγκρούσεις και τις μετατρέπει από γεγονότα δημόσια σε ερμηνεία κινήτρων και αναζήτηση παρασκηνίου. Ο δεύτερος λόγος είναι η έλλειψη αντικειμενικών φορέων δημόσιας επικοινωνίας, πληροφόρησης και ελέγχου. Κλασικό παράδειγμα η χυδαία στάση των φιλοκυβερνητικών εφημερίδων και το ψάρεμα στα «θολά νερά» των δεξιών εντύπων.

ΕΤΣΙ, ο ελληνικός λαός και οι δημοκρατικές δυνάμεις θα περιμένουν στο μέλλον, «το φως της ιστορίας» να εξηγήσει όσα θαυμαστά συμβαίνουν καθημερινά και ούτε εξηγούνται, ούτε κατανοούνται εύκολα. Μικρή απόδειξη των δυσκολιών αντικειμενικής στάσης είναι για παράδειγμα η μορφή των σχέσεων του κ. Παναγούλη με το ΠΑΣΟΚ και του ΠΑΣΟΚ με τον κ. Παναγούλη.

ΩΣ ΓΝΩΣΤΟΝ, και τα δυο αδελφία Παναγούλη είχαν από τη δικτατορία ακόμα, εχθρική στάση στο ΠΑΚ και τον κ. Παπανδρέου προσωπικά. Οι μομφές του Αλέκου Παναγούλη προς τον κ. Παπανδρέου που δημόσια, περίπου τον ταύτιζε με τις απόψεις του... Μουσολίνι, δεν ήταν ξένες και στις απόψεις του Στάθης. Εχθρικές ήταν οι σχέσεις και των δύο αδελφών προς το ΠΑΣΟΚ και μετά την μεταπολίτευση, έως ότου, μετά το θάνατο του Αλέκου, άρχισε ο αργός προσανατολισμός του Στάθης προς το ΠΑΣΟΚ.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ούτε υπερβολή, ούτε κακία αν υποστηριχθεί η άποψη — βασισμένη σε έγκυρα στοιχεία — ότι η απόφαση προσχώρησης στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο σε εκλογικές εκτιμήσεις. Το βασικό θέμα που απασχόλησε τον κύκλο των φίλων του κ. Στάθης Παναγούλη δηλαδή ήταν ποιο κόμμα θα εξασφάλιζε με μεγαλύτερη βεβαιότητα την εκλογή του Στάθης: η ΕΔΗΚ ή το ΠΑΣΟΚ; Ο κλήρος έπεσε στο ΠΑΣΟΚ και ο Στάθης εισήλθε στο ΠΑΣΟΚ.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ απ' τη μεριά του βέβαια, καθόλου δεν αγνοούσε τις σχετικές συσκέψεις ούτε το πολιτικό σκεπτικό της προσχώρησης. Παρ' όλα αυτά, την έκανε αποδεκτή, όχι γιατί πίστεψε στην μεταστροφή του Σαούλ σε Παύλο, αλλά γιατί και το ίδιο έκανε τους ίδιους ακριβώς υπολογισμούς με το Στάθης αλλά από τη δική του πλευρά. Ήταν δηλαδή η πρώτη εποχή του «ανοίγματος στο κέντρο» και βέβαια το όνομα Παναγούλης φόρτιζε με εντονότερο

τρόπο την πολιτική πράξη προσχώρησης.

ΕΤΣΙ λοιπόν η σημερινή επίκληση και από τις δύο πλευρές της 3ης Σεπτεμβρίου είναι τουλάχιστον ανυπόστατη: δια τον μεν διότι ουδέποτε τις πίστεψε, δια τους δε διότι δεν τήρησαν τις αρχές της, αποδεχόμενοι έναν άνθρωπο που δεν τις αποδέχεται. Όταν αυτά λοιπόν γνωρίζει και ο τελευταίος θαμών των πολιτικών μαγειρειών και επιτελείων της Αθήνας, είναι τουλάχιστον πικρό να αντιμετωπίζει δημοσίως αμοιβαίες μομφές περί θεμάτων αρχών. Επρόκειτο ούτως ή άλλως περί πολιτικού παιγνίου, όπου ο κ. Παναγούλης ελησμόνησε τη βασική αρχή και γνώση των παικτών ότι πάντοτε κερδίζει η «μπάνκα». Απ' αυτή τη σκοπιά λοιπόν, απλώς έπαιζε και έχασε. Για τα άλλα, θα τα κρίνει βεβαίως η ιστορία...

Η ΜΙΚΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

ΟΣΟΝ αφορά την μικροϊστορία του γεγονότος πάντως, ο κύκλος των ανθρώπων που εμπλέκεται είναι λίγο ευρύτερος απ' αυτόν που μέχρι τώρα ανεφάνη στα δημοσιεύματα του Τύπου.

ΓΙΑ παράδειγμα, ηγετικοί κύκλοι του ΠΑΣΟΚ, σύμφωνα με ορισμένα δημοσιεύματα, έφεραν ως συντάκτη του κειμένου παραίτησης του κ. Παναγούλη, και ως τον «θεωρητικό» της ομάδας των πρώην βουλευτών τον κ. Γιάννη Ζαφειρόπουλο (που απεκλείσθη το '81 από τον συνδυασμό της Β' Αθήνας όπου είχε εκλεγεί το '77).

ΣΤΗΝ πραγματικότητα, «πολιτικός νους» της υπόθεσης φαίνεται να είναι ο κ. Νίκος Νικολαΐδης, παλαιό ηγετικό στέλεχος της ΕΔΗΝ και μετά τη δικτατορία εκπρόσωπος της «Ένωσης Κέ-

ντρου» στο εξωτερικό. Μακρές είναι οι σχέσεις των δυο αδελφών Παναγούλη με τον κ. Νικολαΐδη και μακρά η αντιπαλότης του κ. Νικολαΐδη με τον κ. Παπανδρέου επίσης.

ΠΑΡΟΛ' ΑΥΤΑ είναι ο κ. Νικολαΐδης που το '68 παρουσίασε τον Αλέκο Παναγούλη στον Ανδρέα στη Ρώμη σαν «νέο με διάθεση για δυναμική αντίσταση, κτλ.». Όμως, όπως είναι γνωστό, και ο Αλέκος έδρασε με δική του οργάνωση αλλά και ο κ. Νικολαΐδης συνεκρούσθη έντονα με τον κ. Ανδρέα Παπανδρέου, αφού πρώτα εστερνήθη από τον «Γέρο» του δικαιώματος να εκπροσωπεί την «Ένωση Κέντρου» στο εξωτερικό. Κατά μια εκδοχή μάλιστα, ο «Γέρος» έκρινε τις θέσεις του κ. Νικολαΐδη ως «πολύ αριστέρες»... Είναι άγνωστο βέβαια τι ακριβώς επιδιώκει ο κ. Νικολαΐδης και η ομάδα περί τον κ. Στάθης Παναγούλη. Να διαμορφώσουν έναν «ηγετικό πυρήνα», που θα караδοκεί μια κρίση στο ΠΑΣΟΚ και να προβάλλουν ως «δικαιωμένοι»; Πίστευαν ότι δεν θα διαγραφόταν ο Στάθης και θα ανέπτυσαν ευνοϊκή ζύμωση θέσεων μέσα στο ΠΑΣΟΚ;

Η ΜΗΠΩΣ αληθεύει η «αστυνομική» εκδοχή περί προετοιμασίας νέου κεντροαριστερού σχήματος με συμμετοχή του κ. Παύλου Βαρδινογιάννη;

ΕΙΝΑΙ ΑΛΗΘΕΙΑ ως προς την τελευταία εκδοχή ότι ο κ. Βαρδινογιάννης είχε καταφέρει τον τελευταίο καιρό να εξομαλύνει τις σχέσεις του με τον κ. Στάθης Παναγούλη, σχέσεις που είχαν ένα τραυματικό παρελθόν. Συγκεκριμένα, μετά την απόπειρα του Αλέκου κατά του θρασυδελίου ανθρωπαρίου ο κ. Βαρδινογιάννης απέστειλε συγχαρητήριο τηλεγράφημα στον δικτάτορα «επί τη διασώσει-του» στο οποίο μάλιστα καταδικάζει τις «τρομοκρατικές» ενέργειες.

ΜΕΤΑ την μεταπολίτευση, ο κ. Βαρδινογιάννης πολιορκούσε τον Αλέκο να τον δει για «εξηγήσεις». Κάπου τον Οκτώβρη του '74 ο Αλέκος ενέδωσε και πραγματοποιήθηκε συνάντηση με την παρουσία «μάρτυρα», του «καπετάν Γαύρου», δηλαδή του Αρτέμη Κλωνιζάκη, γιατρού μικροβιολόγου, αδελφού του συναγωνιστή του Αλέκου, Γιάννη Κλωνιζάκη. Ο Παναγούλης άκουγε επί ώρα σιωπηλός τις «εξηγήσεις» του κ. Βαρδινογιάννη. Τέλος, όταν ο κ. Βαρδινογιάννης σηκώθηκε και τού 'δωσε το χέρι, ο Αλέκος του είπε: «Παυλή, πρώτη φορά πιάνω σκατά στα χέρια-μου».

★ ★ ★

ΟΥΤΕ πάλι μπορεί να τεκμηριωθεί με στοιχεία η άποψη ότι ο κ. Παναγούλης

πρόκειται να συμπράξει με το ΚΚΕ, άποψη που στηρίζεται σε «λεκανομαντεία», για το ξαφνικό χαμήλωμα του τόνου του «Εθνους» και για τη διακριτική «απόσταση» του ΚΚΕ, που κάνει σχετικώς την ουδέτερη «πάπια». Αλλά ούτε η παρεμβολή των δηλώσεων του Μίκη Θεοδωράκη στοιχειοθετεί με βεβαιότητα την άποψη προσέγγισης του Στ. Παναγούλη με το ΚΚΕ.

Ο ΧΡΟΝΟΣ θα δείξει λοιπόν και μέχρι τότε ως δούμε το πολιτικό χρονικό του γεγονότος «καθαυτό».

ΜΙΚΡΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

ΠΕΡΑ από την αμετροέπεια των εκατέρωθεν χαρακτηρισμών η υπόθεση Παναγούλη δεν παύει να έχει ορισμένες διαστάσεις και παραμέτρους, ενδιαφέροντες για την πολιτική-μας ζωή.

ΜΕΣΑ σε 12 ώρες, από τις 11.30 το πρωί της περασμένης Παρασκευής 27.8., όταν ο Στ. Παναγούλης επέδωσε στο Μέγαρο Μαξίμου την επιστολή της παραίτησής του στον πρωθυπουργό κ. Α.Γ. Παπανδρέου ανταλλάχθηκαν βαρύτατες κατηγορίες, τόσο προσωπικές, όσο και για το κόμμα και την κυβερνητική πολιτική.

Η ΠΡΩΤΗ παράμετρος της υπόθεσης Παναγούλη αφορά τον τρόπο με τον οποίο ο πρώην υφυπουργός Εσωτερικών αποφάσισε να παραιτηθεί.

Ο κ. ΣΤΑΘΗΣ Παναγούλης — όπως είπε σε συνεργάτες του, αλλά και όπως υποδηλώνεται στο κείμενό του — αποφάσισε να παραιτηθεί μόνο από μέλος της Κυβερνήσεως. Από την άποψη αυτή, ο τρόπος που διάλεξε να παραιτηθεί δεν ήταν επιληψιμος. Ωστόσο, η παραίτηση δεν ήταν παρά ένα δριμύτατο κατηγορητήριο με πολύ σαφείς και συγκεκριμένες αιχμές όχι απλώς των κυβερνητικών επιλογών — σε πρόσωπα, χειρισμούς και αποφάσεις — αλλά και στους ιδεολογικούς προσανατολισμούς της ηγεσίας της Κυβέρνησης, που είναι βέβαια και η ηγεσία του Κινήματος.

ΚΑΙ ΜΟΝΟ οι αιτιάσεις για «εθνικοσοσιαλιστικούς» προσανατολισμούς (που επαναλαμβάνονται τρεις φορές) θα ήταν επαρκείς να θέσουν έντονο το πρόβλημα

της παραμονής ενός μέλους σε κάποιο σοσιαλιστικό κόμμα. Και ο κ. Στάθης Παναγούλης είχε την ιδιότητα του μέλους της τοπικής οργάνωσης Τερψιδέας, δηλαδή την αντίστοιχη υποχρέωση να συμμορφωθεί σε καταστατικές διαδικασίες. Ο διαχωρισμός ανάμεσα στις δύο ιδιότητες — μέλος Κυβερνήσεως και κομματικό στέλεχος — είναι τεχνητός και όχι παράδοξα το Εκτελεστικό Γραφείο του ΠΑΣΟΚ — μετά από σχετική συζήτηση πάνω στο θέμα — έκρινε ότι υπάρχει «μείζον θέμα» και αποφάσισε να παραπέμψει την υπόθεση στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του Κόμματος.

ΑΝ ΑΥΤΗ είναι η δεύτερη παράμετρος της υποθέσεως Παναγούλη, ως τρίτη και αρκετά σημαντική προβάλλει η συσσώρευση της όλης προσωπικής πικρίας του Στ. Παναγούλη — ανεξάρτητα αν κρίνεται δικαιολογημένη ή όχι — και οι κάποιες εκδηλώσεις της σε επαφές με (δύο, όπως υπολογίζεται) βουλευτές και πολιτευτές. Είναι αξιοσημείωτο σχετικά για την εσωκομματική — και ενδοκυβερνητική ενότητα — ότι κανένας μηχανισμός δεν κρίθηκε χρήσιμος για την υποβολή αυτών των σταδιακών παραπόνων και αντίθετα κανένα εσωκομματικό όργανο δεν έδειξε πρωτοβουλία για να διερευνήσει κατά πόσο αληθεύουν οι ψίθυροι — και τα αντιπολιτευτικά δημοσιεύματα — για «ομάδα Παναγούλη». Όπως έδειξε η όλη εξέλιξη της υπόθεσης (και καθώς και η προϊστορία της με τις δυο εμπιστευτικές επιστολές, που είχε απευθύνει προ μηνών στον Πρωθυπουργό ο παραιτηθείς υφυπουργός — μόνο ο Ανδρέας Παπανδρέου και το στενό περιβάλλον του αποτελούν τον δέκτη παραπόνων και τον μοχλό των πρωτοβουλιών τέτοιου είδους.

ΠΑΝΤΩΣ από την άλλη πλευρά, ελάχιστα πειστικές φαίνονται οι εξηγήσεις που έδωσε ο κ. Παναγούλης («είχα εκφράσει στο παρελθόν διαφωνίες... και το γνωρίζει ο κ. Παπανδρέου») ότι είχε αντιταχθεί — και μάλιστα μάταια — σ' αυτές τις λαθεμένες επιλογές, που καταλογίζει σήμερα και μάλιστα ότι είχε σαφώς διαχωρίσει τη θέση του, ώστε να του ταιριάζει ένας ρό-

λος τιμητή.

ΟΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ από πλευράς ΠΑΣΟΚ, υποστηρίζουν ότι ο κ. Παναγούλης είχε συμφωνήσει σε όλες τις μεγάλες πολιτικές επιλογές — ΕΟΚ, ΝΑΤΟ, Βάσεις — σε συζητήσεις του με υπουργούς και μέλη του Ε.Γ. και απόδειξη τούτου είναι η στάση του κατά τις σχετικές συνεδριάσεις του υπουργικού συμβουλίου.

Η ΤΕΤΑΡΤΗ και τελευταία παράμετρος της υπόθεσης Παναγούλη (που είχε μάλιστα και τις επιπτώσεις της στην υπόθεση Πέτσου, αφού το περασμένο Σάββατο αποφασίστηκε να μην γίνει δεκτός στο Κίνημα ο πρώην υφυπουργός Εθνικής Αμύνης) είναι ο καταγιστικός τρόπος με τον οποίο αντέδρασε στις καταγγελίες του κ. Παναγούλη και μάλιστα με κατηγορίες «περί συνομωσίας», «νέας μεθόδου αποστασίας», κτλ.

ΣΥΝΑΦΩΣ μάλιστα με την «υπόθεση Πέτσου» πρέπει να σημειωθεί ότι έχει αποφασισθεί η «ενημέρωση» στις κομματικές συνελεύσεις για «την αποστασία Παναγούλη» αλλά όχι και για όσα συμβαίνουν με τον κ. Πέτσο. Μικρή αλλά χαρακτηριστική λεπτομέρεια για την κομματική συμπεριφορά που εκπορεύεται από την πατρική ανεκτικότητα — ανάλογα με την περίπτωση και τα πρόσωπα...

Ο ΤΡΟΠΟΣ της βίαιης αντιδράσεως της ηγεσίας της Κυβερνήσεως και του ΠΑΣΟΚ στην υπόθεση Παναγούλη δεν ήταν απλώς μια απώλεια ψυχραιμίας αλλά και φανερώνει μια νοοτροπία ελάχιστα κολακευτική.

ΤΗ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΗ αυτή επιτείνει το γεγονός ότι τόσο η Κυβέρνηση όσο και ο φιλικός της Τύπος δεν ασχολήθηκαν καθόλου με την ουσία των καταγγελιών του κ. Παναγούλη, που βέβαια σε πολλές περιπτώσεις πολιτικών εκτιμήσεων — ήταν απλουστευτικές, αλλά υπήρχαν σημεία με γενική αποδοχή για την αλήθεια-τους. Οι χουντικοί αλεξιπτωτιστές, η κατάσταση στη δημόσια διοίκηση και κάποιες περιπτώσεις οικογενειοκρατίας ήταν ορισμένα από αυτά, που δεν φαίνεται να προβλημάτισαν ακόμα την Κυβέρνηση και το Κίνημα.

ΚΑΧΟ ΜΠΡΕΝΤΕΛ

Η εργατική εξέγερση
του 1953
στην Α. Γερμανία
ZAN-PIER BOYAGIE
ΡΑΪ'Χ: Τρόπος Χρήσης

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ

ΤΥΠΟΣ

Ζωοδόχου Πηγής 17
Τηλ. 36.39.980

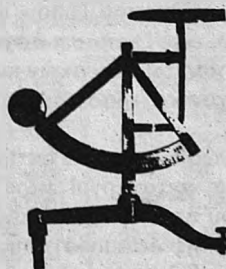
- Φωτοστοιχειοθετήσεις
- Λιθογραφικές αναπαραγωγές
- Τυπογραφική επιμέλεια

*Ευσυνειδητή δουλειά
και επαγγελματική
επάρκεια*

ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δεινοκράτους 131, Αθήνα (τ.τ. 601)

τηλ. 72.29.237 - 72.32.713 - 72.32.819

Ουίλλιαμ Μπάροους

ΑΠΟΛΥΜΑΝΤΗΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ
ΤΥΠΟΣ

Ζωοδ. Πηγής 17
τηλ. 36.39.980

Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ:

Οι πρώτοι νεκροί

του Δ. Παπαπαναγιώτου

σε μια μάχη που δεν δίνεται

Τον τελευταίο καιρό κυβέρνηση, αντιπολίτευση, ραδιόφωνο, τηλεόραση και ο ίδιος ο Τύπος ασχολούνται με την κρίση του Τύπου.

Τα πρόσωπα του δράματος έχουν διαφορετικούς ρόλους. Η «πολιτική (κομματική κυρίως) πτέρυγα» (συμπολίτευση, αντιπολίτευση κτλ.) περισσότερο ασχολείται παρά προβληματίζεται. Ο ίδιος ο Τύπος (εκδότες εφημερίδων, δημοσιογράφοι, τεχνικοί κτλ.) άρχισε να ζει τις άμεσες συνέπειες μιας κρίσεως, για την αντιμετώπιση της οποίας δεν είχε προβληματισθεί εγκαίρως.

Οι πρωινές εφημερίδες, που είτε θετικά, είτε αρνητικά εκφράζουν στη χώρα-μας τη λειτουργία του πολιτικού Τύπου, από έξι απόμειναν τέσσερις. Οι πρώτοι νεκροί έπεσαν άδοξα στα χαρακώματα μιας μάχης που δεν δίνεται.

Δεν είναι τυχαίο ότι το ξέσπασμα της κρίσης βρήκε τους τρεις συστατικούς κλάδους του Τύπου — εκδότες, δημοσιογράφους, τεχνικούς — σε μια εσωτερική αναταραχή κατά κλάδο:

1. Τους εκδότες, για πρώτη φορά, να μην ενεργούν και να μην αντιδρούν ως αδιάσπαστος συνασπισμός, όπως άλλοτε. Ακόμη και η λεπτομέρεια ότι δεν εφήρμοσαν όλοι την αύξηση του πεντάδραχμου στην τιμή πώλησής των φύλλων, ίσως λέει περισσότερα από όσα δεν ελέγχθησαν σχετικά.
2. Τους δημοσιογράφους απασχολημένους σε μια ιδιαιτέρως ζωνρή προεκλογική αναμέτρηση, με τρία ψηφοδέλτια πολιτικο-κομματικής απόχρωσης, με στόχους την υπεράσπιση οι μөн, την εκπόρθηση οι δε του φρουρίου της διοίκησης της Ε-ΣΗΕΑ. Και την μονολιθική διείσδυση σ' αυτό, οι τρίτοι.
3. Τους τεχνικούς σχεδόν παροπλισμένους, σε σύγκριση με την απόλυτη δύναμη που διέθετε το συνδικάτο-τους μέχρι πριν από ένα χρόνο ακόμη. Η «εθελουσία έξοδος» περιόρισε και αριθμητικά τη δύναμή-τους.

ΤΟ ΣΥΜΠΤΩΜΑ ΤΟΥ '80

Το «τρίπτυχο» αυτό μπορεί να είναι συμπτωματικό, αλλά όχι τυχαίο. Όταν δεν μυρίζεσαι την μπόρα πριν ξεσπάσει, δεν σε σώζει ούτε η ομπρέλα, ούτε η ασπρίνη.

Το πρώτο μεγάλο σύμπτωμα της κρίσης του Τύπου, η οποία θεωρείται ως... σημερινό φαινόμενο, είχε ξεσπάσει άσχημα το καλοκαίρι του '80, όταν λόγω απεργίας των τεχνικών και λοκάουτ των εκδοτών οι εφημερίδες είχαν κατεβάσει τα ρολά κάπου ενάμιση μήνα.

Εκείνο το σύμπτωμα ούτε διαγνώστηκε, ούτε εκτιμήθηκε σωστά. Κάποια στιγμή, απεργοί και ανταπεργοί παραδέχθηκαν ψιθυριστά το μεγάλο αίτιο, που ήταν η «φωτοσύνθεση», και βοήθους της τότε κυβερνητικής δανειοδότησης προς τους ανταπεργούς και της παροχής εθελουσίας εξόδου στους απεργούς, ησύχασαν όλοι αμοιβαίως. Προτίμησαν την ησυχία, αντί να προσχωρήσουν φυσιολογικά στην εκ βάθρων επανάσταση που έφερνε η νέα τεχνολογία εκτυπώσεως των εφημερι-

Φτωχότερο το πρωινό που σερβίρουν τώρα οι εφημεριδοπώλες — μόνο τέσσερα πρωινά φύλλα.

δων.

Τότε, τον ίδιο καιρό, πρωτοεκδηλώθηκε και η ουσιαστική διαφοροποίηση της θέσης των συντακτών ως επαγγελματιών έναντι των υπερβολικών απεργιακών κινητοποιήσεων των τεχνικών. Το ενιαίο συνδικάτο των εργαζομένων στον Τύπο είχε πάψει να είναι και όνειρο.

Είναι συμπτωματικό, αλλά όχι τυχαίο επίσης ότι η φετινή φάση της κρίσης του Τύπου δεν ξεκινάει ούτε συνοδεύεται από καμιά απεργία, από καμιά πλευρά. Το γεγονός ότι μια απεργία εργαζομένων στον Τύπο θα ήταν σήμερα περιττή πολυτέλεια, δίνει επιχειρήματα σε όσους πιστεύουν ότι η «σημερινή» κρίση είναι πολύ παλιά. Ενδοοργανική και βαθιά.

Τώρα κλείνουν εφημερίδες, δύο μέχρι στιγμής, μένουν άνεργοι δημοσιογράφοι και τυπογράφοι, χάνουν καταβολές ασφαλιστικά ταμεία, που επιπλέον πρέπει να καταβάλλουν και επιδόματα ανεργίας, φεύγουν ποσοστά από πρακτορεία και εφημεριδοπώλες — έστω και αν οι τελευταίοι κερδίζουν κυρίως από τα περιοδικά και τα τυποποιημένα βιβλία λαϊκής κυκλοφορίας.

ΨΥΧΡΑΙΜΙΑ ΠΑΙΔΙΑ!

Απέναντι στη θύελλα, η αντίδραση — όχι η στάση — της σοσιαλιστικής κυβέρνησης ήταν πολύ ψυχραιμη, αν όχι κυνική. Δεν θα βρισκόταν καθόλου μακριά από την αλήθεια ένας πολιτικός μεταφραστής της περιστάσεως αν την αντίδραση της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ στην κρίση του Τύπου την άρθρωνε με τρεις λέξεις: «Κλείστε να ησυχάσουμε».

Την ίδια αντίδραση θα είχε ίσως περίπου αρθρώσει και η κυβέρνηση της «Νέας Δημοκρατίας» το καλοκαίρι του '80, αν δεν την ανέμενε στη συνέχεια προεκλογική χρονιά. Λόγος που την έκανε ν' απαντήσει με χαμηλότοκα δάνεια προς τους εκδότες και με χαριστικές συντάξεις προς τους τεχνικούς.

Και τα δύο σκέλη αυτής της απάντησης του '80, το ΠΑΣΟΚ τα υιοθέτησε ως αξιωματική αντιπολίτευση και τα επισημοποίησε ως κυβέρνηση. Όπως είπε ο ίδιος ο κ. Παπανδρέου τα δάνεια, όλα τα δάνεια, των εκδοτών παγοποιήθηκαν με τριετή περίοδο χάριτος. Επιπλέον η σημερινή κυβέρνηση δείχνει διατεθειμένη να προσθέσει και ένα τρίτο σκέλος, προσφέροντας εθελουσία έξοδο και στους... δημοσιογράφους! Φύγετε και σεις να ησυχάσουμε.

Μιλήσαμε για την αντίδραση της σοσιαλιστικής κυβέρνησης στο ξέσπασμα της κρίσης του Τύπου. Θέση απέναντι στην κρίση μάλλον δεν έχει ακόμη διατυπώσει. Μόνον πρόθεση. Για την ακρίβεια αποκάλυψε δύο προθέσεις. Η μία: ας έρθουν οι ενδιαφερόμενοι να μας κάνουν τις προτάσεις-τους, να το συζητήσουμε. Η άλλη ήταν η κρατική ενίσχυση για να βγάλουν τα κόμματα δικές-τους κομματικές εφημερίδες φθηνού κόστους, αλλά απεσύρθη αιδέως ως ανήκουσα σε άλλο ανέκδοτο.

Υπήρξε και μία ακόμη εντονότερη κυβερνητική κορώνα. Ας μην ανησυχούν οι δημοσιογράφοι που έμειναν ή θα μείνουν άνεργοι, θα τους διορίσουμε όλους στα κρατικά γραφεία Τύπου και στα κρατικά ραδιοτηλεοπτικά μέσα επικοινωνίας.

Ίσως πολλοί προσπάθησαν να μην την ακούσουν, αλλά είναι η πιο επικίνδυνη και πιο ανησυχητική κορώνα για τις κυβερνητικές προθέσεις (ίσως και θέσεις) απέναντι στο πρόβλημα του Τύπου.

ΚΑΙ Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ;

Αλλά όταν έχει πρόβλημα ο Τύπος έχει και η δημοκρατία, διαφορετικά δεν θα απασχολούσε κανένα η κρίση των εφημερίδων και ουδείς θα επιχειρούσε επισημάνσεις του προβλήματος και των συνεπειών-του.

Ήδη το πολιτικό πρωινό είναι φτωχότερο για όσους μένουν

πιστοί στις πολυβιταμίνες του δημοκρατικού σιτηρέσιου. Λείπει το φιλοκυβερνητικό «Βήμα», λείπουν οι ακροδεξιές - χουντικές προκλήσεις του «Ελεύθερου Κόσμου», ανελεύθερου στην ιδεολογία-του και ελεύθερου μόνον ως υβριστή και συκοφάντη κάθε προοδευτικής δημοκρατικής τάσης. Το απόροπτο αυτής της κρίσης είναι ότι δεν υπάρχει πλέον το πρωί καμία εφημερίδα άμεσα φιλοκυβερνητική.

Τα απόροπτα και τα περιεργά όμως είναι προφανώς εντονότερα στο χώρο των απογευματινών εφημερίδων, που θεωρούνται επιτυχημένες στον τομέα της κυκλοφορίας. Εν τούτοις όλες έχουν χάσει τις κυκλοφορίες-τους. Προπαντός δύο από αυτές, «Τα Νέα» και η «Ελευθεροτυπία» οι οποίες, ενώ ως αντιπολιτευόμενες είχαν μέχρι πέρσι τα πρωτεία στις πωλήσεις, τώρα ως συμπολιτευόμενες παρουσιάζουν πολύ σημαντικές κυκλοφοριακές απώλειες, ενώ παράλληλα απόκτησε υψηλή κυκλοφορία το «Έθνος», συμπολιτευόμενο «ταμπλόιτ» που όμως συχνά βγαίνει στην κυβέρνηση από «αριστερά».

Το χειρότερο αυτής της κρίσης του Τύπου είναι ότι υπάρχει μια ατμόσφαιρα αναμονής θανάτου και άλλων εφημερίδων. Χειρότερο με την έννοια ότι τώρα γίνεται αντιληπτό ένα πρόβλημα που στη δυτική Ευρώπη αντιμετωπίστηκε σωστά κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '70.

Οι νεωτερισμοί μας βρίσκουν πάντα καθυστερημένους, ακόμη και σε «τέτοιου είδους» κρίσεις. Έτσι πολλοί εξακολουθούν να πιστεύουν ότι για το πρόβλημα που περνάει ο Τύπος έχει την ευθύνη η επικράτηση της τηλεόρασης. Την έχει ως το σημείο που ως κρατικός φορέας μαζικής ενημέρωσης ανταγωνίζεται αθέμιτα η τηλεόραση, τις εφημερίδες, ιδιωτικές επιχειρήσεις, στην απορρόφηση των διαφημίσεων, βασικού πόρου του Τύπου.

Αυτό όμως είναι κάτι που αν η κυβέρνηση θέλει το ρυθμίζει επωφελώς για τις εφημερίδες. Αλλά ένα από τα κύρια στοιχεία που θα έπρεπε έστω και τώρα να αντιμετωπίσει ο Τύπος ως συντελεστικό ανακάμψεώς-του είναι η ουσιαστική δημοσιογραφική προσαρμογή-του στα ενδιαφέροντα του σημερινού τηλεθεατή-αναγνώστη. Αυτός ο αναγνώστης, που είναι συνεχώς ενημερωμένος από την τηλεόραση, έστω και κρατική, και που προσελκύεται από τις εφημερίδες οι οποίες στην Ευρώπη και την Αμερική απέκτησαν μια καινούρια έντυπη άρθρωση, ο νέος τύπος αυτός αναγνώστης παραμένει ακόμη είδος άγνωστο για τη δεδομένη ελληνική εφημεριδογραφία. Και όσο η «ανακάλυψη»-του καθυστερεί, το πρόβλημα μοιραίως θα περιπλέκεται σε λανθασμένους προσανατολισμούς λύσεων.

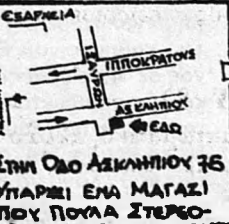
ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ....

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΜΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΗΝΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΩΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Ι ΕΝ ΑΝΙΧΤΕ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΝΟ ΠΟΥ ΠΡΟΑΓΩΓΗΘΗΣ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να εφευρεθεί να εφευρεθεί τους ιδαινεύς με την ίδια συνέπεια και φυσική διάθεση όπως και παρ' α

Ένας Φυσικός - Ηλεκτρονικός και ένας Ηλεκτρολόγος - Ηλεκτρονικός είσις περιμένουν για να διαλέξετε μαζί το καλύτερο ΣΤΕΡΕΟ και τα λεφτά σας να πιέσουν τόπο

STUDIO HI FI ΑΣΚΗΝΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 706
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

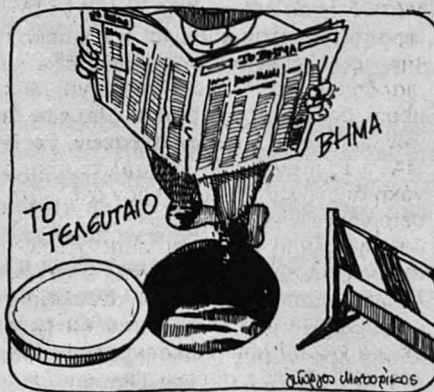
ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΕΡΕΟ ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ -

Το κλείσιμο του ΒΗΜΑΤΟΣ ή... το λυκόφως των Θεών

Το ANTI προσπάθησε να παρακολουθήσει όσο γίνεται πιο συστηματικά και εις βάθος τις διάφορες φάσεις της κρίσης του Τύπου. Το άρθρο του Α. Ζερβού αποτελεί μια επιμεριστική προσέγγιση στην αναστολή έκδοσης του «Βήματος» καθώς και μια διερεύνηση των πολιτικών ενδεχομένων που υπεισέρχονται σ' αυτή την υπόθεση. Είναι βέβαια αυτονόητο, ότι όσα αναφέρονται δεν θα είχαν ισχύ

συγκυριακά μόνο για την περίπτωση του «Συγκροτήματος» αλλά και για όλες σχεδόν τις εφημερίδες σε μόνιμη βάση ή έστω κατά διάφορες περιόδους. Φιλοδοξούμε, σε μελλοντική αρθρογραφία να καλύψουμε και άλλες πλευρές, μια και ένα άρθρο ή μια άποψη σε ένα θέμα τόσο περιπλοκο δεν μπορεί φυσικά να εξαντλήσει ή να καλύψει όλες τις πλευρές-του και τις παραμέτρους.

του Α. Ζερβού

ΟΤΑΝ, όπως λένε δημοσιογραφικές πληροφορίες, ο κ. Χ.Δ. Λαμπράκης έφευγε, στις 13 Αυγούστου, από το Καστρί με άδεια χέρια, ύστερα από «άκαρπη» συνάντηση με τον Ανδρέα Παπανδρέου, το μυαλό-του θα πρέπει να τριγύριζε επίμονα στις παλιές, αξέχαστες εκείνες μέρες της Ιουλιανής Αποστασίας. Και θα είχε οπωσδήποτε κάθε λόγο να σκέφτεται ότι, με μια έννοια, «όλα εδώ πληρώνονται». Μια βδομάδα αργότερα, ανακοινώθηκε επίσημα από τις στήλες του ΒΗΜΑΤΟΣ η αναστολή της καθημερινής εκδόσεώς-του.

ΑΥΤΟ δεν σημαίνει, βέβαια, ότι το κλείσιμο του καθημερινού ΒΗΜΑΤΟΣ ήταν υπόθεση προσωπικής αντιδικίας Παπανδρέου - Λαμπράκη αλλά οπωσδήποτε αποτελούσε και μια ρεβάνς, δεδομένου, μάλιστα, ότι, σύμφωνα πάντα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, ο σημερινός πρωθυπουργός αρνήθηκε κατηγορηματικά να «σώσει» το ΒΗΜΑ, μένοντας ασυγκίνητος από τα πολιτικά ανταλλάγματα που του υποσχέθηκε ο κ. Λαμπράκης. Οι ίδιες πληροφορίες λένε ακόμα ότι στην αξίωση του μεγαλοεκδότη να αναλάβει ουσιαστικά το Δημόσιο της δαπάνες έκδοσης του ΒΗΜΑΤΟΣ και μετάβασης του Συγκροτήματος στη νέα τεχνολογία, ο κ. Παπανδρέου απάντησε παραπέμποντάς-τον στον... αρμόδιο για τις προβληματικές επιχειρήσεις διευθυντή της Εθνικής Τράπεζας.

Ο ΑΜΕΣΟΣ αντίκτυπος από το κλείσιμο του καθημερινού ΒΗΜΑΤΟΣ υπήρξε σίγουρα πολύ μικρότερος απ' όσο ασφαλώς θα ήθελε ο εκδότης-του. Οι διαμαρτυρίες προήλθαν από δυο-τρεις «τυμπανιαίες» φιγούρες του δημόσιου βίου κι έπεσαν στο κενό τόσο πολύ ώστε ο κ. Γ. Μαύρος αναγκάστηκε την επομένη κιόλας να «διευκρινίσει το ακριβές περιεχόμενο της πρώτης-του δηλώσης». Από πλευράς «συναδέλφων» εκδωτών, οι αντιδράσεις ήσαν δυο ειδών, και αντιστοιχούν στην βασική διχοτομία της ελληνικής κοινής γνώμης, υπέρ και κατά του ΠΑΣΟΚ: οι μεν μίλησαν για «σκοτεινή συννομία» του «μαύρου» Συγκροτήματος, οι δε για «μετωπική επίθεση κατά της ελευθερίας του Τύπου». Ενδεικτική, πάντως, του αιφνιδιασμού και της σύγχυσης που προκάλεσε το γεγονός στο χώρο των εκδοτών ήταν η στάση της ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑΣ: την πρώτη

μέρα συντάχτηκε με τους ανησυχούντες για να γυρίσει το φύλλο ακριβώς την επομένη οπότε και στράφηκε απερίφραστα κατά του Συγκροτήματος. Η μεταστροφή της δεν αποτελούσε παρά αναγνώριση του συσχετισμού δυνάμεων.

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ να πει κανείς ότι το θέμα θα είχε πάρει πολύ πιο περιορισμένη έκταση αν δεν μεσολαβούσε η παρέμβαση του κ. Παπανδρέου με τις μακροσκελείς εκείνες δηλώσεις με τις οποίες και ξεκαθάρισε, προς το παρόν τουλάχιστον, τη θέση της κυβέρνησής-του απέναντι στο τραστ των εκδοτών. Πράγματι, ο κ. Παπανδρέου ήταν εκείνος που έσπευσε να δώσει ακόμη μεγαλύτερη δημοσιότητα στο κλείσιμο του καθημερινού ΒΗΜΑΤΟΣ αναφερόμενος σε «περιέργες» πλευρές του θέματος και προσπαθώντας έτσι ν' αποκομίσει για την κυβέρνησή-του το μέγιστο δυνατό πολιτικό κέρδος απ' αυτή την υπόθεση. Και είχε κάθε λόγο να το κάνει, όπως είχε και κάθε λόγο ν' αφήσει το ΒΗΜΑ να βουλιάξει. Η α priori και γενικευμένη δυσπιστία της κοινής γνώμης απέναντι στα «παιχνίδια» του Συγκροτήματος, υπαρκτά ή ανύπαρκτα, πραγματικά ή φανταστικά, τωρινά ή μελλούμενα, μεταστοιχείωνεται αυτή τη στιγμή σε αξιοπιστία και συνεπώς δύναμη της κυβέρνησης την οποία η τελευταία σπεύδει να εκμεταλλευτεί εμφανιζόμενη ότι επιτέλους «τολμάει να βάλει χέρι στο Συγκρότημα». Όπως προσφυώς επεσήμανε κάποιος που γνωρίζει τα πράγματα από πρώτο χέρι, ο περισσότερος κόσμος έχει φτάσει στο σημείο να αποδίδει στο Συγκρότημα προθέσεις «δολιότερες»

από εκείνες που συχνά έχει στην πραγματικότητα. Χαρακτηριστικό εν προκειμένω είναι ότι από την ημέρα που δημιουργήθηκε το θέμα, τόσο ΤΑ ΝΕΑ, όσο και ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ δεν έπαψαν να «διαρρηγνύουν τα ιμάτιά-τους» δηλώνοντας αφοσίωση στην υπόθεση της Αλλαγής, διαψεύδοντας τα περί Κεντροδεξιότητας και αποκρούοντας τους συσχετισμούς με τον Παναγούλη. Είναι ο καλύτερος τρόπος για να αντιμετωπίσουν το χτύπημα από πλευράς Παπανδρέου: να συνεχίσουν, προς το παρόν, την υποστήριξή-τους προς την κυβέρνηση προσπαθώντας έτσι να συγκρατήσουν την πτώση της κυκλοφορίας-τους κι όλα όσα μια τέτοια πτώση θα συνεπαγόταν.

ΕΤΣΙ, δηλαδή, για να μη νομίζουμε ότι τα καψίματα εφημερίδων στην Εδούαρου Λω και στο προαύλιο του Πολυτεχνείου δεν καταγράφονται στη συλλογική μνήμη.

★ ★ ★

ΠΟΙΟΙ παράγοντες, λοιπόν, οδήγησαν στο κλείσιμο του καθημερινού ΒΗΜΑΤΟΣ, σε μια στιγμή μάλιστα που η μυθολογία περί της παντοδυναμίας του Συγκροτήματος ήταν ενισχυμένη μετά τον πρόσφατο διορισμό του κ. Γ. Καψή στο νευραλγικό πόστο που κατέχει στο Υπουργείο των Εξωτερικών;

ΟΠΩΣ είναι γνωστό, ύστερα από τη Μεταπολίτευση, η κυκλοφορία του καθημερινού ΒΗΜΑΤΟΣ έπεσε σε πολύ χαμηλά επίπεδα, στα πλαίσια της δεινής κρίσης όλων των πρωινών εφημερίδων. Η κυκλοφοριακά πολύ επιτυχημένη απόπειρα του κ. Γ. Ρωμαίου στο ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ και την ΕΒΔΟΜΑΔΑ απλώς επιβράδυνε τη γενική κυκλοφοριακή κατρακύλα. Όσο περνούσε ο καιρός, τόσο διαψεύδονταν οι ελπίδες για κάποια κυκλοφοριακή ανάκαμψη. Ιδιαίτερα, μετά από την απεργία της ΕΤΗ-ΠΤΑ και το εργοδοτικό λοκ-άουτ που κράτησε τις περισσότερες εφημερίδες κλειστές επί 20 μέρες τον Ιούνιο του 1980, η κυκλοφορία του καθημερινού ΒΗΜΑΤΟΣ σταθεροποιήθηκε γύρω στις 13.000 φύλλα που, σε βδομαδιατικό μέσον όρο, έφταναν γύρω στις 25.000 χάρη στο ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΟ. Φέτος το καλοκαίρι, για πρώτη φορά, το καθημερινό ΒΗΜΑ έπεσε κάτω και από τις 10.000.

ΦΥΣΙΚΑ, το τεράστιο παθητικό που προέκυπτε κατ' αυτό τον τρόπο καλυπτόταν χάρη στα δανεικά κι αγύριστα του κρατικού κορβανά κι όχι βέβαια από τα συνολικά κέρδη του Οργανισμού Λαμπράκη. Ενδεικτικά, αναφέραμε ότι από το «δάνειο» των 1,7 δισ. που έδωσε στους εκδότες ο κ. Ράλλης το καλοκαίρι του '80, τα 380 εκατομ. (ποσό που καλύπτει το παθητικό του ΒΗΜΑΤΟΣ από το '76 και μετά) πήγαν στο Συγκρότημα.

ΕΚΤΟΣ δε από τις καθαρά «ταμειακές διευκολύνσεις», τόσο η προηγούμενη, όσο και η σημερινή κυβέρνηση βοήθησαν αποφασιστικά τους εκδότες να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που θέτει η μετάβαση στη νέα τεχνολογία. Αυτό, άλλωστε, αναγνωρίζεται και στην πρόσφατη ανακοίνωση της Ένωσης Ιδιοκτητών. Συγκεκριμένα, με τον περιβόητο 1186/81 (ψηφίστηκε, ως γνωστόν, με τη συγκατάθεση του κ. Παπανδρέου), ανελάμβανε το Δημόσιο τα έξοδα «ομαλής» απομάκρυνσης από τον κλάδο των μελών της συντεχνίας των τυπογράφων — και μιλάμε για τεράστια ποσά. Με δε τον 1264/82 (γνωστότερο ως αντι-330), δίνονται στους εκδότες (και στους εφοπλιστές) ιδιαίτερα νομικά προνόμια (στον τομέα των εργασιακών σχέσεων) που δεν δόθηκαν σε καμιά άλλη εργοδοτική ομάδα (π.χ. δικαίωμα για λοκάουτ, περιορισμοί στην άσκηση του συνδικαλιζέσθαι, κ.ά.).

ΔΕ ΦΤΑΝΟΥΝ όμως αυτά, καθώς φαίνεται. Γιατί ποιος θα πληρώσει τον καινούριο μηχανικό εξοπλισμό που χρειάζεται για το πέραςμα στη φωτοσύνθεση; (Για την ιστορία, αναφέρουμε εδώ ότι το πιεστήριο που χρησιμοποιεί ο Οργανισμός Λαμπράκη στη Συγγρού είναι αγορασμένο με λεφτά του Δημοσίου επί πρωθυπουργίας Γεωργίου Παπανδρέου, λίγο πριν από τα Ιουλιανά). Ποιος θα συνεχίσει

να πληρώνει τα σπασμένα από την ολοένα μειούμενη κυκλοφορία των πρωινών εφημερίδων; Κοντολογίς, ποιος θα συνεχίσει να επιδοτεί τον εν γένει προνομιούχο τόμεο του Τύπου;

Σ' ΑΥΤΟ το σημείο υπεισέρχεται η νέα πολιτική συγκυρία που έχει μεταβάλει τα ως τώρα δεδομένα. Οι κυβερνήσεις της Δεξιάς κάλυπταν το παθητικό των πρωινών εφημερίδων αναγνωρίζοντας κατ' αυτό τον τρόπο στους εκδότες-τους το ρυθμιστικό ρόλο που έπαιζαν στην αναπαραγωγή των κυρίαρχων πολιτικών σχέσεων, στη διαμόρφωση - παραπλάνηση μιας κοινής γνώμης, την οποία φυσικά είχε κάθε συμφέρον να κατευνάξει η Δεξιά. Μέσα στα πλαίσια αυτά, ο ρόλος του Συγκροτήματος, και ειδικότερα του «έγκριτου» ΒΗΜΑΤΟΣ ήταν εξέχων και αναγνωριζόταν ως τέτοιος: ήταν και είναι η «δημοκρατική», «φιλελεύθερη», «μετριοπαθής», «σοσιαλδημοκρατική» κτλ., ανάλογα με τις περιστάσεις, εκδοχή των κυρίαρχων κοινωνικών και πολιτικών σχέσεων. Το ΒΗΜΑ ήταν η αναγκαία αντιπολιτευτική φωνή απέναντι σε μια σχεδόν ατελείωτη σειρά δεξιών κυβερνήσεων (στρατιωτικών και μη), σε μια χώρα που οι πολιτικές-της σχέσεις μορφοποιήθηκαν επί δεκαετίες ολόκληρες από το εκμαγείο του εμφυλίου πολέμου. Θα μπορούσε να πει κανείς ότι, σε μια χώρα όπου οι εκρηκτικές εσωτερικές και διεθνείς σχέσεις δεν επέτρεπαν τη λειτουργία του δικομματισμού, το Συγκρότημα λειτουργούσε ως το ευρύ «κόμμα» της αντιπολίτευσης από τα μέσα, κυματοθαύσσης της λαϊκής αγανάκτησης, δεύτερη γραμμή άμυνας του καθεστώτος, φορέας της «καλής» εξάρτησης, θιασώτης της «λελογισμένης» ανεξαρτησίας. Απ' αυτή την άποψη ήταν απαραίτητο και... παντοδύναμο. Κι όπως όλοι γνωρίζουν, όταν έφτανε ο κόμπος στο χτένι, πέταγε το

προσωπείο και... καιγόταν ή... υπαγόρευε την εν ψυχρώ εξόντωση (ας μην είμαστε επιλησμονες) του Τσιρώνη.

ΑΛΛΑ τώρα που το δικομματικό λειτουργήσε κατά κάποιον τρόπο, με την εκλογή του ΠΑΣΟΚ, αυτομάτως ΤΟ ΒΗΜΑ γίνεται άχρηστο, αν όχι εν δυνάμει επιζήμιο για την κυβέρνηση. Το αδιέξοδό-του είναι αδυσώπητο, όσο ο σημερινός πρωθυπουργός έχει σταθερά την εμπιστοσύνη της κοινής γνώμης. Στη σημερινή φάση το Συγκρότημα είναι «καταδικασμένο» να ασκεί μια συμπολίτευση εν πολλοίς άχρηστη δεδομένου ότι υπάρχουν κάμποσοι πιο «αξιόπιστοι» (πάντα) σύμμαχοι της Αλλαγής έτοιμοι να τη λιβανίσουν ανεπιφύλακτα.

Η ΣΥΓΚΥΡΙΑ αυτή, λοιπόν, επέτρεψε στον Παπανδρέου να μεταχειριστεί το ΒΗΜΑ ως μια κοινή προβληματική επιχείρηση και τον εκδότη-του περίπου... ως χοντρέμπορο της Λαχαναγοράς. Εκμεταλλευόμενος τη γενική κρίση του πρωινού Τύπου και την ουσιαστική ανυπαρξία πολιτικού αντιπάλου, ο πρωθυπουργός άρπαξε την ευκαιρία για να «κοντύνει» έναν άσπονδο σύμμαχο. Υπ' αυτές τις συνθήκες, για τον κ. Λαμπράκη, η συνέχιση της έκδοσης του καθημερινού ΒΗΜΑΤΟΣ δεν έχει κανένα νόημα, ούτε από επιχειρηματική ούτε από πολιτική πλευρά. Για το ορατό μέλλον τουλάχιστον.

★ ★ ★

ΑΛΛΑ το κλείσιμο τόσο του καθημερινού ΒΗΜΑΤΟΣ όσο και του ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, μερικές βδομάδες νωρίτερα, παραπέμπει φορτικά πια στην σημερινή κατάσταση του ελληνικού Τύπου καθώς και στη στάση της κυβέρνησης Παπανδρέου οι σχετικές δηλώσεις του οποίου σκιαγράφησαν το καινούριο... καλαπόδι της ενήμερωσης.

□

Κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

το τελευταίο βιβλίο του

ΝΙΚΟΥ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑ:

Για τον Γκράμσι

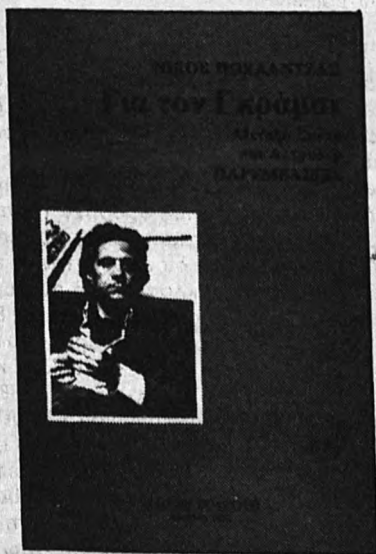
Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

Μία σύννοψη των αναζητήσεων και της προβληματικής του ΝΙΚΟΥ ΠΟΥΛΑΝΤΖΑ στο μαρξισμό, τη σύγχρονη φιλοσοφία, τη θεωρία του κράτους και τον Ευρωκομμουνισμό.

Τα περιεχόμενα του βιβλίου:

- *Πορεία προς έναν προβληματικό Ευρωκομμουνισμό*
- *Γκράμσι: Μεταξύ Σαρτρ και Αλτουσέρ - Προλεγόμενα στη μελέτη για την ηγεμονία στο Κράτος*
- *Το Κράτος του κεφαλαίου*
- *Για το πρόβλημα της εξουσίας*
- *Η κρίση των πολιτικών κομμάτων*

«Τόνωση της προσφοράς» υιοθετεί η κυβερνητική πολιτική

του Πέτρου Λινάρδου-Ρυλμόν

«Ο ΡΟΛΟΣ των εργαζομένων σ' ένα σύστημα που η παραγωγή βρίσκεται κάτω από κοινωνικό έλεγχο», είπε στις ανακοινώσεις-του της 25ης Αυγούστου ο κ. Αρσένης, «συνεπάγεται ιδιαίτερες ευθύνες συμμετοχής και συμπαράταξης στην κοινή προσπάθεια. Ο εργατικός νόμος που ψηφίστηκε πρόσφατα εισάγει θεσμούς που αποτελούν μεγάλες κατακτήσεις για την εργατική τάξη. Οι θεσμοί όμως καταξιώνονται στην πράξη και δεν μπορούμε να ανεχθούμε υπονόμευση αυτών των θεσμών και κατάχρηση δικαιωμάτων από τις ενέργειες που αντιστρατεύονται στους εθνικούς αναπτυξιακούς μας στόχους. Έτσι, θα πρέπει να αποκλεισθεί η δυνατότητα όπου μικρές μειοψηφίες — κινούμενες από άλλες σκοπιμότητες — επιβάλουν τη δικιά-τους πρακτική που δεν εκφράζει το σύνολο των εργαζομένων. Για την καταξίωση των εργατικών θεσμών πρέπει να ανοίξουμε το δημοκρατικό διάλογο στο εργοστάσιο και να εξασφαλίσουμε ότι αποφάσεις — και μάλιστα αποφάσεις που έχουν αντίκτυπο στην παραγωγή — στηρίζονται σε δημοκρατικές διαδικασίες».

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ φυσικά η πρώτη φορά που ακούμε αναπτυξιακούς στόχους να συνδέονται επιτακτικά με κηρύγματα εγκράτειας και πειθαρχίας προς τους εργαζομένους, αλλά ο ισχυρισμός ότι νομιμοποιούνται επειδή «η παραγωγή βρίσκεται κάτω από κοινωνικό έλεγχο» είναι μάλλον πιο πρωτότυπος. Αφού πριν ακριβώς ένα μήνα ο κ. Αρσένης μας πληροφορούσε για την ολοκλήρωση του «πρώτου γύρου της μετάβασης στο σοσιαλισμό», και ο κ. Γεννηματάς ανακάλυπτε τις αρετές της «μεικτής οικονομίας», μαθαίνουμε πλέον ότι έχει επιτευχθεί και ο «κοινωνικός έλεγχος» της παραγωγικής διαδικασίας: όσο όμως γίνεται πιο σοσιαλιστική η κυβέρνηση και πιο κοινωνικό το σύστημα, τόσο πληθαίνουν οι προτροπές προς τους εργαζόμενους και οι απειλές προς υπάρχουσες ή υποθετικές μειοψηφίες που κινδυνεύουν να κάνουν «κατάχρηση δικαιωμάτων» και να αντιστρατεύονται τους αναπτυξιακούς στόχους. Μόνο που όταν ο αναπτυξιακός στόχος θνήσκει σε κάποιο εργοστάσιο, δεν διαφέρει πλέον σε τίποτα από την απλή συγκράτηση διεκδικήσεων. Ενώ η παραχώρηση δικαιωμάτων με την προϋπόθεση ότι δεν θα γίνει κατά-

χρησή-τους, σημαίνει συνήθως ότι υπάρχουν δυνατότητες να μη γίνει πλήρης χρήση-τους.

ΔΕΝ ΧΡΕΙΑΖΟΤΑΝ στην πραγματικότητα, ούτε σοσιαλιστική κυβέρνηση, ούτε τεχνοκράτες με πείρα στα υπουργεία, για να ακούσουμε στις 25 Αυγούστου σαν βασικό πυρήνα της εξήγησης των οικονομικών προβλημάτων, την εκδοχή του μικροαστού εισοδηματία, ότι πρέπει να «καταναλώσουμε» λιγότερα και να «επενδύσουμε» περισσότερα: όλοι οι υπουργοί Συντονισμού των κυβερνήσεων της Δεξιάς ήταν απόλυτα μνημένοι σ' αυτό το «κλειδί» της οικονομικής πολιτικής. Μόνο που υπάρχει και η άλλη πλευρά: μ' αυτή τη λογική το γεγονός ότι γύρω στο 30% του παραγωγικού δυναμικού της βιομηχανίας δεν χρησιμοποιείται, (καθώς και ένα ανάλογο ποσοστό του εμπορικού στόλου), θα έπρεπε να είχε οδηγήσει τους εργαζομένους στο συμπέρασμα ότι καλύτερα να είχαν καταναλώσει τα αντίστοιχα ποσά, αντί να τα έχουν στερηθεί και να κάθεται όλος αυτός ο κεφαλαιουχικός εξοπλισμός.

Η ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ της οικονομικής κρίσης σαν ένα απλό ζήτημα καταμερισμού των εθνικών πόρων ανάμεσα σε κατανάλωση και επενδύσεις παραβλέπει ότι η κρίση εμφανίζεται και σαν υπερπαραγωγή κεφαλαιουχικών κυρίως αγαθών, και αγνοεί την άμεση σχέση της κρίσης με την καπιταλιστική φύση των παραγωγικών σχέσεων: το γεγονός δηλαδή ότι η δυνατότητα αύξησης της κατανάλωσης και γενικότερα των παραγόμενων αγαθών δεν συνυπάρχει πλέον με τη δυνατότητα διατήρησης «φυσιολογικών» κερδών. Κάνοντας μία σύντομη ιστορική αναδρομή μπορούμε να θυμίσουμε ότι ο υπερεξοπλισμός της βιομηχανίας εκδηλώθηκε κατά την ύφεση του 1974, η οποία, ήταν προφανώς ενταγμένη στη διεθνή συγκυρία, αλλά είχε και την εθνική-της λογική: αρχικά το επενδυτικό μπουμ της δικτατορίας ήταν συνάρτηση μιας καθήλωσης της κατανάλωσης, στη συνέχεια όμως το βασικό χαρακτηριστικό της συγκυρίας ήταν ότι η βιομηχανία δεν μπορούσε να παράγει με το σύνολο του παραγωγικού-της δυναμικού, διότι η αύξηση της ζήτησης σήμαινε και αύξηση του κόστους και μείωση έτσι των κερδών. Από εκείνη τη στιγμή

μή το ζήτημα της διαχείρισης της κρίσης και της αναδιάρθρωσης του παραγωγικού δυναμικού είχε τεθεί: με τη συνεχή αύξηση των αμοιβών κατά την πρώτη περίοδο της μεταπολίτευσης πήρε τη μορφή μιας συμπίεσης των κερδών και μιας στασιμότητας των επενδύσεων που δεν ήταν τόσο συνάρτηση αυτής της συμπίεσης, όσο του δομικού αδιέξοδου. Και στη συνέχεια η επιτάχυνση του πληθωρισμού έδωσε μία λύση στο πρόβλημα των κερδών, αλλά το διαρθρωτικό πρόβλημα βγήκε από τη μεριά της μείωσης της ζήτησης: και το κύμα των χρεωκοπιών αποφεύχθηκε ως τώρα χάρη στην τραπεζική χρηματοδότηση, το 1981 κυρίως.

ΑΝ ΤΕΘΕΙ με αυτούς τους όρους το ζήτημα της κρίσης και επομένως της διαχείρισης και του «ξεπεράσματός»-της, αλλά και το πολύ σημαντικό θέμα της τρέχουσας συγκυρίας, οι κυβερνητικές εξηγήσεις για σωστό μοίρασμα σε κατανάλωση και επενδύσεις, ή για αυξημένη ροπή προς αποταμίευση, έχουν μία ιδεολογική λειτουργία για τον κόσμο προς τον οποίο απευθύνονται, έχοντας όμως μια πολύ πρακτική σημασία για το κεφάλαιο που επωμίζεται το ξεπέρασμα της κρίσης: σημαίνουν προτεραιότητα στην αύξηση των κερδών για αύξηση ανταγωνιστικότητας. Διότι δεν είναι δυνατό να αποφευχθεί η ουσία μιας επιτυχημένης διαχείρισης της καπιταλιστικής κρίσης: που μπορεί να οδηγήσει στη διαμόρφωση ενός δυναμικού καπιταλιστικού τομέα, με την ταυτόχρονη όμως καθήλωση των αμοιβών, την αύξηση της ανεργίας, και την καταστροφή αρκετών παραγωγικών μέσων. Και αυτό που είναι εντυπωσιακό είναι πως οι συνεχείς συγκριμενοποιήσεις της κυβερνητικής πολιτικής, όλο και περισσότερο στηρίζονται και οδηγούν πρακτικά σε εξελίξεις που εντάσσονται σ' αυτή τη λογική.

ΕΧΕΙ ΗΔΗ γραφεί σ' αυτές τις στήλες ότι τα κυβερνητικά κηρύγματα εγκράτειας σε συνδυασμό με το γεγονός της μείωσης — σύμφωνα με τα ως τώρα διαθέσιμα στοιχεία — της αγοραστικής δύναμης των μισθωτών του ιδιωτικού τομέα, αποτελούν μία εκ των πραγμάτων πολιτική λιτότητας. Η ανακοίνωση του κ. Αρσένη δείχνει ότι έχει επίσης ενσωματωθεί πλήρως στο κυβερνητικό πρό-

γραμμα η πάγια εργοδοτική κριτική για την απορρόφηση από το δημόσιο των πόρων που θα μπορούσαν να χρησιμεύσουν για επενδύσεις στη βιομηχανία.

«Στο άμεσο μέλλον οι επενδυτικοί πόροι θα έρθουν από... την αποδέσμευση των πόρων που τώρα χρηματοδοτούν διαχειριστικά ελλείμματα του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα», είπε ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας. Σ' ό,τι αφορά το δημόσιο τομέα η παρουσίαση ελλειμμάτων σαν αποτέλεσμα της χαμηλής παραγωγικότητας, η οποία είναι με τη σειρά της αποτέλεσμα της κακής οργάνωσης, ή της τεμπελιάς των υπαλλήλων, ή της υπεραπασχόλησης, και επομένως η άποψη ότι με κάποιο «νοικοκυρέμα» θα μειωθούν τα εν λόγω ελλείμματα, αποτελεί μία από τις «αλήθειες» εκείνες που όλοι επαναλαμβάνουν χωρίς κανείς να την έχει αποδείξει. Το ότι όμως κατά την κυβέρνηση πρέπει οι δημόσιοι «οργανισμοί και επιχειρήσεις να μετατραπούν από φορείς συγκαλυμμένης βοήθειας υποαπασχολημένου προσωπικού και διαστροφής της έννοιας του κοινωνικοποιημένου τομέα σε σκαπανείς τεχνολογικής προόδου και πρότυπα αποτελεσματικής οργάνωσης», δείχνει καθαρά ότι η μείωση του προσωπικού θεωρείται βασικό μέτρο καταπολέμησης των ελλειμμάτων.

Σ' Ο,ΤΙ αφορά τώρα τις προβληματικές επιχειρήσεις οι κυβερνητικές εξαγγελίες προβλέπουν στην πραγματικότητα τη συνέχιση των σημερινών τάσεων: θεωρείται αναπόφευκτο να κλείσουν αρκετές απ' αυτές, υπάρχουν κάποιες που συνεχίζουν να έχουν προβλήματα αλλά για λόγους απασχόλησης πρέπει να επιζησουν, και για τις προβληματικές που μπορούν να επιβιώσουν, το χρέος-τους θα μετατραπεί σε επενδύσεις μιας νέας Τράπεζας Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου. Πρόκειται για προοπτικές που δεν έρχονται σε αντίθεση με την νέα τάση μείωσης της απασχόλησης στη βιομηχανία, η οποία παρατηρείται από τις αρχές του έτους, και που συνοδεύεται από τη συνύπαρξη χρεοκοπιών, επιχειρήσεων που βοηθούνται για κοινωνικούς λόγους, και κάποιων εκσυγχρονιστικών επενδύσεων. Καταστάσεις που χαρακτηρίζουν σήμερα τη διαχείριση της κρίσης σε κάθε σχεδόν καπιταλιστική χώρα.

ΣΕ ΣΥΓΚΡΙΣΗ με άλλες ευρωπαϊκές χώρες που ακολουθούν την ίδια διαδικασία, η Ελλάδα βρίσκεται αναμφισβήτητα σε μειονεκτική θέση από το γεγονός ότι αυτός ο συνδυασμός νέων επενδύσεων και σπατάλης ανθρώπινου και άψυχου παραγωγικού υλικού δεν έχει φθάσει στην ανάπτυξη κλάδων υψηλής τεχνολογίας. Αλλά και η — μακρυνή — προο-

πτική της ανάπτυξης τέτοιων κλάδων που περιέχεται επίσης στις κυβερνητικές ανακοινώσεις δεν θα άλλαζε ριζικά το χαρακτήρα της οικονομικής πολιτικής.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ του ΠΑΣΟΚ για τη διαχείριση της κρίσης διαμορφώθηκε στην αρχή σαν μια κενυσιανή πολιτική, με κινητήρια δύναμη την αύξηση εσωτερικής ζήτησης, και μόλις πριν έξι μήνες η κυβέρνηση έλεγε ακόμα ότι οι επενδύσεις θα τονωθούν μέσα από τη δραστηριοποίηση των επιχειρήσεων με την αύξηση της ζήτησης εγχωρίων προϊόντων. Κατά την επεξεργασία του κυβερνητικού προγράμματος για τις περσινές εκλογές, η τονωτική λειτουργία της ζήτησης εμφανίστηκε με σκαλοπάτια: μικρή αύξηση της ζήτησης, που φέρνει τόνωση των επενδύσεων, που φέρνει αύξηση της παραγωγικότητας, που επιτρέπει αύξηση της ζήτησης κ.ο.κ. Σήμερα δεν υπάρχει παρά η προβληματική των επενδύσεων, αλλοιώς γνωστή ως προβληματική της προσφοράς.

Η ΤΑΧΥΤΗΤΑ αυτής της εξέλιξης είναι εντυπωσιακή. Μένει να δούμε ως πότε θα μπορεί η κυβέρνηση να παρουσιάζει αυτή την «υποδειγματική» διαχείριση της κρίσης του καπιταλισμού, σαν μεταβατική διαδικασία προς το σοσιαλισμό.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Δημήτρη Χατζή

Σπουδές (Διηγήματα)

Τό διπλό βιβλίο (Μυθιστόρημα)

Άνυπεράσπιστοι (Διηγήματα)

Κατερίνας Γώγου

Τρία κλικ άριστερά (14η έκδοση)

Ίδιώνυμο (10η έκδοση)

Μαρία Ξενουδάκη

Στό φίλο μου Έντγκαρ Άλλαν Πόε

Έλενα Πατρικίου

Μυθολογικές Διαδρομές

Ιωάννης Καρατζαφέρη

Τό χαμένο κουμπί (Μυθιστόρημα)

Επιπλωμένα δωμάτια (Μυθιστόρημα)

Μπαζαγιάζι (Μυθιστόρημα)

Οι δύο τελευταίοι (Μυθιστόρημα)

4 - 2 = 0 (Μυθιστόρημα)

Η ζωή σέ τέσσερις πράξεις (Διηγήματα)

Ιστορίες γι' άντρες (Διηγήματα)

Τά κορίτσια τής Έρεχθείου

Οι τέσσερις Πολωνέζες (Μυθιστόρημα)

Άντρεά Κέδρου

Ωδείο (Μυθιστόρημα)

Μεταδεκεμβριανά διηγήματα,

Χόρχε Ίκάζα

Ουάζιπούνγκο

Λάφνη Ντί Μωριέ

ΡΕΒΕΚΚΑ (Μυθιστόρημα)

Σάουλ Μπέλλου

Ό μετέωρος άνθρωπος

Ντημήταρ Κόρουτζιεφ

Τό ήσυχο νησί (Διηγήματα και νουβέλες)

Λίβιου Ρεμπρεάνου

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ - Άναθρασμός στην Ύπαιθρο, Τόμος Α

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ - Οι φωτιές, Τόμος Β

Θέμου Κορνάρου (Άπαντα)

Άγιον Όρος (Οι άγιοι χωρίς μάσκα) ■ Σπιναλόγκα

Άγύρτες και κλέφτες στην έξουσία ■ Δέν θά πεθά-

νουμε

Στάχτες και Φοίνικες

Στρατόπεδο Χαϊδαρίου

Τό ξεκίνημα μιάς γενιάς (Άπό τά βαλτονέρια τής

μεγάλης Ιδέας)

Μέ τά παιδιά τής θύελλας

Όδός Προμηθέως (Σοβιετική Ένωση, Έλβετία, Ρώ-

μη, Βουλγαρία, Ρουμανία)

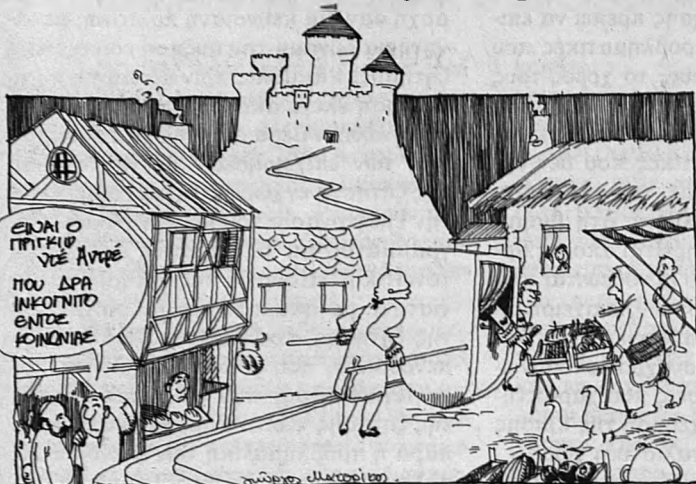
Θεσσαλονίκη, 9-11 τού Μάη 1936 (Οι άγώνες τού

Λαού)

Η γή τής άνάστασης (Κίνα)

Πρώτα διδάγματα από τη «μάχη της ντομάτας» Τι μπρόκολα, τι λάχανα...

του Π. Λαχανά

Η «μάχη της Λαχαναγοράς» κερδήθηκε από την κυβέρνηση. Αλλά ενώ η κυβέρνηση κέρδισε μια μάχη, κινδυνεύει τώρα να χάσει τον πόλεμο. Γιατι μια βδομάδα ακριβώς μετά την επιστροφή των χονδρεμπόρων στη Λαχαναγορά, η κατάσταση τείνει να επιστρέψει στις ίδιες συνθήκες που επικρατούσαν στις παραμονές της σύγκρουσης.

ΠΡΙΝ όμως αξιολογήσουμε τις τελευταίες εξελίξεις, είναι αναγκαίο να σκιαγραφήσουμε τα της απεργίας των χονδρεμπόρων και να εξάγουμε ορισμένα πρώτα συμπεράσματα.

ΟΠΩΣ είναι γνωστό, η κυβέρνηση οδηγήθηκε στη σύγκρουση με τους χονδρέμπορους όχι από δικό-της σχεδιασμό και επιλογή της στιγμής και του τρόπου, αλλά από αντικειμενικούς καταναγκασμούς και συγκυριακές σκοπιμότητες.

ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ η κυβέρνηση βρισκόταν μπροστά σε μια ραγδαία αύξηση τιμών των φρούτων και λαχανικών, αύξηση που προκαλούσε μια διαρκώς εντεινόμενη λαϊκή δυσφορία. Παράλληλα, όλες οι εφημερίδες, για λόγους μάλλον κυκλοφοριακούς, μετέτρεψαν τη Λαχαναγορά σε ομφαλό της πολιτικής ζωής της χώρας: δια τις μεν δεξιές εφημερίδες αποκαλύπτονταν η αντιλαϊκή φύση του ΠΑΣΟΚ, δια δε τις κυβερνητικές αποκαλύπτονταν τα «σκοτεινά κυκλώματα» που υπονόμευαν το έργο της Αλλαγής. Όλα αυτά βέβαια δημιουργούσαν μια δυσμενή ατμόσφαιρα για την κυβέρνηση, στο βαθμό μάλιστα που ο σχετικός θόρυβος έτεινε να γίνει το σκηνικό βάθος των επερχόμενων δημοτικών εκλογών. Αναγκάστηκε, λοιπόν, η κυβέρνηση να λάβει κατασταλτικά μέτρα, με την επιβολή περιορισμών στο χονδρεμπορικό κέρδος, έχοντας παράλληλα αποφασίσει να αποδεχτεί τη σύγκρουση με τους χονδρέμπορους σε όλη-της την έκταση και με όποιο κόστος.

Η ΑΛΗΘΕΙΑ είναι βέβαια πως το Υπουργείο Εμπορίου δεν ήταν ανέτοιμο εντελώς για την αντιμετώπιση των προβλημάτων διακίνησης και εμπορίας των οπωρολαχανικών. Ήδη επί Ακριτίδη είχε αρχίσει η μελέτη και η προπαρασκευή των θεσμικών αλλά και πρακτικών μέτρων, που θα δημιουργούσαν ένα διάδοχο σχήμα στη σημερινή μορφή εμπορίας. Αλλά η πρόβλεψη ήταν να εφαρμοστούν τα μέτρα αυτά σταδιακά, να δημιουργηθεί μια ασφαλής υποδομή, κυρίως με την ενίσχυση των συνεταιριστικών οργανώσεων, ώστε οι χονδρέμποροι να «μαρανθούν» και η πτώση-τους να είναι τόσο εύκολη όσο το κόψιμο ξερού και σάπιου κλαδιού.

ΜΕ ΒΑΣΗ το σχέδιο αυτό, το Υπουργείο Εμπορίου δεν είχε

την αίσθηση του κενού εν όψει του εκβιασμού των χονδρεμπόρων για απεργία και συνακόλουθο χάος στη διακίνηση των οπωρολαχανικών. Άλλωστε, το Υπουργείο είχε εκτιμήσει, και σωστά, όπως αποδείχτηκε, ότι διέθετε τη συμπαράσταση του κόσμου, που είχε με τη σειρά-του προσωποποιήσει με ευκολία στους χονδρέμπορους όλο το «κακό» της αγοράς.

Η ΑΠΕΡΓΙΑ λοιπόν των χονδρεμπόρων έγινε σε ευνοϊκό για την κυβέρνηση κοινωνικό και πολιτικό κλίμα. Η αδιάλλακτη κυβερνητική στάση στις manóvρες των εμπόρων ενισχύθηκε από το γεγονός ότι από την πρώτη κιόλας μέρα της απεργίας η αγορά διέθετε σχετική επάρκεια που βελτιωνόταν μάλιστα σταθερά καθημερινά.

ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ και παραγωγοί κατάφεραν με την ευκίνητη κρατική επικουρία να ξεπεράσουν οργανωτικοτεχνικά προβλήματα και να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες της αγοράς.

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ, η κυβέρνηση, με δεδομένη αυτή την επιτυχία, περνάει το νομοσχέδιο για το καθεστώς εμπορίας από τη Λαχαναγορά, που δρα καταλυτικά στους χονδρέμπορους, από τη στιγμή που καθένας-τους αντιμετωπίζει το φάσμα της εξώσης από το πόστο-του.

ΕΤΣΙ, οι χονδρέμποροι, αφού εξάντλησαν όλα τα μέσα, αφού είδαν τις ελπίδες-τους για ελλείψεις και «χάος» να εξανεμίζονται, υπέκυψαν άνευ όρων και επέστρεψαν στους πάγκους-τους. Αλλά τότε ανακάλυψαν ότι η δύναμή-τους δεν βρισκόταν στην απουσία-τους, αλλά στην παρουσία-τους. Σαν νέοι Ανταίοι, μόλις ακούμπησαν στα κασάκια και σώρευσαν τα λαχανικά, πήραν νέες δυνάμεις.

ΓΙΑΤΙ, κατάλαβαν καλά και το αξιοποίησαν πάραυτα, ότι ο νέος νόμος δεν είναι μια εκ βάθρων νέα ρύθμιση αλλά μια παραλλαγή του παλαιού καθεστώτος. Και κατάλαβαν καλά, ότι εφόσον η δομή της διακίνησης και εμπορίας δεν έχει αλλάξει εκ των κάτω δεν έχει κανένα λόγο να μεταβληθεί και στην κατάληξη-της στη Λαχαναγορά. Κατάλαβαν δηλαδή πολύ καλά ότι η παρασιτική-τους θέση εξακολουθεί παρ' όλα αυτά να είναι μια αναγκαιότητα και να τους εξασφαλίζει «ατού».

ΑΠ' ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ δηλαδή που οι συνεταιρισμοί δεν εμπορεύονται ούτε σε συνεχή βάση, ούτε πολλά και διαφορετικά προϊόντα. Απ' τη στιγμή που μόνο ο χονδρέμπορος μπορεί να επιλύει άνετα και συγκεντρωτικά τα προβλήματα προμήθειας του λιανοπωλητή, άρα και να τον εκβιάσει, οι συνεταιρισμοί και οι ανεξάρτητοι παραγωγοί παραμερίζονται στη διαδικασία αγοραπωλησίας της Λαχαναγοράς και επιστρέφουν στα παλιά μεγέθη, τα προ της απεργίας, καλύπτοντας και πάλι, μόνο το 5% του συνολικά διακινούμενου όγκου οπωρολαχανικών. Πολύς θόρυβος λοιπόν για το τίποτε; Όλα φάνηκαν να ανατρέπονται για να ξαναγίνουν σε λιγότερο από ένα μήνα όπως και πριν; Οι χθεσινοί ηττημένοι αποδείχνονται οι πραγματικοί νικητές;

ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ δεν είναι έτσι βέβαια. Και η χαιρέκακη αρθρογραφία των δεξιών εφημερίδων είναι και πρόωρη και ανεδαφική.

ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ...

Η «ΜΑΧΗ της ντομάτας» ήταν πριν απ' όλα μια αξιόπιστη επικύρωση, όσων υποστηρίζουν πως το ελληνικό πρόβλημα έχει συσκοτιστεί με την επικέντρωση των πάντων σε ένα πολιτι-

κό επίπεδο. Ότι δηλαδή, οι πολιτικές συγκρούσεις μέχρι σήμερα διεξάγονται με ένα λαθραίο τρόπο, χωρίς ακριβή αντιστοιχία κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων. Η αφηρημένη έννοια «λαός», ο μανιαϊσμός της «Δεξιάς» (κακής) και «Αριστεράς» (καλής), συσκοτίζουν τις αναλυτικές κατηγορίες και εκμηδενίζουν την κοινωνική ανάλυση. Ταυτόχρονα το κράτος αποκτούσε μυθικές διαστάσεις: για την μεν Δεξιά αποτελούσε το φυσικό εργαλείο της πολιτικής-της για το δε ΠΑΣΟΚ, το κράτος αποτελούσε την ίδια την πολιτική-του. Το ΠΑΣΟΚ έχοντας ισοπεδώσει την ταξική ανάλυση υπό την γενικότητα των «μη προνομιούχων» έβλεπε το κράτος ως μια υπερβατική δύναμη που ομοιόμορφα δρώντας υπεράνω της κοινωνίας θα έρριχνε τη βροχή στους καλούς και τους κεραυνούς στους κακούς.

ΕΤΣΙ, το ΠΑΣΟΚ τώρα που κατέλαβε το κράτος αρχίζει να ανακαλύπτει ότι για να το χειριστεί πρέπει να αναγνωρίσει και την κοινωνία η οποία το διαμορφώνει.

● Γιατί για παράδειγμα, η απεργία και η σύγκρουση περί την Λαχαναγορά δεν απέδειξαν τίποτε άλλο παρά ότι η κρατική δράση δεν μπορεί να υποκαταστήσει μια ολόκληρη κοινωνική δομή. «Πολιτική βούληση» δηλαδή υπήρξε άφθονη και μαχητική και καλόπιστη. Πρακτικό αποτέλεσμα όμως δεν υπήρξε, γιατί ο κοινωνικός και πολιτικός μετασχηματισμός οποιασδήποτε κλίμακας δεν είναι θέμα κρατικών μέτρων αλλά κοινωνικών μεταβολών βάθους που επικυρώνονται στη διάταξη των κρατικών θεσμών.

ΜΕ ΛΙΓΑ λόγια η σύγκρουση περί τα λαχανικά έδειξε διάφανα τη διαφορά μεταξύ του μικροαστικού ριζοσπαστισμού και μιας σοσιαλιστικής πολιτικής. Ο κ. Μωραΐτης μπορεί να αισθανόταν πρόμαχος του σοσιαλισμού και των λαϊκών συμφερόντων μέσα στην οχλοβοή της μάχης. Αλλά, όταν κατακάθισε ο κουρνιαχτός, οι στρατοί δεν είχαν αλλάξει θέση. Μόνη «νίκη» του σοσιαλισμού ήταν η περικοπή του κέρδους των εμπόρων κατά 7%, χωρίς να 'ναι σίγουρη και η φτήνια των λαχανικών για το πορτοφόλι του καταναλωτή.

ΚΑΙ ΒΕΒΑΙΑ δεν θα αλλάζουν αν δεν αναπτυχθεί μια διαφορετική πολιτική όχι μέσω του κράτους, αλλά μέσα στην κοινωνία. Δεν αλλάζει η κοινωνία μέσω νόμων, αλλά μέσα από την αναδιάταξη των κοινωνικών μετώπων, των παραγωγικών σχέσεων, δηλαδή μέσα από διαδικασίες κοινωνικού και πολιτικού κινήματος.

ΓΙΑΤΙ κάτι άλλο που έδειξε η μάχη της αγοράς είναι πως ούτε οι παραγωγοί είναι εξ ορισμού «καλοί» ούτε οι συνεταιρισμοί. Γιατί και οι παραγωγοί πολλές φορές επιχειρήσαν να κερδοσκοπήσουν και όχι σπάνια και συνεταιρισμοί «παίζουν» με τις τιμές.

ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ λοιπόν να καταργήσουμε τους χονδρέμπο-

ρους αλλά τους νόμους της εμπορίας που χαμογελούν σαρδόνια πίσω απ' τα ραδίκια και τις ντομάτες στην κεντρική Λαχαναγορά της Αθήνας.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ η κοινωνική συνείδηση των λιανοπωλητών που θα ανατρέψει την καθημερινή ευκολία που τους προσφέρει ο χονδρέμπορος στη Λαχαναγορά, αλλά οι ευκολίες της αγοράς που θα μεταβάλλουν την κοινωνική-τους συμπεριφορά.

ΚΑΙ ΚΑΠΟΙΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

ΣΗΜΑΙΝΟΥΝ όλ' αυτά λοιπόν ότι η μάχη και ο πόλεμος περί την αναδιάρθρωση του συστήματος εμπορίας των οπωρολαχανικών έχει κριθεί και μάλιστα υπέρ της ελευθέρας οικονομίας και του ελευθέρου κέρδους;

Η ΜΗΠΩΣ πρέπει να καταλήξουμε πως το ΠΑΣΟΚ σαν κόμμα του μικροαστικού ριζοσπαστισμού, αφού εξάντλησε τη ριζοσπαστικότητά-του θα επαναπαυθεί στην μικροαστικότητά-του;

ΟΥΤΕ το ένα ούτε το άλλο βέβαια ισχύει. Όχι μόνο διότι συγκεκριμένη λαϊκή πίεση και διάφανη πολιτική αναγκαιότητα πιέζουν επιτακτικά για μια διαφορετική δομή σε όλο το σχετικό κύκλωμα.

ΑΛΛΑ γιατί και το ίδιο το ΠΑΣΟΚ έχει σοβαρές και συγκροτημένες δυνάμεις σοσιαλιστικής προοπτικής, έχει συγκεκριμένες δεσμεύσεις και προπαντός μια εξαιρετικά ευνοϊκή συγκυρία για να επιχειρήσει τομές που θα αναδιατάσουν σημαντικά τους κοινωνικούς και πολιτικούς συσχετισμούς.

ΑΛΛΑ για να μπορέσει το ΠΑΣΟΚ να ασκήσει σοσιαλιστική πολιτική, πρέπει να κατέλθει από τις νεφέλες του κράτους και την υπονομευτική ευχέρεια των νόμων και διαταγμάτων στη δράση μέσα στην κοινωνία, στο μέτωπο των πραγματικών συγκρούσεων όπου διαμορφώνονται και οι πραγματικοί όροι της πολιτικής.

ΕΠΕΙΓΕΙ τάχιστα δηλαδή το ΠΑΣΟΚ να συγκροτηθεί σαν Κόμμα που δρά μέσα στην κοινωνία ώστε να προετοιμάζει τις συνθήκες εκείνες που θα καθιστούν φερέγγυα και αποτελεσματική την πολιτική-του «βούληση» και τους κρατικούς χειρισμούς.

ΑΛΛΙΩΣ, στο τέλος της τετραετίας θα ανακαλύψει ότι όλα άλλαξαν για να μην αλλάξει στο τέλος τίποτα. Ή σαν τις παλιές κωμωδίες των αδελφών Μαρξ ότι έτρεχε γενναία και με πολύ κόπο αλλά πάνω σε κυλιόμενο επίπεδο, ώστε να παραμένει διαρκώς στην ίδια θέση.

ΑΛΛΑ στην πολιτική η ακινησία είναι θάνατος. Η εργασιοθεραπεία πολύ κακό για το τίποτα. Η δε βούληση χωρίς έργο στην περίπτωσή-μας φαγητό χωρίς σαλάτα, ή με πάντα ακριβή σαλάτα.

ΑΝΤΙΔΕΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε το τεύχος 10

Γιάννης Ανδρεάδης: ● ελληνικότητα - μοντερνισμός ● Γιάννης Αντωνίου: Νά 'χα τη δύναμη... ● Γιάννης Ιωάννου: Τα παιδιά του Πειραιά ● Δημήτρης Κωνσταντινίδης: Δεν κόβω, προς θεού, μοντάρω... ● Σταύρος Λυγερός: Κυπριακό, νέα δεδομένα ● Αντρέας Παππάς: Για τη νέα κυβέρνηση ● Γιάννης Τούντας: Ο λαός θέλει, το ΚΚΕ (εσ.) μπορεί; ● Δημήτρης Ψυχogiός: Επιστήμη και μικροαστοί.

ΑΦΙΕΡΩΜΑ: ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ ΕΙΡΗΝΗ

Αντρέας Ζερπίλας: ● Το κίνημα που δεν είναι ● Λούτσο Μάγκρι: Κίνημα ειρήνης και ευρωπαϊκός σοσιαλισμός ● Βασίλης Μουλόπουλος: Η προετοιμασία του πολέμου ● Τάκης Παππάς: Ειρήνη και πολιτική αγορά ● Μιχάλης Περιστέρης: Το κίνημα ειρήνης και οι προοπτικές-του ● Αστέρης Στάγκος: Το σημερινό αντιπολεμικό κίνημα ● Νάνσυ Χιούστον: Γυναίκες που θρηνούν, γυναίκες που γελάνε.

Κυκλοφορεί

A. ΝΕΝΕΔΑΚΗΣ

Ο ΕΦΕΔΡΟΠΑΤΕΡΑΣ

Οι Άγγλοι στραγγάλισαν
την Άντισταση στην Κρήτη

ΑΘΗΝΑ 1982

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Ουρενγκόι: ένας αγωγός που πάει πολύ μακριά

Όταν πριν από έξι χρόνια ξεκίνησαν οι ευρωσοβιετικές διαπραγματεύσεις για την κατασκευή του αγωγού φυσικού αερίου από το κοιτάσμα του Ουρενγκόι της Σιβηρίας, ελάχιστα ασφαλώς θα μπορούσαν να προβλέψουν την οξύτητα της αντιδικίας που αυτό το θέμα έμελλε να προκαλέσει μεταξύ της Ουάσιγκτον και της Δυτ. Ευρώπης. Οι Αμερικανοί, βεβαίως, είχαν από νωρίς εκφράσει αντιρρήσεις για τον σχέδιο χωρίς, ωστόσο, μεγάλη πεσιτικότητα. Παρότι τα συμφέροντα που εξαρχής αντιτάχτηκαν στην κατασκευή του αγωγού, βασικά οι αμερικανικές εταιρείες πετρελαίου, συμμετείχαν τότε όσο και τώρα στη διαμόρφωση της πολιτικής της Ουάσιγκτον, οι εξελίξεις της τελευταίας εξαετίας φαίνεται να έχουν αυξήσει τη βαρύτητα των «επιχειρημάτων» τους.

Για τους Ευρωπαίους, τα πράγματα είναι πολύ σαφή, πράγμα που προκύπτει, άλλωστε, κι από τη συνοχή με την οποία αντιμετωπίζουν τα αμερικανικά αντίποινα. α) Από καθαρά επιχειρηματική σκοπιά, η όλη υπόθεση του αγωγού τους συμφέρει πέρα για πέρα. Παίρνουν φυσικό αέριο σε πολύ καλή τιμή και, σε πρώτη φάση, το πληρώνουν σε είδος αναλαμβάνοντας οι ίδιοι την κατασκευή του αγωγού. Σε μια εποχή δεινής ύφεσης, οι παραγγελίες ύψους 11 δισεκ. δολαρίων που αντιπροσωπεύει η συμμετοχή της δυτικοευρωπαϊκής βιομηχανίας στην κατασκευή, έρχονται σα θείο δώρο. β) Από γενικότερη οικονομική σκοπιά, η αξιοποίηση του κοιτάσματος του Ουρενγκόι συμβάλλει σημαντικά στην ελάττωση της εξάρτησης της Δυτ. Ευρώπης από την ΟΠΕΚ και τις αμερικανικές εταιρείες πετρελαίου. Ως προς αυτό, η Ουάσιγκτον υποστηρίζει ότι, ο αγωγός δίνει στη Μόσχα μια ακόμη δυνατότητα εκβιασμού, δεδομένου ότι οι Σοβιετικοί θα μπορούσαν ανά πάσα στιγμή να διακόψουν την παροχή αερίου προκειμένου ν' ασκήσουν πίεση στους Δυτικο-ευρωπαίους. Το επιχείρημα είναι έωλο. Το Ουρενγκόι δεν πρόκειται να καλύψει πάνω από το 10% των ενεργειακών αναγκών της Δυτ. Ευρώπης. Επίσης, όσο χρειάζεται η Δυτ. Ευρώπη το φυσικό αέριο της Σιβηρίας άλλο τόσο η Μόσχα χρειάζεται τα «ζεστά» δολάρια (γύρω στα 10 δισεκ. το χρόνο, σε σημερινές τιμές) που θα εισπράττει από την πώλησή του. Έτσι, το να κλείσουν οι Σοβιετικοί τη στροφή είναι κάτι που μπορεί να γίνει μόνο στα πλαίσια μιας γενικότερης διακοπής και ρήξης στις σχέσεις Ανατολής - Δύσης, και ασφαλώς σε τέτοια περίπτωση, η κάλυψη από άλλες πηγές του 10% των ενεργειακών αναγκών-της, θα είναι το μικρότερο από τα προβλήματα της Δυτ. Ευρώπης.

Αλλά, η ρηγκανική προπαγάνδα έχει προβάλει κι άλλο ένα «επιχείρημα» ποντάροντας κυρίως στις ευαισθησίες της δυτικοευρωπαϊκής κοινής γνώμης: αγοράζο-

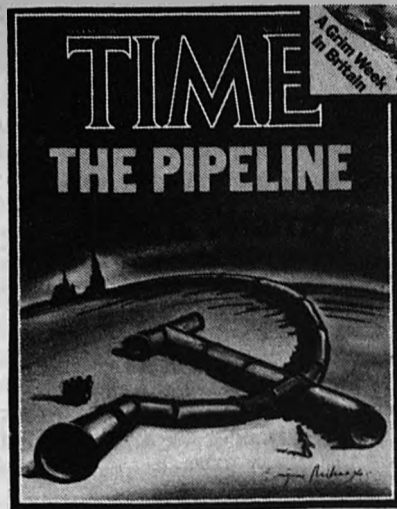
ντας σιβηρικό φυσικό αέριο, η Δυτ. Ευρώπη διευκολύνει το ξεπέρας των οικονομικών προβλημάτων της ΕΣΣΔ, υπονομεύοντας έτσι την «ασφάλεια» και την «ελευθερία» του δυτικού κόσμου, για την εξυπηρέτηση «ιδιοτελών» επιδιώξεων. Λες κι όταν οι Ηνωμένες Πολιτείες πουλάνε κάθε χρόνο στη Σοβιετική Ένωση δεκάδες χιλιάδες τόνους σιτηρά, το κάνουν από αλτρουισμό μας και πεινιάσουν οι σοβιετικοί πολίτες.

Ωστόσο, αυτές οι μάλλον κοινότοπες διαπιστώσεις δεν αρκούν για να εξηγήσουν τη συγκεκριμένη οξύτητα της αντιδικίας που έκανε μάλιστα τον Κλωντ Σεύσόν να μιλήσει για «οικονομικό πόλεμο», και τη θάσσερ ν' αντιταχτεί κι εκείνη στα αμερικανικά κελεύσματα. Εξάλλου, τα τελευταία απαγορευτικά μέτρα του Ρήγκαν δεν πρόκειται να ματαιώσουν αλλ' απλώς να καθυστερήσουν και ν' αυξήσουν το κόστος κατασκευής του αγωγού. Παράλληλα, δεν ζημιώνουν μόνο δυτικοευρωπαίους αλλά και αμερικανούς κατασκευαστές όπως η Τζένεραλ Ελέκτρικ, η Κατερπύλαρ, η Νιτρέσερ κ.ά. Αυτό ήταν άλλωστε, που είχε κάνει τους Δυτικοευρω-

IPAN - IPAK: ο φόβος φυλάει τα έρημα

Εικόνες από άλλους αιώνες θυμίζουν τα καμώματα της Τεχεράνης από τότε που οι μάχες μεταφέρθηκαν στο έδαφος του Ιράκ. Τα ένθετα φουσάτα της Ισλαμικής Δημοκρατίας ορμούν κατά κύματα ενάντια στις εχθρικές δυνάμεις για να στήσουν το λάβαρο του σιιτισμού στις πολιτείες των απίστων και των αιρετικών. Καμιά θυσία δεν είναι αρκετή προκειμένου να επιτευχθεί το θεάρεστο έργο. Από τις 15 Ιουλίου, όταν εκδηλώθηκε η πρώτη περσική επίθεση για την κατάληψη της Βασόρας, χιλιάδες αμούστακοι φρουροί της επανάστασης έχουν μετοικήσει στον ισλαμικό παράδεισο της ανοχής και της ευωχίας. Απώτερος σκοπός; Ν' ανοίξει ο δρόμος προς την αραβική Ιερουσαλήμ που οι διεφθαρμένοι άραβες μονάρχες έχουν εγκαταλείψει στα χέρια των σιωνιστών. Μεσολάβηση; Ευπρόσδεκτη, εφόσον είναι για να νομιμοποιήσει τις επιδιώξεις της Τεχεράνης.

Από ένα σημείο και μετά, δύσκολα ξεχωρίζει κανείς που αρχίζει και που τελειώνει η προπαγάνδα όσο κι αν αυτή δεν παύει να είναι συνάρτηση των πραγματικών εξελίξεων στο πεδίο της μάχης. Δύο πράγματα, πάντως, είναι σίγουρα παρότι ο πόλεμος του Κόλπου δεν παύει και πολλές βεβαιότητες: α) Οι ιρακινοί στρατιώτες, υπερασπιζόμενοι το πάτριό έδαφος μάχονται πολύ καλύτερα απ' ό,τι όταν οδηγούνταν σ' έναν απρόκλητο επιθετικό πόλεμο χωρίς σαφείς στόχους β) Οι ισλαμιστές της Τεχεράνης, προκειμένου να κρατηθούν στην εξουσία έχουν ανάγκη να βρίσκονται διαρκώς σε πόλεμο με κάποιον εχθρό, εσωτερικό ή εξωτερικό. Οι μαζες, πρέπει να κρατιόνται συσπειρωμένες σε κάποια εξωστρεφή επιθετική οπτι-

Μ' αυτό το τρομοκρατικό εξώφυλλο πρόβαλε το TIME την αμερικανική άποψη.

παίους να πιστεύουν, ως τώρα, ότι ο Ρήγκαν δε θα προχωρούσε σε «εχθροπραξίες».

Γελάστηκαν, όμως, με αποτέλεσμα να είμαστε αυτή τη στιγμή θεατές μιας ανοιχτής διαμάχης που δεν αποκλείεται να οδηγήσει σε γενικότερη αναθεώρηση του καθεστώτος εμπορικών σχέσεων ανάμεσα στις δυο ακτές του Ατλαντικού.

κή στα πλαίσια της οποίας να είναι ολότε-λα αλλοτριωμένες.

Όπως και το Λίβανο, έτσι κι εδώ, με την τύχη μιας πόλης συνδέονται οι τύχες λαών και καθεστώτων. Αν οι Πέρσες καταλάβουν τη Βασόρα στερώντας έτσι από το Ιράκ την εξοδό-του προς τη θάλασσα και φτάνοντας σε απόσταση αναπνοής από τα πετρελαιοφόρα κράτη της ερήμου, ο συσχετισμός δυνάμεων στην περιοχή θα έχει ανατραπεί ριζικά και ο δρόμος προς την γενικευμένη αποσταθεροποίηση θα έχει ανοίξει. Προς το παρόν, ο Σαντάμ Χουσεϊν καταφέρνει να κρατιέται στην εξουσία γραπωμένος με νύχια και δόντια από τον προεδρικό θώκο. Στις 11 του περασμένου Ιουλίου γλύτωσε για πολλοστή φορά από μια απόπειρα δολοφονίας στην πόλη Αντ-Ντουγιάϊλα, κάπου 70 χιλιόμετρα Βόρεια της Βαγδάτης. Η πόλη έχει ανάμεικτο πληθυσμό, σουνίτικο και σιίτικο. Το κτίριο όπου βρισκόταν ο Σαντάμ δέχτηκε επίθεση από μια ομάδα ένοπλων σιιτών που ανήκαν στη μαχητική οργάνωση Αλ-Ντάουα. Η προεδρική φρουρά κατόρθωσε να αμυνθεί μέχρις ότου κατέφθασαν ενισχύσεις και κατατρόπωσαν τους επιτιθέμενους. Οι συγκρούσεις κράτησαν πάνω από δύο ώρες και σκοτώθηκαν γύρω στα 150 άτομα.

Αν η φυσική ύπαρξη του Σαντάμ σώζεται ακόμη χάρη σε μια σειρά συμπτώσεων, η συνέχιση της πολιτικής-του ύπαρξης οφείλεται στο φόβο των ανταγωνιστών-του ότι η καθαίρεσή-του υπό τις σημερινές συνθήκες θα οδηγήσει στη διάλυση ολόκληρης της μπααθικής δομής εξουσίας. Κι αυτός ο φόβος μπορεί να εμποδίσει την πτώση-του κάμποσον καιρό ακόμη.

ΛΙΒΑΝΟΣ:

Η δεύτερη φάση

Με τη συνεχιζόμενη αποχώρηση των Παλαιστίνιων μαχητών από την Δυτ. Βηρυτό, ολοκληρώνεται η πρώτη φάση του πέμπτου μεσανατολικού πολέμου και ωριμάζουν ταχύτατα οι συνθήκες για τη δεύτερη φάση, κύριοι πρωταγωνιστές της οποίας αναμένεται να είναι η Συρία και το Ισραήλ. Δε θα ήταν παράξενο εξάλλου, αν βλέπαμε τη δεύτερη αυτή φάση να συνδέεται μ' έναν ακόμη εμφύλιο πόλεμο στο Λίβανο όπου η πολιτική κατάσταση κάθε άλλο παρά τείνει να σταθεροποιηθεί. Οι οργισμένες αντιδράσεις των άλλων λιβανικών παρατάξεων στην εκλογή του Μπεσίρ Τζεμαγιέλ αποτελούν απειροστή πρόγνωση του τί πρόκειται ν' ακολουθήσει.

Έχουμε και λέμε λοιπόν:

1. Θα ήταν ανεδαφικό να φανταστεί κανείς ότι οι Σύροι θα αποχωρήσουν από το Βόρειο και Ανατολικό Λίβανο υποκύπτοντας αμαχητί στις ισραηλοαμερικανικές αξιώσεις. Και μπορεί μεν η Μόσχα να εγκατέλειψε αβοήθητο το παλαιστινιακό κίνημα σε μια από τις κρίσιμότερες μάχες της ιστορίας-του αλλά δεν πρόκειται να κάνει το ίδιο με το μόνο συμμαχικό-της κράτος στην καρδιά της Μέσης Ανατολής. Ήδη, οι Σοβιετικοί επανεξοπλίζουν εντατικά, με νέα οπικά συστήματα προηγμένης τεχνολογίας, της συριακές δυνάμεις στο Λίβανο. Οι τελευταίες, μετά τη δεινή ήττα τους κατά την πρώτη εβδομάδα του τωρινού πολέμου (έχασαν κατά τους μετριότε-

ρους υπολογισμούς, περισσότερα από 70 μαχητικά αεροπλάνα MIG-23 και όλες σχεδόν της αντιαεροπορικές-τους συστοιχίες Sam-6), έχουν αυτή τη στιγμή σταθεροποιηθεί σε νέες θέσεις και δοκιμάζουν τα καινούρια σοβιετικά αντιαεροπορικά Sam-8.

Οι Αμερικανοί βέβαια, είπαν ότι θα προσπαθήσουν να επιτύχουν την «ειρηνική» αποχώρηση από το Λίβανο Σύρων και Ισραηλινών, ταυτοχρόνως. Πρόσθεσαν ότι έχουν «πείσει» την κυβέρνηση του Τελ Αβίβ να μην επιχειρήσει στρατιωτική απομάκρυνση συριακών δυνάμεων όσο οι σχετικές διπλωματικές-τους προσπάθειες δεν θα έχουν αποτύχει. Αυτή η στάση της Ουάσιγκτον είναι απλώς φυσιολογική. Ο συσχετισμός δυνάμεων έχει μετατραπεί προς όφελός-της. Προς το παρόν, χρειάζεται λίγο χρόνο για να σταθεροποιηθεί τα κέρδη-της: να εμπεδώσει τη φαλαγγίτικη κυριαρχία μέσα στο Λίβανο, να κάνει ένα «Service» στις σχέσεις-της με τα φιλοδυτικά αραβικά καθεστώτα οι οποίες, όσο νά 'ναι, δοκιμάστηκαν τους τελευταίους τρεις μήνες. Κατ' αυτό τον τρόπο, η Ουάσιγκτον έχει κάθε συμφέρον να προετοιμάσει το έδαφος (κυρίως όσον αφορά στην αντοχή των σχέσεων-της με τη Σαουδαραβία και την Αίγυπτο) για την «αποτυχία» της προσπάθειάς-της για «ειρηνική» αποχώρηση των ξένων στρατευμάτων από το Λίβανο. Έτσι, η σκυτάλη θα ξαναπεράσει ομαλά στα νευρικά χέρια του Μπέγκιν.

2. Κι ερχόμαστε στο νέο εμφύλιο πόλεμο του Λιβάνου ο οποίος άρχισε ήδη με την εκλογή του Τζεμαγιέλ και την απομά-

κρυνση της παλαιστινιακής ασπίδας. Αλλά μπορεί να μην είναι καν εμφύλιος πόλεμος άξιος του ονόματός-του: ίσως παραστούμε μάρτυρες ενός ταξικού και φυλετικού λουτρού αίματος χάρη στο οποίο ο Λίβανος θ' αποκτήσει επιτέλους κι αυτός την πολυπόθητη ισχυρή κυβέρνηση. Κάτι τέτοιο φαίνεται δύσκολο, όσο κι αν πρόκειται να επιχειρηθεί υπό την σκέπη της ισραηλινής παρουσίας.

Ενδεικτικές υπήρξαν οι πρώτες αντιδράσεις μετά την εκλογή του νέου προέδρου του Λιβάνου: Οι Σουνίτες έσπευσαν να καταλάβουν και να οχυρώσουν μια σειρά από συνοικίες στην Τρίπολη του Βορείου Λιβάνου. Οι οπαδοί του πρώην προέδρου Φραντζί (Μαρωνίτες αλλά άσπονδοι εχθροί των Φαλαγγιτών) απέκλεισαν όλους τους δρόμους προς το Βόρειο Λίβανο. Αριστεροί Λιβανέζοι πολιτοφύλακες έκαψαν τα σπίτια 11 μουσουλμάνων βουλευτών που, με την παρουσία-τους, βοηθήσαν στην εκλογή του Τζεμαγιέλ. Τρεις πρώην πρωθυπουργοί της χώρας δήλωσαν ότι θα αντιταχθούν σ' ένα «καθεστώς» που τα φασιστικά χαρακτηριστικά-του είναι ήδη ολοφάνερα. Οι αψιμαχίες Φαλαγγιτών και Σύρων αποτελούν πια καθημερινό φαινόμενο.

Εξάλλου, δεν πρέπει να ξεχνάμε την ισχυρή παρουσία των Παλαιστίνιων στο Βόρειο Λίβανο η οποία θα ενισχυθεί οπωσδήποτε καθώς πολλοί απ' αυτούς που φεύγουν απ' τη Βηρυτό θα ξαναγυρίσουν στο Λίβανο μέσα στους προσεχείς μήνες. Στημένο, λοιπόν, το σκηνικό για τη συνέχεια.

«Ο πρόεδρος Αραφάτ δέχεται: όλες της αποφάσεις του ΟΗΕ αναφορικά με το παλαιστινιακό ζήτημα» Το επίμαχο κείμενο που υπέγραψε ο παλαιστίνιος ηγέτης στις 25.7.1982.

Κάποια σύγχυση δημιουργήθηκε όταν μεταδόθηκε στις 26 Ιουλίου, ότι ο Γιασέρ Αραφάτ υπέγραψε ένα κείμενο με το οποίο αναγνώριζε το Ισραήλ μονομερώς. Τη σύγχυση έσπευσε, μετά από λίγες μέρες, να διαλύσει το Στাইτ Ντηπάρτμεντ απαιτώντας από την ΟΑΠ να δεχτεί τις «καλές» και να απορρίψει τις «κακές» αποφάσεις του ΟΗΕ. Οι Παλαιστίνιοι απάντησαν — ημιεπίσημα — ότι θα μπορούσαν να δεχτούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, μόνο την 181 της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ, και ότι αναγνώριση του Ισραήλ θα μπορούσε να γίνει στη βάση της αμοιβαιότητας. Ο Μπέγκιν μίληκε κι αυτός στη συζήτηση σκοτώνοντας μερικές ακόμα εκατοντάδες άμαχους στη Δυτ. Βηρυτό.

Με την ελπίδα ότι η σύγχυσή-μας θα μειωθεί κάπως, παραθέτουμε μερικά από τα επίμαχα κείμενα:

● Η «181»:

Στις 29 Νοεμβρίου 1947, η Γενική Συνέλευ-

ση του ΟΗΕ ψήφισε την απόφαση 181 σχετικά με το διαμελισμό της Παλαιστίνης:

«Η Γενική Συνέλευση λαμβάνει υπόψη τη δήλωση της εντεταλμένης δύναμης (Μεγάλη Βρετανία) ότι προτίθεται να αποχωρήσει πλήρως από την Παλαιστίνη την 1η Αυγούστου 1948, συστήνει στο Ηνωμένο Βασίλειο και σε όλα τα άλλα μέλη του ΟΗΕ να υιοθετήσουν, αναφορικά με τη μελλοντική διακυβέρνηση της Παλαιστίνης, ένα σχέδιο διαμελισμού που να συνοδεύεται από οικονομική ένωση».

Το σχέδιο προέβλεπε τη δημιουργία δύο κρατών — ενός εβραϊκού κι ενός αραβικού — και βασιζόταν στην κατανόμη των δύο πληθυσμών το 1947.

● Η «242»:

Η απόφαση 242 του Συμβουλίου Ασφαλείας πάρθηκε στις 22 Νοεμβρίου 1967, μετά τον «πόλεμο έξι ημερών». Σ' αυτή την απόφαση, το Συμβούλιο «βεβαιώνει ότι ο σεβασμός των αρχών του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ απαιτεί την αποκατάσταση δικαιοσύνης και μόνιμης ειρήνης στη Μέση Ανατολή, στα πλαίσια της οποίας θα πρέπει να ισχύσουν τα ακόλουθα:

1. Απομάκρυνση των Ισραηλινών από τα εδάφη (σ.σ. στο αγγλικό κείμενο της απόφασης γράφει «από εδάφη») που κατέλαβαν κατά τις πρόσφατες συγκρούσεις.

2. Παύση όλων των εχθροπραξιών και των εμπόλεμων καταστάσεων, σεβασμός και αναγνώριση της κυριαρχίας, εδαφικής ακεραιότητας και ανεξαρτησίας όλων των κρατών της περιοχής και του δικαιώματός-τους να ζουν

ειρηνικά μέσα σε ασφαλή και αναγνωρισμένα σύνορα, χωρίς να υφίστανται πράξεις ή απειλές βίας.

Επιβεβαιώνει εξάλλου την ανάγκη:

1. Να υπάρξουν εγγυήσεις για την ελευθερία της ναυσιπλοΐας στους θαλάσσιους δρόμους της περιοχής
2. Να υπάρξει δίκαιη λύση του προσφυγικού προβλήματος
3. Να υπάρξουν εγγυήσεις για το εδαφικό α-παραβίαστο και την πολιτική ανεξαρτησία της περιοχής με μέτρα στα οποία να περιλαμβάνουν και τη δημιουργία αποστρατιωτικοποιημένων ζωνών.

● Η «338»:

Στις 22 Οκτωβρίου 1973, μετά τον πόλεμο του Κιπούρ, ψηφίστηκε από το Σ.Α. η απόφαση 338:

«Το Συμβούλιο Ασφαλείας: πρώτο, ζητάει απ' όλους τους εμπόλεμους να προχωρήσουν σε κατάπαυση του πυρός και να τερματίσουν άμεσα όλες τις στρατιωτικές δραστηριότητες, το αργότερο δώδεκα ώρες μετά την υιοθέτηση αυτής της απόφασης, παραμένοντας στις θέσεις που κατέχουν αυτή τη στιγμή.

Δεύτερο, ζητάει από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη, να αρχίσουν αμέσως μετά την κατάπαυση του πυρός να εφαρμόζουν την απόφαση 242 (1967) σε όλα-της τα σκέλη.

Τρίτο, αποφασίζει ότι, παράλληλα με την κατάπαυση του πυρός, πρέπει ν' αρχίσουν διαπραγματεύσεις μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών με σκοπό ν' αποκατασταθεί δίκαιη και μόνιμη ειρήνη στην εγγύς Ανατολή».

ΙΔΕΟΓΛΩΣΣΙΑ ΚΑΙ ΜΑΖΟΤΕΛΕΙΑ

του Στέλιου Ράμφου

Πρό πολλοῦ κηδευμένο δημοσίᾳ δαπάνῃ, τὸ λεγόμενο γλωσσικὸ ζήτημα ἤρθε νὰ ταράξῃ τὴν νυκτερινή μας μακαριότητα σὰν νεκρὸς ποὺ δὲν βρίσκει ἀνάπαυση. Ἄν ὅμως πρῶτα, ὅπως νὰ τὸ ἐβλεπε κανεὶς, ἦταν κάτι χειροπιαστὸ καὶ συγκεκριμένο, τῶρα πλανιέται ἀσύλληπτο σὰν φάντασμα, ὥστε νὰ μὲν ἀδιάνγνωστη ἡ ξαφνικὴ κατὰπτωσις ποὺ ἐπληξε τὴν ἐκφραση ἀπὸ τὸ 1976, γιὰ νὰ λάβῃ διαστάσεις θεομηνίας πέντε χρόνια μετὰ καὶ ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριο 1981, ὁπότε τὴν συνεσταλμένη ἐναρκτήριο ἐμφάνισις τοῦ *Ταχυδρομικοῦ τέλους εἰσπράχθηκε* ἀκοῦ, ἔθηκε μετὰ πολλῶν ἄλλων τὸ τρομοκρατικὸ *Ὀλόγραμμα τῶν ταχυδρομικῶν ἐπιταγῶν*.

Σὲ διάστημα λίγων μηνῶν δημοσιεύθηκαν ἀρκετὲς ἐπιτυχεῖς περιγραφὲς τοῦ κακοήθους φαινομένου, ἰδρύθηκε δὲ γλωσσικὸς ὄμιλος, ὁ ὁποῖος δὲν ἀπευθύνεται σὲ ὅσους μόνο γράφουν ἀλλὰ καὶ σὲ ὅσους ἀντὶ νὰ γρυλίζουν ἐπιμένουν νὰ μιλοῦν. Ἡ μάχη λοιπὸν γιὰ τὴν γλῶσσα βρίσκεται ἐν πλήρει ἐξελλίξει, μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι αὕτῃ τὴν φορὰ συγκρούεται τὸ δημόσιο αἶσθημα μὲ τοὺς προπαγανδιστὰς ἐνὸς καινοφανοῦς ἀλλόκοτου ἰδιώματος, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν ἀμέριστη συμπαράστασις μεγάλου μέρους τοῦ τύπου καὶ τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, σφυροκοποῦν τὸν πληθυσμὸ νύχτα καὶ μέρα ἀπὸ τοὺς ἀδοσίλογους προμαχῶνες τῶν μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, γιὰ νὰ τοῦ μάθουν τὴν γλῶσσα του! Καὶ μὲ μιὰ ἄλλη ἐπίσης διαφορὰ, χαρακτηριστικὴ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων: στὴν ἀναμέτρηση τούτῃ δὲν ὑπάρχει περιθώριον συζητήσεως γιὰ-τὶ οἱ αὐτόκλητοι γλωσσοδιορθωτὲς δὲν ἀκούν τὸν ἀντίλογο, ἀκόμη κι ἂν προέρχεται ἀπὸ τοὺς πιὸ καλόπιστους καὶ ὑπεύθυνους ἀνθρώπους.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΤΕΡΑΤΟΓΟΝΙΑ

Ποία εἶναι ὅμως ἡ αὐθεντία ποὺ ἐπιτρέπει μὲ τὸ κύρος της στοὺς σημερινούς γλωσσοθέτες νὰ περιφρονοῦν τὴν γνώμη τῶν ἀνθρώπων τοῦ λόγου καὶ τὴν δυσφορία τοῦ κόσμου; Τί νομιμοποιεῖ στὴν συνειδήσή τους τὸ *λίαν ἐπιεικὰ καὶ τις δρᾶσαινες τοῦ ἐγκλήματος*, ποὺ δασταυρύνονται στοὺς αἰθῆρες καὶ τίς στήλες τῶν ἡφημερίδων, μολονότι οὐδεὶς τὰ εἶχε διανοηθῇ καὶ τίς εἶχε προφέρει μέχρι σήμερα; Ὁ ψυχαρακὸς δημοτικισμὸς μὲ τὴν *μπασιά* (ἐλαιοδο), *δρομιά* (διεύθυνση), *τριγυρισιά* (περιβάλλον) καὶ *τοπωσιά* (διάστημα), μπορεῖ νὰ δηλητηρίαζε τοὺς χυμοὺς τῆς πολυμορφίας ἀλλὰ δὲν ἐξουθενῶνε τίς πλαστικὲς δυνατότητες τῆς γλῶσσας οὔτε ἀλλοίωνε τὸν ἐσωτερικὸ τῆς ρυθμοῦ. Τότε ἐπιχειροῦσαν νὰ δημιουργήσουν στὸ ἐργαστήριον μιὰ γλῶσσα ἀμειγρῶς δημοτικῇ· τῶρα ἐπιχειροῦν νὰ μεταμφιέσουν σὲ δημοτικὴ τὴν λογισμὸν πλεονεξία τῆς καθομιλουμένης μὲ διατεταγμένη ἀλλαγὴ στοιχείων τοῦ τυπικοῦ. Στὴν πρώτη περίπτωσι σκοπὸς ἦταν νὰ ἐξαλειφθῇ ἡ ἐγγνωσμένη ἐκφραστικὴ μειονεξία τῆς δημοτικῆς· στὴν δευτέρῃ σκοπὸς εἶναι ὁ ὀρθοπεδικὸς ἐκδημοτικισμὸς τοῦ «καθάρτου» ὁμιλουμένου ἰδιώματος, ἀπὸ ἀλλεργία στὴν πολυτυπία.

Γιὰ νὰ ἐξωραϊσθῇ ἡ τερατογονία ἐπιστρατεύεται τὸ αἶτημα ἐνὸς πραγματικοῦ λαικοῦ πολιτισμοῦ στὴν θέσι τοῦ κατεστημένου πνευματικοῦ ἐποικοδομηματος. Δὲν πρόκειται γιὰ ὁλοκαταρτικὸ διότι κάτι τέτοιο θὰ προκαλοῦσε γλωσσικὸ ρωμαντισμὸ καὶ ὅχι τὰ ἱλαροτραγικὰ *νόμος περὶ ἀπόλυσης, ἀνεξάρτητος προέλευσης, κατόπιν γιορτῆς*, ποὺ «βγαίνουν κάθε μέρα στὸν ἀέρα»· πρόκειται γιὰ ἀχαλίνωτο ἰδεολογισμὸ, ὁ ὁποῖος χρησιμοποιοῖ ὡς κατ' ἐξοχὴν πεδίο δράσεως τὸν ἐπίσημο προφορικὸ καὶ τὸν γραπτὸ λόγον, ἐπειδὴ ἐκεῖ ἀκριβῶς τὸ τυπικὸ στοιχεῖο ἔχει τὸ προβάδισμα, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν καθημερινό, ποὺ ρέοντας ἀπροβούλευτα κατευνάζει ἐξ αὐτομάτου τὸν φανατισμὸ τῶν προσηλύτων καὶ τὸν περιορίζει σὲ εὐλαβικὴ τήρησις ὠρισμένων καταλήξεων. Στὴν λειψανοθήκη τῆς αὐθορμησίας τῶν λεγομένων μέσων μαζικῆς ἐνημερώσεως, ἡ ἀγκυλωμένη γλῶσσα εἶναι πάντοτε εὐπρόσδεκτη.

ΙΔΕΟΓΛΩΣΣΙΑ

Στὴν σφαῖρα τῆς ἰδεολογίας ὁ γλωσσολόγος, ὁ φιλόλογος καὶ ὁ ποιητὴς ἀφοπλίζονται γιὰ τὸ ζήτημα ξεπερνᾶ τὰ μέτρα τοῦ ὑ-

ψηλοῦ ἢ τοῦ κοινοῦ λόγου. Εἶναι χαρακτηριστικὸ ὅτι οἱ διαμαρτυρόμενοι γιὰ τὴν ἀκατάσχετη γλωσσικὴ ἔκπτωση δὲν ἀποκρούονται μὲ ἀντεπιχειρήματα, ἀλλὰ μὲ διλήμματα καὶ παρατηρήσεις διαφορετικῆς ὕφους. «Εἴστε συνειδητὰ ἡ ἀσυνειδητὰ ἀντιδραστικοί· θέλετε νὰ ἐκτονώσετε ἕνα κίνημα τὸ ὁποῖο θὰ λυτρώσῃ ἐπὶ τέλους τὸν λαὸ ἀπὸ τὸν σκοταδισμό, ποὺ τοῦ ἀφαιροῦσε αἰῶνες τώρα κάθε ἱκμάδα ζωῆς», τοὺς πετοῦν καὶ προστατευτικὰ ἐπιφέρουν: «Ἄν σὰς ἐνδιαφέρει εἰλικρινὰ τὸ μέλλον τοῦ τόπου ὀφείλετε νὰ συμπαρασταθῇτε στὸ κίνημα τῆς ἀλλαγῆς καὶ νὰ τὸ ἐνθαρρύνετε, ὅχι νὰ ἐνισχύετε τὴν ἀντίδραση ἐξεγειρόμενοι κατὰ τοῦ δῆθεν εὐτελισμοῦ τῶν γλωσσικῶν ἀξιών». Πρόκειται γιὰ ἐνστάσεις ἀρχῆς (ἀρχὴ προφανῶς εἶναι ἡ ἰδέα τῆς πολιτιστικῆς ἐπαναστάσεως) ἀπὸ τὴν λογικὴ τῶν ὁποίων γίνεται σαφές ὅτι τὸ γλωσσικὸ ζήτημα ἔχει λάβει νέες διαστάσεις, ποὺ ἀκριβῶς προκαλοῦν δυσχέρειες κατανόησεως ἐπειδὴ φέρουν ἐνδυμα παλαιὰ — τὴν ἀρνησιμὴ οἰασιμότητα ἀναμειγρῶς λογισμῶν λέξεων καὶ ἐκφράσεων τὴν «καθαρὴ» δημοτικὴ τῶν γηπέδων, τῶν ἐργοστασίων καὶ τῶν γαπιῶν.

Τὸ πρᾶγμα εἶναι εὐεξήγητο. Μὲ τὸν κοινωνικὸ χαρακτῆρα ποὺ προσέλαβε κατὰ τὴν ἱστορικὴ του διαδρομὴ, ὁ δημοτικισμὸς ἀπετέλεσε οὐσιαστικὸ στοιχεῖο τῆς ἑλληνικῆς προοδευτικότητος καὶ ἀκράδαντο πιστεύω κάθε πολιτικοῦ σχήματος τὸ ὁποῖο ἤθελε νὰ τὴν ἐνσαρκώσῃ. Ἄφ' ὅτου ὅμως ἡ δημοτικὴ καθιερώθηκε ἐπίσημα, οἱ περιστάσεις μετεβλήθησαν, καὶ στερούμενος περιεχομένου ὁ δημοτικισμὸς συντηρεῖται πιά στὸν χώρο τῆς ἰδεολογίας, ὅπου λειτουργεῖ διαφορετικὰ. Ἡ σημερινὴ τροπὴ τοῦ γλωσσικοῦ συνιστᾷ φαινόμενο ἀναφανδὸν ἐξωγλωσσικὸ, τὸ ὁποῖο δὲν προεκτείνει τὴν διένεξη τοῦ παρελθόντος, μολονότι φέρει ὅλα τὰ σχετικὰ διάσημα. Τοῦτο δὲν ἐγίνε ἀκόμη συνειδήσις. Ἐὰν εἶχε γίνε, ἢ ἀντιδρώντες δὲν θὰ περιορίζονταν σὲ φιλολογικὴ πολεμικὴ, ἐν ἐπιγνώσει ὅτι αὐτὰ τὰ πυρὰ, ποὺ ὑπὸ διαφορετικὲς συνθήκες θὰ ἦσαν γιὰ τοὺς γλωσσοθέτες καταιγιστικά, τώρα εἶναι σχεδὸν ἀσφαῖρα, ἀλλὰ θὰ ἐσπευδαν νὰ ἐξιχνιάσουν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖο, ὑπακούοντας σὲ σκοτεινὰ μὰ σωστὰ προαισθήματα, ὀνόμασαν «τεκμήριον πολιτικῆς ταυτότητος» καὶ «λαθραῖο ὁλοκληρωτισμὸ», χωρὶς ὅμως νὰ προχωρήσουν στὶς διερευνήσεις ποὺ οἱ χαρακτηρισμοὶ τοῦτοι θὰ ἐπέβαλλαν.

Δὲν ἀρκεῖ ἐν τούτοις νὰ μιλοῦμε γενικὰ γιὰ ἰδεολογισμό. Αὐτὸ τὸ στοιχεῖο ὑπῆρχε καὶ τὴν ἐποχὴ τοῦ μαχομένου δημοτικισμοῦ, ὅταν τὸ γλωσσικὸ συνδεόταν μὲ τὸν φιλοσοφικὸ διαφωτισμὸ καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴ ἀναγέννησι. Τώρα ὅμως ποὺ τὸ περιλάλητο ἐκεῖνο ζήτημα ἔληξε, τὸ ἰδεολογικὸ φορτίο ἀντὶ νὰ ἐξατμισθῇ πέρασε στὴν ἴδια τὴν γλῶσσα, ἡ ὁποία καλεῖται νὰ διαπλασθῇ σύμφωνα μὲ τὴν θεωρίαν τῆς μεταβάσεως ἀπὸ τὴν αὐταρχικὴν λογισμὸν κρατουμένη κοινωνία στὴν λαϊκὴ δημοκρατικὴ, καὶ ὅχι μὲ τὸ ποῖον καὶ τίς ἀνάγκες τῆς ἐκφράσεως. Ἐξ οὗ ἕνα ἰδιαιτέρω χαρακτηριστικὸ τοῦ σημερινοῦ τραγέλαφου, τὸ γεγονὸς δηλαδὴ ὅτι οἱ νεοδημοτικιστὲς ἔχουν ἀναισθητοποιηθῇ πλήρως ἐναντὶ τῆς γλωσσικῆς πραγματικότητος καὶ δὲν βλέπουν πῶς τὸ ἰδίωμα ποὺ θέλουν νὰ ἐπιβάλουν εἶναι ξένο πρὸς τὴν γλῶσσα τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀποκλείεται μάλιστα νὰ δοῦν, ἀφοῦ, ὡς ἰδεολόγοι, δὲν πιστεύουν στὰ αὐτὰ οὔτε στὰ μάτια τους, ὁπότε ἀρμονίζονται τὰ δεδομένα κατὰ βούλησιν μὲ τὸν προκατασκευασμένον κόσμον ποὺ ἐνασμενίζονται.

Ἄλλὰ τὸ κακὸ δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Ἀποκτώντας χαρακτῆρα ἰδεολογικὸ, ἡ γλῶσσα συνδέεται ἄμεσα μὲ τὰ πεπραγμένα τῆς ἱστορίας, εἰς τρόπον ὥστε ἡ μὲν ἰδέα — γλῶσσα λαϊκῇ — νὰ υποτάσσεται στὴν λογικὴ τῆς ἀναγκαιότητος καὶ κατ' ἐπέκτασιν στὸ κίνημα ποὺ τὴν ἐκφράζει, ὁ δὲ λόγος νὰ ἀποβάλλῃ κάθε ἀποκαλυπτικὴ λειτουργία καὶ μεταβαλλόμενος σὲ ὄργανον νὰ ἐγκλωβίζῃ τὸν ἄνθρωπον στὴν ἐφιαλτικὴ «πραγματικότητα» ἐνὸς παρανοικοῦ τετραγωνισμοῦ. Τὸ ὀλισθηρὸ λοιπὸν καὶ ἀκρὺς ἐπικίνδυνον σημεῖο δὲν εἶναι ἡ συμμόρφωσις τῆς φράσεως πρὸς ὠρισμένον ἀρραγὲς τυπικὸ καὶ ὁ παντὶ σθένει ἐξοβελισμὸς τοῦ ἀκανονίστου αὐτοῦ, εἶναι ὅτι τὸ μέλλον τῆς γλῶσσας παραδίδεται στὸν ὁδοστρωτῆρα τῆς ἰδεολογίας. Μποροῦμε νὰ καυχώμαστε πῶς στὴν

Ἑλλάδα ὁ ὅρος *ἰδεολογία* απέκτησε πληρότητα μοναδική γιατί ἐνῶ παντοῦ σημαίνει ἀπλῶς τὴν λογικὴ ὠρίσμενης ἰδέας, ἐδῶ δηλώνει καὶ τὴν γλῶσσα τῆς.

ΓΛΩΣΣΑ ΜΑΖΑΣ

Ἡ μεταβολὴ ἐπεκτείνεται καὶ στὸν κοινωνικὸ ρόλο τῆς ἰδεολογίας. Ἐνῶ πρῶτα τὸ δράμα τοῦ βίου καὶ τοῦ κόσμου ποὺ προσέφερε ἐξέφραζε τὶς προσδοκίες σταθερῶν συνόλων, τώρα στὶς «ἀνεπτυγμένες» χώρες μὲ τὰ κλονισμένα παραδοσιακὰ περιγράμματα τῶν ομάδων καὶ τῶν τάξεων, συγκροτεῖ, ὅπως λένε οἱ κοινωνιολόγοι, ἀφηρημένο δεσμὸ μαζῶν. Ὅμως ἡ μάζα δὲν ἔχει στὶς ἀναλύσεις τοὺς τὴν παρελθούσης χρήσεως ἔννοια τοῦ μεγάλου ἀπροσώπου ἀριθμοῦ, ἀλλὰ τοῦ συμφορμῶ ἀνεστίνων ἀτόμων, τὰ ὅποια μέσῳ τῆς ἰδεολογίας ἀποκτοῦν περιεχόμενο ζωῆς καὶ λόγου ὑπάρξεως. Στὸν παραπαίοντα δῖβουλο κι ἐγῶτικὸ ἀτομάνθρωπο τοῦ πλήθους τῶν μόνων, ἡ ἰδεολογία βρίσκει βαθεῖα ἀπὴχηση ὡς λογικὸ ὑποκατάστατο πίστεως θρησκευτικῆς, γιατί μὲ τὴν «ἐξηγήση» τῶν φυσικῶν, ἱστορικῶν, κοινωνικῶν, ψυχικῶν φαινομένων ποὺ ἔχει τὴν ἀνεση νὰ παρέχη, τὸν ἀνασύρει ἀπὸ τὸ δῆχος τῶν ἀνεξελέγκτων γεγονότων καὶ τὸν ἀναπαύει. Στὴν ἴδια προοπτικὴ ἐργάζεται ἐκ τῶν πραγμάτων τὸ ἰδεολγώσσημα, ὑπ' αὐτὴ δὲ τὴν ἔννοια, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν βιομηχανικὴ ὁμογάλακτό του κομμουνιστικὴ δημοτικὴ, ποὺ εἶναι γλῶσσα ἱερατείου, τὸ νεόκοπο «λαϊκὸ» ἰδίωμα συνιστᾷ γλῶσσα μάζας καὶ ὡς τέτοια γίνεται σημεῖο ταυτότητος.

Ἡ ἰδεολογικὴ ὑποτροπὴ τοῦ γλωσσικοῦ θὰ ἦταν μετὰ τὴν καθιέρωση τῆς δημοτικῆς ἀνέφικτὴ ἀν' ἡ κοινωνία μας δὲν ἐξασφάλιζε εὐνοϊκὲς προϋποθέσεις. Ἡ ἑλληνικὴ κοινωνία ὑπέστη ἀπὸ τὸ 1956 βαθμιαία ἀλλοίωση, ἡ ὁποία μετὰ τὸ 1967 ἔλαβε σαφὴ καταναλωτικὴ τροπὴ καὶ δημιούργησε ἕνα προϊόντα ἐξατομισμό τοῦ πληθυσμοῦ, ποὺ ἐνθαρρύνει τὸ μαζικὸ φαινόμενο, ἐκφραζόμενο πολιτικῶς μὲ σταθερὴ προώθηση τεχνοκρατικῶν ἐπιλογῶν ἢ μὲ τάσεις ὁλοκληρωτικῶν λύσεων. Οἱ δύο ροπὲς εἶναι ἀρκετὰ σαφεῖς ὥστε νὰ ἐμφανίζονται ὑπὸ μορφὴν διλήμματος: Ἡ μία καλλιέργει ἀτμόσφαιρα κοσμικῆς ἐσχολογίας, μὲ ἰδεολογικὸ πρόγραμμα χωρὶς συγκεκριμένο περιεχόμενο, ὥστε νὰ ἐξασφαλίσῃ τυφλὴ ἐμπιστοσύνη τῶν μαζῶν καὶ στηριζόμενη σ' αὐτὲς νὰ ὀδηγῇ τὰ πράγματα πρὸς ἐπιθυμητὰς λύσεις, ἐνῶ ἡ ἄλλη ἀντιπαράθετε «ἐκσυγχρονισμό», ὑπολογίζοντας στὴν διευρυνόμενη ἐπέμβαση τοῦ κράτους καὶ στὸν ἀχαλίνωτο καταναλωτισμὸ. Φυσικὰ, παρὰ τὰ ἐκάστοτε διακηρυσσόμενα γιὰ ψηφοθηρικοὺς λόγους, καμμιὰ τους δὲν ὑπολογίζει οὔτε θέλει νὰ ὑπολογίσῃ τὰ πνευματικὰ, ἱστορικὰ καὶ γεωοικονομικὰ δεδομένα τῆς νεοελληνικῆς ζωῆς, ποὺ ἀνακεφαλαιώνονται στὸ κοινοτικὸ πνεῦμα τῆς Ὁρθοδοξίας, πνεῦμα τὸ ὁποῖο ἀποθαρρύνει τὴν ἐξατομίκευση καὶ ἀποτελεῖ καθοριστικὸ παράγοντα γνήσιας κοινωνικῆς ἀναπλάσεως στὸ ἀκλόνητο ἔδαφος τῆς προσωπικῆς ἐναντι πάντων εὐθύνης.

ΟΛΟΚΛΗΡΩΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ

Γλῶσσα μάζας δὲν εἶναι λοιπὸν τὸ ἰδίωμα τῶν ἀγροτῶν (αὐτὸ εἶναι παραστατικὸ καὶ πλούσιο) οὔτε τῶν ἐργατῶν (αὐτὸ εἶναι φτωχὸ ἀλλὰ χυμώδες) ἢ τοῦ μικροαστικοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων (αὐτὸ εἶναι συγκροτημένο καὶ ἀκριβές), εἶναι τὸ παραμιλητὸ τῶν μετέωρων ἰδεολόγων, μιὰ γλῶσσα ποὺ ὑποτάσσει τὸ ψυχικὸ πρόσλημμα στὸ αἰτιοκρατικὸ σχῆμα τῆς ἰδέας, ἀποβάλλοντας κάθε αὐθορμητισμὸ καὶ ποιητικότητα. Τὸ ἰδίωμα τοῦτο δὲν ἀναγνώριζε πιά τὸν κόσμον τῶν σημασιῶν ὑπηρετεῖ ἀποκλειστικὰ τὴν μηχανικὴ συνοχὴ τῆς φράσεως καὶ τὸ ἐπιτυγχάνει μὲ ἐξοδα τῆς καθαρῆς, τὴν ὁποία μεταμφιέζει σὲ δημοτικὴ. Λόγῳ ἀρτιότητος καὶ ἐκφραστικῆς πολυδυναμίας ἡ καθαρῆς προσφέρεται κατ' ἐξοχὴν στὸ ἰδίωμα ποὺ θέλει νὰ εἶναι ἀπολύτως λογικὸ, μολοντὶ ἐκεῖνὴ δὲν ἦταν καὶ γι' αὐτὸ ἀλλωστε ἔδωσε τρυφερότατες σελίδες τοῦ Παπαδιαμάντη, πύρινους στίχους τοῦ Κάλβου, παλλόμενα κείμενα τοῦ Παπαρρηγόπουλου, γιὰ νὰ μὴν πῶ ὅτι στὸ λόγιον βυζαντινὸ τῆς παρελθόν σπαργάνωσε καὶ ἔβρεψε τὸ θρησκευτικὸ μας βίωμα. Ἀφαιρώντας ὁμῶς τὴν συντακτικὴ δομὴ ἀπὸ τὸ ὀργανικὸ σύνολο στὸ ὁποῖο ὑπάρχει, πνίγουμε τὸ αἶσθημα τῆς καθαρῆς καὶ συγχρόνως νεκρώνουμε τὸ αἶσθημα τῆς δημοτικῆς προσθέτοντας τὶς καταλήξεις τῆς σὲ ἕνα ἄψυχο σῶμα. Ἡ βαναυσότης προτάσεων ὅπως *ἐτοιμότητα ἐπέμβασης τῆς στρατιωτικῆς δύναμης ἢ νόμος περὶ ἀνωτατοποίησης* δὲν ἔγκειται συνεπῶς στὴν μελὴ δύο τύπων, ποὺ θὰ μπορούσε θαυμάσια

Τζὴν Μπαίηκερ Μίλλερ

Γιὰ
μιὰ νέα
ψυχολογία
τῆς
γυναίκας

«Μιά σημαντικὴ πρόοδος
στὴν κατανόηση τῆς ψυχολογίας
καὶ τῶν δύο φύλων.

Ἐνα βιβλίο
ποὺ ἡ γενιά μας θὰ διαβάσει
καὶ θὰ συζητήσῃ ἐκτεταμένα».

- Marcia Guttentag

Ἡ Μπαίηκερ Μίλλερ πιστεύει ὅτι οἱ ἰδιότητες ποὺ διαθέτουν οἱ γυναῖκες σὲ ἀφθονία – ὅπως ἡ στοργή, ἡ συνεργατικότητα, ἡ ἀνιδιοτέλεια ἔχουν ἐπίμονα ὑποβαθμιστεῖ σὰν χαρακτηριστικὰ ἑνὸς βοηθητικοῦ φύλου. Δυστυχῶς, οἱ γυναῖκες ἀποδέχτηκαν τελικὰ τὴ θέση αὐτή. Στὴν πραγματικότητα, ὑπογραμμίζει ἡ συγγραφέας, οἱ ἰδιότητες αὐτὲς εἶναι πηγὴ μιᾶς τεράστιας δύναμης καὶ σὰν τέτοια πρέπει νὰ χρησιμοποιηθοῦν. Ἡ Μπαίηκερ προτείνει στὴ συνέχεια τρόπους ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν οἱ ἰδιότητες αὐτὲς ὥστε ν' ἀλλάξῃ ἡ ζωὴ τῆς γυναίκας.

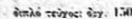
Εκδόσεις Γλᾶρος

Κεντρικὴ διάθεση

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ 141 • ΤΗΛ. 36 18 457

Ἡ βαρβαρότητα τοῦ γλωσσικοῦ ὁλοκληρωτισμοῦ δὲν ἔγκειται στὴν τακτικὴ σκοπεύσεως μέριμνα τὴν ἐξομαλύνει προκρούστειν τὸν λόγο καὶ τὸν ἀπαλλάξει ἀπὸ περικτὴ καὶ ἀνώμαλη τάχα πολυτυπία, ἔγκειται στὴν στρατηγικὴ ἐπιδίωξη τὴν τὸν πλάσσει κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωση πρὸς τὸν κόσμον ποῦ ἀπεργάζεται, κόσμον στὸν ὁποῖο δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ τὴν διαφορὰ οὕτε γιὰ τὴν ἐλευθερία. Ἐὰν τώρα λογαριάσει κανεὶς πῶς ἡ ὅλη προσπάθεια δὲν ἐξαντλεῖται μὲ τὴν καθιέρωση τοῦ τυπικοῦ τῆς δημοτικῆς στὰ δημόσια ἔγγραφα καὶ στὰ μέσα ἐνημερώσεως, ἀλλὰ καλύπτει ἐπίσης τὴν παιδεία, ἡ παρούσα γλωσσικὴ ἔκτροπὴ παίρνει διαστάσεις ἐθνικῆς συμφορᾶς. Ὁλοκληρωτικὴ παιδεία δὲν εἶναι ὅποια προπαγανδίζει μονότονα ὠρισμένην κοσμοαντίληψιν, εἶναι ὅποια θανατῶνει μὲ τὸν ἰδεολογικόν της καταναγκασμούς τὴν μυχιαῖατην

Κατόπιν τούτων τί γίνεται όταν η ψυχραιμία επανεκτίμησης απο-
κρούεται και το κοινό γλωσσικό αίσθημα περιφρονείται από τους
κορυβαντιώντες γλωσσοδότες; Πού πρέπει κανείς να στραφεί και
πώς να ενεργήσει για να μην προχωρήσει το κακό; Έπείγει καν’
άρχη να διευκρινισθεί η άληθινή φύση του προβλήματος, ώστε οι
συνειδήσεις να μην παγιδεύονται και να μην έφησυχάζουν με την
ιδέα μιάς στενά γλωσσικής έκτροπής. Έν συνεχείρ να επιδιωχθεί
διάλογος με τους συμπαθούντες που περιβάλλουν τόν πυρήνα
τών γλωσσοδιορθωτών και του παρέχουν ζωτική ψευδίσθηση έ-
παφής με την πραγματικότητα. Προσκεινόμενος συναισθηματικά
άλλα μη όντας ιδεολογικά αιχμάλωτος, αυτός ο κόσμος κατά μέ-
γα ποσοστό δέχεται καλόπιστη συζήτηση, εις τρόπον ώστε άν
διαφωτισθεί να επιδράσει στην εξέλιξη των γεγονότων. “Όταν οι
συμπαθούντες και οι συνεργαζόμενοι δέν προσφέρουν στόν πυ-
ρήνα τό αίσθημα αποδοχής ή έστω άνοχής που χρειάζεται, δη-
μιουργούνται οι προϋποθέσεις ιδεολογικού αποχρωματισμού του
ζητήματος, αποχρωματισμού ο οποίος άργά ή γρήγορα θά υπο-
χρεώσει την ξύλινη γλώσσα να επιστρέψει στο γκέτο της. Τό όλο-
κληρωτικό ιδίωμα συνοδεύει όπου γής του όμοιοσούς του πολι-
τικούς οργανισμούς, χωρίς να ταυτίζεται με την «προοδευτική» ι-
δεολογία, όπως συμβαίνει στόν τόπο μας. ‘Υπ’ αύτή την έννοια
κάθε αντίδραση έκ των ένδον πλήττει την συμπάγεια του ιδεολο-
γικού υποβάθρου και άναγνωρίζοντας στην γλώσσα μιά υπόστα-
ση έξωπολιτική, έπιτρέπει νηφαλιώτερη αντιμετώπιση έπ’ αγαθόν
όλων. Ένδεδοιγμένη άγωγή για μιά τέτοια άσθένεια είναι ή θ-
μιοπαθητική.

Κίνημα για την απελευθέρωση της γεροντικής ηλικίας

του Σάββα Παύλου

Μα πώς να μην συγκινηθείς
από την ερημιά την εγκατάλειψη-τους
τ' αχνά-τους όνειρα και τις ελπίδες
για έρωτα, έναν καινούριο έρωτα, μια φιλία;

Οι πιο φτωχοί, οι πιο άσχημοι ποθούν ακόμα
έστω και λίγη φευγαλέα ζεστασιά, ένα άγγιγμα
τόσο σφιζιμο των χεριών, την αίσθηση, τη χαρά
της δύναμης, της ομορφιάς, της γύμνιας κάποιου άλλου
που θα πλουτίσει όλη-τους την κενότητα, τη φτώχεια και το θάνατο.
(Τζαίμς Κίρκουπ: «Ο έρωτας για τους γέροντες», περ. Οδός Πάνος,
αρ. 4, σελ. 35).

ΟΙ ΓΕΡΟΙ

«Οι Γέροι». Έτσι τους λένε. Όχι Αντρέα, Γιώργο,
Ηλία ή Θεοδόση, μα σαν τα μερμύγκια
που ζούνε πέραν του καλού και του κακού
χωρίς όμως ιδιαίτερη φυσιολογία,
όπως ο σκύλος ή το άλογο
σα μάσκες: τερακότες με ζαρωμένα
χειλή, πνιγμένα αισθήματα, πληγές και τρύπες.
(Αντρέα Αγγελάκης: «Οι Γέροι» στο βιβλίο: Η Οδός Θρασυβούλου,
εκδ. Τραμ, σελ. 35).

Υστερα από διαδηλώσεις γερόντων στη Γερμανία με αφορμή έξωση
κάποιας γριάς από γηροκομείο, ή καταστροφή κάποιου πάρκου για να
γίνει δημόσιο κτίριο, μια δόχρη διαδηλώτρια δήλωσε:

«Μας κόστισε γερά νεύρα η ενεργητική-μας συμμετοχή στα κοινά. Έ-
τσι όπως είχαμε στηθεί στα πεζοδρόμια με τα πανώ, πέρναγαν πολλοί
γνωστοί που ρωτούσαν: Βρε, βρε στα γεράματα με τους κομμουνιστές
πήγες».

(Εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, Λευκωσία, 9.2.1980, σελ. 5).

... «αποφασίζουμε πως οι γυναίκες, οι γέροι, τα παιδιά της Βωσέλ, δεν
είναι πια παρά άχρηστα στόματα»

(Σιμόν ντε Μπωβουάρ: Τα άχρηστα στόματα, σελ. 65, Εκδ. Ερμείας,
Αθήνα 1970).

Η κοινωνική θέση των γερόντων, στις αναπτυγμένες καπιταλι-
στικές κοινωνίες, έχει μεταβληθεί στο χειρότερο σε σύγκριση με
τις προηγούμενες κοινωνίες. Ο καπιταλισμός, στην πορεία-του, ι-
σοπέδωσε σχέσεις, ήθη, έθιμα, συνήθειες, νοοτροπίες και στά-
σεις απέναντι στους ηλικιωμένους. Όχι πως προηγούμενα δεν ή-
ταν συνήθως δύσκολη η θέση των γερόντων, αλλά ο καπιταλι-
σμός πέταξε οριστικά, στο περιθώριο, τη γεροντική ηλικία και για
δυσό άλλους λόγους.

Α) Με τη διάλυση της παλιάς μεγαλοοικογένειας και τη δημιουρ-
γία της μικροοικογένειας (στις πόλεις αλλά τελευταία και στην ύ-
παιθρο) οι γέροντες ζουν πια αποχωρισμένοι από τα παιδιά-τους,
σε συνθήκες μοναξιάς και με συναισθήματα ότι είναι παραπνί-
σιοι, «άχρηστα στόματα».

Μέσα στο πολεοδομικό χάος της σύγχρονης πόλης ξεπετάγο-
νται σαν μανιτάρια οι τόποι του εγκλωβισμού και της απομόνω-
σης των γερόντων από την κοινωνική ζωή, τα γηροκομεία (ή αλ-
λιώς: οίκοι ευγηρίας, γεροντοστάσια, γεροντάδικα), που ενισχύ-
ουν την παραπέρα ιδρυματοποίηση - εγκλεισμό της σύγχρονης
κοινωνίας (ορφανοτροφείο, νοσοκομείο, φυλακή, στρατώνας,
σχολείο, εργοστάσιο, ψυχιατρείο κτλ.), και αποκόπτον τους γέ-
ρους από τη ζωογόνο επαφή με τους νέους, την κοινωνία και τη
ζωή.

Μέσα σ' αυτά τα ηλικιακά γκέττο θα περάσουν οι γέροι τα τε-
λευταία-τους χρόνια, περιμένοντας το θάνατο, και γερνώντας πιο
γρήγορα, σε σκληρές συνθήκες ζωής, κυρίως η πλειονότητά-
τους, των κατωτέρων στρωμάτων.

«Κύριο χαρακτηριστικό είναι η αμόρητη μοναξιά αυτών των γε-
ρόντων. Τους κλείνουν ζωντανούς σ' ένα δωμάτιο τάφο, τους
συμπεριφέρονται εχθρικά, τους πετάνε κυριολεκτικά ένα κομμάτι

ψωμί για να μην κατηγορηθούν ότι τους άφησαν να πεθάνουν»
(Τατιάνα Γκρίτση - Μιλλιέξ: Η παρουσία των παιδιών στεγνώνει
τα δάκρυα της γεροντικής μοναξιάς. Εφημ. Κυριακάτικη Ελευθε-
ροτυπία, Αθήνα 29.1.78).

Η γεροντική ηλικία γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης και ε-
μπορίας, μια νέα πηγή κέρδους, στην άξενη εποχή-μας, από τους
«οίκους ευγηρίας» (κατ' ακρίβειαν «οίκους δυσγηρίας»).

Β) Με τη λατρεία του κέρδους και τη θεοποίηση της παραγωγής,
οι γέροι αποδιώχνονται στο περιθώριο γιατί δεν υπηρετούν το
θεό του καπιταλισμού, την παραγωγή. Η σύνταξη είναι το μεταίχ-
μιο.

Από και πέρα η γενική κοινωνική εικόνα που σχηματίζεται
για τους γέροντες είναι ότι πια δεν είναι ανθρώπινα πλάσματα, αλ-
λά άχρηστα σκουπίδια. Η καπιταλιστική κοινωνία τους πετά σαν
στιμμένες λεμονόκουπες, μια και δεν αποτελούν πηγή κέρδους
γι' αυτήν. (Ζαν Μπαμπύ: Για ένα καλύτερο κόσμο, σελ. 169, Εκδ.
Στοχαστής, Αθήνα 1978).

Χαρακτηριστικά παραδείγματα της λατρείας της παραγωγής
και της αδιαφορίας και περιφρόνησης για ο,τιδήποτε δεν παρά-
γει, βρίσκουμε παντού, σε κάθε πτυχή του περιβάλλοντος που
ζούμε. Στην πολεοδομία π.χ. ο σχεδιαστής των πεζοδρομίων, των
δρόμων, των κλιμακοστασίων κτλ., ποτέ δεν θα τα σχεδιάσει λαμ-
βάνοντας υπόψη-του τους γέροντες, τους ανάπηρους, τις γυναί-
κες με τα παιδικά καροτσάκια, τα μικρά παιδιά. Ο σημερινός δο-
μημένος χώρος δεν προβλέπει μέσα και χώρους εξυπηρέτησης
των ανθρώπων αυτών, παρ' όλο που αποτελούν (στην Ελλάδα) τα
40% του πληθυσμού (Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία, Αθήνα, 20.6.82
σελ. 9).

Ο δομημένος χώρος σχεδιάζεται για τις δυνατότητες του ενή-

λικου υγιή ανθρώπου (που δουλεύει - παράγει). (Κόμερ, Ρηντ, Γκόλντμαν: Ο μύθος της μητρότητας, εκδ. Ελεύθερος τύπος, σελ. 9).

Εν τω μεταξύ το πρόβλημα των γερόντων στις αναπτυγμένες χώρες οξύνεται γιατί μεγαλώνει ο αριθμός-τους. (Χαρακτηριστικά, στις ΗΠΑ, τη δεκαετία του 70-80 ζούσαν 24 εκατομμύρια άτομα πάνω από τα 65 — απ' αυτά 6½ εκατομ. μόνοι-τους). Οι στατιστικές των Ηνωμ. Εθνών αναφέρουν ότι: Ενώ ο συνολικός πληθυσμός της Γης, αναμένεται να τριπλασιαστεί στα 75 χρόνια που μεσολαβούν από το 1950 μέχρι το 2025, ο ΟΗΕ προβλέπει ότι ο αριθμός των ατόμων που έχουν περάσει το 60ό έτος της ηλικίας θα έχει πενταπλασιαστεί κι αυτών που έχουν περάσει το ογδοηκοστό θα έχει επταπλασιαστεί, σε σχέση με τους σημερινούς αριθμούς (το γήρας θα γίνει σύντομα παγκόσμιο πρόβλημα, εφ. ΤΑ ΝΕΑ, Λευκωσία, 30.7.1982).

Όλα αυτά δείχνουν το εκρηκτικό κοινωνικό πρόβλημα της γεροντικής ηλικίας, που η αστική κοινωνία προσπαθεί να το κρατήσει κρυφό, να μην το θίξει καθόλου.

«Το ζήτημα (των γερόντων) καλύπτεται από μια συνωμοσία σιωπής. Η κατάσταση των ηλικιωμένων σήμερα αποκαλύπτει την αποτυχία ολόκληρου του πολιτισμού-μας (Σιμόν ντε Μπωβουάρ: Τα γηρατειά, εκδ. Γλάρος, σελ. 538).

Όταν ο Βιτόριο Ντε Σίκα γύρισε την ταινία «Umberto D» (1952) για τη μοναξιά και τα προβλήματα ενός συνταξιούχου, προκάλεσε την οργή της ιταλικής κυβέρνησης.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, η υποβαθμισμένη σε δικαιώματα και καταπιεσμένη κοινωνική ομάδα των γερόντων, συνειδητοποιεί τη θέση-της, ανακαλύπτει ότι είναι ένα ζωντανό κοινωνικό κύτταρο ακόμα, ξεπερνά το κοινωνικό περιθώριο και γίνεται πολιτική δύναμη.

Σε πολλές χώρες του κόσμου, οι γέροι καταπολεμούν την παραιτήση και την απάθεια σε σχέση με τα πράγματα της ζωής, αυτοοργανώνονται σε ομάδες αλληλοβοήθειας, διεκδικούν συλλογικά τα δικαιώματά-τους (συντάξεις, περίθαλψη και άλλα ωφέληματα), συνεχίζουν τη μόρφωσή-τους (πανεπιστήμια «τρίτης ηλικίας»), και ακόμα περισσότερο βγαίνουν εντελώς από τον περιθωριακό ρόλο που τους πιέζουν να παίξουν, λαμβάνοντας μέρος σε κινητοποιήσεις, διαδηλώσεις, πορείες για γενικά θέματα και προβλήματα που απασχολούν την κοινωνία-μας.

Σιγά-σιγά όλες αυτές οι κινητοποιήσεις και οι μορφές πάλης οδηγούν στην συνειδητοποίηση της ανάγκης ενός κινήματος για την απελευθέρωση της γεροντικής ηλικίας (όπως το γυναικείο, οικολογικό και άλλα πολιτικο-πολιτιστικά κινήματα).

Όπως λέει γι' αυτά τα κινήματα ο Ν. Πουλαντζάς: «Τα κινήματα αυτά δεν είναι ξεκομμένα από την ταξική πάλη, όπως ισχυρίζονται πολλοί σήμερα εγκαθιδρύοντας μια ριζική διάκριση ανάμεσα στην ταξική πάλη από τη μια, στα κοινωνικά κινήματα από την άλλη, γιατί είναι συστατικά συνυφασμένα με τις αντιθέσεις (οικονομικές, αλλά και πολιτικές και ιδεολογικές), που ενυπάρχουν στη σημερινή διαδικασία αναπαραγωγής του κεφαλαίου. Παρουσιάζουν παρ' όλα αυτά ένα ιδιαίτερο χαρακτήρα: συμπυκνώνουν ταξικές αντιθέσεις, χωρίς όμως να ταυτίζονται απόλυτα μ' αυτές, ή να περιορίζονται σ' αυτές».

Το κίνημα απελευθέρωσης των γερόντων είναι ένα κίνημα πολιταξικό - διαταξικό, γιατί αφορά διάφορες λαϊκές τάξεις και κοινωνικές κατηγορίες. Οι γέροι όλων των πλατιών στρωμάτων αντιμετωπίζουν τα ίδια προβλήματα. Φυσικά τα προβλήματα μεγαλώνουν και η καταπίεση αυξάνεται όσο προχωρούμε στα κατώτερα εργατικά στρώματα. Μόνο οι πολύ πλούσιοι γέροι της αστικής τάξης, έχουν τα μέσα και τις δυνατότητες να αποφύγουν τα δεινά που μαστίζουν τη γεροντική ηλικία.

ΕΡΩΤΙΚΗ ΖΩΗ ΤΩΝ ΓΕΡΟΝΤΩΝ ΕΝΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΠΟΥ

1) «Η σεξουαλικότητα υπάρχει από τη γέννηση και συνοδεύει τη ζωή του άνδρα και της γυναίκας πέρα κι απ' την περίοδο της ζωής που είναι δυνατή η τεκνοποίηση, δηλαδή και στα γηρατειά...» (Α. Blissanti).

2) «Σηκώθηκε και περπάτησε λίγο. Ένα ζευγαράκι καθόταν παραπέρα. Εκείνη κοντή, γεμάτη κάπως, μ' ένα λευκό ζαρωμένο πρόσωπο κι ένα σταθερό γλυκό χαμόγελο. Εκείνος ήταν μέτριος στο ανάστημα. Έγερνε πάνω-της κι είχε μια έκφραση κουρασμένου αλλά ικανοποιημένου

ανθρώπου. Οι δύο μαζί πολύ πάνω από έναν αιώνα. Στάθηκε λίγο και τους κοίταξε. Όλα καλά, μόνο να μην έκαναν να φιληθούν. Δεν υπάρχει πιο αναγουλιαστικό πράγμα από το να βλέπει κανείς δύο ηλικιωμένους να φιλιούνται. Να ενώνονται εκείνα τα ζαρωμένα χείλη, τα φαγωμένα από το χρόνο. Τι σάλιο μπορεί να κατεβάσει το ξεραμένο λαρύγγι-τους. Πού να βρουν ίχνος πάθους, πώς να σφιχτούν; Απομακρύνθηκε αποφεύγοντας να γυρίσει και να τους δει από πίσω».

(Σάκη Παπαδημητρίου: «Το δωμάτιο», πεζογραφήματα 1965, Εκδόσεις Διαγωνίου, Θεσσαλονίκη. Από το διήγημα «Βραδυνη έξοδος», σελ. 11).

Η ηθική και ιδεολογία της αναπαραγωγής είναι κυρίαρχη σ' όλες τις ανθρώπινες σχέσεις και φυσικά και στις ερωτικές.

Η ερωτική ζωή των γερόντων θεωρείται κάτι αποκρουστικό, και την άποψη αυτή την ενστερνίζονται και οι νέοι — μια άποψη ηθικολογική που ταλαιπωρεί και τους ίδιους τους νέους, που τους καταπιέζουν την ορμή για ηδονή, θέλοντας να την καναλιζάρουν στην αναπαραγωγή.

Χαρακτηριστικά στο απόσπασμα του Σάκη Παπαδημητρίου που παραθέσαμε πιο πάνω, ο συγγραφέας, εκφράζοντας την κοινωνική αντίληψη για την ερωτική συναισθηματική ζωή της γεροντικής ηλικίας, δεν ενδιαφέρεται αν έχει σωστή σχέση το ηλικιωμένο ζευγάρι που κάθεται στο παγκάκι, αν αγαπιούνται και νιώθουν ωραία οι δύο-τους, αλλά με ένα νεανικό ηλικιακό ρατσισμό, τους απορρίπτει εξαιτίας της ηλικίας-τους. Οι νέοι πέφτουν εύκολα στην παγίδα της κυρίαρχης ιδεολογίας που δημιουργεί και για τους ίδιους δεσμά. Στο ίδιο βιβλίο του Σάκη Παπαδημητρίου, στο διήγημα «Καλοκαιρινό βράδυ» ο νέος ήρωάς-του αυνανίζεται από στέρηση. Μα και στα άλλα διηγήματα του Σ. Παπαδημητρίου είναι καταφανής η σεξουαλική μιζέρια των νεαρών ηρώων-του.

Στον Ιουδαϊκό-χριστιανικό-καπιταλιστικό πολιτισμό-μας η ερωτική απόλαυση και, ιδιαίτερα η λατρεία της απόλαυσης είναι αμάρτημα που συνοδεύεται από ένα συναισθηματικό ενοχής. Πόσο μάλλον για τους γέροντες που δεν αναπαράγουν (ειδικά οι γυναίκες) αλλά και ούτε παράγουν. Η ενοχοποίηση του ερωτισμού-τους είναι πιο δυνατή.

«Μπολιασμένοι όλοι-μας απ' αυτή την ιδεολογία και ηθική, που μοιάζει να δικαιώνεται από το γεγονός ότι ο γέρος δεν παίρνει μέρος στην παραγωγή, καταντάμε να θεωρούμε φυσικό τον πα-

ραμερισμό-του από κάθε κοινωνική ή ανθρώπινη δραστηριότητα, μεταβάλλοντάς τον σε άχρηστο αντικείμενο, σε «στιμμένη λεμονόκουπα» που προορισμός-της είναι να πεταχτεί στα σκουπίδια. Χαρακτηριστική απ' αυτήν την άποψη είναι η σκληρότητα με την οποία πολλοί άνθρωποι (ακόμα και τα παιδιά-τους) συμπεριφέρονται στους γέροντες. Έχοντας ενστερνιστεί την πέρα για πέρα ανήθικη και αντιανθρώπινη αντίληψη ότι «όποιος δεν παράγει, δεν έχει δικαιώματα», αρνούνται στον υπερήλικα κάθε δικαίωμα συμμετοχής στις χαρές της ζωής και η οποιαδήποτε διεκδίκηση από μέρους του αυτού του δικαιώματος χαρακτηρίζεται σαν... διαστρόφη. Οι γέροι που εξακολουθούν να έχουν άλλες επιθυμίες έξω από το φαί και το ποτό (δεν είναι τυχαίο ότι πολλοί γέροι γίνονται αλκοολικοί), και κυρίως εκείνοι που επιμένουν — στο πείσμα της γενικής εχθρότητας — να διεκδικούν το δικαίωμα στην απόλαυση, θεωρούνται «ακόλαστοι», «πορωμένοι», «έκφυλοι». Ki εδώ κάνει την εισβολή-του και ο ρατσισμός της αισθητικής δεν που είναι παρά η θεραπενίδα της αναπαραγωγικής ηθικής: ο γέρος είναι εξορισμού «αποκρουστικός» «αηδιαστικός» «βρωμόγερος».

(Λ.Θ. «Γρατειά: μια μεγάλη καταπιεζόμενη μειονότητα», περ. «Αμφι» αρ. 3-4, σελ. 27, 1979)

Όπως λέει και η Σιμόν ντε Μπωβουάρ «αν οι ηλικιωμένοι δείξουν πως έχουν τις ίδιες επιθυμίες, τα ίδια αισθήματα και τις ίδιες ανάγκες με τους νέους, ο κόσμος τους αποστρέφεται. Ο έρωτας και η ζήλια μοιάζουν αηδιαστικά ή ανόητα, η σεξουαλικότητα αποκρουστική και η βία γελοία. Οι ηλικιωμένοι πρέπει να αποτελούν παράδειγμα αρετής. Πάνω απ' όλα τους ζητάμε να επιδείξουν γαλήνη». Γι' αυτό και τα παιδιά και οι νέοι δεν μπορούν να φανταστούν ότι οι δικοί τους κάνουν έρωτα.

Η κοινωνία επιβάλλει την εικόνα που θέλει, που γίνεται σιγά-σιγά κυρίαρχη. Η παιδική ηλικία είναι η ηλικία της αγγελικής αθωότητας, η γερωντική της γαλήνης.

Ki όπως περιόρισε την σεξουαλικότητα μόνο στον τομέα των γεννητικών οργάνων, γιατί έτσι έπρεπε να διασφαλιστεί η αναπαραγωγή, ενώ όλες σχεδόν οι ζώνες του σώματος θα μπορούσαν να ευαισθητοποιηθούν και να γίνουν πηγές ευχαρίστησης (αλλά η εχθρότητα του χριστιανικο-δυτικού πολιτισμού απέναντι στο σώμα παράχωσε αυτές τις πηγές) (Α. Γκούα: Σεξουαλικότητα και πορνογραφία, σελ. 138, εκδ. Επίκουρος) με τον ίδιο τρόπο περιόρισε τη σεξουαλικότητα για την ώριμη (αναπαραγωγική) ηλικία μόνο.

Η ερωτική ζωή των ανθρώπων δεν έχει όμως όρια και στεγανά, είναι ενιαία, διαφοροποιημένη από ηλικία σε ηλικία αλλά συνεχής. Ki όλες οι επιστημονικές έρευνες αλλά και η ίδια η ζωή αποδεικνύει ότι οι γέροι είναι ικανοί για πλήρη ερωτική ζωή. ('Αθως Ερωτοκρίτου: Η σεξουαλικότητα στη νηπιακή ηλικία και στους ηλικιωμένους, εφημ. ΤΑ ΝΕΑ, Λευκωσία 31.1.1982).

Οι περισσότεροι όμως ενσωματώνουν την κοινωνική ιδεολογία για τη γερωντική ηλικία που πρέπει να είναι ασεξουαλική και παραιτούνται. Πολλοί ηλικιωμένοι που πέθανε ο/η σύζυγός-τους, ενώ θα ήθελαν τη συντροφιά του άλλου φύλου δεν τολμούν να ξαναπαντρευτούν και μένουν μοναξιασμένοι. Το κοινωνικό σώμα α-

σκέι μεγάλη βία σ' αυτό το θέμα. Τα κοινωνικά ρολόγια είναι πιο αυστηρά από τα βιολογικά. Ένας ηλικιωμένος μπορεί να έχει τη δύναμη να προσφέρει σε ένα πρόσωπο περισσότερη στοργή, ενδιαφέρον, συναίσθημα, ερωτικό πάθος, σεξ, από ένα νεώτερό-του, όμως θα παραιτηθεί γιατί δεν το επιτρέπει η κοινωνία και θα παραμείνει στις φαντασιώσεις-του (επιστρέφοντας — τουλάχιστον στις φαντασιώσεις — βρυκόλακας, αφού όσο πιο καταπιεστική είναι μια κοινωνία τόσο πιο μεγάλος είναι ο σαδομαζοχισμός-της).

Η κατάσταση για τους γέροντες γίνεται ακόμα πιο δύσκολη σε μια κοινωνία που έχει φετιχοποιήσει τη νεανικότητα, όπου από την κουλτούρα, την τέχνη, τη διαφήμιση συνεχώς προβάλλεται το νεανικό πρότυπο (ιδανική ομορφιά και σωματική διάπλαση, αχτινοβολία επιτυχίας). Φυσικά από όλην αυτή την υπόθεση εξαιρούνται οι εκατομμυριούχοι γέροι που δικαιούνται και έχουν ερωτικές περιπέτειες με πιο μικρές στην ηλικία γυναίκες. Η ταξική-τους ανωτερότητα υπερβαίνει την κοινωνική ηθική επιβολή.

ΕΠΙΛΟΓΙΚΟ

Η κυρίαρχη ιδεολογία, τα διαχωρίζει όλα, συνεχώς, σε νέους και γέρους, χρόνους εργάσιμους και μη, χρόνους μάθησης και διδασκαλίας, μεγάλους και μικρούς, άνδρες και γυναίκες, για να κρύψει τη βασική αντίθεση εκμεταλλευτές / καταπιεστές και εκμεταλλευόμενοι / καταπιεζόμενοι.

Δεν υπάρχει η ενιαία θεώρηση της ζωής, ότι δηλαδή πέραν από διάφορες διαφοροποιήσεις είμαστε μαθητές και δάσκαλοι, με ερωτική ζωή από την πρώτη μέρα της ζωής-μας ως την τελευταία, παραγωγικοί πάντα (με την πλατιά έννοια της προσφοράς στην κοινωνία, όπως το φύλαγμα των παιδιών ή ακόμα ένα χαμόγελο ή ένα παραμύθι που ξέρεις να πεις).

Ένα προοδευτικό κίνημα θέτει τα προβλήματα όλα και αγωνίζεται γι' αυτά από τώρα, χωρίς να περιμένει τη μεγάλη νύχτα της αλλαγής. Η καταπίεση της γερωντικής ηλικίας είναι ένας κόμβος εξουσίας που δημιουργεί δεσμά για όλους. Η απελευθέρωσή-μας προϋποθέτει την απελευθέρωση και των άλλων, και ειδικά των καταπιεσμένων τάξεων και μειονοτήτων της κοινωνίας-μας.

Φυσικά τον πρώτο λόγο τον έχουν, στο θέμα αυτό, οι ίδιοι οι καταπιεζόμενοι γέροντες.

Μέσα στον αγώνα για ανατροπή κάθε τι που καταπιέζει θα αμβλυνθεί και η αντίθεση των γενεών (που η αστική τάξη συνεχώς υπερτονίζει προβάλλοντάς την ως πρωτεύουσα αντίθεση — το περίφημο «χάσμα των γενεών» — για να καλύψει την πρώτη αντίθεση, την ταξική).

Φυσικά όλα αυτά δεν πρέπει να μας αποκρύβουν το γεγονός της συντηρητικότητας των περισσότερων γερόντων, και την ανάγκη της πάλης εναντίον αυτού του γνωρίσματος (που πολλές φορές είναι η οχύρωση των γερόντων για ασφάλεια, μέσα σε ένα σύστημα που είναι ανταγωνιστικό) και ταυτόχρονα της ενίσχυσης των γνωρισμάτων που δυνάμει ή από τώρα είναι προοδευτικά.

Το κείμενο αυτό είναι προδημοσίευση από βιβλίο του Σ. Παύλου που πρόκειται σύντομα να κυκλοφορήσει στη Λευκωσία.

ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Κυκλοφορεί το β' τεύχος

Απ' τα περιεχόμενα:

- Για το εκλογικό συμβόλαιο και το ΠΑΣΟΚ
- ΠΑΣΟΚ: Ενσωμάτωση ή αποχώρηση;
(Ο απεγκλωβισμός από ένα αδιέξοδο διλήμμα)
- Τοπική αυτοδιοίκηση και Λαϊκό Κίνημα

Ζητείστε και το α' τεύχος

στα κεντρικά βιβλιοπωλεία και στα επαρχιακά πρακτορεία Αθηναϊκού Τύπου

Κεντρική διάθεση: 8219.175

ΚΕΡΑΜΙΚΑ

αντικείμενο

Δημητρίου Γιούναρη 30 Θεσσαλονίκη

σταχυ

Ξάνθου 7 Κολωνάκι

● "Αν έκτιμᾶτε ὅτι πολὺὡρες διαδρομές στο «σχολικό» εἶναι δυσβάστακτες για ἓνα παιδί 3½ - 5½ χρονῶν.

● "Αν θέλετε τό σχολεῖο τοῦ παιδιοῦ σας κοντά στο σπίτι σας καί στό γενικότερο χῶρο ζωῆς του,

● "Αν θέλετε ἓνα νηπιαγωγεῖο πού νά συνδυάζει παιγνίδι καί μάθηση σέ ἓνα περιβάλλον φροντίδας καί ἀγάπης γιά τό παιδί,

τότε
μπορεῖ νά σᾶς ἐνδιαφέρει νά γνωριστοῦμε

● Κοντά στό σπίτι σας καί δίπλα στό Λυκαβηττό λειτουργεῖ τό Νηπιαγωγεῖο «ΤΟ ΑΣΤΕΡΑΚΙ».

● Μιά μικρή ὁαση μέσα στό τσιμέντο

● Πρόγραμμα μελετημένο - Διδασκαλία καί επίβλεψη ἀπό ἔμπειρο προσωπικό

● Ἐλᾶτε νά γνωριστοῦμε καί νά συζητήσουμε γιά τό παιδί σας.

Γκόλφω Τζελετοπούλου - Εὐθυμίου
Βαλσαμῶνος 4 καί Ἀσκληπιοῦ
Τηλ. 64.47.830 - 36.35.419

Τελευταῖες εγγραφές: 1-10 Σεπτεμβρίου

Το εβραϊκό (μου) ζήτημα

του Αλέξη Αιολίδη

Προς τους φίλους του «ΑΝΤΙ»

Σχετικά με τη βιβλιοδεσία των τευχών του περιοδικού-μας σας πληροφορούμε ότι:

● Τα παραδιδόμενα για βιβλιοδεσία τεύχη θα πρέπει ν' αντιστοιχούν προς τους ζητούμενους τόμους, δηλαδή ο αναγνώστης-μας που θέλει ν' ανταλλάξει τα τεύχη-του με τον Α' τόμο π.χ., θα πρέπει να μας φέρνει τα τεύχη από 1-9.

Για τον Β'	τόμο τεύχη από	10-22
Γ'		23-35
Δ'		36-48
Ε'		49-61
ΣΤ'		62-74
Ζ'		75-89
Η'		90-102
Θ'		103-115
Ι'		116-128
ΙΑ'		129-141
ΙΒ'		142-154
ΙΓ'		155-167
ΙΔ'		168-180
ΙΕ'		181-195
ΙΣΤ'		196-208

● Εξυπακούεται ότι τα τεύχη που θα μας παραδίδονται θα πρέπει να είναι σε πολύ καλή κατάσταση (χωρίς γραψίματα, σχισίματα, κτλ.), όπως είναι και οι παραδιδόμενοι τόμοι. Θεωρήσαμε απαραίτητη αυτή την ενημέρωση των φίλων αναγνωστών-μας, ελπίζοντας στην κατανόηση και την αγάπη-τους για το «ΑΝΤΙ», γιατί ήδη αντιμετωπίζουμε πρόβλημα επάρκειας των παλιών τευχών και, ιδιαίτερα, εκείνων που αφορούν τους τόμους Α' μέχρι και Ζ'.

● **ΤΙΜΗ ΤΟΜΟΥ:** 600 δρχ.

● **Ζ' και ΙΕ' ΤΟΜΟΙ:** 650 δρχ.

● **ΤΙΜΗ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑΣ με παράδοση των αντίστοιχων τευχών:** 300 δρχ.

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ 60 δρχ.

● Για αλλαγή των τευχών με τόμους συνεννοηθείτε απ' ευθείας με το περιοδικό:

Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601)
Τηλ: 72.32.713 και 72.32.819

Να μου συγχωρεθεί η σε πρώτο πρόσωπο γραφή: δεν μιλώ για λογαριασμό άλλου, και δεν παριστάνω το «δάσκαλο» σε κάποιον.

Γράφω δημόσια τις σκέψεις-μου, γιατί αναζητώ κάποιο διάλογο, έναν αντίλογο, μιαν άρνηση. Θα είναι μια αχτίδα.

Να το πω από την αρχή: η ταυτότητά-μου γράφει: πολίτης: Έλλην, θρήσκευμα: Χριστιανός Ορθόδοξος.

Δεν είναι που το γράφει η ταυτότητα. Είναι που το ξέρω εγώ, και το ξέρω καλά: Είμαι Χριστιανός. Αυτό είναι το εβραϊκό-μου ζήτημα.

Είμαι Χριστιανός, όχι επειδή με βάπτισαν κάμποσων μηνών μωρό, αλλά επειδή μισόν αιώνα τώρα έζησα μέσα στις χριστιανικές συνήθειες, σκέφθηκα με τη χριστιανική νοοτροπία. Ίσως, πιο πολύ είμαι Χριστιανός επειδή έχω μέσα-μου είκοσι αιώνων χριστιανικό τρόπο ζωής. Ακόμα και όταν η καθαρή λογική με οδηγεί στο να μην πιστεύω σε «θείες δυνάμεις, κτλ., κτλ.», και αυτή η άρνηση, τι άλλο είναι από αγωνία απαλλαγής-μου από το Χριστιανισμό-μου; Άρα: πλήρης βεβαίωση της ύπαρξης του Χριστιανισμού μέσα-μου, στα κύτταρά-μου. Και αβάφτιστος να ήμουν, πάλι Χριστιανός θα ήμουν: αφού, έτσι ή αλλιώς, έζησα και ζω, καθημερινά, μέσα στη χριστιανική νοοτροπία. Ο Χριστιανισμός έγινε, και είναι τρόπος σκέψης και ζωής εκατομμυρίων ανθρώπων γύρω-μου, για δυο χιλιάδες χρόνια. Μέσα σε ένα τέτοιο περιβάλλον, τα περιθώρια μιας ουσιαστικής, σε βάθος ριζών, ατομικής επιλογής, είναι πια σχεδόν ή τελείως ανύπαρκτα.

Τι όμως είναι ο Χριστιανισμός;

Στη δική-μου αντίληψη, έχει δύο σκέλη. Το ένα είναι ρυθμιστικό των ανθρωπίνων σχέσεων (απάρνηση κάθε συμπεριφοράς που προξενεί πόνο στον συνάνθρωπο). Το άλλο, είναι καθαρά υπαρξιακό: αγωνία ταύτισης του Ατομικού Εγώ με το Παγκόσμιο Υπερ-εγώ, τον Θεό. Τα δύο αυτά «σκέλη» του Χριστιανισμού, μέσα-μου «κινούνται», λειτουργούν και παράλληλα, και επάλληλα. Ποτέ όμως χωριστά το ένα από το άλλο.

Ας μη μου πει κάποιος το γνωστό, πολυεπιπομένο, πως τα παραπάνω δεν έχουν πια καμιά σχέση με τον κάποτε αυθεντικό Χριστιανισμό, μιας και «αιώνες τώρα η Εκκλησία, κτλ., κτλ.». Η ανθρώπινη φύση (και αυτό είναι που μετράει) αφομοίωσε από το Χριστιανισμό ό,τι οι δυνατότητές-της τις επέτρεψαν. Το ουσιαστικό, όσο και καθοριστικό, είναι ότι για δυο χιλιάδες χρόνια, η ανθρώπινη φύση είχε για να αφομοιώσει, και αφομοίωσε όσο μπόρεσε, το Χριστιανισμό μόνο, και όχι κάτι άλλο. Ο Χριστιανισμός είναι μια πραγματικότητα που υπάρχει καταφατικά (οι Χριστιανοί), όσο και αρνητικά (οι μη-Χριστιανοί).

Τα τόνισα αυτά, για να καταδείξω πόσο μου είναι σχεδόν ανύπαρκτα τα μονοπάτια διαφυγής-μου.

Ποιά είναι η φύση του Χριστιανισμού, και από πού ξεκίνησε;

Ο Χριστιανισμός είναι η ολική Άρνηση ενός κόσμου (του αρχαίου ελληνικού), και η καθολική θέση ενός κόσμου τελείως διάφορου και νέου. Η επανάσταση του Χριστιανισμού πριν δυο χιλιάδες χρόνια, ανέτρεψε την ως τότε παραδεκτή σχέση ανθρώπου - θεού, και ανθρώπου - ανθρώπου. Μιλώ για την ουσία, το περιεχόμενο, των σχέσεων αυτών, και όχι, βέβαια, για τα επιφανειακά, εξωτερικά γνωρίσματα.

Η ελληνική αντίληψη των παραπάνω σχέσεων στηριζόταν στην άποψη ότι ο άνθρωπος έφτιαξε τους θεούς-του κατά πλήρη εικόνα και ομοίωσή-του. Οι θεοί των Ελλήνων, ήταν κατά πάντα άνθρωποι, προικισμένοι όμως — και μόνο — με την υπερφυσική δύναμη να καθορίζουν την Τύχη των άλλων (θνητών) ανθρώπων. Οι σχέσεις ανθρώπου - ανθρώπου στην ελληνική αντίληψη, ρυθμιζόταν από την περί δικαίου αίσθηση (συνήθως) των περισσώτερων, αίσθηση όμως μεταβλητή στον χρόνο, και στο χώρο.

Ο Χριστιανισμός, γκρέμισε τους θεούς τους φτιαγμένους από τον άνθρωπο, και στη θέση-τους όρθωσε τον Άνθρωπο που «έφτιαξε» ο Θεός. Ο Χριστιανισμός επέβαλε καινούρια σχέση φυσικού - υπερφυσικού. Στην καινούρια αυτή σχέση, ο Θεός δεν δεσμεύει την Τύχη του ανθρώπου. Ο άνθρωπος ελευθερώνεται ως προς τον καθορισμό της Τύχης-του, αλλά αυτοδεσμεύεται με τον εαυτό-του ως προς την ψυχική-του λύτρωση, που είναι δυνατή μόνον εάν ο άνθρωπος νικήσει, υπο-

τάξει το γήινο εαυτό του, και υψωθεί προς τον Θεό - πρότυπο, προς το Ιδανικό Απόλυτο. Ο Χριστιανισμός επέβαλε στον άνθρωπο την ανάγκη να μοιάσει στο Θεό-του. Όσο για τον τομέα της σχέσης άνθρωπος - άνθρωπος, ο Χριστιανισμός, ξεκινώντας από το ελληνικό (και ρωμαϊκό) αυθαίρετο έως αφηρημένο αξίωμα «ο άνθρωπος είναι για τον άνθρωπο, πράγμα ιερό», προχώρησε, και επέβαλε τη (θείκη) επιταγή ενός «πρέπει». Στον Χριστιανισμό, ο άνθρωπος ΠΡΕΠΕΙ να είναι ιερός για το συνάνθρωπό-του.

Το ποσοστό «ενσωμάτωσης» των παραπάνω αντιλήψεων στην κάθε άλλο παρά ιδανική (για υπερφυσικές υπερβάσεις) ανθρώπινη φύση, δεν με απασχολεί τούτη τη στιγμή. Ούτε και θα εκθέσω τώρα τις σκέψεις-μου για τις επιπτώσεις στη διαμόρφωση της ψυχολογίας-μου (όπως, θαρρώ και στην ψυχολογία άλλων, πολλών) από τη (θείκη) επιταγή ότι ΠΡΕΠΕΙ να μοιάσω στον (υπερφυσικό, άρα έξω από τα ανθρώπινα δυνατά) Θεό, για να εξασφαλίσω τη μεταθανάτια απαλλογία-μου.

Εδώ, προσπαθώ να καταγράψω ό,τι γύρω μου και μέσα μου συμβαίνει από τότε που γεννήθηκα, και όχι βέβαια μόνο από τότε.

Από πού ξεκίνησε ο Χριστιανισμός; Ακόμα και όταν δέχομαι τη θείκη προέλευση του Χριστού, δεν μπορώ να αγνοήσω την ανθρώπινη-του υπόσταση. Άλλωστε, οι Απόστολοι-του μίλησαν για θεάνθρωπο, και όχι για θεό μόνο. Για θεάνθρωπο μιλούν και οι ιερείς του. Ποιά, λοιπόν, η ανθρώπινη υπόσταση του Χριστού;

Γιος της Μαρίας (και του Ιωσήφ), αναζήτησε και επεδίωξε τη «συμπλήρωση» (δηλ. τη διόρθωση) του Μωσαϊκού (εβραϊκού) Νόμου. Εναντιώθηκε στο καθεστώς του χώρου και του χρόνου που έζησε και σταυρώθηκε: Κοινός επαναστάτης, η «ληστής» (όπως τον είπαν τότε, ή «αναρχικός», όπως θα τον έλεγαν σήμερα). Αυτόν που τεκνοποίησε ο Θεός, τον γέννησε η Μαρία. Πού όμως; Μέσα στην εβραϊκή πραγματικότητα, όπου, άλλωστε, έζησε, δίδαξε, και έδρασε. Όπως και να το σκεφθώ, πάντα καταλήγω στο ότι ο Χριστός, κατά το μισό τουλάχιστον, είναι παιδί της εβραϊκής φυλής, δηλαδή κατά το μισό: παιδί της εβραϊκής νοοτροπίας. Αλλά, αν στο μυαλό-μου, ο Χριστός είναι μισός Εβραίος, δεν μπορώ παρά να δεχθώ πως ο χριστιανικός μονοθεϊσμός είναι 100% εβραϊκός. Δεν μπορώ να αγνοήσω πως ο Χριστιανισμός είναι (όπως ο ίδιος ο Χριστός τον καθώρισε) συμπλήρωση (= διόρθωση) του εβραϊκού μονοθεϊσμού, διόρθωση (από τον Χριστό) της εβραϊκής θρησκείας.

Μιλάμε για τον ελληνοχριστιανικό πολιτισμό, και εννοούμε, βέβαια, τη δυαδική μορφή του ευρωπαϊκού πολιτισμού, όπου πολύ συχνά συγκρούονται ο ελληνικός (για τον αρχαίο μιλώ, πάντα) ορθολογισμός, και ο εβραϊκός μυστικισμός. Επιμελέστατα όμως αποφεύγουμε να μιλήσουμε για την εβραιοχριστιανική-μας θρησκεία, που διαμόρφωσε και διαμορφώνει τον τρόπο ζωής-μας, είτε θετικά, είτε αρνητικά, επί είκοσι αιώνες!

Κατά πόσο, λοιπόν, δεν είμαι εβραίος; Και κατά πόσο δεν είναι Χριστιανοί οι Εβραίοι; Όσον αφορά εμένα, υπονιάζομαι πως είμαι αμοιγώς Εβραίος ως το σημείο που αρχίζει η χριστιανική διόρθωση του Μωσαϊκού Νόμου.

Όσο για τους Εβραίους, σκέφτομαι πως θα πρέπει να είναι Χριστιανοί τουλάχιστον ως το ίδιο, ως άνω, σημείο. Αφού ο Χριστιανισμός, και στις δύο περιπτώσεις, ενσωματώνει μέσα-του και τον (έστω διορθωμένο) Μωσαϊκό Νόμο!

Το εβραϊκό-μου ζήτημα.

Ένα «ζήτημα», που στο φως της σύγχρονης (των ημερών-μας τούτων) «εβραϊκής συμπεριφοράς», από σκέτη τραγική αναζήτηση ταυτότητας, μετατράπηκε σε τραγελαφικό υπαρξιακό πρόβλημα.

Στα δυο χιλιάδες χρόνια ζωής και ιστορίας του χριστιανικού ανθρώπου, για πρώτη φορά σήμερα οι γεννητορές-του Εβραίοι, παρουσιάζονται σιδηρόφραχτα θηρία της Αποκάλυψης!

Τι ήταν οι Εβραίοι μέσα σ' αυτά τα δυο χιλιάδες χρόνια;

Στην αντίληψη των Χριστιανών, οι Εβραίοι ήταν εκείνος ο «λαός» επί του οποίου μπορούσαν (οι Χριστιανοί) να εφαρμόσουν τον... Μωσαϊκό Νόμο της εκδίκησης! Στο πρόσωπο του Εβραίου, ο Χριστιανισμός έβλεπε (2.000 χρόνια) εκείνον που, ναι μεν δια του Υιού της Μαρίας του έδωσε τον Ένα - Πατέρα - Θεό, αλλά και που τον βασάνιζε ψυχικά, έχοντάς-του επιβάλει την μέσα-του αιώνια σύγκρουση του Υπερφυσικού Θεού (το Καλό) με το γήινο, δηλαδή ατελή, εαυτό-του (το κακό — που η λύτρωση απ' αυτό είναι εφικτή μόνο με τη διαρκή στήρηση και τιμωρία). Με έναν εξωφρενικό τρόπο, λογικά και ηθικά απαράδεκτο, θεοκρατικά και μεταφυσικά παραδεκτό, οι Εβραίοι για 2.000 χρόνια αείρων τις (ψυχικές και άλλες) αμαρτίες του χριστιανικού ανθρώπου, και επιβιώνουν από γκέτο σε γκέτο, από διωγμό σε διωγμό, από σφαγή σε σφαγή, από περιφρόνηση σε περιφρόνηση (Μιλώ πάντα για τους Εβραίους σαν σύνολο, και όχι για τους Εβραίους-άτομα, που παρά τον κοινωνικό αποκλεισμό-τους, μπόρεσαν και ξεπετάχτηκαν προστάρηδες στη φιλοσοφία, στις τέχνες, στα γράμματα, στις επιστήμες, στην οικονομία).

Όσο λοιπόν, και να μου είναι δύσκολο (εμένα, του Χριστιανού), πρέπει να το αναγνωρίσω και να το παραδεχτώ: για δυο χιλιάδες χρόνια, οι Εβραίοι μου είναι η ζωντανή ανθρωποποίηση της δικής-μου (που δεν αντέχω να την εφαρμόσω στην πράξη, παρά σπάνια μόνο) καθημερινής χριστιανικής πίστης! Εκείνοι μεν πιστεύουν στο Μωσαϊκό Νόμο, εγώ στο Χριστιανικό, αλλά εγώ εφαρμόζω σε

βάρος-τους το δικό-τους Νόμο (που εμπεριέχει και την εκδίκηση), και έμαθα (επί 2.000 χρόνια) να εφαρμόζουν εκείνοι (πάλι σε βάρος-τους!) το δικό-μου, χριστιανικό, Νόμο (της Καρτερίας, και του Μαρτύριου ως τη Λύτρωση).

Ο τραγέλαφος δεν είναι τόσο στα παραπάνω. Είναι κυρίως στο ότι σήμερα οι Εβραίοι μου ανατρέπουν δοσμένες, βιωμένες αξίες-μου και καταστάσεις! Πού να στραφώ τώρα, εγώ, ο χριστιανικός άνθρωπος, τέλη του 20ού αιώνα μ.Χ., καθώς εκείνοι που γκρέμισαν τους κάποτε Θεούς-μου, γκρεμίζουν τώρα και τον Άνθρωπο του μονοθεϊσμού-μας;

Ακόμα και σαν υλιστής (της μαρξιστικής ανάλυσης, υλιστής) και (κατ' επιθυμίαν) άθεος, πώς να αγνοήσω την τεράστια επίδραση του εβραιοχριστιανικού ανθρωπισμού, στη διαμόρφωση του μαρξιστικού ανθρωπισμού; Πού, όμως, αυτούς τους ανθρωπισμούς-μου να τους ξαναβρώ, όταν ο ένας, με το που γεννήθηκε, χάθηκε πια, εξόριστος στις στέπες της Σιβηρίας, και ο άλλος, αιχμάλωτος τώρα του Σιανισμού, λυώνοντας με τις ερπύστριες τον ίδιο τον εαυτό-του, αυτοκτονεί στην έρημο της Γαλιλαίας;

Πού θα βρω τον εαυτό-μου;

Άραγε, αν συνειδητά αναγνωρίζα και παραδεχόμουν πως ο κάθε Εβραίος ΔΕΝ είναι και ένας Μέναχεμ Μπέγκιν; (Ήταν κάθε Γερμανός και ένας Χίτλερ; Κάθε Ρώσος, και ένας Στάλιν;).

Αν βοηθούσα τον γείτονά-μου Έλληνα Εβραίο να μην πλακωθεί, και αυτός, από τα γκρέμια της Βηρυτού; Αν δεν τον έσπρωχνα εγώ, και αυτόν τον Εβραίο, να θαφτεί κάτω από τα πτώματα των Αράβων;

Αν έκανα ό,τι μπορώ για να σωθούν, ηθικά, ολόενα και περισσότεροι Εβραίοι;

Το εβραϊκό-μου ζήτημα!

Το εβραϊκό-ΜΑΣ ζήτημα!

Αν ακόμα μπορούμε να καταλάβουμε...

Αν πέρα από το θάνατο της «Αλ Φατάχ» μπορούμε να δούμε το δικό μας θάνατο, το θάνατο δυο χιλιάδων χρόνων ανθρώπινης ιστορίας.

Ίσως όχι για πάντα, μα τουλάχιστον ώσπου να γεννηθεί καινούριος Θεός, ή ο καινούριος Άνθρωπος, οι Εβραίοι πρέπει να παραμείνουν ΕΒΡΑΙΟΙ!

Όταν κάποτε οι Θεοί διψούσαν, οι άνθρωποι τους πρόσφεραν νερό, κρασί και αίμα. Ποιός τώρα απόμεινε Θεός να ξεδιψάσει τους ανθρώπους;

15.8.82

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟ

Δύο νουβέλες, της Φούλας Λαμπέλε, που με το τρυφερό χιούμορ-τους, την ειρωνεία και την ευρηματικότητά-τους συγκινούν και γοητεύουν μικρούς και μεγάλους.

Εικονογραφημένες με πολύ μεράκι από τον Τρύφωνα Κόρμπη.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:

Ζωοδ. Πηγής 17, τηλ. 3637.912
— 6448.510

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟ

ΚΑΘΕ ΒΙΒΛΙΟ-ΜΑΣ ΚΙ ΕΝΑ... ΤΕΚΜΗΡΙΟ

Η πόλη με τη σκουριά

του Γ. Δερμάτη

Αρκετές φορές μετά τη μεταπολίτευση ο Τύπος ασχολήθηκε με το Λαύριο. Οι απεργιακές κινητοποιήσεις των κατοίκων-εργατών της πόλης, τα συχνά δυστυχήματα, οι συνθήκες εργασίας, η ζωή στην πόλη σε πολλές περιπτώσεις ήταν στο επίκεντρο των συζητήσεων και απασχόλησαν τόσο τον ημερήσιο Τύπο όσο και την κοινή γνώμη. Μια ελάχιστη συμβολή στην ιστορία του Λαυρίου ήταν σχετική έρευνα του ΑΝΤΙ το Μάρτιο του 1979 (τχ. 120).

Από τότε βέβαια δεν άλλαξαν και πολλά. Το Λαύριο έγινε όμως σήριαλ στην τηλεόραση, επίκαιρο θέμα στις εφημερίδες. Οι τότε απεργίες μπήκαν στο βραδινό «πρόγραμμα» του σημερινού Έλληνα, ενώ το νεότερο Λαύριο, το καθεμερινό, το Λαύριο που δεν γνωρίζουμε και το βλέπουμε ή το φανταζόμαστε από την πρωτοσέλιδη φωτογραφία — ανατριχιαστική πάντα — κάποιου εργατικού ατυχήματος υπάρχει, ζει και συνεχίζει την πορεία-του.

Η ιστορία του Λαυρίου είναι μακρινή. Στην πορεία διαμόρφωσης του νεότερου ελληνικού κράτους όμως και στην ιστορία του εργατικού κινήματος έχει μια ξεχωριστή

θέση.

Το ΑΝΤΙ δημοσιεύει παρακάτω μια σύντομη περίληψη από την εργασία του Γιώργου Δερμάτη για το χαρακτήρα της πόλης στα 1860-1909 με χαρακτηριστικά αποσπάσματα απ' αυτή, κείμενα των λογοτεχνών-μας Μάρως Δούκα, Β. Δασκαλάκη και Μένη Κουμανταρέα με θέμα το Λαύριο και χαρακτηριστικές φωτογραφίες από το Λαύριο που σήμερα ανήκουν στο παρελθόν.

Η εκμετάλλευση των μεταλλείων του Λαυρίου, σύμφωνα με σχετικές πληροφορίες από τους κλασικούς συγγραφείς, πιθανόν να είχε αρχίσει το 1500 π.Χ. Στο σύγχρονο ελληνικό κράτος η ανάπτυξη του Λαυρίου και η αρχή των μεταλλευτικών δραστηριοτήτων τοποθετούνται περίπου στο τέλος του 19ου αιώνα. Από τους πρώτους που αντιλαμβάνονται τις δυνατότητες ανάπτυξης-του είναι ο Ανδρέας Κορδέλλας, ορυκτολόγος από τη Σμύρνη, που είχε σπουδάσει μεταλλειολογία στο εξωτερικό. Στο κείμενο που ακολουθεί εξετάζεται η πορεία και ο χαρακτήρας της πόλης από το 1860 μέχρι το 1909.

Για τη διάσωση του μεταλλευτικού πλούτου

Αφιερώνεται στους μεταλλωρύχους του Λαυρίου και στον Κωστή Μοσκόφ

Γιώργος Δερμάτης

Ο Ανδρέας Κορδέλλας θα κινηθεί στην αρχή σαν μια πραγματικά εθνική αστική φωνή για να γίνει στη συνέχεια υποταγμένη συνείδηση, διοργανωτής μιας ξένης εταιρείας, και τέλος, μετά απ' τον οικονομικό - πολιτικό συμβιβασμό του 1873, θα περάσει στην υπηρεσία των ντόπιων αστικών δυνάμεων γύρω στο 1877. Απ' την αρχή κιόλας, 27 Δεκεμβρίου 1860, όταν στέλνεται απ' το Υπουργείο Οικονομικών διαβλέποντας τις δυνατότητες που υπάρχουν απ' την ανακαμίνευση των σκουριών και την οικονομική προοπτική του μεταλλοφόρου Λαυρίου, θα πει σε έγγραφό του προς το παραπάνω Υπουργείο «Δια πολλούς επιστημονικούς λόγους γνωμοδοτώ ίνα μη παραχωρηθώσιν αι σκωρίαί αύται εκτός του κράτους». Οι αντικειμενικές αδυναμίες που υπάρχουν, η καθυστέρηση δηλαδή στην τεχνική, η μη ύπαρξη κεφαλαίων, η δυσπιστία στην αρχή του Υπουργείου — του δίνουν μόνον 200 δραχμές για να κάνει τις πρώτες εργασίες στο Λαύριο — θα εμποδίσουν αυτές τις πρώτες μικρές προσπάθειες του Κορδέλλα. Μάταια ζητεί τα απαιτούμενα εργαλεία και την ίδρυση χημικού εργοστασίου. Η συγκεκριμένη ιστορική φάση της ελληνικής κοινωνίας δεν επιτρέπει τέτοια άλματα.

Το Νοέμβριο του 1861, δύο μήνες μετά την ψήφιση του νόμου περί μεταλλείων, παρουσιάζεται κάποια προοπτική με τη χρήση του εμπορικού - παροικιακού κεφαλαίου. Ο Γ. Παχός απ' την Άρτα, έμπορος που μένει στο Κάλιαρι της Σαρδηνίας, θα ενδιαφερθεί για τις μολυβδόυχες - αργυρούχες σκουριές. Με μια μεθοδολογία απάτης και ληστρικής πρακτικής θα υποκριθεί ότι θέλει να δημιουργή-

σει εγκαταστάσεις παραγωγής υαλίνων ειδών, ζητώντας να του παραχωρηθούν οι σκουριές του Λαυρίου. Στην πραγματικότητα θα επιδιώξει να είναι ο μεσολαβητής και μεταφορέας των σκουριών απ' το ελληνικό κράτος αντί ευτελεστάτης τιμής, προς την Ιταλο-Γαλλική Εταιρεία Ρου-Φρεσινέ, στο Κάλιαρι της Σαρδηνίας.

Η αντίσταση που θα προβληθεί θα είναι, σε μικρότερο βαθμό, απ' τον νέο Δήμαρχο Λαυ-

ρίου, μέσα στο όρια πάντα της οικονομικής υποτέλειας. Ο ίδιος αυτός δήμαρχος είναι που ερωτά τη Νομαρχία περί του επιβλητέου φόρου δημοσίου ή δημοτικού στα γεμάτα από τις σκουριές και έτοιμα να αποπλεύσουν πλοία «διότι πολλή εντεύθεν σκωρία μέλλει να ξενοκρατηθή υπό του εργολάβου (του Παχύ) τούτου και της συντροφίας αυτού». Σε μεγαλύτερο όμως, βαθμό αντιστέκεται ο Ανδρέας Κορδέλλας που και επιστημονικά ξεσκεπάζει τον Παχύ λέγοντας ότι ψεύδεται όταν μιλάει περί δημιουργίας υαλοποιείου και υαλίνων ειδών, αφού οι σκουριές είναι μεταλλεύματα αργυρούχου μολύβδου. Η αντίσταση του Κορδέλλα ολοκληρώνεται με πρόταση που κάνει για να απαγορευθεί η εξαγωγή των σκουριών απ' το ελληνικό κράτος, διότι «εκ της κατεργασίας των (σκουριών) εις το εξωτερικόν δεν δύναται να προκύψει η προσδοκωμένη εις το δημόσιον ηθική και υλική ωφέλεια και ανάπτυξιν της εγχωρίου βιομηχανίας», πράγμα και το οποίο έγινε με έντονη διαταγή προς τον τελώνη του Πειραιά και προς τους υπεύθυνους σταθμάρες να απαγορεύσουν την εξαγωγή ήδη όμως πρώτου επέμβη ο Κορδέλλας, θα πρέπει να είχαν μεταφερθεί σωροί σκουριών στο Κάλιαρι.

Ίδρυση της πρώτης ξένης εταιρείας

Η οικονομική δραστηριότητα της εταιρείας Rou de Fralsinet με ιθύνοντα νου τον δαίμονιο J. B. Serpieri θα πάρει ένα ανεξέλεγκτο χαρακτήρα. Η παράδοση του χώρου

Γιατί ο Γιάννης έγινε μεταλλωρύχος. Απ' ενωρίς νωρίς, στα δεκαπέντε-του, χώθηκε κι αυτός στα λαγούμια μέσα. Έλεγε η κυρά Βαγγελιώ, η μάνα-του, «όχι, όχι» πως αν έβγαине στη ζητιανιά το καλύτερο, ας γινόταν κουλουρτζής το καλύτερο, ότι νά 'ναι ας γινόταν μα όχι μεταλλωρύχος νά 'χει την τύχη του πατέρα-του που τον κουκουλώσαν χώματα και βράχοι και πνίγηκε τόσες οργιές κάτω απ' τη γης ο άντρας-της, ας γινόταν ένα άλλο ο γιός-της, δεν χαθήκαν κ' οι δουλειές, «μονάχοι εμείς κολλήσαμε σ' ετούτο το βαλτούρι». Τά 'λεγε και χτυπιούνταν η Σμυρνιά, η μάνα-του, η κωλοπετεσμένη που την εφώναζαν. Ο Γιάννης όμως δεν την άκουε και ποτέ-του. Όσο που με το δυναμίτη πού 'βαναν να σκίσουν το βράχο του γίνεται λιώμα το ποδάρι ψηλά στο μερί-του, μπιτ εξεκόλλησαν κι οι νεύρες και τα κρέατα και κοπανίστηκε το κόκαλο' πώς γίνεται τ' αμύδαλο στο γουδί; Κ' έμεινε ο Γιάννης μ' ένα ποδάρι. Τον άφησε κ' η Αντωνία.

(Απόσπασμα από το «Καρρή Φιξ» της Μάρως Δούκα)

Γίνεται βέβαια να ρουφηχτούνε τα μάγουλά-σου, να σε πιάνει μια στιγμή ένας πόνος στο ψυχικό που να σε κάνει να απλώνεσαι κουβάρι, μα δεν είναι δα και θάνατος. Ο γιατρός της εταιρείας που θα πας να σε κοιτάξει θα πει πως είναι «ελαφρά μολυβδιάσις», θα σου δώσει καθαρίσιο και κινίνο και θα σ' αφήσει δυο μέρες λήπτερο. Γίνεται ακόμη να βηχουλίξεις λιγάκι, μα πάλι ο πυρετός-σου δεν είναι τόσος που να υποδιστείς απ' τη δουλειά. Κι όπως νά 'ναι δεν είναι θάνατος.

Έπειτα η κάθε δουλειά έχει και τα καλά-της. Στα τέλματα και στο θεώρατο πλυντήριο, κειμέσα που ξεπλένονται μέσα σε ποτάμια νερό τα χώματα του μολυβιού, έχει ναι μέν πολλή υγρασία, και το χειμώνα τον πιάνουνε κανένα σφάχτες και ρεματισμοί' μα το καλοκαιράκι περνάει ευχάριστα. Και στους φούρνους πάλι, όσο βαριά αν είναι η δου-

λιά, έχεις οικονομία στο μαγέρεμα το ελάχιστο' ακουμπάς το τσουκαλάκι-σου τα φασόλια πάνω σ' ένα καλούπι σκουριά και βράζει μοναχό-του, δίχως έξοδο.

(Απόσπασμα από το «Οι ξεριζωμένοι» του Β. Δασκαλάκη)

Εννιά το πρωί Μεγάλη Πέμπτη, ο ουρανός ασήκωτος κατέβαινα με το ημιφορτηγό, τα λάστιχα παλιά να ουρλιάζουν στην κάθε στροφή του δρόμου. Ένιωθα τα κιβούρια μικρά, φρεσκοκομμένα, νά 'ρχονται και να πηγαίνουν στη ράχη του φορτηγού, τ' άτιμα σα ζωντανά. Ολόγυρα ξετυλιγόνταν οι πλαγιές λερές, θαρρείς αποβραδής νά 'χε ρίξει μαύρο χιόνι. Πέρα στα καμινάδικα οι εργάτες δούλευαν γυμνοί ως τη μέση, έλιωναν τα μέταλλα, έλιωναν και τα κορμιά των ανθρώπων. Οι βάρκες στο μώλο ακυμάντες, φιωμένες στην ομίχλη, η πόλη ολάκερη νά 'ρχεται και να πηγαίνει στον ήχο μιας καμπάνας. Δεξιά τα εργατικά, αριστερά το Λιμεναρχείο, η σκοπιά του ναυτή αδειανή, ξεχωρίζω μικρές ομάδες σε κύκλους στην πλατεία, άλλοι να κρυφomιλάν, άλλοι να σέρνουν το βλέμμα, πατώ φρένο, ορμάν οι γυναίκες ξέπλεκες, με κλείνουν.

Τα παιδιά ξαπλωμένα στο μώλο σκεπασμένα με μια κουβέρτα. Ίσα που ξεχωρίζουν τα δάκτυλα των ποδιών, τούφες μαλλιά καυαλισμένα, το μέτωπο τόπους - τόπους καπνισμένο καταπώς παίζαμε παιδιά μουτζούρη.

Στέκουν δίπλα - δίπλα, ίσα που θα χωρέσουν, ίσως κιόλας να περσέψουν, ένας πόντος πάνω, ένας κάτω, δεν είναι διαφορά να πεις, λιωμένα σώματα αφανισμένα — θα χωρέσουν τα δυο σ' ένα κιβούρι. Αργά τα σηκώνουν, τυλιγμένα πάντα, το ξύλο νωπό ν' αντιστέκεται, τρίζει το καπάκι πρόχειρα καρφωμένο, τι τα θες ένα κιβούρι φτηνό, ανέξοδη κηδεία.

(Απόσπασμα από «Τα καμμένα» του Μένη Κουμανταρέα)

θα είναι σχεδόν άνευ όρων, ξεφραγο αμπέλι, στο ληστρικό βιασμό της εταιρείας. Η εταιρεία θα στραφεί πρωταρχικά προς την ανακαμίνευση των σκουριών.

Η αποικιοκρατική νοοτροπία φαίνεται τόσο απ' την πρώτη κρούση για παραχώρηση των σκουριών, με 50.000 δρχ. αρχικά και με 2.000 δρχ. κάθε χρόνο. Ο J. B. Serpieri στις 12 Νοεμβρίου 1863 σαν αντιπρόσωπος της εταιρείας θα ζητήσει την αποκλειστικότητα της ανακαμίνευσης όλων των μολυβδούχων σκουριών που ανέρχονταν σε 1.555.107 τόπους (καθαρής προσόδου 35.436.845 δραχμών) σύμφωνα με την επιστημονική έκθεση της πενταμελούς επιτροπής του 1865. Τα ίδια συμπεράσματα πρόκυπταν και απ' την αναφορά (Απριλίου 1864) του Θ.Δ. Χεδελαίχ πληρεξουσίου του Serpieri που ζητά να μάθει από την ελληνική κυβέρνηση αν έχει αξιώσεις (!) πάνω στις σκουριές, γιατί κατά τη γνώμη-του δεν πρέπει να έχει. Ο ίδιος ζητά να μην υπάρξουν εμπόδια στην ελεύθερη δράση της εταιρείας από μέρους του ελληνικού κράτους. Έτσι με μικρό σχετικά ποσό θα αγορασθούν απ' την Rou -Fraisinet οι σωροί των σκουριών Πασά, Κυπριανού, Πουνταζέζας και Πλάκας απ' την Κοινότητα Κερατέας, απ' τη Μονή Πεντέλης και απ' τον Παχύ, τον προηγούμενο αγοραστή.

Ειδικότερα οι σκουριές της θέσεως Εργαστήρια βάρους 322.793 τόνων και καθαράς προσόδου 8.260.000 δρχ., αν και ανήκαν στις επίδικες, λόγω της αμφισβήτησης ως προς την κυριότητα, θα παραχωρηθούν (1864) σκανδαλωδώς, (αφού υποχώρησε η κυβέρνηση στην έντονη απαίτηση του επιτετραμμένου της Γαλλίας στον οποίο είχε διαβιβασθεί αναφορά του αντιπροσώπου της εταιρείας), αντί 10.000 δρχ. μόνον. Ποσό ευτελές, που τελικά ούτε και αυτό δεν κατατέθηκε στο Δημόσιο Ταμείο.

Οι απόψεις του Κορδέλλα που θεωρεί ότι

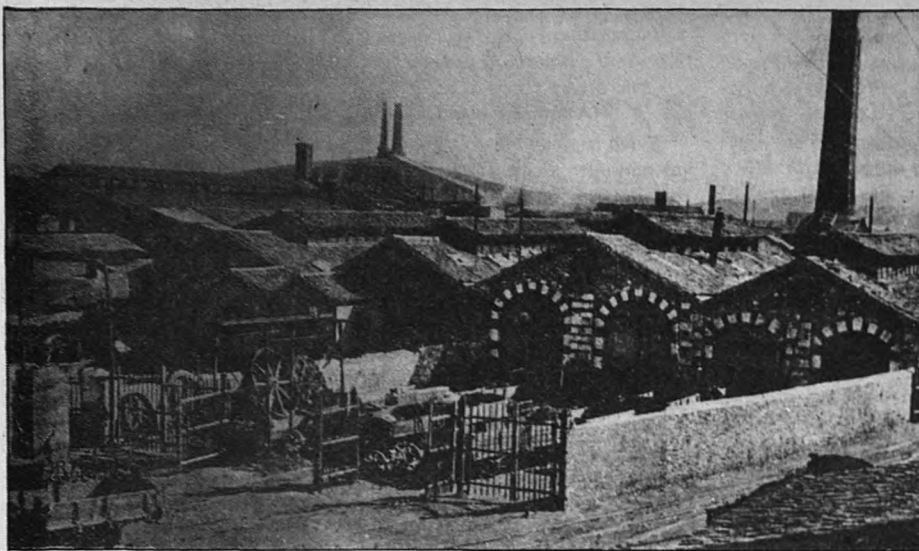

Αρχαίο θέατρο Θορικού.

τα 2/3 των σκουριούχων θέσεων ανήκουν στην κυριότητα του Δημοσίου, καθώς αργότερα και οι απόψεις του Σωτηρόπουλου που απ' το 1865 υποστήριζε ότι γενικά οι σκουριές είτε επί γυμνού είτε επί δασώδους μέρους ευρίσκονται είναι εθνικές, θα μείνουν μόνον απόψεις που θα χρονίζουν στα δικαστήρια, προς όφελος φυσικά της εταιρείας. Αυτή θα καταναλώσει αρκετά ποσά — όπως λέγει ο ίδιος ο Serpieri — για να αντιμετωπίσει «την σειράν αλλεπαλλήλων δικών διαφόρων μηχανορραφιών (!) αίτινες επεζήτουν την αποτυχίαν της εταιρείας». Και αυτοί ακόμη οι φόροι που θα της επιβληθούν απ' το 1867, παρ' όλο που το νομοσχέδιο είχε εισαχθεί προς ψήφιση

στη Βουλή απ' το 1865, το 10% επί των ιδιωτικών και το 30% σ' αυτές που θα αναγνωρίζονταν δημόσιες, πολλές φορές θα καθυστερούνται. Ο ίδιος ο Κορδέλλας, δυστυχώς, θα αφομοιωθεί μέσα στην ξένη εταιρεία. Απ' τον Ιούνιο του 1865, αφού παραιτηθεί απ' τη θέση του ορυκτολόγου του Υπουργείου Οικονομικών, αντικειμενικά θα γίνει διευθυντικό-της στέλεχος και οι γνώσεις-του αναγκαστικά υποτάσσονται στα ξένα συμφέροντα.

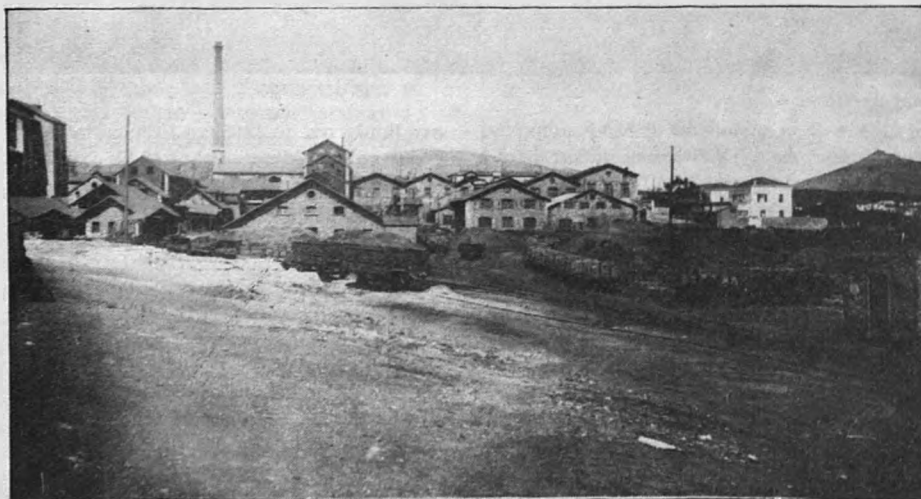
Παράλληλα με την ανακαμίνευση των σκουριών που συντελείται στα εργαστήρια απ' την Rou de Fraisinet, στον εκπρόσωπό-της Serpieri θα παραχωρηθούν απ' το ελληνικό κράτος με Β. Διάταγμα τον Αύγουστο

Η πρώτη εταιρεία του Serpieri, Rou de Fraissinet, η μετέπειτα ελληνική εταιρεία.

του 1867 αρχικά τρία μεταλλεία, με έκταση 10.791 στρεμμάτων, και μετά πάλι με Β.Δ. το 1868 θα δοθεί άλλη μια συμπληρωματική έκταση 4.196 στρεμμάτων. Συνολικά, δηλαδή περίπου 15.000 στρέμματα. Όπως προηγουμένως, έτσι και τώρα, οι προτάσεις του Κορδέλλα για αναμόρφωση, διασάφηση του ελλειπούς νόμου του 1861, για μη προνομιακές παραχωρήσεις μεταλλούχων εκτάσεων, για ικανοποίηση της αίτησης του Serpieri μόνο κατά 1/3, παραχωρώντας μόνο ένα μεταλλείο, για χορήγηση γενικότερα μεταλλούχου χώρου μόνο επί εκτάσεως 5 - 8.000 στρεμμάτων και σε πολλούς «διότι δια της αποκλειστικής παραχωρήσεως της περισπουδάστου εκτάσεως του μεταλλοφόρου Λαυρίου εις τας ανωτέρω Εταιρείας Βερσή και Serpieri ουδέν άλλο θέλει γίνει ή η υποδούλωση και νέκρωση των μετάλλων και η κατάπνιξις της αργεννούς ταύτης δια την Ελλάδα βιομηχανίας, ή τις μόνον δια του συναγωνισμού και των διαφόρων ερευνών και εργασιών δύναται να επιτευχθή», οι προτάσεις αυτές, λοιπόν, συμπαράσυνονται μέσα στην οικονομική δίνη, χάνονται μέσα στην ηγεμονική λειτουργία της εταιρείας, συνδεδεμένες με την ιστορική αδυναμία της ελληνικής κοινωνίας, εκείνη την

Η δεύτερη εταιρεία του Serpieri (1874) η Societe Francaise des Mines de Lawrlum (Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου).

περίοδο, να δράσει διαφορετικά.

Στη συνέχεια ο Serpieri με τον αέρα του κυρίαρχου θα ιδιοποιηθεί αυθαίρετα τις εκβολάδες, τα μεταλλεύματα δηλαδή εκείνα που είχαν επεξεργασθεί οι αρχαίοι και που βρίσκονταν στην παραχωρηθείσα έκταση, πουλώντας-τις καταχρηστικά στην Rou de Fraissinet από 2 δρχ. τον τόνο, χωρίς να υπολογίζεται το μέρισμα που θα έπαιρνε σαν κύριος μέτοχός-της.

Δημιουργία μικρών ελληνικών μεταλλευτικών εταιρειών

Στην προσπάθεια για μια αυτόνομη εκμετάλλευση των μεταλλείων του Λαυρίου, η κινητοποίηση των ελληνικών αστικών δυνάμεων θα λειτουργήσει σαν μια προσωρινή αντίδραση στην ξένη εταιρεία. Οι πιο σημαντικές εταιρείες που θα αναπτύξουν μια μικρή μεταλλευτική δραστηριότητα θα είναι «το Μεταλλείο του Νικίου», «ο Λαυριώτικος Όλυμπος» και ο «Περικλής».

Η ένταση της προσπάθειας για έλεγχο της καταχρηστικής νομής των εκβολάδων και γενικότερα της εταιρείας θα οξύνει τις σχέσεις ελληνικού κράτους και εταιρείας που θα οδηγηθούν σε σύγκρουση. Τον κύριο τόνο μέ-

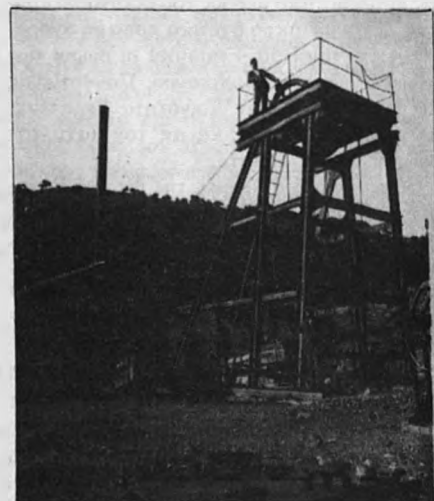
σα και έξω απ'τη Βουλή έδινε ο αντιπολιτευόμενος Επαμεινώνδας Δεληγεώργης. Οι πιέσεις που άσκησε ο Δεληγεώργης έχοντας τον εξεγερμένο λαό των Αθηνών με το μέρος-του, καρποφόρησαν. Το 1870 ο Θ. Δηλιγιάννης της κυβέρνησης Ζαΐμη απαγορεύει την εκμετάλλευση των εκβολάδων, μέχρις ότου διαλευκανθεί το θέμα από επιστημονική επιτροπή που συστάθηκε γι' αυτό το σκοπό. Μετά την απαγόρευση, και τη γνωμάτευση της Επιτροπής, θα ακολουθήσει η ολοένα αυξανόμενη φορολογία των εκβολάδων 10% (Φεβρουάριος 1871), 30% (Μάρτης 1871) επί κυβερνήσεως Κουμουνδούρου μέχρι τελικής ακηρύξεως των εκβολάδων σαν εθνικού προϊόντος που θα χορηγείται μετά από πλειστηριασμό σ' εκείνον που θα πληρώνει στο Δημόσιο μεγαλύτερο ποσοστό πάνω στην καθαρή πρόσοδο με ελάχιστο όρο 60%. Ο Βουλευτής Αιγίου Μιχαλόπουλος μάλιστα φτάνει μέχρι του σημείου να ζητήσει εθνικοποίηση των αργυρομολυβούχων μεταλλευτικών ουσιών των κειμένων επί της επιφανείας του Λαυρίου. Η όλη υπόθεση θα πάρει και δυναμικότερες μορφές. Η απαγόρευση θα επιβληθεί στον Serpieri με προσωπική παρουσία του οικονομικού διευθυντού Δικαίου συνδεδεμένου από ένοπλη δύναμη.

Σ' όλα αυτά η αντίδραση της εταιρείας και του Serpieri αρχικά θα στραφεί προς την κατεύθυνση της μείωσης του φόρου σε 5%, στη συνέχεια θα απειλήσουν για πλήρη αποχώρηση, αφού αποζημιωθούν με 20.000.000 φράγκα. Ο Serpieri ακόμη, όπως αναφέρει ο ίδιος, θα διατηρεί ένοπλους έμμισθους «προς υπεράσπισιν της βιαιώς αρπαχθείσης ιδιοκτησίας-μας», και με συνεχείς διαμαρτυρίες θα μιλάει περί «δεινών της εταιρείας», όπως ήθελε να ονομάζει τις ενέργειες της ελληνικής κυβέρνησης.

Στις 5 Ιουλίου 1872 επιδόθηκε διακοίνωση των πρέσβων των δύο χωρών στον Βούλγαρη που έλεγε ότι «ευρεθείσαι (αι δύο χώραι) εις την ανάγκην θα αντιτάξουν αλλαχού ή εις το συμβιβαστικόν πνεύμα της Ελληνικής κυβερνήσεως τα μέσα προς διάσωσιν των συμφερόντων της ιταλογαλλικής εταιρείας».

Στο σημείο αυτό υψώνεται η εθνική σθεναρή στάση του Δεληγεώργη απ' την υπεύθυνη θέση του πρωθυπουργού (8 Ιούλη 1872 - 9 Φε-

Η γαλλική εταιρεία (η δεύτερη).

βρουαρίου 1874) που θα αποκαλύψει την ασυδοσία της εταιρείας, καθώς και το αβάσιμο και σκαίο της ξένης επέμβασης. Ήδη είχε παυθεί η κυβέρνηση Βουλγαρη, είχε διαδοθεί ότι εξαγοράστηκαν πολλοί αυλικόι για να τον πιάσουν να άρει την απαγόρευση της εκμετάλλευσης των εκβολάδων και να ενδώσει στις απαιτήσεις της ξένης Rou de Fralsinet Serperli, παράλληλα με την δωροδοκία ορισμένων υπουργών, όπως ο Β. Νικολόπουλος. Τελειώνοντας ο Δεληγέωργης την έκθεσή του με την ιδιαίτερη ενάργεια του λόγου του στιγματίζει τον βίο και την πολιτεία της εταιρείας κατά τα προηγούμενα χρόνια και λέει: «Εν τη υποθέσει ταύτη, κύριοι συνάδελφοι, παρητήρησα τι δύναται να κατορθώση η πλεονεξία σύντροφον παραλαβούσα την αδυναμίαν μας. Ούτως η εν λόγω εταιρεία κατάρθωσεν εις ημάς μεν ν' αφήσῃ τας ιστορικές μόνον αναμνήσεις, αὐτὴ δὲ νὰ καρπούται τον πλούτον του Λαυρίου, νὰ κυριαρχῇ ἀνθ' ἡμῶν, οὐτε καν διοικούντων ἐνθα αὐτὴ ὑπάρχει· το δε πάντων λυπηρότερον νὰ υπολαμβάνεται ὡς ἀδικουμένη, καίτοι οὐδὲ στιγμή παρήλθε χωρὶς ν' ἀδικῇ καὶ υβρίζῃ ἡμᾶς· ἡμεῖς δὲ καὶ ταῦτα ν' ἀνεχώμεθα, καὶ εἰς τὰς θελήσεις αὐτῆς νὰ ἐνδίδωμεν καὶ ζημίαι νὰ ἐπισωρεύονται ἐπὶ ζημιῶν εἰς κράτος ὑπὸ μυρίων πιεζόμενον ἀναγκῶν.

Λυπούμαι δε σφόδρα, ὅτι ἡ Γαλλία καὶ Ἰταλία, ἐγκαίρως μὴ διαγνώσασαι τὴν τῆς εταιρείας παραστάσεων το ἰδιοτελές, ἔτειναν αὐτὴ ὡς δῆθεν ἀδικουμένη τὴν ἰσχυρὰν αὐτῶν υποστήριξιν. Ἀλλ' εἶμαι πεπεισμένος ὅτι θέλουσιν ἐπὶ τέλους ἀγανακτήσει κατ' αὐτῆς, ὅταν πεισθῶσιν ὅτι οὐ μόνον παρ' ἡμῶν δὲν ἠδικήθη, ἀλλὰ καὶ πέραν τῶν ὁρίων πάσης συγκαταθέσεως ἔτυχεν ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀνοχῆς καὶ προστασίας καὶ προνομίων, πρὸς αὐ δυστυχῶς ἀνταπεκρίθη δι' ἄκρας αὐθαιρεσίας καὶ ἀδικίας καὶ ὕβρεως.

Το υπουργεῖον τῶν οικονομικῶν παρέχει ἀπειροὺς ἀποδείξεις τῶν ἀμοιβαίων τούτων σχέσεων ἐξ ὧν ὀλίγας, λιαν χαρακτηριστικὰς του ὅλου, θέλω ἐνταῦθα παραθέσει.

Ἀπέναντι ὅλων τῶν μεγάλων κερδῶν, τὰ ὁποῖα ἡ ἐν λόγω εταιρεία ἠντλήσεν ἐκ του Λαυρίου καὶ τὰ ὁποῖα υπερπολλαπλασίασαν τὴν αξίαν ἐκάστης αὐτῆς μετοχῆς, το ὅλον εἰσόδημα του δημοσίου ἀπ' ἀρχῆς μέχρι σήμερον, ἤτοι ἀπὸ τοῦ 1864, μόλις ἀναβαίνει εἰς φράγκα 1.000.000! Καὶ ταῦτα ἐνῷ ὤφειλε κατὰ τὸν νόμον νὰ πληρῶνῃ ἡμῖν 10% ἐπὶ τῶν ιδιωτικῶν καὶ 30% ἐπὶ τῶν δημοσίων σκωριῶν, τὰς ὁποίας ἐν τούτοις νέμεται, καὶ ἐπιδίκους, ὅλως ἀνεξελέγκτως καὶ ὑπ' οὐδενὸς ἐπιτηρουμένη, καὶ τοὺς φόρους καθυστεροῦσα, καίτοι τελεσιδικῶς ἐπὶ μέρους αὐτῶν καταδικασθεῖσα, καὶ οὐδὲ τὴν δεκαχιλιόδραχμον ἐγγύησιν, εἰς τὴν δια συμβάσεως προ χρόνων υπεχρεώθη καταθέσασα. Ἡ δὲ κυβέρνησις ἠνέχθη πάντα ταῦτα καὶ ἀνέχεται.

Τὰ παράλια, τὸν λιμένα, τὸ ἔδαφος, τὴν διοίκησιν αὐτὴν κατὰ βούλησιν διαθέτει. Ὁ λιμὴν ἐπαπειλεῖται νὰ καταστραφῇ ὀλοτελῶς ἐκ του ριπτομένου ἐν αὐτῷ ἔρματος τῶν πλοίων τῆς καὶ ἐκ τῶν νέων σκωριῶν ἀς παράγουσιν αἱ 18 κάμινοι τῶν ἐργοστασίων-τῆς. Ἀπαντα τὸν ἐν Ἐργαστηρίοις χώρον ἰδιοποιήθη δι' οἰκοδομῶν, ἀς ἀνῆγειρεν ἐπὶ κερδοσκοπία, παρκαλύουσα καὶ αὐτοὺς τοὺς πενεστάτους νὰ

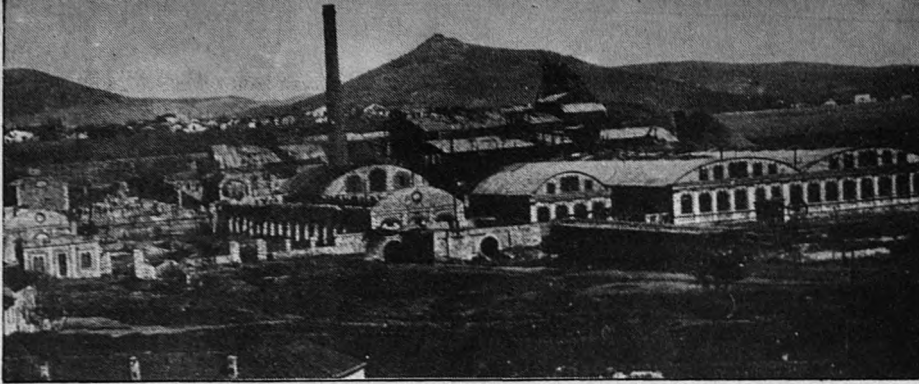
«Μέγα ξενοδοχεῖο ἡ Ἑυρώπη».

Ἡ παλιὰ ἀγορὰ.

Συγκέντρωση Λαυριωτῶν στὴν πλατεία τῆς πόλης στὴ διάρκεια τοῦ μεσοπολέμου.

Ατμήλατο μεταλλοπλούσιο.

εγείρουν παραπήγματα, και οι της κυβερνήσεως επιτρεψάσης, και αυτήν δε παρακαλύσασαν την κυβέρνησιν ν' ανεγείρη, ένθα πρόσφορον ην προς επιτήρησιν, τον οίκον των δημοσίων αρχών, εξ ων τινας οίον το ταχυδρομείον, το τηλεγραφεϊόν, το ειρηνοδικείον, χάριν αυτής της εταιρείας η κυβέρνησις συνέστησε. Το δε σχέδιον του συνοικισμού η εταιρεία εξ αρχής παρεβίασε και ου μόνον τούτο, αλλά προέβη και μέχρι της τώλης να συντάξη και εφαρμόση ίδιον σχέδιον ακυρώσασα το της διοικήσεως.

Και ου μόνον τούτο, αλλ' επί δύο έτη ματαιοί την ανέγερσιν νέου δημοσίου καταστήματος, ου ωρίσθη η θέσις και εδόθη δια δημοπρασίας εις εργολάβον η ανοικοδόμησις επί αντιτίμω φρ. 25.000 όπως χρησιμεύση προς οίκησιν του εφόρου, του γραμματέως, της φρουράς, των φυλάκων και των αποστελλομένων εκάστοτε ανωτέρων υπαλλήλων. Τα δε δάση κατά μέγα μέρος υπό της εταιρείας κατεστράφησαν. Κατά την του 1835 έκθεσιν του Γερμανού δασονόμου Ένιγ η Λαυριωτική μέχρι παραλίας ήτο κεκαλυμμένη υπό δασών. Ταύτα εν πολλοίς η εταιρεία κατήφηνισεν αυτογνωμόνως και άνευ αδειάς και παρά τους κειμένους νόμους, το μεν δι' εκκοπής, το δε διά πυρπολήσεως και εκριζώσεως. Η δε κυβέρνηση ηνέχθη ούτε καν να την καταδιώξη, και οι καταστρέψασαν περιουσίαν πολλών ανωτέρων ου εισέπραξεν εκ του μολύβδου, ως προερίηται, φόρου. Οσάκις η κυβέρνηση απέστειλεν εις Λαύριον απεσταλμένους, σπανίως ούτοι διήλθον τον χρόνον της διαμονής-των εκεί άνευ δυσαρέστων. Τω 1867 εν των μελών της αποσταλθείσης επιτροπής ερραπίσθη υπό του διευθυντού του εργοστασίου, ο δε Γερμανός ορνυτολόγος Γώβανς, σταλείς ωσαύτως τω 1870 παρά της κυβερνήσεως, όπως εξετάσῃ τας εκβολάδας, έπαθε τα αυτά και έτι χειρόνα παρά του ιδίου Serpieri, ριψαντος αυτόν εις την θάλασσαν μετά των δειγμάτων και των σκευών αυτού. Ήνοιξε σιδηρόδρομον αυτοβούλως δι' αυτόν των εκβολάδων, τας οποίας ούτω κατέτεμεν ζημιών ου μικρόν το δημόσιον χάριν της υπηρεσίας των εργοστασίων-του, τα οποία εν τούτοις επί τινα έτη ηδύναντο ακόμη να εργασθώσιν εκ των ου μακράν αυτών κειμένων σκωριών.

Νέον δε θάρρος επ' εσχάτων λαβούσα η εταιρεία επεχείρησε την γνωστήν τέχνην του κοσκίνου, δι' ης αναζητούσα δήθεν παντού σκωρίας αναμεμιγμένας μετ' εκβολάδων, και οι προ ποδών έχουσα σκωρίας αμιγείς, εσφειρίζετο τας πολυτιμότερας των εκβολάδων δια της δολίας άμα και γελοίας ταύτης μεθόδου.

Ούτω λοιπόν, κ.κ. συνάδελφοι, και εις τού-

το το στάδιον των μετά της εταιρείας σχέσεων ημών δεν υπάρχει αφορμή να κατακρίνωσιν ημάς, αλλά μάλλον να εκπλαγώσι δια την ανοχήν-μας οι ξένοι, και μόνον εις το έθνος απόκειται ήδη να κρίνη, αν η ανοχή αυτή των κυβερνήσεων εντελώς δικαιολογείται εκ του δυσκόλου των περιστάσεων.»

Τελικά η λύση στο πρόβλημα θα δοθεί μέσα στο πλέγμα των γενικότερων οικονομικών αλλαγών που συντελούνται στον ανατολικό Μεσογειακό χώρο που επέτρεψαν την αναδιπλώση του μέχρι τώρα χαμένου δυναμικού του Ελληνισμού, των παροίκων, με μια πρωτεύουσα παρουσία στο εθνικό κέντρο του Ελλαδικού χώρου. Ο Συγγρός τελικά συμφωνεί με τον Serpieri και αγοράζει σαν εκπρόσωπος και διαχειριστής της Τράπεζας Κων/-πόλεως την εταιρεία Serpieri-Ιλαρίωνος Rou de Fraissinet.

Η Ελληνική Εταιρεία Μεταλλουργείων Λαυρίου παρ' όλο που ήταν ο πιο σοβαρός βιομηχανικός οργανισμός, δεν ξέφυγε κατά τα πρώτα χρόνια απ' το πλέγμα των γενικότερων δυσκολιών της ελληνικής πορείας για την εκβιομηχάνιση. Επίσης υπήρχαν και προβλήματα διευθυντικά, επιστημονικότεχνικής οργάνωσης. Ο Serpieri που είχε δεχθεί να συμμετάσχει στη Νέα Ελληνική Εταιρεία αποχωρεί απ' τη διεύθυνση, αποδεικνύοντας ότι η συμμετοχή-του ήταν απλώς τακτικός ελιγμός για να μπορέσει αργότερα να αφοσιωθεί στην επικερδέστερη γι' αυτόν εκμετάλλευση των πιο πλούσιων μεταλλείων του Λαυρίου. Έτσι ο Serpieri ίδρυσε το 1874 μια πολύ δυναμικότερη εταιρεία στην περιοχή του Κυπριανού αφού πέτυχε να του παραχωρηθούν 54.000 στρέμματα.

Η Societé Francaise des Mines de Laurium, η Γαλλική Εταιρεία Μεταλλείων Λαυρίου παρήγαγε μολύβδο, ψευδάργυρο και μαγγανιούχο σίδηρο τα οποία έπαιρναν την άγουσα προς τις αγορές της Ευρώπης και κυρίως της Γαλλίας αντι 4-5.000.000 φράγκων.

Η ύπαρξη της ελληνικής εταιρείας, όσο και της γαλλικής θα συνθίψει κάθε μικρότερη αυτόνομη προσπάθεια εκμετάλλευσης των μεταλλείων του Λαυρίου. Η πορεία προς συνθετότερες οικονομικές μορφές, θα είναι άμεση. Και οι δύο θα αφομοιώσουν σταδιακά ολόκληρο τον μεταλλούχο Λαυριώτικo χώρο.

Η ελληνική εταιρεία αγοράζει το 1879 το μεταλλείο του «Νικίου» αντι 230.000 δρχ., τον «Λαυριώτικο Όλυμπο» κατά 50% αντι 325.000 δρχ. και ακόμη 10 άλλες μικρότερες περιοχές εκμετάλλευσης. Η δε γαλλική εταιρεία, αφού αγοράσει το μεταλλείο «Περικλής» θα πάρει 10 άλλες παραχωρήσεις με-

ταλλείων από τα πιο πλούσια. Η πρωτοκαθεδρία πλέον ανήκει στη γαλλική εταιρεία. Αυτή θα νέμεται «άνευ ορίων, άνευ όρων» τα πλούσια μεταλλεία του Λαυρίου. Μεταξύ των χρόνων 1865-1900 ένα μεταλλευτικό προϊόν 311.389.000 χρ. φρ. εξάγεται απ' την Ελλάδα απ' την παραγωγή του Λαυρίου. Τρανότατη απόδειξη της κυριαρχικής θέσης της γαλλικής εταιρείας έναντι της ελληνικής είναι το γεγονός ότι η πρώτη υπάρχει μέχρι και σήμερα, ενώ η δεύτερη αφού ήδη είχε περάσει το 1905 μια οξεία κρίση λόγω της εξάντλησης των σκουριών, αγοράσθηκε απ' την Αγγλική, το 1933, και δεν συνέχισε τις εργασίες-της.

Η εργατική τάξη

Η αντίθεση απέναντι στον μεταπρατικό κόσμο στη συγκεκριμένη περίπτωση του Λαυρίου κατέληξε όπως είδαμε στο συμβιβασμό του 1873 με τη δραστηριοποίηση του παροικιακού παράγοντα, χωρίς όμως αυτό να σημαίνει ότι του αφαιρούντο τα πρωτεία. Την παντοδυναμία-του θα αμφισβητήσουν δυναμικά, οι νέες κοινωνικές δυνάμεις που γέννησε αυτός, η πλειοψηφία του πληθυσμού της πόλης, οι 10.000 εργάτες-της (με τις μαζικές απεργίες του 1883, 1887, 1896) αυτοί θα εκφράσουν τη μαζική, τυφλή όμως αντίσταση, απέναντί-του, αφού δεν αποτελούσαν παρά μόνον μιαν αρχή, μη ικανή για τη νίκη-τους.

Έχει ενδιαφέρον τα όσα σχετικά γράφονται στις διπλωματικές γαλλικές αναφορές:

«Μερικές σημαντικές απεργίες πραγματοποιήθηκαν στον Πειραιά, στην Αθήνα, στο Λαύριο τα τελευταία αυτά χρόνια... αλλά μόνο η τωρινή απεργία των ταχυδρομικών, ενός χαρακτήρα καθαρά πολιτικού και που συνέπεσε με την δολοφονία του πρωθυπουργού Κου Θ. Δηλιγιάννη, είχε κάποια ιδιαίτερη βαρύτητα. Φαίνεται πως μπαίνουμε τώρα σε μια καινούργια περίοδο και η Ελλάδα με τη σειρά-της δεν θα αργήση να γνωρίση τις μεγάλες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι σύγχρονες πολιτείες... Το επικίνδυνο σημείο είναι η πόλη του Λαυρίου όπου οι δυο μεγάλες εταιρείες, το Ελληνικό Λαύριο και το Γαλλικό, και ορισμένες άλλες μικρότερης σημασίας επιχειρήσεις και μεταλλεία, συγκεντρώνουν έναν εργατικό πληθυσμό από 8-10.000 άτομα, που δεν εξισορροπείται από άλλη αστική παρουσία — εκτός από τους υπαλλήλους των επιχειρήσεων αυτών και από το τοπικό μικροεμπόριο. Και ακριβώς στο Λαύριο παρουσιάζονται ανησυχαστικά συμπτώματα. Στις τελευταίες εκλογές ένας δικηγόρος του Πειραιά, που φιλοδοξεί την ακόμα άδεια εδώ θέση του εργατοπατέρα, έβαλε υποψηφιότητα στο Λαύριο, όπου και πλειοψήφησε... Παίρνοντας θάρρος και διασαλπίζοντας πως είναι ο εκλεκτός του Λαυρίου συνεχίζει την προπαγάνδα, οργανώνει συνδικάτα, συγκεντρώσεις, με λίγα λόγια θέλει να παίξει το ρόλο του προστάτη και τον εκπρόσωπο των εργατών των μεταλλείων και της μεταλλουργίας. Ήδη η Ελληνική Εταιρεία, για να αποφύγη μια απεργία αναγκάστηκε να αυξήσει τους μισθούς, που μόλις δυο χρόνια πριν είχε καταφέρει να μειώσει για να ανταπεξέλθω στις ανάγκες-της. Στο Γαλλικό Λαύριο ακόμα δεν έχουν φασαρίες, αλλά φοβούνται πολύ για το μέλλον, το πολύ προσεχές μέλλον».

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΠΙΔΑ ΜΠΟΥΥΛΣ: Ο καιρός της φιλίας.....	220
ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΜΠΡΟΤΓΚΑΝ: Τό τέρας τών Χώκλιν.....	170
ΚΑΡΣΟΝ ΜΑΚΚΑΛΕΡΣ: Πρόσκληση σέ γάμο.....	220
ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ: Καί γά καθαρίσουμε τούς κακομούτσουνους.....	180
ΚΑΘΡΗΝ ΜΑΝΣΦΗΑΝΤ: Μακαριότητα.....	270
ΛΙΖΑ ΑΛΘΕΡ: Σέ στενό οικογενειακό κύκλο (Τόμος Α΄).....	350
ΛΙΖΑ ΑΛΘΕΡ: Σέ στενό οικογενειακό κύκλο (Τόμος Β΄).....	320
ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ: Άνθρωποι καί ποντίκια.....	130
ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ: Τά σταφύλια τής όργης (Τόμος Α΄).....	300
ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ: Τά σταφύλια τής όργης (Τόμος Β΄).....	300
ΓΟΥΪΛΙΑΜ ΤΡΕΒΟΡ: Οί άπόφοιτοι.....	220
ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ: Όλα τά πτώματα έχουν ίδιο χρώμα.....	160
ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ ΜΑΡΚΕΣ: Ή άθώα Έρέντιρα.....	140
ΤΖ. ΝΤ. ΣΑΛΙΝΤΕΡ: Ίδιανή μέρα γιά μπανανόψαρα.....	220
ΕΝΤΤΚΑΡ ΑΔΑΝ ΠΟΕ: Ή μάσκα τού κόκκινου θανάτου.....	300
ΡΕΪΜΟΝΤ ΤΣΑΝΤΛΕΡ: Ό κίνδυνος είναι ή δουλειά μου.....	130
ΠΑΤΡΙΤΣΙΑ ΧΑΪΕΜΙΘ: Ιστορίες γιά μισογόννες.....	170
ΒΟΚΑΚΙΟΣ: Δεκαήμερον (Έπιλογή).....	180
ΧΕΝΡΥ ΤΖΑΙΗΜ: Ή κληρονομιά τής Πλατείας Οτάσινγκτον.....	270
ΡΟΜΠΕΡΤ ΛΙΟΥΙΣ ΣΤΗΒΕΝΣΟΝ: Τό πνεύμα τού μπουκαλιού.....	160
Χ. ΤΖ. ΓΟΥΕΛΣ: Ό Άόρατος Άνθρωπος.....	240
ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΜΠΡΟΤΓΚΑΝ: Ή Έκτρωση.....	220
ΚΑΡΣΟΝ ΜΑΚΚΑΛΕΡΣ: Ρολόι χωρίς δείκτες.....	300
ΓΚ. ΓΚ. ΜΑΡΚΕΣ: Ό συνταγματάχης δέν περιμένει γράμμα.....	180
ΦΙΟΝΤΟΡ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ: Έγκλημα καί τιμωρία (Τόμος Α΄).....	380
ΦΙΟΝΤΟΡ ΝΤΟΣΤΟΓΙΕΦΣΚΙ: Έγκλημα καί τιμωρία (Τόμος Β΄).....	380
ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ: Άνατολικά τής Έδέμ (Τόμος Α΄).....	430
ΤΖΩΝ ΣΤΑΪΝΜΠΕΚ: Άνατολικά τής Έδέμ (Τόμος Β΄).....	430
Χ. Μ. ΕΝΤΓΕΝΣΜΠΕΡΓΚΕΡ: Ποιήματα.....	80

ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπόκοσμος καὶ παραγκιόζης.....	200
Ὁ τούρκικος καφές ἐν Ἑλλάδι.....	130
Ψειρολογία.....	100
Τὸ μπουρεδέλο.....	200
Ἐλύτης – Μόραλης – Τσαρούχης.....	200
Μικρὰ κείμενα.....	200
Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης.....	120
Ἡ ὁθωμανικὴ παρουσίᾳ στὴ Θεσσαλονίκη.....	1000
H.X. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ – ΗΛΙΑΣ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ	
Ἐπιστολαὶ πρὸς μνηστῆν.....	200

✱

ΛΟΥΙΣ ΑΡΜΣΤΡΟΝΓΚ-ΓΟΥΙΤΝΥ ΝΤΑΡΟΥ: 'Ο Φρόντιν για παιδιά .	100
ΓΚΕΟΡΓΚ ΛΟΥΚΑΤΣ: Μαξισμός και σταλινισμός.....	180
ΝΤ. ΡΙΑΖΑΝΟΦ: 'Ο Μάρξ κι ό 'Ενγκελς, όχι μόνο για αρχάριους....	130
ΑΡΝΙΑ ΔΕΦΕΡ: Προβλήματα του μαρξισμού, σήμερα.....	100
Ε. ΠΡΕΟΜΠΡΑΖΕΝΚΙ: Τό πέρασμα στό σοσιαλισμό	100
ΛΟΥΙ ΑΛΤΟΥΣΣΕΡ: Γιά τόν Μάρξ	240
ΜΠΙΕΤΣΟΝ, ΤΖΑΚΣΟΝ, ΛΑΙΝΓΚ κ.ά.: Σχιζοφρένεια και οίκογένεια	250
ΑΝΤΡΕ ΓΚΟΡΖ: Μεταρρύθμιση και επανάσταση	170
ΦΕΡΝΑΝΤΟ ΚΑΛΟΥΤΙΝ: 'Η χρήση του παγκόσμιου κομμουνιστικού κινήματος	800

γραμματα

Κεντρική Διάθεση: Μαυρομιχάλη 9 – Τηλ. 3604.793

Η κρίση στο Εθνικό Θέατρο

Η απεργία των ηθοποιών του Εθνικού Θεάτρου και οι πρόσφατες ματαιώσεις θεατρικών παραστάσεων φέρνουν στην επιφάνεια μια σειρά προβλήματα σ' αυτόν τον χώρο. Είναι γνωστό ότι οι ηθοποιοί ζητούσαν την ανανέωση του Εθνικού Θεάτρου από παλιά. Σύμφωνα με την άποψή-τους η ανανέωση αυτή δεν πρέπει να βαρύνει μόνο τους ηθοποιούς, αλλά οι αλλαγές στο Εθνικό Θέατρο να αφορούν το όλο θεσμικό πλαίσιο κανονισμού και λειτουργίας-του.

Η ανανέωση των ηθοποιών κατά 1/3 και η ολοκλήρωσή-της σε τρία χρόνια, αλλά και η μέχρι σήμερα λειτουργία της καλλιτεχνικής Επιτροπής, που όρισε το υπουργείο, δεν καλύπτουν βασικές προϋποθέσεις και όρους αλλαγής στο χώρο του Εθνικού Θεάτρου. Υπάρχει ο κίνδυνος δηλαδή, η όλη λειτουργία του Εθνικού να είναι η ίδια με την προηγούμενη, με μόνη αλλαγή αυτή των προσώπων. Με αποτέλεσμα τα προβλήματα να διαωρίζονται και να ανακυκλώνονται.

Η εφαρμογή όμως μιας παρόμοιας αντίληψης δεν λύνει τα προβλήματα που συνιστούν την κρίση στο Εθνικό Θέατρο. Η λειτουργία-του βασιζέται σε διατάξεις της δικτατορίας Μεταξά και εφ' όσον δεν γίνεται ένας άλλος κανονισμός, ο οποίος να λαμβάνει υπόψη τις απόψεις των άμεσα ενδιαφερομένων και των σύγχρονων τάσεων και αντιλήψεων στον τρόπο λειτουργίας του θεάτρου, οι «τετατογεννήσεις» δεν θα αποφευχθούν. Φοβούμαστε, δηλαδή, ότι δεν υπάρχει ξεκαθαρισμένη άποψη και αντίληψη για το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του Εθνικού Θεάτρου, και τα προβλήματα θα εξακολουθούν να υπάρχουν εφ' όσον δεν γίνεται καμιά αλλαγή σ' αυτό τον τομέα.

Σ' αυτή την κατεύθυνση θα περιμένουμε τις απόψεις, όχι μόνο των ηθοποιών, αλλά και των αρμόδιων οργάνων της Πολιτείας και της νέας διοίκησης του Εθνικού Θεάτρου.

ΤΟ ΜΟΙΡΑΙΟ ΕΔΑΦΟΣ

Σκάφτηκε λοιπόν το διπλανό οικόπεδο κι έγερνε η πολυκατοικία στη Θεσσαλονίκη. Συστάθηκε αμέσως επιτροπή εμπειρογνομώνων. Και αν πιστέψουμε τις εφημερίδες οι αιτίες ήταν τρεις. Οι δύο αφορούσαν τα στατιστικά στοιχεία της θεμελίωσης. Η τρίτη ήταν το «κακό έδαφος». Δηλαδή περίπου το κακό το ριζικό-μας (ή μήπως πάνω απ' όλα φταίει το κρασί;).

Το έδαφος λοιπόν σαν ανεξέλεγκτο στοιχείο της φύσης. Καλό έδαφος: ρέντα. Κακό έδαφος: γκίνια. Και η τεχνική στο προεπιστημονικό-της στάδιο.

Πριν λίγα χρόνια ανοιγόταν ένας δρόμος σε ημιορεινή περιοχή. Ο μηχανικός (;) έριξε μια ματιά, το ζύγασε από δω, το ζύγασε από κει, ίσως έριξε και καμιά ζαριά και απεφάνθη: 45 μοίρες κλίση στις εκσκαφές. Κι έτσι γιναν καμιά δεκαπενταριά κατωλισθήσεις σε δεκαπέντε χιλιόμετρα δρόμου. Η τεχνική στο εικαστικό-της (εικόνα, εικασία) στάδιο.

Κάπου αλλού, πιο προχωρημένοι, είπαν να κάνουν και γεωτρήσεις. Και κάνουν λοιπόν και γεωτρήσεις. Μα οι γεωτρήσεις κοστίζουν και ο εργολάβος θέλησε να γλιτώσει σε μέτρα, πράγμα που έκανε καταθέτοντας ψεύτι-

κα δείγματα εδάφους. Οι επιβλέποντες είτε τ' άχαν πιάσει είτε πιάστηκαν στον ύπνο. Και το «αδιαπέραστο» έδαφος αποδείχτηκε, όταν πήγε να φτιαχτεί το έργο, πολύ διαπερατό. Η τεχνική του μπαλαμουτιού.

Σ' ένα λιμάνι θέλαν να φτιάξουν μια προβλήτα. Ρωτήσαν λοιπόν ένα «σοφό», με βάση τους τίτλους-του, και κατά τ' άλλα άσχετο. Και τους έκανε τη μελέτη. Και τη χάσαν την προβλήτα την επόμενη μέρα που τέλειωσε το χτίσιμό-της. Κάποιος δεν είπε ότι η ημιμάθεια είναι χειρότερη από την αμάθεια;

Αλλά εδώ πέρσι από την τηλεόραση, στις ειδήσεις, μας ανακοίνωσαν ότι το έδαφος της Αθήνας είναι ο Αθηναϊκός ασβεστόλιθος, ανατρέποντας αυτοστιγμεί ψευδαισθήσεις αιώνων ότι είναι σχιστόλιθος.

Φαίνεται σε πολλούς κανείς δεν τό 'βρε και δεν τό 'πε ακόμα ότι υπάρχει κι ένας κλάδος του πολιτικού μηχανικού που μελετάει τη συμπεριφορά του εδάφους. Κι έτσι, μακάριοι πάντα θα διερωνώνται τί φταίει.

Και να σκεφτεί κανείς ότι υπάρχει κρίση στο επάγγελμα του εδαφομηχανικού.

Σπύρος Καβουνίδης

ειδήσεις

● Σήμερα το βράδυ στο θέατρο Λυκαβηττού, το περιοδικό «Ντέφν» δίνει τη δεύτερη λαϊκή συναυλία παλιού και νέου ελληνικού τραγουδιού: «Σμυρνέικα και λαϊκά τραγούδια (1922 - 1982). Η Γλυκερία, ο Δημήτρης Κοντογιάννης, ο Νίκος Παπάρογλου, ο Μπάμπης Γκολλές, η Ρεμπέτικη Κομπανία και το Ρεμπέτικο Συγκρότημα Θεσσαλονίκης σε μια συνάντηση που πραγματοποιείται με αφορμή τη συμπλήρωση 60 χρόνων από τη Μικρασιατική καταστροφή.

● Έγιναν στην Άνδρο στις 6, 7 και 8 Αυγούστου οι εκδηλώσεις της Α' Συνάντησης, για την οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη του νησιού, με τη συμπάρασταση της Νομαρχίας Κυκλάδων. Οι εκδηλώσεις περιελάμβαναν θέματα όπως: «Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στη διαδικασία ανάπτυξης», «Η πολιτιστική κληρονομιά του Αιγαίου», «Παιδεία, κουλτούρα και Τύπος» κτλ.

Παρόμοιες εκδηλώσεις με πνεύμα διάλογου, βοηθούν στην ανάπτυξη απόψεων για την επίλυση τοπικών προβλημάτων, προωθούν γενικότερα προβλήματα και καλλιεργούν το

κλίμα της δημοκρατικής συζήτησης για την αντιμετώπισή-τους. Φαίνεται όμως ότι η «Βραδυνή» δεν συμφωνεί. Τι άλλο να συμπεράνει κανείς από το σχόλιο στη στήλη «Κεντρίσματα» (17.8.82) αν αφήσουμε στην άκρη τους περιέργους χαρακτηρισμούς; Το «Κεντρί» όμως μετράει με βάση τα εκλογικά ποσοστά κάθε κόμματος και κρίνει. Αφήνει στην άκρη την ίδια την εκδήλωση και χαρακτηρίζει γενικά. Δείγμα και αυτό των απόψεών-του για την κριτική και τη δημοκρατία ή έτσι για να δικαιώνουμε την υπογραφή «Κεντρί»;

● Ο Πάνος Τζαβέλλας στο κατάμεστο θέατρο του Λυκαβηττού, κράτησε αμείωτο το ενδιαφέρον του κοινού με τραγούδια της Κατοχής, της Αντίστασης, με μελοποιήσεις του ίδιου καθώς και με παλιά και νεότερα λαϊκά τραγούδια. Στις συναυλίες του Π. Τζαβέλλα, ο οποίος με την επιμονή-του έφερε στη δημοσιότητα το αντιστασιακό τραγούδι, καθώς και μια σειρά από άγνωστα τραγούδια της Αντίστασης, αντάμωσαν και τραγουδώντας μαζί η γενιά της Αντίστασης, των Λαμπράκηδων, της Αντιδικτατορικής πάλης και η σημερινή νεολαία.

ΜΕΤΑΓΡΑΦΕΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Αναμφισβήτητα το νομοσχέδιο του Υπουργείου Παιδείας για τις μεταγραφές φοιτητών εξωτερικού περιέχει θετικές διατάξεις και προχωρεί αρκετά σε σχέση με την προηγούμενη, επί ΝΔ κατάσταση. Ωστόσο πρέπει να επισημανθεί ότι οι διαφωνίες και οι προτάσεις που διетύπωσε η ΟΕΦΣΙ είναι βάσιμες.

Από την αντίθεση του Υπουργείου όμως με την ΟΕΦΣΙ, προκύπτουν κατά τη γνώμη-μας γενικότερα συμπεράσματα για το θέμα της πολιτικής που έχει η κυβέρνηση, αλλά και η ΟΕΦΣΙ, για την φοιτητική μετανάστευση. Υπάρχει, δηλαδή, η αδυναμία χάραξης μακροπρόθεσμης πολιτικής και αντιμετώπισης των τωρινών προβλημάτων (μεταγραφές, συνάλλαγμα, εξετάσεις, ισοτιμία πτυχίων κτλ.) από το Υπουργείο. Από την πλευρά των φοιτητών, ενώ εκτίθενται, και σωστά, μια σειρά αιτήματα βρίσκονται σε αδυναμία να συγκροτήσουν κίνημα το οποίο να συνδέει το συνολικό πρόβλημα της φοιτητικής μετανάστευσης με τα σημερινά προβλήματα και το καθεστώς λειτουργίας των ΑΕΙ στην Ελλάδα.

Στην προκειμένη περίπτωση δίκαια οι φοιτητές αμφισβητούν τις εξετάσεις, ως τη μόνη διαδικασία επιλογής, για όσους επιθυμούν μεταγραφή με παραγκωνισμό κοινωνικών κριτηρίων. Και ορθώς διαμαρτύρονται — όπως θα συμβεί με το συνάλλαγμα, αν τεθούν περιορισμοί, και με την ισοτιμία — γιατί η φοιτητική μετανάστευση, κατ' εξοχήν κοινωνικό πρόβλημα, δεν λύνεται με επιλογές και εφαρμογή μέτρων, πρώτα απ' όλα, διοικητικού χαρακτήρα.

Καθορισμός κριτηρίων για τις μεταγραφές ασφαλώς πρέπει να υπάρχει. Αυτό όμως προϋποθέτει ύπαρξη άποψης και χάραξη πολιτικής για τη φοιτητική μετανάστευση. Γιατί διαφορετικά θα συνεχίζεται η προηγούμενη πολιτική με ορισμένες τροποποιήσεις ή θετικές αλλαγές. Αυτό όμως δεν νομίζουμε ότι ανήκει στις προθέσεις των υπεύθυνων της κυβέρνησης.

Η εικόνα καταστροφής στο Χάιντ-Παρκ

● Και ξάφνου συγκινείται ο «ποιητής», από το βομβισμό της μουσικής. Τι να πεις; Ίσως δεν άκουσε ούτε είδε, ως τώρα, τα πτώματα σωρό σ' όλες τις εστίες πολέμου της γης. Ίσως οι κοινοί θνητοί νεκροί δεν τον ενδιαφέρουν, όσο οι μουσικοί του Ρίτςεντ Παρκ του Λονδίνου, ίσως δεν αναγνωρίζει χιτλερίσκους παρά μόνο σε όσους μακελεύουν «καλλιτέχνες»! Μα ο Χίτλερ αγαπούσε τη μουσική. Το

ξέχασε ο ευαίσθητος συντάκτης του σχολίου που διαβάσαμε στο τελευταίο τεύχος του περιοδικού «Λέξη»; Τα βάζει με τον ΙΡΑ, όταν στις μέρες-μας εξαφανίστηκε η Παλαιστίνη! Τι να πεις; Ίσως να έτυχε μόνο εκείνη τη μέρα να διαβάσει εφημερίδα, χρησιμοποιώντας το προσωπικό-του μικροσκοπιο. Δεν είδε, πάντως, ούτε τα άλογα νεκρά, ξεκοιλιασμένα. Και, βέβαια, ούτε τους σκοτωμένους στρατιώτες.

● Ο Λούις Θερνούντα, (1902 - 1963), άγνωστος στους περισσότερους Έλληνες, ακόμη και σ' αυτούς που οι ειδικές-τους προτιμήσεις τους φέρνουν κοντά στην ποίηση, είναι μία σημαντική φυσιογνωμία στα Ισπανικά γράμματα. Ανήκει στη γενιά των ξεριζωμένων Ισπανών της «γενιάς της διχτατορίας» και για χρόνια η δημιουργία-του ήταν παραγνωρισμένη. Σήμερα, μια ωραία χειρονομία του περιοδικού «Εκρηξός» μας δίνει την ευκαιρία να γνωρίσουμε — με μια επιλογή που πραγματοποιήσε — μέρος του ποιητικού-του έργου. Διαβάζουμε: «Σ' έναν

μελλοντικό ποιητή: Δεν γνωρίζω τους ανθρώπους. Χρόνια έχω / Που τους γυρεύω και τους αποφεύγω δίχως γιατρεία. / Δεν τους καταλαβαίνω άραγε; / Η μήπως τους καταλαβαίνω / Υπερβολικά; Παρά τις πρόκλης τούτες / Μορφές, από αψιά σάρκα και κόκαλα, / Πού άζαφνα θραύονται από μίαν ασθενική αφορμή / Αν, παθιασμένος τις ζυγώσει κάποιος, / Νεκρούς μέσα στο θρόλο τους καταλαβαίνω / Πιο καλά. Και επιστρέφω απ' αυτούς στους ζωντανούς, / Δυναμωμένος φίλος μοναχικός, / Σαν ένας που πηγαίνει απ' τη μυστική ανάβρα / Στο ποτάμι που χύνεται δίχως παλμό».

μουσική

Ιθάκη 1982

απόπειρα πολιτιστικής καταγραφής,
μικρογραφία της Ελλάδας...

του Γιώργου Λεωτσάκου

ΕΞΑΗΜΕΡΗ παραμονή στην Ιθάκη ύστερα από ευγενική πρόσκληση της οργανωτικής επιτροπής του Α' Φεστιβάλ Ελληνικής Μουσικής (25.7 - 4.8.1982) που οργάνωσε στο νησί ο Δήμος, έθεσε με τρόπο διάτορα δραματικό το πρόβλημα της πολιτιστικοποίησης (ας συγχωρεθεί ο νεολογισμός) πληθυσμών-μας με «κοινωνική» αγωγή που ως τώρα σκόπιμα τους αποξένωνε από κάθε πολιτιστικό αγαθό. Αυτό ουσιαστικά το φαινόμενο αντιμετωπίζουν τόσο ο εξαιρετος δήμαρχος Ιθάκης (από το 1975) κ. Σπύρος Αρσένης όσο και οι άξιοι συνεργάτες-του, όλοι άνθρωποι νέοι, με ειλικρινέστατο όραμα για ένα καλύτερο πολιτιστικό αύριο του μικρού αλλά απειρόκαλλου νησιού και ακάματοι δουλευτές. Φαινόμενο που όμως δεν είναι μόνο της Ιθάκης, αλλά ίσως ολόκληρου του θλιβερά αλλοτριωμένου ελληνικού-μας χώρου, ακόμη ίσως κι αυτής της πρωτεύουσας — αρχιελάγους τρισάθλιων μπετονένιων «νησίδων» η γκέτο όπου το συγκοινωνιακό «ινφέρνη» του λεκανοπεδίου συχνά αποθαρρύνει με άτεγκτο σαδισμό κάθε προσπάθεια απεγκλωβισμού και επικοινωνίας.

Τρεις εικόνες της θακίσιας κοινωνικής πραγματικότητας — δυο μαρτυρίες κατοίκων του νησιού και μια προσωπική-μας διαπίστωση: ευγενική Αθηναία στενά δεμένη με το νησί, που περνά εκεί το μεγαλύτερο μέρος του χρόνου, μας έδωσε την εικόνα μιας φινίας και πνευματώδους κοινωνίας που σκοτώνει τις ατέλειωτες ώρες των χειμωνιάτικων βραδυνών χαρτοπαίζοντας. Πολύ δραματικότερη (ξέσπασμα εκ βαθέων) η μαρτυρία μιας νέας και ευφύστατης ντόπιας κοπέλας, απ' εκείνα τα πλάσματα που σχεδόν ενάντια σε κάθε πραγματικότητα σε κάνουν να ελπίζεις σ' ένα καλύτερο ελληνικό αύριο. Η τηλεόραση έχει κόψει σχεδόν κάθε επικοινωνία των κατοίκων ανάμεσά-τους — ακόμα και τα Σαββατοβράδια κλείνεται μπροστά-της. Η ίδια νέα σχεδόν δε βλέπει πια τις παλιές συμμαθήτριές-της. Κάτω από την αλλοτρίωση και επιφανειακή «πρόοδο» του σήμερα, επιβιώνει θριαμβευτικά ο σκοταδισμός του χτες: οι κοπέλλες παντρεύονται στα 15, πριν τελειώσουν γυμνάσιο. Στα 20 λογιάζονται γεροντοκόρες κι αν μισέουν στην Αθήνα για σπουδές ή δουλειά περίπου πόρνες! Μεταφέρουμε απόφες τις μαρτυρίες χωρίς να πάρουμε θέση. Τι είδαμε εμείς; Ένα πληθυσμό διωγμένο μόνο για την ψυχαγωγία εκείνη στην οποία είναι εθισμένος — το έντεχνο λαϊκό τραγούδι. Πλημμύριζε το «πάτιο» του γυμνασιακού κτιρίου όπου δίνονταν οι εκδηλώσεις «συν γυναιξί και τέκνοις» — πού ν' αφήσουν τα μαυρά; Ο ίδιος πληθυσμός έλαμψε δια της απου-

σίας-του από τις συναυλίες έντεχνης μουσικής του Ελληνικού Μουσικού Εργαστηρίου, υπό τη διεύθυνση του Βασίλη Ριζιώτη, που δόθηκαν σχεδόν μπροστά σε άδεια καθίσματα: την προηγούμενη βραδιά άκουσα το εξής αμίμητο από ένα 35άρη, κοντόχο-ντρο και γεροδεμένο Θιακό: «Προτιμώ να με ρίξουν σε υπόγειο μπουντρούμι χωρίς ψωμί και νερό παρά να 'ρθω σε συναυλία έντεχνης μουσικής»!!! Προς Θεού, δεν αδικώ τον άνθρωπο, αλλά και δεν απορώ: αναθεματίζω ολόψυχα το κοινωνικό σύστημα που τον αλλοτρίωσε έτσι. Και δεν απορώ που ο εγκαταλελειμμένος και συστηματικά αποπροσανατολισμένος επί δεκαετίες μονοπώλησης της εξουσίας από τη δεξιά πληθυσμός, στο περίφημο εκείνο δημοψήφισμα για το αν θα χαρακτηριζόταν το νησί ιστορικά διατηρητέο, μίλησε με τη φωνή της αλλοτρίωσής-του...

Κι όμως δε λείπουν κάποιες πολιτιστικές βάσεις. Χάρη στη δωρεά του Ιθακήσιου Αν. Καλλιάνου, το «Μορφωτικό Κέντρο» διαθέτει αίθουσα θεάτρου και κινηματογράφου (σποραδικές χειμερινές προβολές ταινιών ποιότητας) και μια έξοχη βιβλιοθήκη περίπου 8.000 τόμων, που καλύπτουν ευρύτατο φάσμα επιστητού, που η ταξινόμησή-τους, σύμφωνα με τις αρχές της βιβλιοθηκονομίας έχει μόλις αρχίσει και που ανάμεσά-τους υπάρχουν μερικά σπάνια κομμάτια (Στράβωνα, εκδ. 1533, Άπαντα Αγ. Αθανασίου, εκδ. 1686 κ.ά.). Ακόμη, στο Δημαρχείο υπάρχει θαυμαστή δανειστική βιβλιοθήκη με ό,τι θεατρικό κείμενο έχει εκδο-

ΘΕΑΤΡΙΚΗ ΣΥΝΤΕΧΝΙΑ ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Γυναικεία Εκφραση

Θέατρο ΑΒΕΡΩΦ

Λ. Κατσώνη 28-30 τηλ: 6468.064

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

ΠΑΡΑΣΚ. 3 ΣΕΠΤ. 9.30 μ.μ. : RAT THEATRE «FIFTY/50»

ΣΑΒΒΑΤΟ 4 ΣΕΠΤ. 9.30 μ.μ. : RAT THEATRE «FIFTY/50»

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΣΕΠΤ. 9.30 μ.μ. : RAT THEATRE «FIFTY/50»

ΓΑΛΛΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ 6 ΣΕΠΤ. 9.30 μ.μ. : CORINE BLUE
● «LA VOIX HUMAINE»
● «LE BEL INDIFFERENT»

ΤΡΙΤΗ 7 ΣΕΠΤ. 9.30 μ.μ. : CORINE BLUE
● «LA VOIX HUMAINE»
● «LE BEL INDIFFERENT»

θεί ελληνικά. Κανείς δεν την επισκέπτεται ποτέ εξόν από κάποια κυρία με δυο παιδάκια που έχει καταβροχθίσει όλα-της τα βιβλία. Και να σκεφτεί κανένας πως το νησί έχει ήδη μια, αν μη τι άλλο υπολογισιμη θεατρική παράδοση αφού το αξιόλογο θεατρικό φεστιβάλ που οργανώνει επί-σης ο Δήμος, δίνεται φέτος για έβδομη φορά!

Φύτρα της επτανησιακής μουσικής παράδοσης, οι περίφημες ορχήστρες πνευστών, οι Φιλαρμονικές. Έχει και το νησί του Οδυσσέα τη δική-του. Ιδρύθηκε το 1904 (η σφραγίδα-της φέρει χρονολογία 1912) και από το 1923 συντηρείται από τον Κοινωφελή Όμιλο Ιθάκης. Σήμερα, όπως με άφησε να καταλάβω ο αρχιμουσικός-της κ. Δημήτρης Μολφές (γεν. 1914), φυτοζωεί: εμφανίζεται μόνο σε εθνικές εορτές και στον επιτάφιο. Οι νέοι δε νοιάζονται να πιάσουν πνευστό ή άλλο όργανο. Έτσι τα όργανα (πλήρης σειρά, τίποτε δε λείπει) και οι στολές σαπίζουν σε μεταλλικά ντουλάπια. Ο δήμαρχος κ. Σπ. Αρσένιος σωστά σκέπτεται ότι η Φιλαρμονική θα ξαναζούσε αν την έπαιρνε στα χέρια-του ο Δήμος, προσφέροντας στους όποιους μουσικούς το δέλεαρ μιας πάγιας, συμβολικής έστω, αντιμισθίας. Κι αν μπορούσε να λειτουργήσει σε σωστές βάσεις και όχι με ερασιτέχνες δασκάλους, ένα μικρό μουσικό σχολείο! Πολυτέλεια, θα πείτε, για ένα νησί 5.000 κατοίκων περίπου, τη στιγμή που κατά το σύντομο πέρασμά-μου από το Αργοστόλι της γειτονικής και μουσικοτραπέζιας Κεφαλλονιάς έφτασε στ' αυτιά-μου ο απόδητος ταν δυσκολιών που αντιμετωπίζει η εκεί Φιλαρμονική, όπου θα μπορούσαν να φοιτήσουν οι προικισμένοι Ιθακήσιοι.

Τελικά σκέφτεται κανένας μήπως η προσφορά — εισαγωγή μουσικών και άλλων πολιτιστικών εκδηλώσεων σε πληθυσμούς που οι σύγχρονες ελληνικές συνθήκες έχουν εντελώς απευαισθητοποιήσει πολιτιστικά αποτελεί διαδικασία που μόνο πολύ μακροπρόθεσμα αποδόσει ίσως κάποια αποτελέσματα. Εκτός κι αν συνοδεύεται από άλλα μέτρα που όχι μόνο θα εθίσουν τους πληθυσμούς αυτούς σε μια μονιμότερη συμβίωση και τελικά θα τους συμφιλώσουν με το πολιτιστικό αγαθό αλλά και θα τους δημιουργήσουν προϋποθέσεις κάποιες πολιτιστικές αυτενέργειας. Και από την άποψη αυτή έλειψαν από το φεστιβάλ α να παρουσιάσουν ντόπιου δημοτικού τραγουδιού (εδώ ας μιλήσουν ειδικότεροι: εικάζουμε όμως πως όσο μικρό κι αν είναι το νησί δεν μπορεί να μην υπάρχει) και της μουσικής παράδοσης του επτανησιακού χώρου στον οποίο ανήκει η Ιθάκη. Πολύ αναζητήσαμε κάποια από τις ιστορικές Κερκυραϊκές Φιλαρμονικές ή, έστω, το αξιό-

παινο συγκρότημα πνευστών «Μάντζαρος» που δεν μπορεί παρά να είχαν κάποια ιδιαίτερη απήχηση (συγκριτικά με τις άλλες συναυλίες) σ' αυτό τον πληθυσμό που περιγράψαμε. Αλλά και αν ακόμη αδιαφορούσαν οι Ιθακοί σε τέτοιες παρουσίες, πιστεύουμε πως έστω και πειραματικά η σχετική πρωτοβουλία θα είχε ανυπολόγιστη αξία, ως καθοριστική μιας μελλοντικής γραμμής πλεύσης.

Κι όμως το πρόγραμμα αποτελούσε αρκετά ευρύ φάσμα των ειδών της ελληνικής μουσικής. Μεγάλη πυρκαϊά στο εμπορικό κέντρο της πόλης που αποτέφρωσε κάμποσα μαγαζιά, ματαίωσε, δυστυχώς, την εναρκτήρια συναυλία της Χορωδίας του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης υπό το Γιάννη Μάντακα, κυρίως με δημοτικά τραγούδια σε διασκευές και επεξεργασίες (η εκδήλωση απλώς μαγνητοσκοπήθηκε, αργά τη νύχτα από την YENED). Υπήρχαν όμως βραδιές με λίγο — πολύ ατόφιο δημοτικό τραγούδι (συγκρότημα «Ελλάδα και Παράδοση» του Αριστείδη Μόσχου), με τα ρεμπέτικα («Αθηναϊκή» και «Οπισθοδρομική» κομπανίες) ελληνική ροκ και τζαζ από το Μίμη Πλέσσα και τρεις βραδιές «ανεκδοτών ελληνικών τραγουδιών» — παρακολουθήσαμε το φεστιβάλ μόνο από την τελευταία (31.7.82). Πολύτιμη εμπειρία για μας που πλήθος άλλες επαγγελματικές υποχρεώσεις δεν μας αφήνουν χρόνο να παρακολουθήσουμε από κοντά αυτό το χώρο του έντεχνου τραγουδιού, λαϊκόπνοου ή μη, που σε σημαντικό ποσοστό αντιπροσωπεύει το μουσικό επίοισό των μαζών του λαού-μας και διαμορφώνει το γούστο-του. Θα ήταν αδιανόητο, φυσικά, σε χώρο τόσο περιορισμένο να αναφερθούμε διεξοδικά σε όλα τα ακροάματα, αφού μάλιστα δεν είδαμε, πολυγραφημένα έστω, προγράμματα που ν' αναφέρουν ένα - ένα τα τραγούδια που ακούγαμε. Γι' αυτό και όσα και όσους αποσιώπουμε δεν πρέπει με κανένα τρόπο να θεωρηθούν «απόρριψη»-τους.

Εκτιμούμε πολύ τη φωνή και τη μουσικότητα της τραγουδίστριας Νένας Βενετσάνου (δεν εμφανίστηκε με αυτή την ιδιότητα). Παρατηρούμε όμως ότι αν μερικά από τα «Τραγούδια των Γυναικών»-της είναι αξιοπρόσεχτα, η σχεδόν «μπαρόκ» μελωδική γραμμή κουβαλά ένα λυρικό τόνο εντελώς αταίριαστο με τον τρομερό ρεαλισμό ενός ποιητικού κολοσσού όπως οι «Μοιραίοι» του μεγάλου Βάρναλη. Και η μελοποίηση του Σεφέρη («Γράμμα του Μαθιού Πασκάλη»), σε ασύμμετρο χορευτικό ρυθμό, από το Θωμά Μπακαλάκο είναι ακραία περίπτωση στραπαρτισματος της λόγιας ποιήσας-μας από τους «εντεχνολαϊκούς»-μας βάρδους — το κακό έ-

χει παραγίνει. Άλλα τραγούδια του Μπακαλάκου είναι ασφαλώς συμπαθέστερα και χαριτωμένα, όσο και αν συχνά η φυσική προσωδία των λέξεων πάει περίπατο («Η Αγία Οικογένεια», σε στίχους Ασπ. Πανδελήνου). Τα ίδια παρατηρούμε για τη χρήση της προσωδίας και για τη μελοποίηση της λόγιας ποίησης στο νέο Σαράντη Κασάρα, από τη Θεσσαλονίκη. Μελοποιώντας τη «Μαρία Νεφέλη» του Ελύτη, σε ύφος μεταξύν... Χαϊρόπουλου και Θεοδωράκη, πιπερωμένο εδώ κι εκεί με διάφωνα ακούσματα, τονίζει: «Είσαι ωραία σα φύσικο φαινόμενο». Πολύ περισσότερο, παρά την κατάχρηση μεταρρομαντικών πιανιστικών εφέ και την αναπτυσσόμενη αδυναμία, κράτησε την προσοχή-μας σαν υπό-σχεση μιας εξέλιξης, το Κοντσέρτο-του για πιάνο, 3 πνευστά και 3 έγχορδα, με ενδιαφέροντα αρμονικά ευρήματα.

Η αναποφευκτική επιλογή των καλύτερων τραγουδιών από τους καλύτερους τραγουδοποιούς της τελευταίας 25ετίας (Τσιτσάνη, Θεοδωράκη, Ξαρχάκο, Λοΐζο, Λεοντή, Σπανό, Μαρκόπουλο, Μικροτάικο, Χατζηνάσιο, Σαββόπουλο κτλ.) ανάδειξε την επόμενη βραδιά (1.8.82), αληθινή ό-σση ως προς το πρόγραμμα. Κρίμα που ο Χατζιδάκις, άγνωστο γιατί, με τηλεγράφημά-του απαγόρευσε τη μετάδοση των δικών του τραγουδιών. «Και οι Έλληνες, πλην Λακεδαιμονίων»... Ενδιαφέρουσα, ως πρόγραμμα πάντα και η συναυλία της 2.8.82, με λαϊκά τραγούδια του Κεφαλλονίτη (μην το ξεχνάμε) Αργύρη Κουνάδη. Δε φανταζόμαστε τόσο πλούσια την παραγωγή-του στον τομέα αυτό. Για μας ήταν ο σύγχρονος συνθέτης με την άφογη μουσική παιδεία και το μουσικό γούστο που οι όπερές-του σημειώνουν επιτυχία στα δυτικο-ερμανικά λυρικά θέατρα. Την παιδεία αυτή, το γούστο και τη γνώση-του του ρεμπέτικου μεταφέρει συχνά με επιτυχία σ' αυτή τη «θύραθεν» (κι όμως τόσο σημαντική) περιοχή, μελοποιώντας στίχους ιστορικοκοινωνικού περιεχόμενου ιδιαίτερων αξιώσεων, όπως του Βαγγέλη Γκούφα. Σ' αυτές τις «εντεχνολαϊκές» βραδιές την ερμηνεία επωμίστηκαν τραγουδιστές όπως η εξαιρετική Άλκηστη Πρωτοψάλτη, η πληθωρική ζωντανά Σοφία Μιχαηλίδου, η Βάσια Ζήλου, ο Κώστας Καραλής και ο Γιάννης Κούτρας, ο νεότερος Κεφαλλονίτης μαέστρος και πιανίστας Γιάννης Πανταζάτος (γεν. 1955), μ' ένα ωραίο οραματισμό για την ελληνική μουσική («Είμαι αθεράπευτα Έλληνας») που σπουδάζει διέυθυνση ορχήστρας στο «Μοτσαρτέουμ» του Ζάλτσμπουργκ και ο Θ. Καρακατσάνης που διηύθυνε από το πιάνο τους κατά περίπτωση μουσικούς συχνά μ' ένα τρόπο περίσσια νευρικό. Τελευταίες αλλ' όχι έσχατες οι

δύο συναυλίες (3 και 4.8.82) του «Ελληνικού Μουσικού Εργαστηρίου», σε αρτιότερες εκτελέσεις έργων για μικρά σύνολα που συχνά διηύθυνε ο Βασ. Ριζιώτης. Παρά τις προσπάθειές-του να παρουσιάσει πρόγραμμα σχετικά εύπεπτο, ήταν έκδηλη η αδυναμία του κοινού να επικοινωνήσει με το ιδίωμα πολλών έργων, ακόμη όπως και η ωραιότητα, νεοκλασική «Χειμωνιάτικη Φαντασία» (1951), για φλάουτο, κλαρινέτο, πιάνο, βιολί και βιολοντσέλο του Γιάννη Ανδρ. Παπαϊωάννου, που με χαρά ξανακούσαμε ύστερα από χρόνια. Γνωστά-μας από παλαιότερες εκτελέσεις στην «Εκφραση» ή στην «Πεντέλη», τα έργα των Κουνάδη, Δραγατάκη, Ριζιώτη, Τερζάκη, Κωνσταντινίδη και Αντωνίου, που εκτελέστηκαν ευπρεπέστατα από τους Αλ. Καμπουροπούλου (πιάνο), Ντίνα Βρανούση (βιολί), Γιάννη Ζουγανέλη (τούμπα, κάπως υποτονικό αυτή τη φορά) και, κατά περιστάσεις από τους μουσικούς του συγκροτήματος.

Πρώτες εκτελέσεις: Η μακροσκελέστατη (κάπου 7 μέρη) «Σπουδή» (1979) για οσπράνο, σε βοκαλισμούς χωρίς κείμενο, και οργανικό σεζέτο, του Νικηφόρου Ρώτα: έμμοια ρυθμικά σχήματα πάνω στα οποία γεννιόνταν θησιγενείς και ατροφικές μελωδικές κατασκευές που ποτέ δεν ολοκληρώνονταν αν όχι σε ένα-θρο μουσικό λόγο σε σπονδυλωτό μουσικό οργανισμό. Πράγμα που αντίθετα συνέβαινε με το νεανικό «Λειτουργικό Κοντσέρτο» (1955) του Μιχ. Αδάμη, καλογραμμένο αντιστικτικό γύμνασμα, για όμμοιο, κλαρινέτο, φαγκότο και έγχορδα — προφανώς περισσότερα όμως απ' εκείνα που χρησιμοποιήθηκαν. Πολλά και, αθροιστικά, λίγο κουραστικά τα σύντομα ρωπογραφικά κομμάτια με τίτλο «Άλμπουμ» (χρονολογία;) που εμπιστεύτηκε σ' ένα όργανο τόσο δεινικό το ηχητικά όσο η τούμπα, ο Χάρης Βρόντος. Ευχάριστη έκπληξη το «Στάμπιτ Μάτερ», για φωνητικό κουαρτέτο (Φ. Σαραντοπούλου, Κ. Αποστολάκη, Μ. Φίνικς, Ανδρ. Κουλουμπής) και κουαρτέτο εγχόρδων, έργο 6 (1982) της Μαριέλλης Σφακιανάκη. Με αφετηρία τα συλιστικά πρότυπα του «μπαρόκ», ένα συνεχές και μ' ενδιαφέρουσες εναλλαγές κύμα συγκίνησης κουβαλούσε μια αξιοπρόσεκτη αρμονική και αντιστικτική ευρηματική που φανέρωνε ασφαλώς κάτι πολύ περισσότερο από μια άφογη αφομοίωση τεχνικών γραφής.

Γιώργος Λεωτσάκος

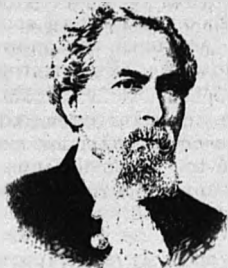
ΣΕ ΛΙΓΕΣ ΜΕΡΕΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ Ο 16ος ΤΟΜΟΣ
ΤΟΥ ΑΝΤΙ

ΓΛΩΣΣΑ ΜΙΑΣ ΔΙΩΚΟΜΕΝΗΣ ΑΡΙΣΤΟΚΡΑΤΙΑΣ

του Μιχάλη Κατσαρού

Η μιζέρια της ζωής των ποιητών και το μεγαλείο του πνεύματος — και όλοι οι συνακόλουθοι συνειρμοί — είναι που α-

πασχολούν τον ποιητή ΜΙΧΑΛΗ ΚΑΤΣΑΡΟ, στο κείμενο που καταθέτει. Ένα κείμενο για «ώτα ακούντων».

Θέλω ν' αρχίσω το άρθρο-μου από κάποιο συμβάν που κατ' αρχήν φαίνεται απλή πληροφορία, για μένα όμως, που οι μυστικές γλώσσες βορείων δημοσιογράφων είναι άγνωστες, μοιάζει με πρακτική εισαγωγή στο κυρίως θέμα.

Ήρωες του συμβάντος η Σουηδική εφημερίς της μεγαλύτερης κυκλοφορίας Dagens Nyheter της Στοκχόλμης με το συντάκτη που υπογράφει με το όνομα Βενέδικτος Χόλμκβιστ και τον καταπληκτικό υπότιτλο: «Misärens poeter» (Αθλιότης ποιητών) και βεβαίως ο ποιητής Μιχάλης Κατσαρός.

Η εφημερίδα αναφέρεται στην αθλιότητα (οικονομική) των ελλήνων ποιητών, στον καταπληκτικό έπαινο του αρθρογράφου του παρόντος ποιητή Μιχάλη Κατσαρού μόνο που καταφέρεται εναντίον της κυβερνήσεως της Ελλάγής και στα μέτρα που παίρνει ο Σοσιαλισμός για τη ζώσα τέχνη εν Ελλάδι που καταστρέφει ό,τι πνευματικό.

Συμφωνώ και γω για ό,τι γράφει αλλά ως μου επιτραπεί να διαβάσω με το δικό-μου τρόπο την Σουηδική γλώσσα για να αποκαλύψω τα πραγματικά ενδιαφέροντα του αρθρογράφου, όστις ονομάζεται κατά παλαιάν μετάφρασιν Βενέδικτος (Benet). Γράφει: Sadderuua det var zu det aristokratiska partier, Jerusalem.

Κάτω από τον τίτλο η ρωσική-λατινική φράση: Misä-reus.

Η παλιά Ρώσικη Αριστοκρατία με τους τίτλους τους τσαρικούς τότε, έτσι εξέφραζε την επιθυμία να λάβει τίτλο από τον Τσάρο (τι σύμπτωση να λέγομαι Μισά - Κατσαρός) και τι σύμπτωση να σφάζονται στην Ιερουσαλήμ πάλι Εβραίοι.

Η σύγχρονη Σουηδική Αριστοκρατία να μη θορυβηθεί από αυτό που γράφει για μένα ότι: «Δεν υπηρετεί ο Κατσαρός κανένα. Δεν λείει να σε καμιά πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα και η νεολαία τον διαβάσει γι' αυτό». Να θορυβηθεί από την έκφραση του Βενέδικτου ότι: η ποίησή-του είναι «skriva betyande» γιατί έτσι η ανώτερη Σουηδική εξουσία της νεοαριστοκρατικής Στοκχόλμης δεν θα «δει» όλη την «Skriva» που δεν γίνεται bety ούτε dande. Μπέτυ στην Ελλάδα εμφανίστηκε μια τραβεστί συγγραφέας πορνό-Λενά και μετάφραση του Δάντε από διαφόρους.

Η ποίησή-μου, μα το άγιο Όλας, είναι κάτι άλλο στη σοβαρή μετάφρασή-της (skriva) και ο Σουηδός Βενέδικτος θα κάψει ανθρώπους δίδοντας αυτή την πληροφορία στους Σουηδούς αναγνώστες νεοαριστοκρατικών κειμένων έστω υψηλής οικογένειας.

Γιατί έκανα αυτή την εισαγωγή με ένα κείμενο για την τέχνη στην Ελλάδα; Γιατί το θέμα μου είναι: Γλώσσα μιας διωκόμενης Αριστοκρατίας.

Η εφημερίδα «Ελευθεροτυπία» ανάγγειλε από μια συνέντευξή-μου σε γραμμοφωνημένο περιοδικό (κασέτα) τα εξής: «Τάδε έφη Μιχάλης Κατσαρός με λόγο σθεναρό και επιθετικό που δε τον διαβάσετε, αλλά τον ακούτε σε συνέντευξη - απαγγελία σε νέο περιοδικό: Είναι άνθρωποι που έχουν τη μαγία της συλλογής. Αυτούς τους έκανα μυσιστόρημα με τίτλο «Συλλέκτες της Μονόχρα. Για μένα ένας άνθρωπος όταν φτάσει στο «συλ-

λέκτη» έφτασε στην κορυφή του πνεύματος. Θεωρώ πάλι τον συλλέκτη σαν εκείνο που διώκεται μανιωδώς από ανθρώπους τύπων κομμουνιστικών, σοσιαλιστικών, δημοκρατικών και όλα τα κρατικά».

Πάνω σε αυτό στηρίζω και τώρα το θέμα και της διωκόμενης αριστοκρατίας που χρησιμοποιεί ιδιαίτερη μυστική γλώσσα και για ό,τι συλλέγει με το πάντα ανθηρό αριστοκρατικό-της μάτι. Οι γραφείς των αριστοκρατικών καθεστώτων που δεν είναι μόνο Σουηδοί Βενέδικτοι αλλά και άλλων γλωσσών (Γάλλοι, Άγγλοι, Αμερικανοί και Άραβες) γράφουν όπου με μυστικό τρόπο για ένα θέμα ως πολιτική οικονομία και φυσικά συλλέχεται τίτλων και πληροφοριών για κάτι που τους ενδιαφέρει και σαν άτομα αλλά και τάξεις.

Θέλουν να βρουν τον πολύτιμο αδάμαντα Τουταχαμών, την κιβωτό του Αγίου Όλας ή της Ζαν Νταρκ τη σημαία και το διδράχμο του Michellet του Βικτωρος Ουγγώ ή τα χρηστήρια του Μυριήλ. Για τούτο χρησιμοποιούν γλώσσα μυστική γραφών (που δεν είναι κώδικας κρυφός γραμμένος) μιάς αριστοκρατικής ιδεολογίας και παρελθόντος για τίτλους στεμμάτων ή θρόνων.

Το σύνταγμα των Ελλήνων έχει λάβει θέση σχετικά με τους τίτλους «δεν αναγνωρίζονται ούτε χορηγούνται τίτλοι εν Ελλάδι» και έτσι έχουν πέσει... στην παρανομία.

Η γλώσσα της διεθνούς οικογένειας των τίτλων και χορηγών κινούνται μυστικά (ομιλούν για 7 αδελφές εταιρείες) όπου χτυπούν τους συλλέκτες ως άλλοι Ρωμαίοι του Καίσαρος συνομοσίαν Κατλίνα ή και Βρούτου.

Ομιλούν μυστικά γραφών (π.χ. Misä-Rens) για τους χορηγούς τίτλων εις νέαν αριστοκρατίαν δια τον φόβον του Καίσαρος.

Ομιλούν ως οι Τιδώρ για ένα τι για ένα μικρό δώρον συμπάθειας από τον χορηγό και διεθνώς φάχνουν οι νέοι Σικέιρος έστω για ένα «καρέ» τηλεοπτικών ταινιών ή βίντεο στο σκότη του... Λάρντ - έξτρα.

Τι γράφουν λοιπόν έτη και έτη και δεν δρουν με τις νέες-τους κοινωνικές θέσεις που έχουν όχι βέβαια σε όλες τις χώρες (Βασιλείς - Δουξ, κόμης) αλλά με νέα ονόματα (Πρόεδρος, πρωθυπουργός, υπουργός, κτλ.). Γράφουν τις μυστικές γλώσσες της Αριστοκρατίας ως βρυκόλακες Βαβυλώνων πυρπολήσεων και Μπαρούτι του Γεωργάκη Ολυμπίου;

Το μπαρούτι του Νόμπελ Σουηδικών επιχειρήσεων δεν το βρήκαν ακόμα οι Σουηδοί Βενέδικτοι*.

Να που περιπίπτω το ίδιο και γω σε μυστική λέξη «μπαρούτι». Λέξη άγνωστη ίσως γλώσσας όπου θα πει «τοποθετήσατε γραπτή ιδέα στο σώμα των Σουέντ (Σουηδία). Ο καημένος ο Νόμπελ γνώρισε στο τέλος της ζωής-του ότι δεν έπρεπε ν' ανοίξει μπαρουτάδικο ή ντουφεκία αλλά να βραβεύσει τα γραπτά λογίων και ποιητών, ρομαντέρων και ερευνητών μπαρούτι.

Αλλά καλά που έλεγε ο μακαρίτης Τζούλιο Καίμη: «Ο Χάιμ δεν έχει ευεργετήματα!». Θρηνούσε ο σοφός, τα σκότη της ανθρωπότητας.

Γνωστές λοιπόν οι γλώσσες της περιλλαήτου οικογενείας αριστοκρατών και γνωστή η διώξις-των. Αλλά ποιός τους διώκει; Αυτό είναι ένα άλλο μυστικό που δεν εύχομαι να ανακαλύψει η αριστοκρατία της παλαιάς κινέζικης περισυλλογής. Αν οι Άγγλικοί τίτλοι εκλάπησαν υπό αετόματων Κινέζων επισκεπτών εκ του αριστοκρατικού Λονδίνου (της οικογενείας ήτο κι αυτός) αυτό δεν είναι δύσκολο να το καταλάβει ο πας τις. Μεταξύ-των. Διωκονται μεταξύ-των έτσι άγνωστοι καθώς είναι και ο ισχυρός νικά.

Να που κλείνω με την φράσιν «ως τότε το δίκαιον του ισχυροτέρου θα καταπιέζει»;

* Βενέδικτο ή αριστοκράτες έλεγαν το «Δείχνω που κτω ή αποκτώ».

ΤΟ 3ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΒΙΒΛΙΟΥ

Με οργανωτή το Σύνδεσμο Εκδοτών Βιβλίου (ΣΕΚΒ) και υπό την αιγίδα του Υπουργείου Πολιτισμού και Επιστημών θα γίνει στο Πεδίο του Άρεως το 3ο Φεστιβάλ Βιβλίου από τις 10 μέχρι τις 27 Σεπτεμβρίου. Στο φετινό Φεστιβάλ θα συμμετέχουν ακόμη με περίπτερα, το Υπουργείο Προεδρίας, η Βιβλιοθήκη της Βουλής, η «Ένωση Σμυρναίων» και

επίσης θα υπάρχουν περίπτερα για τον Αθλητισμό, την Εθνική Αντίσταση, περίπτερο συγγραφέων και περίπτερο με μαθητικό Τύπο.

Στόχος των οργανωτών του Φεστιβάλ είναι «η ανάπτυξη της βιβλιοφιλίας στην Ελλάδα και η ενημέρωση των βιβλιοπωλών, των πλασιέ και των γραφείων πώλησης βιβλίων για όλες τις εκδό-

σεις».

Το 3ο Φεστιβάλ Βιβλίου δεν πρέπει να κριθεί απλά και μόνο από τον αριθμό των επισκεπτών του. Θα έχει κάνει ένα θετικό βήμα στην αντιμετώπιση των προβλημάτων που συνθέτουν την κρίση στο χώρο του βιβλίου, αν μέσα από αυτή τη διαδικασία — και άλλες εκδηλώσεις που έγιναν ή πρόκειται να γίνουν — θέσει και μέρος από αυτά τα προβλήματα. Απ' αυτή την άποψη οι προτάσεις του ΣΕΚΒ σχετικά με

τη θέση του βιβλίου και του εκδοτικού κλάδου, στο πλαίσιο του δετούς προγράμματος οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης, είναι μια κατ' αρχήν θετική προσπάθεια, για να τεθούν τα προβλήματα του βιβλίου σήμερα.

ΣΠΥΡΟΣ Ι. ΑΣΔΡΑΧΑΣ
Ιστορική έρευνα και
Ιστορική Παιδεία
Πραγματικότητα - προοπτικές
Εκδ: «Εταιρείας Μελέτης Νέου
Ελληνισμού» και περιοδικού
«ΜΝΗΜΩΝ» 1982

Η εισήγηση του Σπύρου Ασδραχά και η συζήτηση σε σχετική εκδήλωση που οργάνωσε η ΕΜΝΕ και το περιοδικό «ΜΝΗΜΩΝ» στο Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών το Φεβρουάριο του 1982. Η έκδοση του τόμου, όπως σημειώνει η επιτροπή εκδόσεων της εταιρείας, το ίδιο όπως και η οργάνωση της εκδήλωσης, έχει διπλό σκοπό:

«Από τη μια να εισχωρήσει στο σώμα των συναδέλφων, των ιστορικών, και να διαταράξει ισορροπίες, δημιουργώντας συνειδησιακές — τουλάχιστον — ανακατατάξεις (και εδώ συμπεριλαμβανόμαστε και εμείς οι ίδιοι φυσικά), και από την άλλη να υπενθυμίσει στο ευρύτερο σύνολο ανάγκες που έχουμε όλοι».

ΡΑΝΙΑ ΖΟΥΚΑ-ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ
Δεσμώτες επί Αντιπαροχής
Εκδ: «ΔΙΟΓΕΝΗΣ», Αθήνα 1982

Συλλογή με ποιήματα. Η ίδια έχει εκδόσει μέχρι τώρα τις συλλογές: «Η διαμαρτυρία των Γιασεμιών» (1978) και «Οι τρύπες Μπότες» (1979). Στο βιβλίο της «Δεσμώτες επί Αντιπαροχής» θεματά της είναι ο χρόνος που φεύγει, ο χαμένος έρωτας και το ανικανοποίητο της γενιάς της.

MORDILLO

Να ερωτεύεσαι

Εκδ: «Η σφεντόνα - απρόοπτες εκδόσεις», Αθήνα 1981

Συλλογή με σκίτσα από τα οποία τα περισσότερα, όπως και ο τίτλος είναι από αντίστοιχη γερμανική έκδοση με σκίτσα του γνωστού σκίτσογράφου Guillermo Mordillo. Ο Mordillo γεννήθηκε το 1932 στο Μπουένος Άιρες. Από το 1955 μέχρι το 1960 εργάστηκε σαν γραφίστας για διαφημίσεις, έφτιαχνε κινούμενα κινηματογραφικά σχέδια, παιδικά βιβλία και χιουμοριστικές ταχυδρομικές κάρτες. Το 1963, κατά τη διάρκεια της παραμονής του στο Παρίσι έκανε τα πρώτα

του σκίτσα και από το 1970 σκίτσα του δημοσιεύονται στις μεγαλύτερες εφημερίδες και περιοδικά του κόσμου. Η ευρηματικότητα και το απρόσωπο — πέρα από την ποιότητα της γραμμής — είναι από τα χαρίσματα του Mordillo.

ΤΑΣΟΣ ΜΑΚΡΑΤΟΣ

Ο Προλετάριος

Εκδ: «Δωδώνη», Αθήνα 1977

Ο «Προλετάριος» είναι το δεύτερο έργο του Μακράτου. Είναι μια ποιητική σύνθεση εμπνευσμένη από τη ζωή και τους αγώνες των εργατών. Η πρώτη του δουλειά ήταν η ποιητική σύνθεση «Ο Υπαίτιος», το 1974.

ΘΑΝΟΣ ΚΩΤΣΟΠΟΥΛΟΣ

Ο Φάπας

Εκδ: «Δωρικός», Αθήνα 1982

Μυθιστόρημα του γνωστού ηθοποιού Θάνου Κωτσόπουλου. Ο ίδιος έχει γράψει θεατρικά έργα, από τα οποία τα έχει έχουν παρουσιαστεί και σκηνικά, ένα στο «Εθνικό Θέατρο», και τα άλλα στο Ελεύθερο. Έχουν εκδοθεί και κυκλοφορούν σε τρεις τόμους. Μέσα από την πορεία ενός ατόμου, στο μυθιστόρημα, ο συγγραφέας, με έντονα τα στοιχεία του διαλόγου, καταγράφει μια ολόκληρη εποχή, αλλά και προσωπικές, συναισθηματικές καταστάσεις του ήρωα, δίνοντας και μια άλλη πλευρά των δυνατοτήτων του γνωστού μέχρι σήμερα από την προσφορά του στο θέατρο.

ΙΣΑΑΚ ΑΣΙΜΩΦ

Πως βρήκαμε ότι η γη είναι στρογγυλή

Εκδ: «Πανεπιστημιακός Τύπος», Αθήνα 1981

Ένα από τα βιβλία της σειράς «Πως βρήκαμε ...» του γνωστού συγγραφέα Ισαάκ Ασίμωφ. Καθένα από τα βιβλία αναφέρεται στην ιστορία μιας επιστήμης και δίνει με σαφήνεια και απλότητα τη διαδικασία της ανακάλυψης καθώς και τα προβλήματα που έπρεπε να λύσει κάθε φορά ο άνθρωπος για να κάνει το επόμενο βήμα. Ο μικρός αναγνώστης, 7 ως 14 ετών, μπορεί να παρακολουθήσει τις σκέψεις και τις πράξεις του ανθρώπου για να φτάσει στη σημερινή γνώση. Έτσι, ε-

κτός από τις πληροφορίες που δίνει στο παιδί, καλλιεργεί και το πνεύμα του για αναζήτηση και ερμηνεία των πραγμάτων του γύρω-μας κόσμου.

ΓΙΑΝ. Γ. ΖΑΦΕΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η νέα κυβερνητική δομή

Εκδ: «Έπαλη», Αθήνα 1982

Στο βιβλίο αυτό ο συγγραφέας δικηγόρος και πρώην βουλευτής του ΠΑΣΟΚ εκθέτει τις απόψεις του για τα προβλήματα που σχετίζονται με την ανάγκη ριζικής αναδόμησης του Ν. 400/1976. Είναι γραμμένο πριν από την κυβερνητική αναδόμηση και περιέχει προτάσεις για την οργάνωση του Υπουργικού Συμβουλίου, την ανάγκη σύμφωνα με τις απόψεις του συγγραφέα, ίδρυσης νέων υπουργείων και συλλογικών κυβερνητικών οργάνων.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΑΤΣΩΝΗΣ

Κυλιόμενες σκάλες

Εκδ: «Κάλβος», Αθήνα 1982

Η συλλογή διηγημάτων «Κυλιόμενες σκάλες» είναι το πρώτο βιβλίο του συγγραφέα. Διηγήματα του έχουν δημοσιευθεί κατά καιρούς σε διάφορα περιοδικά. Στον τόμο αυτό περιλαμβάνονται δεκαεπτά διηγήματα στα οποία φαίνεται το προσωπικό, απλό ύφος γραφής του συγγραφέα.

ΧΡΥΣΑ ΠΡΟΚΟΠΑΚΗ

Η πορεία προς την Γκραγκάντα

ή οι περιπέτειες του δράματος

Εκδ: «Κέδρος» Αθήνα 1981

Το βιβλίο είναι ανατύπωση από το «Αφιέρωμα στο Γ. Ρίτσο» (έκδ. Κέδρος 1981). Η συγγραφέας επιχειρεί μια διαδρομή στο έργο του Ρίτσο κάτω από το πρίσμα των ιδεολογικών διακυμάνσεων που τις συσχετίζει με διάφορες μορφικές επιλογές από τα πρώτα ποιήματα (1930) ως τη Γκραγκάντα (1972). «Ο δρόμος προς την Γκραγκάντα», σημειώνει, είναι ένας δρόμος συνέπειας και αγώνων, αλλά σπαρμένος ερωτηματικών. Θα πρότεινα να παρακολουθήσουμε κάποια σημεία αυτής της διαδρομής, που συνδέονται ιδιαίτερα με τις περιπέτειες του κοινωνικού οράματος και με ό,τι οι τύχες του συμπαρασύρουν, επιδρώντας στην κοσμοαντίληψη του ποιητή. Γιατί πιστεύω ότι αυ-

τή η υπόθεση βρίσκεται στο κέντρο του προβληματισμού του».

ΑΝΤΡΕΑΣ ΣΙΣΜΑΝΗΣ

Σπύρος φωτιάς και

γραμμή στον αέρα

(Η Κερύνεια-μου).

Λευκωσία 1982

Ποιητική συλλογή. Δείγμα γραφής:

«Δεν πέθανε η αγάπη-μου / κοχύλι της Κερύνειας / δεν πέθανε η αγάπη-μου / χαλίκι της Παλαιστίνης».

Η εξέγερση της Αγγλικής νεολαίας

(Από το Μπρίζτον στο Λίβερπουλ)

Εκδ: Κομμούνα, Αθήνα 1982

Το βιβλίο περιέχει κείμενα σχετικά με τις τελευταίες «ταραχές» που έγιναν την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1981 στην Αγγλία. Στην έκδοση περιλαμβάνονται ένα συνοπτικό χρονικό των γεγονότων που αναδημοσιεύεται από το περιοδικό «φυλή και τάξη», ένα άρθρο του Ντάρκου Χώου, η γένη της κοινότητας των Αυτικών Ινδιών, που δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα Times το Νοέμβριο του 1981. Ακόμα ένα κείμενο που δημοσιεύτηκε από την κολλεκτίβα «Μετά τον Μαρξ ο Απρίλης» και αποπειράται μια ερμηνεία των γεγονότων. Τη μετάφραση έκανε ο Γιώργος Μεταξάς. Στα κείμενα γίνεται μια προσπάθεια ερμηνείας των γεγονότων από τη σκοπιά των θέσεων των συγγραφέων, η οποία δεν περιορίζεται μόνο στο επίπεδο της αντίδρασης απέναντι στην αστυνομική καταστολή.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΧΑΤΖΗΒΑΣΙΛΕΙΟΥ

Τα δημοσιονομικά της Κω

από μαρτυρίες επιγραφών

(1100 π.Χ. - 160 π.Χ.)

Αθήνα 1981

Η εργασία αυτή είναι ανάπτυπο από τα ΚΩΑΚΑ (τόμος Β'). Στην Κω έχουν βρεθεί γύρω στις 5.000 επιγραφές που προσφέρουν πολύτιμο υλικό στους ερευνητές της ιστορίας και του πολιτισμού του νησιού. Ο συγγραφέας με βάση το ποικίλο επιγραφικό υλικό, της Κω και με παράλληλη μελέτη των αρχαίων κειμένων πραγματοποιεί μια έρευνα πάνω στη δη-

μόσια οικονομία της Κω. Καταλήγει στο ότι: «η Κωακή πολιτεία τα χρόνια της μεγάλης ακμής-της αντιμετώπιζε αυξημένες τις δημόσιες δαπάνες-της κι επειδή η επιβολή άμεσων φόρων ήταν όχι μόνο μισητή αλλά και αδύνατη κάτω από τις τότε ασταθείς πολιτικές και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες, αναγκάζονταν να καλύπτει το δημοσιονομικό-της ισοζύγιο με την προσφυγή σε ποικιλόμορφη και πιεστική φορολογία».

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
του Α' Συμποσίου
Νεοελληνικής Ποίησης
Α' τόμος
Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1982

Στον πρώτο τόμο των πρακτικών του Α' Συμποσίου Νεοελληνικής Ποίησης που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο Πατρών από τις 3 ως τις 5 Ιουλίου 1981 περιλαμβάνονται οι εισηγήσεις και συζητήσεις των δύο πρώτων ημερών. Οι εισηγήσεις που περιέχονται σ' αυτόν τον τόμο είναι των: Γ.Π. Σαββίδη, Α. Ζήρα, Γ. Κεχαγιόγλου, Αλ. Αργυρίου, Μ.Γ. Μερακλή, Α. Μπελεζίνη, Ν.Δ. Καρούζου, Γ. Δάλλα, Ε. Κακναβάτου, Στ. Παϊπέτη, Θ.Π. Τάσιου και Α. Δημαρόγωνα. Τα θέματα των συζητήσεων είναι: Το «στίγμα» της πρώτης μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς, Η ποίηση στη ζωή και την εκπαίδευση, Ποίηση και τεχνολογία, Γλώσσα - μορφή της πρώτης μεταπολεμικής ποιητικής γενιάς και Φυσιογνωμία μιας Φιλοσοφικής Σχολής σε τεχνολογικό πανεπιστήμιο.

ΚΙΝΗΣΗ «Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΣΤΗΝ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ»
Γυναίκες στην Αντίσταση
Αθήνα 1982

Συλλογή γυναικείων μαρτυριών από τα χρόνια της κατοχής και της Εθνικής Αντίστασης που συγκέντρωσε η Κίνηση «Η Γυναίκα στην Αντίσταση». Οι μαρτυρίες είναι από τις διάφορες φάσεις και μορφές του αγώνα, στις πόλεις και στην ύπαιθρο, στη σκλαβωμένη Ελλάδα και στις ε-

λεύθερες περιοχές-της. Στόχος της έκδοσης είναι η συμβολή στη συγκέντρωση ιστορικού υλικού για την περίοδο της κατοχής και της Αντίστασης. Βέβαια ο τόμος δεν προσφέρει μια ολοκληρωμένη εικόνα σ' αυτόν τον τομέα, αλλά ανοίγει μια πτυχή των αντιστασιακών πράξεων, των μαρτυριών, των θυσιών και του ρόλου των γυναικών εκείνη την περίοδο.

ΜΙΧΑΗΛ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗ
Για την αυτοδιαμόρφωση, επαναστατική της Ελληνικής Αριστοτελείας

Εκδ: Στοχαστής, Αθήνα
Το βιβλίο περιλαμβάνει πολιτικά κείμενα, άμεσα σχετιζόμενα με την πολιτική συγκυρία και τα σημερινά προβλήματα του ελληνικού αριστερού-δημοκρατικού κινήματος. Πρόθεση του συγγραφέα είναι, να θίξει με όρους πολιτικούς μια σειρά από τα μεγάλα προβλήματα που απασχολούν το ελληνικό προοδευτικό κίνημα, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση των όρων για έναν ουσιαστικό διάλογο που θα δώσει τη δυνατότητα στο να αναπτυχθούν και να αντανακλασθούν οι διάφορες απόψεις και προβληματικές.

ΑΝΤΟΝΙΟ ΓΚΡΑΜΣΙ
Σοσιαλισμός και κουλτούρα
Μετ: Γιώργος Μαχαίρας
Εκδ: Στοχαστής, Αθήνα

Στο βιβλίο αυτό συγκεντρώνονται τα κείμενα πολιτικής-πολιτιστικής παρέμβασης του Αντόνιο Γκράμσι που δημοσιεύτηκαν στα σοσιαλιστικά έντυπα της εποχής, την περίοδο 1916-1919. Πρόκειται για κείμενα που αφορούν προβλήματα προλεταριακής ταχτικής και στρατηγικής, προβλήματα κουλτούρας και λαϊκής παιδείας. Ένα έργο επικάριο που συνέχεια αξίζει να μελετιέται, γιατί η αγωνία, αγρύπνια, αυστηρότητα και μοναδική σε βάθος ποιότητα που διαπερνά όλο-του το έργο, αποτελούν ένα εργαλείο για την κατανόηση πολλών προβλημάτων σχετικά με την κουλτούρα και το σοσιαλισμό.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
Κεντρική διάθεση: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Τηλ. 72.29.237 - 72.32.819

Η ΑΛΛΗ ΕΠΙΤΑΕΤΙΑ

ΣΥΛΛΟΓΗ
ΜΕ ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΕΣ
ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ
ΙΩΑΝΝΟΥ
ΑΠΟ ΤΟ 74 ΟΣ ΤΟ 81

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

ΖΑΡΕΦΕΣ ΠΩΤΗ 17,
36-37-980

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΑΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΟΛΩΝ
ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΣΤΑΣΤ-
ΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

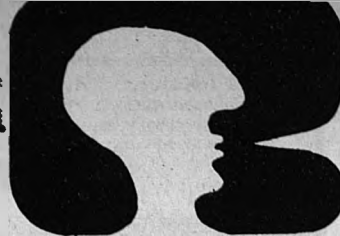
ΚΑΘΕ ΠΡΟΙ

αφραγε
διαβαγε
διαδιδε
ΑΥΓΗ

Εξόρμηση

ΒΔΟΜΑΔΙΑΤΙΚΗ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

● Δημοσιεύουμε σήμερα μια σειρά από επιστολές για τις γνωστές υποθέσεις των εκκλησιαστικών σχολών Βελλάς και Κρήτης. Η απάντηση του Κ.Β. Σακελλαρίου θα δημοσιευτεί στο προσεχές τεύχος μετά την επιστροφή-του από τις διακοπές — κλείνοντας και το διάλογο για το θέμα αυτό. Στο μεταξύ, σε άλλες σελίδες αυτού του τεύχους δημοσιεύονται νέα στοιχεία για τη σχολή Βελλάς.

● Το γράμμα από το γραφείο Τύπου της Ι.Μ. Κυδωνίας και Αποκρώνων:

Κυρίες Διευθυντά,

Απαντώντας συνοπτικά σε όσα γράφονται στο τεύχος 211-212/82 του περιοδικού-σας για τη Μητρόπολη Κυδωνίας και Αποκρώνων και τον Σεβασμ. Μητροπολίτη-μας κ. Ειρηνάιο, πληροφоруμέ εσάς και τους αναγνώστες-σας τα ακόλουθα:

1) Δεν θα ασχοληθούμε σήμερα με τις «φοβερές ανωμαλίες» στη διαχείριση της Εκκλ. Σχολής Κρήτης κατά τα χρόνια 1971, 1973 και 1975, γιατί δεν έχουν δοθεί ακόμη στον επίσκοπό-μας τα επίσημα σχετικά στοιχεία, που έχει ζητήσει από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Από τα στοιχεία αυτά θα φανεί, αν θα δοθεί η απάντηση από τις στήλες του περιοδικού ή μπροστά στο αρμόδιο Δικαστήριο, που θα αποδείξει τους τυχόν ενόχους και θα καταλογίσει τις ευθύνες.

2) Τα μέλη της Επιτροπής Τύπου της Μητροπόλεως-μας δεν αποτελούμε έναν αόρατο μανδύα, πίσω από τον οποίο «κρύπτεται» ο Μητροπολίτης-μας. Είμαστε επώνυμοι και γνωστοί, δεν κρύπτομε κανένα και τίποτε. Απλώς έχει γίνει στη Μητρόπολή-μας μια δημοκρατική, αν θέλετε, κατανόηση αρμοδιοτήτων και εμείς ασκούμε τις αρμοδιότητές-μας συνειδητά και υπεύθυνα.

3) Δυστυχώς για τον αρθρογράφο-σας, η όλη εκστρατεία των συνεργών-του και του ιδίου κατά του Μητροπολίτη-μας πέφτει στο κενό και καταγράφεται στις δέλτους της ανεύθυνης σκανδαλοθηρίας. Άρα, στα τόσα εμπιστευτικά και μη έγγραφα, που του δόθηκαν να διαβάσει, στις τόσες σχετικές διαβουλεύσεις που είχε, ούτε διάβασε πουθενά, ούτε του είπε κανείς, πως το οικόπεδο της Ενορίας Κουνουπιδιανών δωρήθηκε στη Σχολή, ύστερα από υπόδειξη, παράκληση και έγκριση του ιδίου του Μητροπολίτη-μας; Πώς λοιπόν θα μπορούσε να επιβουλευθεί ο ίδιος τη Σχολή, που με ποικίλους τρόπους έχει ευεργετήσει μέχρι σήμερα; Ακόμη όμως και αν υποθέσουμε, πως είχε εκδηλώσει κάποιο ενδιαφέρον για το παραπάνω οικόπεδο από τη Μητρόπολη-μας, πού θα ήταν το περίφημο «σκάνδαλο»; Μήπως θα επρόκειτο για ιδιοποίηση του οικοπέδου από κάποιο πρόσωπο για σκοπούς ιδιοτελείς; Και μήπως δεν θα είχε ο επίσκοπος τη δυνατότητα να ζητήσει από την παραπάνω ενορία, να ενισχύσει το έργο της Μητροπόλεως με απ' ευθείας δωρεά προς αυτήν και όχι με τη δαιδαλώδη μεθόδευση, που υποψιάζεται ο αρθρογράφος-σας; Τίποτε όμως απ' όλα

αυτά δεν έγινε. Αντίθετα: τώρα και ένα χρόνο (και όχι μόλις τελευταία, επειδή δήθεν κάποιος «άναψε το πράσινο φως») ο Μητροπολίτης-μας και η Εφορεία της Σχολής και ο Διευθυντής-της (που μόνο μόλις πρόσφατα φάνηκε να διαχωρίζει, παραδόξως, τη θέση-του!) καταβάλλουν προσπάθειες για την επίλυση του στεγαστικού προβλήματος της Σχολής, που έγινε ακόμη πιο πιεστικό τον τελευταίο καιρό και γνωστό και στην κοινή γνώμη, ύστερα από τα σχετικά δημοσιεύματα του Τύπου. Πώς δεν δόθηκε π.χ. στον αρθρογράφο το 1714/21-7-1981 έγγραφο του Μητροπολίτη-μας προς το Υπουργείο; Ούτε το 1268/14-6-82 σχετικό έγγραφο του έδωσαν, ώστε να ενημερωθεί πληρέστερα;

4) Μήπως όμως συμβαίνει κάτι άλλο: μήπως δηλ. ο κ. Σακελλαρίου σημειώνει και παρουσιάζει, αποσπασματικά, μόνον όσα νομίζει πως θεμελιώνουν τα «σκάνδαλα»; Πώς δεν εδιάρθρε άραγε το ακόλουθο απόσπασμα από το 526/1331-27-8-81 έγγραφο του Διευθυντή της Σχολής κ. Πεζανάκη προς το Υπουργείο, που, εκφράζοντας την ομόφωνη γνώμη της Εφορείας, γράφει: «Να προσέξετε ιδιαίτερα το θέμα της προσφοράς της Ι.Μονής Αγίας Τριάδος... και να το προωθήσετε το δυνατόν ταχύτερα, διότι αποτελεί την μοναδική ευκαιρία να αποκτήσει κάποτε πλέον και το Εκκλησιαστικό Λύκειο και Γυμνάσιό-μας την απαραίτητη και καθώς πρέπει ιδιόκτητη και μόνιμη στέγη-του... Η Σχολική Εφορεία πιστεύει ότι, εφόσον η Μονή μπορεί να διαθέσει μέχρι και 200 στρέμματα, αν χρειαστεί, μάλιστα δε σε προνομία της τοπογραφικά θέσης, πρέπει να επιπευσθεί η διαδικασία της αποδοχής και αξιοποίησης της δωρεάς αυτής, για να λυθεί μια για πάντα το στεγαστικό πρόβλημα της Σχολής-μας!»

5) Ούτε το 528/129/27-8-81 έγγραφο του κ. Πεζανάκη διάβασε ο αρθρογράφος-σας, που απευθύνεται, με δική του πρωτοβουλία, στη Μονή Αγίας Τριάδος; Στο έγγραφο αυτό εκφράζονται «οι ευχαριστίες της Σχολικής Εφορείας προς την Ι. Μονή-σας» και διεργινεύονται «τα αισθήματα συγκίνησεως και υποχρέωσης απάντων των εν τη Σχολή προς Υμάς» και τονίζεται ότι «η απόφασίς-σας δια την νέαν αυτήν πλουσιοπάροχον δωρεάν καταδεικνύει την στοργήν και την ειλικρινή αγάπην, μεθ' ης περιβάλλετε την Σχολήν».

6) Το ατύχημα είναι όμως επίσης, πως ο αρθρογράφος-σας δεν έλαβε ή δεν θέλησε να λάβει υπόψη και το αποφασιστικό γεγονός, πως, πολύ πριν από τις «αποκαλύψεις»-του, ο επίσκοπος-μας και η Εφορεία είχαν μεριμνήσει, να διασφαλιστεί υπέρ της Σχολής το επίμαχο οικόπεδο! Πώς αλήθεια δεν γνωρίζει το 981/12-5-82 έγγραφο του επισκόπου-μας προς το Εκκλ. Συμβούλιο Κουνουπιδιανών; Εκεί θα διάβαζε τις αληθινές σκέψεις και προθέσεις της Εφορείας και τη ρητή παράκληση του επισκόπου, «να εγκρίνετε, ως Συμβούλιο, την

τροποποίηση του όρου της δωρεάς και να επαναποφασίσει τη δωρεάν παραχώρηση του οικοπέδου στη Σχολή, ακόμη και στην περίπτωση, που η Σχολή θα μεταστεγαστεί, εν όλω ή εν μέρει, σε άλλη περιοχή, πλην του Αγίου Μαθαίου, αλλά πάντως στην περιοχή του Ακρωτηρίου! Είναι λυπρό, πως ο αρθρογράφος δεν μπόρεσε, από το πλήθος των Πρακτικών και των εγγράφων να διαγνώσει το αληθινό ενδιαφέρον της Εφορείας και του επισκόπου-μας υπέρ της Σχολής και προσπάθησε να στοιχειοθετήσει «σκάνδαλα» εκεί, που μόνο αγάπη και θυσία και διαρκής μέριμνα υπάρχει υπέρ της Σχολής.

7) Ανεξάρτητα όμως από όλα τα παραπάνω: δεν δόθηκε στον αρθρογράφο έστω το 1455/7-7-82 έγγραφο του επισκόπου-μας προς το σημερινό Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Κακλαμάνη, όπου, 16 μέρες πριν από τις περίφημες «αποκαλύψεις» στο 210/23-7-82 τεύχος του ΑΝΤΙ, γίνεται και πάλι σαφής τοποθέτηση του όλου ζητήματος και λέγεται ρητά (και προφητικά, δυστυχώς!): «Για να εκλείψει κάθε είδους αμφισβήτηση και υπόνοια, δηλώνω υπεύθυνα ως επίσκοπος της περιοχής, ότι, εάν το υπουργείο-σας αποδεχτεί την πρόταση της Μονής και της Εκκλ. Εφορείας για μεταστεγασήν στην Αγία Τριάδα, σύμφωνα με τις σχετικές γραπτές αποφάσεις, που έχουν υποβληθεί σε σας, αναλαμβάνω την υποχρέωση να μεριμνήσω για τη μεταβίβαση στη Σχολή της ανωτέρω εκτάσεως, με τον όρον όμως να χρησιμοποιηθούν τα χρήματα που θα συγκεντρωθούν, για να ανεγερθούν οι νέες κτηριακές εγκαταστάσεις στην Αγ. Τριάδα ή στον Προφήτη Ηλία! Πού ει-

κατεύθυνση δεν στόχευαν οι ρητές διαβεβαιώσεις του επισκόπου-μας, πολύ πριν «αποκαλύψει» ο αρθρογράφος-σας το περίφημο «σκάνδαλο»; Η μόνη εκκρεμότητα, που υπήρχε στο θέμα αυτό, ήταν η απάντηση του υπουργείου στην προσφορά της Μονής και τη σχετική πρόταση της Εφορείας, ώστε, σε περίπτωση αποδοχής της ιδέας για μεταστεγασήν της Σχολής, δηλ. παραμονής της στο χώρο του Ακρωτηρίου, να προχωρήσουν οι λοιπές διαδικασίες, ανάμεσα στις οποίες θα ήταν και η τροποποίηση του όρου για το οικόπεδο. Γιατί βέβαια, η τυχόν μεταστεγασήν της Σχολής σε περιοχή εκτός Ακρωτηρίου και μάλιστα εκτός Νομού Χανίων (που κατά καιρούς μηχανεύονται μερικοί), όχι μόνο γενική αποδοκιμασία θα συναντούσε, αλλά και δεν θα μπορούσε, φυσικά, να συνοδευθεί και με τη δωρεά του οικοπέδου! Το υπουργείο έδωσε τώρα την απάντησή-του απάντηση τετική! Και η Μητρόπολη-μας βρίσκεται ήδη σε επικοινωνία με το υπουργείο για την προώθηση του όλου θέματος. Ευελπιστούμε ότι δεν θα παρεμβληθεί άλλο εμπόδιο πια.

Εκφράζουμε, τέλος, τη βαθιά λύπη-μας, γιατί καταβλήθηκε προσπάθεια να διαβληθούν πρόσωπα σεβαστά, όπως ο υπουργός κ. Βερυβάκης, οι σύμβουλοι κ. Μαρυκουδάκης και Παπαδερός κ.α., που δεν φέρουν καμιά απολύτως ευθύνη για όσα, σχετικά με τη Σχολή Κρήτης, θέλησε να τους καταλογίσει ο αρθρογράφος-σας.

Με ευχαριστίες για τη φιλοξενία και πολλή τιμή,

Για την Επιτροπή Τύπου της Ιεράς Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκρώνων
Αρχιμανδρίτης Τιμόθεος Φουμάκης
Χανιά, 21.8.82

ΑΥΤΕΣ ΟΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΕΣ ΣΧΟΛΕΣ...

να, κ. Διευθυντά, τα στοιχεία του «σκάνδαλου», για το οποίο κόπτεται με τόσο πάθος ο συνεργάτης-σας;

8) Ο κ. υπουργός Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, με πρόσφατο έγγραφο-του (Α2/39/30-7-1982), επειδή προφανώς έχει υποψή-του την επίμονη σκανδαλοθηρία, γνωρίζει ότι απορρίπτει την πρόταση της Εφορείας για μεταστεγασήν της Σχολής. Μη σπεύσει όμως να πανηγυρίσει ο κ. Σακελλαρίου! Καλώς πράττει στο σημείο αυτό ο κ. υπουργός, διασφαλίζοντας, από την πλευρά του υπουργείου, το οικόπεδο υπέρ της Σχολής, κάνοντας δηλ. αυτό, που και ο επίσκοπος-μας έχει από καιρό επιδιώξει και προετοίμασε. Ταυτόχρονα όμως ο κ. υπουργός στοχεύει στη σωστή κατεύθυνση, για την τελική λύση του στεγαστικού προβλήματος της Σχολής. Γράφει συγκεκριμένα ο κ. υπουργός: «Η δωρεά της Ιεράς Μονής Αγίας Τριάδος, που αποτελεί και αρχή για καλή πρωτοβουλία, θα μπορούσε να γίνει αποδεκτή ως συμφέρουσα για το Εκκλησιαστικό Λύκειο, μόνο εάν το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο της Ενορίας Κουνουπιδιανών δεχθεί να απαλειφθεί ο όρος, που έχει τεθεί, όπως προαναφέρεται στη δική-του δωρεά προς τη Σχολή». Αυτό ακριβώς δεν επιδιώκει ο επίσκοπος-μας τώρα και ένα χρόνο; Προς αυτή την

● Το γράμμα του κ.

Αλ. Παπαδερού:

Κυρίες Διευθυντά,

Ο αρθρογράφος-σας κ. Σακελλαρίου συνεχίζει και στο τεύχος 211-212 / 6.8.82 το «εποικοδομητικό» έργο-του γύρω από τις εκκλησιαστικές σχολές. Με αναγκάει γι' αυτό να απαντήσω, για δεύτερη φορά, με τη δήλωση, ότι δεν θα επιθυμούσα να επανέλθω άλλοτε στους όποιους τυχόν νεότερους ισχυρισμούς-του. Άλλωστε ένας τέτοιος διάλογος, εκτός από το ότι δεν προσφέρει ουσιαστικά πράγματα, προϋποθέτει καλή πίστη — ανύπαρκτη δυστυχώς, στην περίπτωση του αρθρογράφου-σας. Αλλά και άνω-σος παραμένει ένας τέτοιος διάλογος, αφού ένας δημόσιος λειτουργός, που σέβεται τον εαυτό-του και το Κράτος και τους νόμους, δεν μπορεί να χρησιμοποιεί, σε δημόσιες αντεγκλήσεις, υπηρεσιακά έγγραφα, άνομους φακέλλους κτλ., με την άνεση, που χαρακτηρίζει τους χειρισμούς του κ. Σακελλαρίου. Θα πρέπει να έχει γίνει εξάλλου, φανερό στους αναγνώστες-σας, ότι τα γεγονότα, όσον αποσπασματικά και παραποιημένα και αν εμφανίστηκαν, μιλούν μόνα τους. Αποκαλύπτουν προθέσεις και στρατηγικές, που μόνο το συμφέρον της Εκκ. Εκπαίδευσης δεν υπηρετούν. Με τη μέγιστη δυνατή συ-

ντομία θα μου επιτρέψετε να αντι-παρρησιάζω στους νεότερους ι-σχυρισμούς-του τα ακόλουθα:

1. Ισχυρίζεται ο αρθρογράφος, ότι εγώ δήθεν πρότεινα «χουντικούς» και «ιερωσυμικούς», για να πλαισιώ-σουν τα Συμβούλια του Υπουργείου. Θα ήθελα να αντιπαρέλθω με περιφρόνηση τον ισχυρισμό, αν δεν έβιγε την υπόληψη λειτουργών της Παιδείας, τους οποίους θα ήταν προτιμότερο να κατονομάσει, για να έχουν τη δυνατότητα να προα-πίσουν τον εαυτό-τους. Δεν αγνο-εί βέβαια ο αρθρογράφος, πως δεν πρόκειται για πρόσωπα, αλλά για συγκεκριμένο πρόσωπο, εναντίον του οποίου μεθοδεύτηκε συντονι-σμένη συκοφαντική εκστρατεία. Ε-πειδή αυτό το θέμα αγγίζει και τα ό-ρια πειθαρχικών διαδικασιών, δεν θα το σχολιάσω περισσότερο. Δεν ξέρω όμως, πώς θα αισθανθεί ο αρθρογράφος-σας, όταν πληροφο-ρηθεί, πως οι σχετικές προτάσεις δεν προήλθαν από εμένα (τα απο-δεικτικά στοιχεία είναι στη διάθε-σή-του).

2. Πράγματι, με δική-μου εισήγηση, που αποδέχτηκε ο Υπουργός, τρο-ποποιήθηκε προηγούμενη απόφα-ση, σχετική με τις Εφορείες των Εκκλ. Σχολών. Ειδικότερα:

α) Η προηγούμενη απόφαση των Υ-πουργών Προεδρίας και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (Στ 5/5/28.4.82 / ΦΕΚ 213) πρόβλεπε ως Πρόεδρο της Εφορείας τον οικείο Μητροπολίτη ή το Διευθυντή της Σχολής (έτσι στην τελευταία περι-πτώση, ελέγχων και ελεγχόμενος θα ήταν το αυτό πρόσωπο). Η νέα α-πόφαση (Στ. 5/14/24.6.82 / ΦΕΚ 435) ορίζει ως Πρόεδρο τον οικείο Μη-τροπολίτη ή μέλος Διδακτικού προ-σωπικού Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος ή Εκπαιδευτικό με ΜΚ 90 ή 100. Βλέπει καμιά βελτίωση ο αρθρογράφος; Ή επιμένει, πως δό-θηκαν «μεγάλες εξουσίες στους μη-τροπολίτες»;

β) Λέγει, ότι οι αρμοδιότητες επι-λογής των μελών της Εφορείας πε-ριορίστηκαν «από τους πιο υπεύθυ-νους και κατάλληλους φορείς», για να δοθούν και πάλι εξουσίες στους Μητροπολίτες. Η προηγούμενη α-πόφαση πρόβλεπε, η επιλογή να γί-νεται «από τον Διευθυντή του Σχο-λείου, σε συνεργασία με εκπροσώ-πους της τοπικής ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων. Εκτός του ότι η γε-νική αυτή διατύπωση θα μπορούσε να δημιουργήσει προβλήματα ε-φαρμογής, πάλι ο Διευθυντής θα εί-χε τον κύριο λόγο και θα μπορούσε να ευνοήσει επιλογή αρεστών σ' αυτόν προσώπων. Και το κυριότε-ρο: αποκλεισμός του οικείου επι-κόπου από τη διαδικασία επιλο-γής θα έμοιαζε με την — κατ' ανα-λογίαν — τραγελαφική περίπτωση, ο Διευθυντής π.χ. του Πνευματικού κέντρου του Δήμου Αθηναίων να συνεννοείται με τον Αρχιεπίσκοπο για την επιλογή των μελών του Συμ-βουλίου του κέντρου αυτού, με πλη-ρή παραγνώριση του Δημάρχου. Τι προβλέπει η νέα απόφαση; Πρώ-τον, καθορίζει, ως Αντιπρόεδρο της Εφορείας τον οικείο Γεν. Επιθεω-ρητή. Και δεύτερον, ορίζει ότι τα υ-πόλοιπα τρία μέλη (που, για πρώτη φορά, λέγεται ρητά, ότι μπορούν να είναι και γυναίκες) προτείνουν από κοινού ο Μητροπολίτης, ο Νομάρ-χης, ο Γεν. Επιθεωρητής Μ. Εκπ/σεως και ο Δήμαρχος ή Πρόεδρος της Κοινότητας της έδρας του Σχο-λείου. Επιμένει ο αρθρογράφος να μη βλέπει βελτίωση στη ρύθμιση αυτή, αλλά να εμφανίζει χορήγηση

υπερεξουσιών στους μητροπολί-τες;

γ) Γιατί παρασιωπά ο αρθρογράφος από τους αναγνώστες-σας και την άλλη ρύθμιση, σύμφωνα με την ο-ποία (παρά τη δική-μου αντίθετη ά-ποψη) δεν είναι πια Πρόεδρος του Υπηρεσιακού Συμβουλίου Εκκλ. Εκπ/σεως Μητροπολίτης; Μήπως βλέπει και εδώ «υπερεξουσίες»;

δ) Γιατί, ενώ φέρεται να γνωρίζει τα πάντα ο αρθρογράφος-σας, δεν ενημερώνει τους αναγνώστες-σας πάνω στο γεγονός, πως η Εκκλησία διαμαρτύρεται προς το Υπουργείο, επειδή, αντίθετα από τους ισχυρι-σμούς του κ. Σακελλαρίου, περιορί-στηκαν πράγματι σε ικανό βαθμό οι αρμοδιότητες της Εκκλησίας στα συλλογικά όργανα της Εκκλ. Εκπα-ιδευσης; Και γιατί ο έμπειρος περί τα εκκλησιαστικά δημοσιογράφος δεν αντιλαμβάνεται, πως γενικότε-ρη απομύχιση της Εκκλησίας από τις Σχολές, που ετοιμάζουν τα στελέχη-της, παράλογη και ανεπι-τρεπτή, καθ' εαυτήν, θα μπορούσε να οδηγήσει σε περιττές προστρι-βές και σοβαρά αδιέξοδα; Και, α-φού γνωρίζει τόσο καλά τους νό-μους, γιατί παραβλέπει τις διατά-ξεις του Νόμου 590/1977 (ίδιος το ά-ρθρο. 10, εδάφ. η', που προβλέπει μόνιμη Συνδικτική Επιτροπή εκκλ. εκ-παιδευσεως και επιμερφώσεως του κλήρου, άρθρ. 9, όπου ορίζεται ότι η Διарκής Ιερά Σύνοδος «συνεργά-ζεται μετά της Πολιτείας επί των θεμάτων της εκκλ. εκπαίδευσεως», και το άρθρ. 43, που, σε συνδυασμό με το άρθρ. 11 του νόμου 1419/61, προβλέπει τα δικαιώματα του Οι-κουμενικού Πατριαρχείου σε Σχο-λές, που βρίσκονται σε επαρχίες της δικαιοδοσίας-του); Γιατί προκα-λεί ψευδείς εντυπώσεις, εκεί που μόνο υπεύθυνη ενημέρωση δικαιο-λογείται και πολλή περίσκεψη επι-βάλλεται;

3. Ισχυρίζεται ακόμη, πως έγινε δήθεν αντισυνταγματική και παρά-νομη συγκρότηση Υπηρεσιακού Συμβουλίου. Ας αφήσει την ερμη-νεία του Συντάγματος και την πιστή εφαρμογή-του σε αρμοδιότερους απ' αυτόν. Όσο για τη διάταξη του άρθρου 7 του νόμου 1232/82, τον πληροφορώ, πως ούτε εγώ, ούτε ο Υπουργός την αγνοούσαμε. Και δεν υπήρχε βέβαια πρόθεση ή ανάγκη ή σκοπιμότητα να την παρακάμψου-με. Απόδειξη, το ότι, ύστερα από παράκλησή-μου, να μην ανατεθεί σε μένα η αρμοδιότητα Κυβερνητι-κού Επιτρόπου στην Ιερά Σύνοδο της Εκκλησίας της Κρήτης, με εντο-λή του Υπουργού είχα παρακαλέ-σει ανώτατο δικαστικό να αποδε-χθεί τη θέση αυτή και είχαν γίνει και συνεννοήσεις για την εφαρμο-γή, στην περίπτωση αυτή, της πα-ραπάνω διάταξης του νόμου. Ανά-λογες διαδικασίες είχαν αρχίσει για τη συγκρότηση και των άλλων συλλογικών οργάνων του Υπουρ-γείου, που δεν ολοκληρώθηκαν ε-ξαιτίας του ανασχηματισμού της Κυβέρνησης. Μάταιος λοιπόν και ε-δώ ο μύθος του αρθρογράφου-σας να ανακαλύψει και αποκαλύψει σκάνδαλα και ατασθαλίες!

4. Όσον αφορά την αφετηρία του «σκανδάλου», θα ήθελα να περιορί-στώ στα εξής: Σε μένα τον ίδιο και στο Διευθυντή του Γραφείου-του, αλλά και στην αρμόδια Διευθυνση, νομίζω, είχε δοθεί από τον κ. Βερυ-βάκη η ρητή εντολή, να μη γίνει κα-μιά ενέργεια στο θέμα μεταστέγα-σης της Σχολής της Κρήτης κτλ., πριν διευκρινιστεί πλήρως το ζήτη-μα του οικοπέδου Κουνουπιδιανών.

Είναι αναληθέστατος ο ισχυρισμός και παράλογος σκόπευσις, ότι έκαμα δήθεν παρατηρήσεις σε υπηρεσια-κούς παράγοντες, γιατί δεν έσπευ-σαν να απαντήσουν σε έγγραφο του Μητροπολίτη Χανίων σχετικά με τη μεταστέγαση της Σχολής. Το θέμα της μεταστέγασης μιας Σχο-λής ανήκει στην αρμοδιότητα του Εποπτικού Συμβουλίου, που έπρε-πε να γνωματεύσει. Το Συμβούλιο δεν είχε συγκροτηθεί. Εξάλλου, θα έπρεπε να γνωρίζει ο αρθρογρά-φος, ότι Ομάδα Εργασίας, που συγ-κρότησε ο κ. Βερυβάκης, μελετά τη ριζική αναδιάρθρωση της Εκκλ. Εκ-παίδευσης και εξετάζει τόσο τα συ-νολικά, όσο και τα επιμέρους προ-βλήματα των Σχολών. Ύστερα από πρόταση ομάδας, το Υπουργείο έ-χει ζητήσει τις γνώμες των επισκό-πων, στις επαρχίες των οποίων λει-τουργούν Σχολές και τις απόψεις των Διευθυντών. Γιατί έπρεπε να σπεύδουμε στην περίπτωση της Κρήτης; Η μή έγκριση της πρότα-σης για μεταστέγαση της Σχολής και το οικόπεδο διασφάλιζε και τον απαραίτητο χρόνο έδιδε στο Υ-πουργείο, να εξετάσει το πρόβλη-μα σε όλες τις διαστάσεις-του. Ο αρθρογράφος θα έχει πληροφορη-θεί, φαντάζομαι, στο μεταξύ, πως η λύση του θέματος αναζητείται ήδη προς την κατεύθυνση, που είχα και εγώ εισηγήσει: αξιοποίηση, υπέρ της Σχολής, και του οικοπέδου και της προσφοράς της Μονής.

5. Θεωρώ ανεπιτρεπτή κάθε παρα-πέρα συζήτηση γύρω από το λεπτό θέμα του οικονομικού ελέγχου στη Σχολή της Κρήτης, που, προς το πα-ρόν τουλάχιστο, νομίζω πως επι-βάλλεται να παραμείνει σε αυστη-ρές υπηρεσιακά πλαίσια. Επειδή ό-μως ισχυρίστηκε ο αρθρογράφος, ό-τι παρεμποδίστηκε δήθεν ο έλεγ-χος από το Γραφείο του Υπουργού κ. Βερυβάκη, είμαι υποχρεωμένος να δηλώσω τούτο μόνο: ο έλεγχος αποφασίστηκε ύστερα από δικό-μου επείγον έγγραφο προς τον κ. Υ-πουργό, ο οποίος αντέδρασε αμέ-σως και έστειλε αυθημερόν στον κ. Υφυπουργό Οικονομικών το 126/12-5.82 εξαιρετικάς επείγον έγγραφο-του, εν γνώσει και του κ. Δημ. Βερυ-βάκη. Όλα τα άλλα είναι αυθαίρε-τες υποθέσεις. Ας αναμείνει όμως ο αρθρογράφος την ολοκλήρωση του ελέγχου και των σχετικών διαδικα-σιών. Η αλήθεια πολλές φορές δει-νοπαθεί, κάποτε όμως φανερώνε-ται... και φανερώνει.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Αλέξανδρος Παπαδερός

● Το γράμμα του κ. Γ.Π. Μα-ραγκουδάκη:

Κύριε Διευθυντή,

Ύστερα από τη διεκδυσία των απαντήσεων και ανταπαντήσε-ων με τον αρθρογράφο-σας, σχετι-κά με τη σχολή Βελλάς, την Εκκλη-σιαστική Σχολή Κρήτης και το Υ-πουργείο Παιδείας (τεύχη του «ΑΝ-ΤΙ» 209, 210 και 211-212), αποφάσι-σα να δώσω τέλος σε αυτή την α-τέρμονα λεκτική διαμάχη, στην ο-ποία μετέτρεψε την ιδική-μου επι-χειρηματολογία ο κ. αρθρογράφος-σας.

Πριν τον προκαλέσω όμως να α-παντήσει σε ορισμένα καίρια ερω-τήματα, θα ήθελα να παρουσιάσω το τελευταίο-του πορτραίτο, όπως το εμφανίζει ο ίδιος με τα γραφόμε-νά-του στο τεύχος-σας αριθμ. 211-212.

Εμφανίζεται ως μοναδικός φλο-γερός αναζητητής της αλήθειας, α-

φού, όπως διατείνεται, «έχω το α-ναφαίρετο δικαίωμα να χρησιμο-ποιώ οποιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο κρίνω απαραίτητο για την έρευνά-μου και αδιαφορώ τελείως αν αυτό το στοιχείο — εμπιστευτι-κό έγγραφο ή άλλο τι — επιβαρύνει ή ελαφρύνει τη θέση οιοδήποτε. Αρκεί αυτό το στοιχείο να συντελεί στην αποκάλυψη της αλήθειας» (σελ. 48).

Ακόμη, εμφανίζεται αυτόκλητος επιτιμητής της επιτροπής Τύπου της Ι. Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου, του κ. Αλ. Παπαδε-ρού, τεσσάρων μελών της σχολικής εφορείας Βελλάς και εμένα ως διευθυντή του ιδιαίτερου γραφείου του τότε υπουργού Παιδείας (σελ. 30, 31, 44, 45, 46, 47, 48).

Και τώρα — εξοπλισμένος με τα προσόντα της φιλαλήθειας και της «γόνιμης» κριτικής — ας απαντήσει με ένα κοφτό ναι ή όχι στα εξής:

Πρώτο, είναι αλήθεια ή όχι ότι το ένδικο μέσο ανακοπής της ερμηδι-κίας, μια και ασκθεί, επαναφέρει την υπόθεση στην πριν από την ε-ρμηδοκία στάση της δίκης και ότι, συνεπώς, μπορεί να κριθεί η υπόθε-ση ανεξάρτητα από το γεγονός της ερμηδοκίας;

Αυτό, βέβαια, ανεξάρτητα από το γεγονός ότι ο κ. υπουργός Παι-δείας ενημερώθηκε για την επικεί-μενη δίκη, που είχε εγείρει η μνήμη Βελλάς κατά της Παιδαγωγικής Α-καδημίας Βελλάς, από την αρμόδια Δ/νση Θρησκευμάτων του υπουρ-γείου-του την παραμονή ακριβώς της δίκης στις 3 μ.μ. και από το επί-σης γεγονός ότι την ίδια στιγμή έ-δωσε σχετικές εντολές από τηλε-φώνου στο Νομάρχη Ιωαννίνων, στη σχολική εφορεία Βελλάς και στο νομικό σύμβουλο κ. Ντίνο, να παραστεί και να επιδιώξει αναβολή της δίκης.

Δεύτερο, είναι αλήθεια ή όχι ότι σε πρώτη φάση διορίστηκε πρόε-δρος της σχολικής εφορείας Βελ-λάς από τον κ. υπουργό Παιδείας ο «γνώστον φρονιμάτων» διευθυ-ντής-της κ. Κορακιδής και, ακόμη, είναι αλήθεια ή όχι ότι αργότερα α-ποσπάσθηκε από τη σχολή εξαιτίας της συμπεριφοράς-του προς τους σπουδαστές και τα λοιπά μέλη της σχολικής Εφορείας;

Τρίτο, είναι αλήθεια ή όχι ότι και ο κ. Πεζανάκης (γαπητός προστα-τευόμενος του αρθρογράφου-σας) είχε «αποδεχθεί με πολλούς τρό-πους τη μεταστέγαση της Σχολής στην Αγ. Τριάδα» (παράθεμα από την επιστολή της Επιτροπής Τύπου της Ι. Μητροπόλεως Κυδωνίας και Αποκορώνου).

Μήπως ύστερα από την παραπά-νω αποκάλυψη σκοπεύει ο αρθρο-γράφος-σας να τον εγκαταλείψει...

Τέταρτο, είναι αλήθεια ή όχι ότι ο τότε υπουργός Παιδείας δεν απο-δέχθηκε οποιαδήποτε πρόταση για μεταφορά της Εκκλησιαστικής Σχο-λής Κρήτης και γι' αυτό ο «άγιος Χανίων» με έγγραφό-του προς το υ-πουργείο Παιδείας πριν από λίγο καιρό — στις 14 Ιουνίου 1982 — ε-πανέρχεται δριμύτερος στο αίτημά-του, γιατί το υπουργείο Παιδείας δεν απάντησε ούτε στο έγγραφο τη Μονής ούτε στο δικό-του; (Αν-τιγράφο από την ανταπάντηση του αρθρογράφου-σας στην επι-τροπή Τύπου Ι. Μητροπόλεως Κυ-δωνίας και Αποκορώνου, σελ. 31).

Πέμπτο, είναι αλήθεια ή όχι ότι δύο οικονομικοί επιθεωρητές δια-τάχθηκαν να ενεργήσουν σχετικό έλεγχο στην παραπάνω σχολή και ότι, ακόμη διευθυντής του υπο-

γείου Παιδείας διενήργησε και διοικητικό έλεγχο;

Έκτο, είναι αλήθεια ή όχι ότι δεν είμαι συγγενής με τον αρχιμανδρίτη Χ.Μ. και ότι η γνωριμία-μας έγινε πρόσφατα και σε υπηρεσιακό επίπεδο;

Έβδομο, είναι αλήθεια ή όχι ότι δεν είχα καμιά απολύτως ανάμειξη σε οποιαδήποτε προσπάθεια για εκδίωξη του κ. Πεζανάκη από τη διευθυνση της Εκκλησιαστικής σχολής Κρήτης; Ή μήπως η επίκληση από τον αρθρογράφο-σας του με αριθμ. 1884/11-8-81 εγγράφου του Μητροπολίτη Κυδωνίας και Αποκορώνου — εποχή δηλαδή που δεν ήταν στην εξουσία η σημερινή Κυβέρνηση — αποτελεί απόδειξη για το αντίθετο;

Όγδοο και πολύ ουσιαστικό: Είναι αλήθεια ή όχι ότι, αν και *προκάλεσα* τον αρθρογράφο-σας να απαντήσει σε ένα μεγάλο ερώτημα — «Γιατί γράφτηκαν όλα τα παραπάνω — για τη Σχολή Βελλάς, για τη Σχολή Κρήτης και για το υπουργείο Παιδείας — όταν, όπου και όπως γράφτηκαν — και ποιούς φίλους-τους από την Εκκλησία και τη Διεύθυνση Θρησκευμάτων εξυπηρέτησαν», τελικά, δεν είχε το σθένος, αυτός ο φλογερός εραστής της αλήθειας, να απαντήσει ευθέως και ειλικρινά;

Γ.Π. Μαραγκουδάκης
(πρώην διευθυντής
του Ιδιαίτερου Γραφείου
του κ. Υπουργού Παιδείας)

● Η απάντηση του Διευθυντή της Ε.Π. Ακαδημίας της Βελλάς σε προηγούμενο γράμμα της σχολικής εφορείας Βελλάς.

Στα τελευταία τεύχη του «ΑΝΤΙ» (αρ. 210, 211-212) γράφτηκαν για μένα πολλά. Θα απαντήσω σε όλα αυτά με λίγα λόγια σχετικά:

1. Γι' αυτούς που παράνομα παρουσιάστηκαν σαν «Σχολική Εφορεία» ισχύει αυτό που οι ίδιοι γράφουν: «φονάζουν οι κλέφτες για ν' ακούσει ο νοικοκύρης». Αρθρογράφησαν με πολύ θράσος, στο τελευταίο έχασαν και όλη την ψυχραιμία-τους και άφησαν κάθε πρόσχημα. Γιατί σαν παράνομοι και ανεύθυνοι δημιούργησαν στη Σχολή Βελλάς προβλήματα που τα περιγράφει η δημοσιευμένη στο «ΑΝΤΙ» αναφορά-μου, στην οποία έπρεπε να απαντήσω. Δεν αμφισβητούν όσα γράφω, προσπαθούν μόνο να αποδώσουν αλλού τις καθαρά υπηρεσιακές-μου ενέργειες, να αλλοιώσουν τις διαθέσεις, ικανότητες, τα προσόντα-μου. Έτσι εφαρμόζουν οι ίδιοι «τη γνώριμη στον τόπο-τους τακτική, όπως γράφουν, αυτοί που βορύνονται με κατηγορίες να παρουσιάζονται τιμητές και κατήγοροι».

Για πολλούς λόγους οι άνθρωποι αυτοί είναι ακατάλληλοι να κρίνουν τα προσόντα-μου, τις διατριβές, μελέτες και τους τίτλους-μου. Ας διαβάσουν για μένα στο τελευταίο τεύχος της έγκυρης Byzantinische Zeitschrift 75 (1982) σελ. 35-36, 150 και Or. Chr. Per. 47 (1981) σελ. 251-52. Αλλά ούτε και την εκπαιδευτική υπηρεσία και πείρα-μου μπορούν να κρίνουν. Εκτός απ' την Πράξη 4 (1979) του ΥΣΕΕ του ΥΠΕΠΘ (3 Καθηγητές Παν/μίου, 2 επόχους, Νομικός Σύμβουλος) έχει αποφανθεί και επικυρώσει το διορισμό-μου και το Συμβ. της Επικρατείας με την αρ. 1918/81 απόφασή-του. Επιπλέον στις Εκκλησιαστικές Σχολές δεν γίνεται διορισμός χωρίς τη συγκατά-

θεση του «οικείου επισκόπου» που δήλωσε για μένα ότι δεν έχει καμιά αντίρρηση. Ενώ λοιπόν έχω μήκη στη Σχολή απόλυτα νόμιμα αντίθετα αυτοί διορίστηκαν παράνομα και άκυρα, όπως γράφτηκε λεπτομερώς απ' τον αρθρογράφο-σας και γι' αυτό γίνεται τώρα συγκρότηση καινούριας Σχολικής Εφορείας στο ΥΠΕΠΘ.

Αναφέρομαι τώρα σε όσα έγιναν στις δύο «συνεδριάσεις»-μας: Χωρίς να ζητηθεί ο λόγος απ' τον Πρόεδρο για μια συζήτηση με την κατεύθυνσή-του τα 4 νέα μέλη ενωμένα σε πλειοψηφία, χωρίς προσωπική γνώμη, με επικεφαλής τον ένα-τους, άρχισαν να υπαγορεύουν στο γραμματέα τις «αποφάσεις» της Σχολικής Εφορείας. Στην παρατήρησή-μου ότι χρειάζεται και συζήτηση και ότι μερικές «αποφάσεις» δεν στέκονται, η απάντηση ήταν: «έχουμε πλειοψηφία, εσείς ως Πρόεδρος είστε μειοψηφία, γράψτε αργότερα ό,τι θέλετε, δεν μας ενδιαφέρει η γνώμη-σας». Όταν λοιπόν σταθεροποιήθηκε και μονογραφήθηκε το υπαγορευμένο αυτό «πρακτικό», που για πολλούς λόγους δεν το υπαγόρευσε ο Πρόεδρος, σε άλλο χαρτί εσημείωσε τις θέσεις-τους ο Πρόεδρος, που δεν ήταν όμως απλές γνώμες μειοψηφούντος, αλλά διατάξεις νόμων που αγνοούσαν οι νεοφερμένοι και που ακύρωναν τις «αποφάσεις» της Σχολικής Εφορείας. Έτσι διαβάζοντας το «πρακτικό» αυτό κάποιος που ξέρει μπορεί να γελάει όσο θέλει...

Έρχομαι στις «διοικητικές» διαχειριστικές παραλήψεις-τους. Αυτό γράφτηκε και στον «Ηπειρωτικό α' νόμο» και προέρχεται, όπως και όλα τα άλλα, απ' την ίδια, τη μία πηγή στα Γιάννενα και διοχετεύεται παντού. Είναι γνωστή η τακτική: Να μη χτυπήσουμε το δύσκολο στόχο. Με πολιτική παραπλάνηση να δημιουργήσουμε πειστικά ευκολότερο στόχο και να χτυπήσουμε! Για τις διαχειριστικές λοιπόν και διοικητικές παραλήψεις είναι γνωστές οι αναφορές-κρίσεις-μου στην υπηρεσία ως υπεύθυνος διευθυντής, όπως εκείνες για τους ανειδίκευτους - ακατάλληλους οικονόμους της Σχολής που ο Μητροπολίτης για πολλούς δικούς-του λόγους επέβαλε στο Διευθυντή που αρνήθηκε με έγγραφα-του! Τώρα οι υπεύθυνοι ζητούν να δημιουργήσουν υπεύθυνο. Είναι όμως γνωστό ότι «ενοχός ενοχόν ου ποιεί». Και όμως για πρώτη φορά στη δική-μου θητεία στη Σχολή με πρόσθετους προσωπικούς-μου κόπους απερόφησης επί 3 χρόνια από 10-15 εκατ. το χρόνο για συντήρηση εγκαταλελειμμένων κτιρίων πάνω από 15 έτη, για ανανέωση εξοπλισμού, αγορά μαγειρείου, σκευών (τρύπα καζάνια), επίπλων, υδραντλίας, καλοριφέρ και διατροφή, που θα τη θυμούνται χρόνια.

Σύμφωνα με τη νομοθεσία ο Μητροπολίτης είναι και Πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας. Κοντά σ' αυτό κρατάει και όλα τα κλειδιά (πρόσωπα - πράγματα) για τη λειτουργία της Σχολής. Και, όταν θέλει τη λειτουργία της Σχολής και βοηθήσει, δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα. Όταν όμως δεν θέλει, δεν λειτουργεί καλά η Σχολή. Αλίμονο δε, όταν ο Δεσπότης σαν Πρόεδρος της Σχολικής Εφορείας θέλει να εκμεταλλευθεί για τον εαυτό-του περιουσιακά στοιχεία της Σχολής και βραχυκυκλώνει όλο το δίκτυο της Σχολής (Διευθυντή, διοικητικό προσωπικό, διδασκόντες, διδασκόμενους,

κτίρια κ.ά.). Αυτό ακριβώς συμβαίνει επί 20 χρόνια στη Βελλά! Στο διάστημα αυτό η λειτουργία της Σχολής αυτής είναι ένας άθλος των διευθυντών, που όλοι-τους κακοπάθησαν και κακοποιήθηκαν. Χωρίς αισχύνη οι επιστολογράφοι-σας ειρωνεύονται το ενδιαφέρον-μου ως διευθυντή για το συμφέρον της Σχολής και του δημοσίου. Απηχούν βέβαια την ιδέα ότι το ενδιαφέρον αυτό ανήκει αποκλειστικά στο Μητροπολίτη!

Τελικά το μόνο που βγαίνει απ' τις επιστολές-τους, χωρίς να το ομολογούν στα ίδια, είναι ότι με περιέργους και αντιφατικούς τρόπους συνεργάζονται και υπηρετούν τις πολλές παρανομίες του προσωπικού και τώρα κυριαρχεί μοναδικά στα Γιάννενα, του Μητροπολίτη. Υπηρετούν τις πασιγνώστες θέσεις της πάγιας τακτικής του Μητροπολίτη:

1) Ο διευθυντής δεν παίζει κανένα ρόλο στη διοίκηση της Σχολής, δεν έχει δικαίωμα να ενδιαφέρεται για την περιουσία και τα ζητήματα της Σχολής. Αντίθετα, όπου παρουσιασθούν προβλήματα, όλες οι ευθύνες είναι δικές-του. 2) Όταν ενδιαφέρεται για τα πλήρη καθήκοντά-του, πολεμάει το Μητροπολίτη. Το ενδιαφέρον-του τότε είναι ψεύτικο και σαν αιτία έχει τις παραλήψεις-αδυναμίες-του στη διοίκηση της Σχολής. Εν τω μεταξύ έχουν εξασφαλιστεί αρκετές δυσχερείες για το έργο του Διευθυντή. 3) Την απαίτηση του Δεσπότη να ερμηδοικήσει η άλλη πλευρά. Πάντοτε θέλει να δικάζεται χωρίς πολιτική αγωγή και δικηγόρους του αντιδίκου κι αυτό το καταφέρνει. Έτσι όπως ήταν φανερό κέρδισε ο Δεσπότης και την τελευταία απόφαση του Πρωτοδικείου Ιωαννίνων προχθές, παρ' όσα έγγραφα οι επιστολογράφοι-σας περί της... αξίας της ερμηδοικίας και της... «σύλληψης σε βάθος της υπόθεσης» απ' αυτούς.

2) Στον κ. Γ.Π. Μαραγκουδάκη επίσης είναι εύκολο να απαντήσει κανείς. Το κείμενό-του είναι γεμάτο αντιφάσεις και αμυχανία... Δεν έχει σημασία κατά τις νομικές-του γνώσεις η ερμηδοικία στη δική της 10 Ιουνίου που έγινε αιτία και χάθηκε «ερήμνη» η υπόθεση με την προχθεσινή απόφαση, αλλ' είναι έγκλημα η «ασύγνηστη αδιαφορία του Διευθυντή που πήρε αναβολή στις 6 Μαΐου, επειδή δεν υπήρχε επί διήμερο Σχολική Εφορεία. Ότι απομακρύνθηκε... ύστερα από σειρά γεγονότων... ο Δντής για τα οποία όμως παραπέμπει μόνο στις γνωστές-μας επιστολές της «Σχολικής Εφορείας», χωρίς ν' απαντά σε κανένα απ' τα έγγραφα-μου στο ΥΠΕΠΘ. Ποιές ανακρίσεις έγιναν για τα «βαρύντα παραπτώματά-μου»; Ποιό έγγραφο υπηρεσιακό μιλάει γι' αυτά; Αποσπάστηκε με απλό τηλεγράφημα στο ΚΕΜΕ με απαίτηση κρυφών και φανερών παραγόντων απ' τα Γιάννενα. Ποιές ήταν τελικά οι συγκεκριμένες εντολές του κ. Υπουργού που μου δόθηκαν κι εγώ δεν τις ετήρησα;

Τελικά η αμυχανία του ανθρώπου αυτού που κατάφερε να πάρει τέτοια θέση στη δημοκρατική κυβέρνηση όλων των Ελλήνων, να επηρεάζει τον υπουργό Εθν. Παιδείας, έφθασε από έλλειψη στοιχείων για ένα υπάλληλο του κράτους με ανώτερα προσόντα να ερευνηθεί ότι δεν είναι Κρητικός και να υποθέσει τα πολιτικά-του φρονήματα! Έχει όμως ο υπάλληλος φρονήματα, όταν υπηρετεί το κράτος, την κυβερ-

νηση; Είδαμε και πάθαμε να γλυτώσουμε από φακελώματα των φασιστών και τώρα επιχειρούν σε ώρες αδυναμίας να μας φακελώσουν οι δημοκράτες; Έτσι θα κερδίσει τους πολίτες η δημοκρατία; Με όλα αυτά όμως χάθηκε η υπόθεση της Βελλάς...

Με πολλή τιμή
Αλέξανδρος Κορακίδης Δρ. Θ.
Γενικός Επιθεωρητής

16.8.1982

Υ.Γ. Με την επιφύλαξη κάθε δικαιώματος μου ενάντια στους συκοφάντες δυσφημιστές-μου.

ΤΑ ΕΛΛΗΝΟΠΟΥΛΑ ΣΤΗ ΔΥΤ. ΓΕΡΜΑΝΙΑ

● Για την εκπαίδευση των παιδιών των Ελλήνων μεταναστών στη Δυτ. Γερμανία γράφει ο αναγνώστης-μας Αθ. Σάλλας από το Αννόβερο. Να ποιά από τα σχετικά προβλήματα εντοπίζει, με αφορμή την επίσκεψή εκεί, του επόπτη Σ.Ε. Δυτ. Ευρώπης κ. Δημ. Γεωργοβασιλή.

Αγαπητό Αντί,

Το Δ.Υ./9.6.82 έγγραφο από το γραφείο της Εποπτείας στη Βόννη μας γνωρίζει ότι το πρώτο της 19.6.82 ο κ. Επόπτης θα είναι στο Αννόβερο κι ότι επιθυμούσε συνάντηση με το Σύλλογο Γονέων και Κηδεμόνων. Με την ιδιότητα του μέλους του Δ.Σ. παραβρέθηκα. Παραβρέθηκε και το Δ.Σ. του Συλλόγου Εκπαιδευτικών Κάτω Σαξωνίας.

Ο σκοπός της επίσκεψής δεν μας ήταν γνωστός, ούτε το θέμα της συζήτησης, όπως θα έπρεπε, για νά 'χει επιτυχία η συνάντηση.

Έτσι στην αρχή αναμασθήκαν μερικές γενικότητες σχετικά με την κατάσταση της εκπαίδευσης των Ελληνόπουλων της Δυτ. Γερμανίας, γνωστές στους γονείς από παλιά, αλλά και στους αρμόδιους υπηρεσιακούς παράγοντες τώρα, αφού ήρθαν επί τόπου να ενημερωθούν.

Μάλιστα η θέληση των γονέων για τον τύπο εκπαίδευσης των παιδιών-τους είναι εκφρασμένη Ελληνικό Σχολείο/ Βελτίωση του ελληνόγλωσσου προγράμματος για τα παιδιά που επιλέγουν το Γερμανικό Σχολείο. Αυτό το διαπίστωσε και το διατύπωσε κι ο ίδιος ο Υφυπουργός Παιδείας κ. Π. Μοράλης στη συνέντευξή-του της 26.2.82 στο Μόναχο. Προσδιόρισε δε και το επόμενο βήμα που θ' ακολουθήσει: «Να χαρακτηνούν εκείνοι οι άξονες βάσει των οποίων θα έλθει η Υπουργείο Παιδείας σε συζήτηση με το γερμανικό κράτος σχετικά με το όλο πλέγμα της εκπαίδευσης των Ελληνόπουλων στη Γερμανία».

Εξ άλλου κι από τα μαζικά μέσα ενημέρωσης (ελληνική εκπομπή Μονάχου, 12.6.82) πληροφορηθήκαμε ότι ομάδα εργασίας από ειδικούς στο ΥΠΕΠΘ εργάζεται προς την κατεύθυνση, ώστε τα Ελληνόπουλα που επιθυμούν ελληνόγλωσση εκπαίδευση να

μην είναι υποχρεωμένα να φοιτούν στα γερμανικά σχολεία. Γνωρίζουμε λοιπόν ότι και πολιτική βούληση της κυβέρνησης είναι η ίδρυση Ελληνικού Σχολείου.

Εμείς δε οι γονείς από το Ανόβερο, με κοινό με το Σύλλογο Εκπαιδευτικών Κάτω Σαξωνίας υπόνημα, ζητάμε την ίδρυση Ελληνικού Σχολείου στην πόλη μας. Περιμένουμε λοιπόν μια ενημέρωση πάνω στις νεότερες εξελίξεις και συγκεκριμένα αν έχει εξασφαλιστεί το απαραίτητο νομικό πλαίσιο που θα επιτρέπει την ίδρυση Ελληνικών σχολείων.

Ο κ. Επόπτης-μας είπε ότι κάνει προετοιμασία. Αλλά εμείς είμαστε ήδη έτοιμοι. Περιμένουμε την πρωτοβουλία της αρμόδιας ελληνικής αρχής για να έρθουμε αραγοί. Να μην προβαίνουμε σε άσκοπες ενέργειες που θα είναι καταδικασμένες ν' αποτύχουν. Να προχωρήσουμε με σταθερά βήματα, ακολουθώντας τη σωστή διαδικασία για την οριστική λύση του προβλήματος της εκπαίδευσης των παιδιών-μας, για την οποία αποφασίζουν μονοπλευρά οι γερμανικές αρχές με τα δικά-τους κριτήρια και για την εξυπηρέτηση των δικών-τους συμφερόντων. Έτσι εκδιδούν κάθε τόσο κι ένα καινούριο Διάταγμα που ανατρέπει κάθε δικό-μας προγραμματισμό.

Ακολουθήσαν εύλογες ερωτήσεις:

— Ως προς τη δομή και τη λειτουργία του ελληνικού σχολείου. Ο κ. Επόπτης δεν είχε να μας πει κάτι συγκεκριμένο.

— Ως προς τις δυνατότητες προοπτικές που θα έχουν τα παιδιά εδώ, όταν τελειώσουν την υποχρεωτική εκπαίδευση σε ένα ελληνικό σχολείο της Δυτ. Γερμανίας. Ο κ. Επόπτης μας απάντησε ότι το απολυτήριο του Γυμνασίου δεν ανοίγει ευθές το δρόμο εδώ. Ο κάτοχός-του πρέπει ν' αποδείξει, με εξετάσεις, τη γερμανομάθειά-του κι ύστερα μπορεί να αναζητήσει θέση σε Τεχνική Σχολή. Πρέπει να εξασφαλιστεί λοιπόν και η ισοτιμία των τίτλων.

— Ως προς τη συνέχιση σπουδών στα σχολεία επιλογής (Realschule & Gymnasium) πήραμε την απάντηση ότι τα παιδιά των Ελλήνων υπαλλήλων δεν έχουν κανένα πρόβλημα.

Αλλά τα παιδιά-μας είναι παιδιά εργατών — όχι υπαλλήλων — και είναι γνωστές οι δυσκολίες που προβάλλει το οικογενειακό και το κοινωνικό-τους περιβάλλον στην απόδοσή-τους στο σχολείο. (Γνωρίζουμε άλλωστε ότι πολλοί υπάλληλοι έρχονται εδώ για να τυχουν των ευεργετημάτων που παρέχει η ελληνική πολιτεία στα παιδιά των ομογενών που φοιτούν για ορισμένα χρόνια σε σχολεία του εξωτερικού.

— Όταν αναφερθήκαμε στα προβλήματα που θ' αντιμετωπίσουμε με την έναρξη της καινού-

ριας σχολικής χρονιάς — συγκεκριμένα την επάνδρωση των σχολείων με το ανάλογο διδακτικό προσωπικό — είχαμε τη διαβεβαίωση ότι θα έρθουν μεν γρήγορα οι εκπαιδευτικοί που θ' αντικαταστήσουν όσους φεύγουν, αλλά για την έγκαιρη πρόσληψή-τους από τις γερμανικές αρχές — που εξαρτάται από την έγκαιρη διακοπή της σύμβασης εργασίας των παλιών εκπαιδευτικών — πήραμε την απάντηση ότι οι εκπαιδευτικοί αυτοί είναι υπάλληλοι της γερμανικής κυβέρνησης και δεν μπορούν να επέμβουν οι ελληνικές υπηρεσίες.

Αλλά δεν είναι πρώτατα Έλληνες δημόσιοι υπάλληλοι με τις αποδοχές-τους στην Ελλάδα και με την ιδιότητα αυτή δεν έχουν έρθει εδώ όπου πληρώνονται από τους φορολογούμενους Έλληνες εργαζόμενους; Αν είναι έτσι, θα πρέπει — μαζί με τα άλλα — να ρυθμιστεί και η διοικητική υπαγωγή αυτών των εκπαιδευτικών.

Ακόμα στις περιπτώσεις πρόσληψης (ή συνέχισης παροχής υπηρεσιών) ιδιωτικών εκπαιδευτικών θα πρέπει να έχει αποφασιστική αρμοδιότητα η ελληνική υπηρεσία, η έγκριση της οποίας πρέπει να είναι απαραίτητη προϋπόθεση. Υπάρχουν ιδιωτικοί εκπαιδευτικοί που είναι ακατάλληλοι να διδάξουν τα Ελληνόπουλα.

Δυστυχώς η συζήτηση δεν κρατήθηκε στο επίπεδο που απαιτούσε η σοβαρότητα του θέματος. Ο κ. Επόπτης εμπόδιζε την ελεύθερη έκφραση των απόψεων των παρεβρισκόμενων λέγοντας μάλιστα ότι «δεν ξέρουμε τι λέμε». Δε δημιουργήθηκε το κλίμα αμοιβαίας εμπιστοσύνης, απαραίτητη προϋπόθεση για μια καλή συνεργασία.

Μάλλον σύγχυση δημιούργησε η επίσκεψη του κ. Επόπτη. Από τα λεγόμενά-του σχηματίσαμε την εντύπωση ότι δεν έχει προωθηθεί το θέμα της εκπαίδευσης των μεταναστών-πουλων. Και φυσικά δεν θα προωθηθεί με τους αυτοσχεδιασμούς του κ. Γεωργοβασίλη.

Σας ευχαριστώ
Αθανάσιος Σάλλας

● Το Δ.Σ. της Ελληνικής Εργατικής Κοινότητας Λέβερκουζεν και περιχώρων Δυτ. Γερμανίας με ψηφισμά-του εκφράζει τη συμπάραστασή-του στον παλαιστινιακό λαό και χαιρετίζει «τις ελπιδοφόρες κινητοποιήσεις των ισραηλινών εργαζόμενων μέσα στο ίδιο το Ισραήλ».

ΕΝΑ ΣΚΙΤΣΟ

● Σκίτσο που δημοσιεύθηκε στο πρώτο, πειραματικό, φύλλο της ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, έχει θέμα η επιστολή που πήραμε από την αυτόνομη ομάδα «Γυναίκες και πολιτική». Ίδου ποιές είναι οι απόψεις της ομάδας για το σκίτσο:

Η «Ενημέρωση» είναι μια και-

νούρια αριστερή ανεξάρτητη εφημερίδα, που απευθύνεται ιδιαίτερα στο χώρο της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς. Φιλοδοξία της εφημερίδας αυτής είναι να προσφέρει στο κοινό στο οποίο απευθύνεται μια «άλλη» ενημέρωση, μια ενημέρωση όχι διαστρεβλωμένη, όχι μονόπλευρη, όπως εκείνη του αστικού Τύπου, στον οποίο δυστυχώς ο χώρος αυτός, ελλείψει κάποιου εναλλακτικού εντύπου, είναι αναγκασμένος να καταφεύγει. Όμως από το πρώτο φύλλο συναντήσαμε μια δυσάρεστη έκπληξη. Στη σελίδα 4 δημοσιεύεται ένα «χιουμοριστικό» σκίτσο, του οποίου η φιλοξενία, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι αποτελεί επίλογό της σύνταξης. Στο σκίτσο αυτό (που σας στέλνουμε) βλέπουμε δύο κλασικούς αντρικούς τύπους, τον «μαλακά-στό», και τον ευέλικτο εξυπνάκια, που καταφέρνει με ένα έξυπνο κόλπο να γαμήσει τη γυναίκα του πρώτου, χωρίς αυτός να πάρει μυρουδιά τι γίνεται κάτω από τη μύτη-του.

Αυτό που θά 'πρεπε να εξοργίσει κάθε προοδευτικό άνθρωπο δεν είναι μόνο το γεγονός ότι η γυναίκα υποβιβάζεται εδώ σε παθητικό αντικείμενο, μέσο καταξίωσης, σχεδόν σε περιουσιακό στοιχείο του άντρα που την κυκλοφοράει (γιατί πραγματικά με το ίδιο κόλπο ο εξυπνάκιας θα μπορούσε να του είχε κλέψει την ταμπακέρα...) αλλά κυρίως το γεγονός ότι η σύνταξη της εφημερίδας μας προτείνει να γελάσου-

με μ' αυτή την τάξη πραγμάτων, άρα να την αποδεχτούμε άκριτα και αναντίρρητα, όπως έκανε και εκείνη πριν από μας. Μια παρόμοια άλλωστε αντίληψη διαφαίνεται και στο διαφημιστικό σκίτσο της Ε στη σελίδα 9 του ίδιου φύλλου.

Είναι ξεκάθαρο για μας ότι στα σκίτσα αυτά δεν απεικονίζεται μια συγκεκριμένη κατηγορία, ένας ορισμένος τύπος γυναίκας. Δεν βλέπουμε δηλαδή εδώ την άβουλη — παθητική γυναίκα, ούτε την προκλητική και σεξουαλικά πρόθυμη, βλέπουμε το γυναικείο στερεότυπο που έχει καλλιεργήσει με επιμέλεια η αστική ιδεολογία και που η αστική κοινωνία αναπαράγει καθημερινά με αξιοθαύμαστη πιστότητα μέσα από την οικογενειακή διαπαιδαγώγηση, τη σχολική εκπαίδευση, τη διαφήμιση, τον Τύπο.

Αυτό λοιπόν το ίδιο γυναικείο στερεότυπο που η αστική κοινότητα αναπαράγει σε εκλεπτυσμένη μορφή, καλυμμένο με ένα σωρό φτιασιδώματα και ωροιαποιήσεις, βλέπουμε οι φιλόδοξοι συντάκτες της «Εναλλακτικής» ενημέρωσης, όχι μόνο να το αποδέχονται αλλά και να το αναπαράγουν, και μάλιστα μ' έναν τρόπο τόσο χοντρό, απροκάλυπτο και χυδαίο που μόνο τα πορνοπεριόδικα τολμούν να χρησιμοποιήσουν.

Ωστόσο για μας το πρόβλημα δεν σταματάει στις σεξιστικές αντιλήψεις και πράξεις κάποιων κατά τα άλλα συνεπών αριστε-

ρών επαναστατών και επαναστρατιών. Αυτό που κυρίως αμφισβητούμε είναι η ίδια η θεώρηση των μέχρι πρό τινος πολιτικών-μας συντρόφων για την πολιτική. Μια θεώρηση που παρά το ανανεωμένο προσωπείο-της, παρά τις αλλαγές και τις φραστικές αποκηρύξεις παραμένει στη ρίζα-της οπισθοδρομική και αντιδραστική.

Με την εμφάνιση και την ανάπτυξη του φεμινιστικού κινήματος, ήρθε για πρώτη φορά στο πολιτικό προσκήνιο ένας ολόκληρος χώρος, ένα κομμάτι της ζωής του κάθε ανθρώπου, που μέχρι τότε ήταν από την ίδια την Αριστερά συστηματικά αγνοημένο και υποβαθμισμένο. «Το προσωπικό είναι και πολιτικό» αυτό είναι επιγραμματικά το μήνυμα που περισσότερο κι από τις φεμινίστριες πιπιλίζουν σαν καρμελίτσα όλοι οι σύντροφοι «αριστεροί επαναστάτες». Το πόσο επιφανειακή είναι αυτή η παραδοχή φαίνεται σε κάθε-τους ενέργεια και επιλογή, όπως αυτή που επισημάνουμε σήμερα. Ας καταλάβουν επιτέλους ότι ο διαχωρισμός σε καταπιεστές και καταπιεζόμενους δεν είναι απλή υπόθεση, και ότι η καταπίεση δεν περνάει μόνο μέσα από κάποιους μηχανισμούς που η λειτουργία τους είναι λίγο πολύ γνωστή και διαπιστωμένη, αλλά και μέσα από τους ρόλους που ο καθένας από μας επωμίζεται στα πλαίσια του συστήματος και με ελαφριά ίσως καρδιά φέρνει σε πέρας. Για μας λοιπόν οι αριστεροί άντρες που εξαντλούν την επαναστατικότητα-τους σε κάποιες πολιτικές με τη στενή έννοια αναλύσεις, και που σ' όλη την υπόλοιπη συμπεριφορά-τους με ήσυχη τη συνείδησή-τους αναπαράγουν τα πρότυπα μιας κοινωνίας που υποτίθεται πως αντιμάχονται (πχ. γελώντας με σκίτσα σαν και

τα παραπάνω), όπως και οι αριστερές γυναίκες που δεν μπαίνουν στον κόπο να αμφισβητήσουν τον παραδοσιακό γυναικειό-τους ρόλο, σίγουρες πως το επαναστατικό-τους καθήκον σταματάει στη συμμετοχή σε μια διαδήλωση, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν στοιχεία μεταλλαγής.

Χωρίς καμιά ροπή προς αποσπασματικούς χειρισμούς και σεκταριστικές αντιλήψεις, εκτιμούμε πως η συμπαράταξη με αυτό τον πολιτικό χώρο όταν γίνεται με τους σημερινούς όρους είναι όχι μόνο ασαφής και ανατρέψιμη αλλά και πολιτικά αποπροσανατολιστική. Στην προσπάθειά-μας να καταλάβουμε αυτό που θέλουμε ν' αλλάξουμε, και να εντοπίσουμε μέσα στην κοινωνία αυτό που την αμφισβητεί πραγματικά και την αντιμάχεται στη σημερινή-της μορφή δηλώνουμε πως από δω και στο εξής δεν είμαστε διατεθειμένες να προσφέρουμε την συμπαράστασή-μας σε κανέναν χωρίς τους δικούς-μας όρους.

Αυτόνομη Ομάδα
«Γυναίκες και Πολιτική»
Σπίτι Γυναικών
TV και ΜΟΥΝΤΙΑΛ

● Στο γράμμα του Α. Κ. Αλεξόπουλου με θέμα τη μετάδοση του «μουντιάλ» ΑΝΤΙ (τχ. 210) απαντά ο συνεργάτης-μας Άκης Κοσώνας:

Το γράμμα του κ. Α. Κ. Αλεξόπουλου θα μπορούσε να είναι μια συζήτηση και αξιοπρεπής απορία-διαμαρτυρία, αν περιοριζόταν στο ερώτημά-του κατά πόσο ήταν αναγκαίο να μεταδοθούν από την TV οι περισσότερες από τις ποδοσφαιρικές συναντήσεις του Μουντιάλ '82. Ο αναγνώστης όμως επεκτείνεται και επιχειρηματολογεί, προσδίδει ταυτότητες και ατυχώς προσπαθεί μ' ένα μικρό, πτωχό και χωρίς δυνατότη-

τες αφοριστικό γράμμα να ξεμπερδεύει με την υπόθεση που λέγεται ποδοσφαίρο. Όταν χαρακτηρίζουμε κάποιους ανθρώπους «κάφρους», είμαστε υποχρεωμένοι για μια σειρά από λόγους, να εξηγήσουμε αυτή-μας την αποψη πολύ περισσότερο μάλλον όταν αναφερόμαστε στα 3/4 του πληθυσμού της γης. Αν μη τι άλλο ο κ. Αλ. θα πρέπει να νιώθει μοναξιά, εκτός κι αν καταφέρνει να εξασφαλίζει τη συντροφιά και αμέριστη συμπαράσταση του υπόλοιπου 1/4. Δεν πειθεί με τα «επιχειρήματά-» του ο κ. Αλ. μια κι φαίνεται να αγνοεί πλήρως τις κοινωνικές διαστάσεις του ζητήματος, τις συζητήσεις που γίνονται γι' αυτό, το ρόλο-του στην καθημερινή ζωή. Μόνο γι' αυτή την αγνοία-του θα μπορούσε να διεκδικήσει κάποια συγχώρεση. Αλλά προχωρεί. Κι ζητά από την νέα διοίκηση της TV (επιμένοντας στον όρο «κάφρου») να εκπολιτίσει τον «αδαή» και ατυχή κοινωνικό-του περίγυρο.

Βέβαια όποιος ενδιαφέρεται για την «πνευματική άνοδο» των συνανθρώπων-του, υποτίθεται ότι γνωρίζει και νοιάζεται για τα ζητήματα που σε πολλές περιπτώσεις καθορίζουν τη φύση και την εξέλιξη της κοινωνίας-μας. Το να ανήκει στους «αδαή» (δική-του η λέξη) ή στους αδιάφορους, δεν είναι ντροπή. Αρκεί να το παραδέχεται. Και φυσικά, να μην διεκδικεί τίποτα σε ζητήματα που μπορεί να σε πιάσουν αδιάβαστο...

Άκης Κοσώνας

● Για το ίδιο θέμα μας γράφει ο Νικόλαος Ρίζος εργάτης από το Βόλο. Διαμαρτύρεται επίσης γιατί η τηλεόραση δείχνοντας το Μουντιάλ συνέβαλε από την πλευρά της στον «μικροαστικό ωχαδερφισμό-μας» τόσο για το θέμα των Παλαιστινίων όσο και για μια σειρά άλλα προβλήματα.

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601
- Υπεύθυνος τυπογραφείου:
Ιωάννης Δημητρόπουλος
Σπαρτάκου 9, Καλλιθέα
- Καλλιτεχνική επιμέλεια:
NENH PA'ΙΣ
- Μοντάζ:
ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ ΣΠΑΝΟΣ
- Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑ'ΙΤΗΣ
- Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ 72.29.237
- Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ 72.29.237
- Εκτύπωση:
«Εκδοτικά επιχειρήσεις»
N. ΘΕΟΦΑΝΙΔΗΣ» Α.Ε.
Πειραιώς 52, Μοσχάτο
Τηλ. 48.12.558 - 48.22.779

● Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα-του.
● Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 500 δρχ. - Ετήσια 1.000
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ: 3.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:

εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 20
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 40
H.Π.Α. - Καναδάς - Αυστρία:
εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 27
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 53

Αυστραλία - Ωκεανία:

εξάμηνη: απλή δολ. 18
" αεροπ. δολ. 35
ετήσια: απλή δολ. 36
" αεροπ. δολ. 70

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ 601

● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 40
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 60

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
● για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 7232.713
● για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.720
Θεσσαλονίκη

«Επτά κείμενα για τον Νίκο Καββαδία»

Γράφουν: Αλέξανδρος Αργυρίου,
Γιώργος Ιωάννου, Στρατής Τσίρκας
και Ντίνος Χριστιανόπουλος.

Μια έκδοση βασισμένη σε κείμενα ήδη δημοσιευμένα στο ΑΝΤΙ.

Αλλά και δύο ανέκδοτες εργασίες:
Αλεξ. Αργυρίου, «Λούλης κατά Καββαδία»
και Ντίνος Χριστιανόπουλος,
«Ο Γάλλος ποιητής H. J.-M. Levet
και η επίδρασή-του στον Νίκο Καββαδία»

Μία συμβολή στη γνωριμία του ποιητή
των «μακρινών οριζόντων»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 τηλ. 72.29.237 - 72.32.713

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

του 16ου τόμου (Α' εξάμηνο του 1982) της Α' περιόδου

• περιλαμβάνονται τα τεύχη 196 - 208 (8.1.1982 - 25.6.1982) •

Στους δύο πίνακες — ύλης και συνεργατών — τα λήμματα αναγράφονται κατ' απόλυτη αλφαβητική σειρά.

Στην παραπομπή ο πρώτος αριθμός δηλώνει το τεύχος και ο δεύτερος τη σελίδα.

ΕΙΔΙΚΑ ΤΕΥΧΗ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ: 198
ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ: 199
10ΧΡΟΝΑ ΤΟΥ «ΑΝΤΙ»: 200«ΑΝΤΙ-ΦΕΣΤΙΒΑΛ»: 201
ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΗ ΡΥΠΑΝΣΗ: 202, 203, 204
ΤΑΚΗΣ ΣΙΝΟΠΟΥΛΟΣ: 205

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΑΝΤΙΘΕΜΑΤΑ

Καραμάνος, Γ.: Ευτυχές το νέον έτον! 196/46
Κουμανταρέας, Μ.: Η μαγγανεία της Μεγάλης Παρασκευής 203/32
Ραυτόπουλος, Δ.: Συγκρούσεις της αριστερής κριτικής 205/28

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ

196/6, 197/6, 198/6, 199/6, 200/12, 201/6, 202/6, 203/6, 204/6, 205/6, 206/6, 207/6, 208/6

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

196/31, 197/31, 198/20, 199/22, 201/27, 202/38, 204/40, 205/24, 207/28

ΒΟΥΛΗ

Συντάκτης: Πέτρος Στάγκος
Περιμένοντας την εξόφληση ενός διαμαρτυρημένου γραμματίου 196/9
«Καψόνι» για τους υπαλλήλους της Βουλής — Διπλή «κάθαρση» κι ερωτηματικά 197/9
«Αιδώς... Κορίνθιοι!» 199/8
«Δίκπη» εγκύκλιος 200/20
«Λόγω ιδιάζουσας συγκυρίας...» 201/9

ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ • ΕΜΦΥΛΙΟΣ

Κατηφόρης, Γ.: Μια άλλη γνώμη για τη συμφωνία των ποσοστών 196/33
Κατηφόρης, Γ.: Η θεωρία των δύο πόλων 198/38
Ρίχτερ, Χ.: Το βιβλίο του Στ. Σαράφη για τον ΕΛΑΣ 198/48
Σμιθ, Όλε: Η θεωρία των δύο πόλων 198/37

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Βαλεντής, Θουκυδίδης: 203/52
Δούκαρης, Δημήτρης: 203/53
Μπάρτ, Ρολάν: 206/31-37
Σινόπουλος, Τάκης: 205/32
Τοντόρωφ, Νικολάι: 196/37
Χρηστίδης-Δαμνιδής, Χριστόφορος: 199/40

ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ • ΑΜΥΝΑ • ΣΩΜ. ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

— Στρατός, ΑΝΤΙ και φυλακή 206/51

ΔΑΚΤΥΛΙΟΣ 208/9

ΔΙΑΛΟΓΟΣ

196/52, 197/48, 198/51, 199/51, 200/58, 201/50, 202/59, 203/58, 204/50, 205/51, 206/50, 207/50, 208/49

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ

196/45, 197/38, 198/41, 199/40, 200/46, 201/44, 202/50, 203/48, 204/42, 205/46, 206/42, 207/40, 208/39

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ 196/5

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

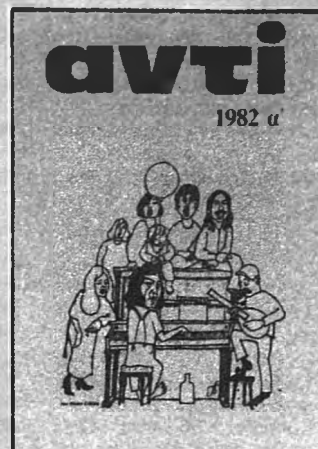
196/3, 197/3, 198/3, 199/3, 200/4, 201/3, 202/3, 203/3, 204/3, 205/3, 206/3, 207/3, 208/3

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ

196/4, 197/4, 198/4, 199/4, 200/10, 201/4, 202/4, 203/4, 204/4, 205/4, 206/4, 207/4, 208/4

— Στρατός και φοιτητικό κίνημα 199/27
Ρεπόρτερ: 3.200 δρχ. κατά κεφαλήν δαπάνη 202/10
Ρεπόρτερ: Δυόμισι δις δίνει η Ελλάδα για τους Νατοϊκούς αμυντικούς σχεδιασμούς 204/8
Ρεπόρτερ: Νατοϊκές δαπάνες 207/16

ΕΠΤΑΕΤΙΑ • ΧΟΥΝΤΑ

— Στρατός και Φοιτητικό Κίνημα 199/27
— Τα καλύτερα παιδιά κουράστηκαν και γύρισαν στα ίδια 199/27
— Ο όρκος των φοιτητών 199/30
— Γεγονότα Νομικής και Τύπος 199/32
— Η επιτροπή φοιτητών Νομικής 199/34
— Οι χουντικοί δεν έχουν ελπίδες 201/8
Γαβριήλ Γ., Κόντου Κλειώ, Μαντζουράνης Γ., Μπίστης Ν., Παπαθεοδώρου Σ.: Δώσαμε όλοι τον όρκο 199/29
Κούλογλου, Στ., Φλώρος, Γ.: Η κατάληψη της Νομικής 199/23
Κούλογλου, Στ.: Από τις προσφυγές, στα στρατοδικεία, στην τσάτσα της Νομικής 199/24ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
σε λίγες μέρεςΟ 16ος τόμος του ΑΝΤΙ
Α' εξάμηνο 1982
(τεύχη 196 - 208)

Σε 760 σελίδες αποτυπώνεται η πολιτική και πολιτιστική-μας ζωή.

Στον τόμο περιλαμβάνονται τα τεύχη - αφιερώματα για τον Τάκη Σινόπουλο, για την ατμοσφαιρική ρύπανση και ντοκουμέντα για την κατάληψη της Νομικής και τα δεκάχρονα του ΑΝΤΙ καθώς και την καταγραφή του ΑΝΤΙ-ΦΕΣΤΙΒΑΛ.

Ζητείστε-τον στα γραφεία του περιοδικού «ΑΝΤΙ»:

Δημοχάρους 60 (Τ.Τ. 601)

Τηλ.: 7232.713 και 7232.819

Ακόμη μπορείτε να βρείτε τους παλιότερους τόμους του περιοδικού, με εξαίρεση τους Α', Β' και Γ' που έχουν ήδη εξαντληθεί.

Το «ΑΝΤΙ» παραμένει σταθερά ένα πλούσιο ενημερωτικό περιοδικό που με τους τόμους, σας προσφέρει μια άμεση πρόσβαση στο πλούσιο υλικό της πρόσφατης ελληνικής ιστορίας.

Παπουτσάνης, Γ.: Η σύγκλητος του Πανεπιστημίου και το ειδικό πειθαρχικό 199/28
Ρεπόρτερ: Η παγίδα του τεχνοκρατικού εκσυγχρονισμού 200/18
Φραντζή, Άντεια: Έργα της δικτατορίας και ημέρες του '87 203/10

ΕΡΓΑΤΙΚΑ • ΣΥΝΔΙΚΑΛΙΣΜΟΣ

— Οι παράξενες διαδικασίες 202/6
Αγγελίδης, Στ.: Το Τεχνικό Επιμελητήριο θεσμός του αστικού κράτους 198/42
Αποστολίδης, Λ.: Το διεκδικητικό πρόγραμμα και η υπόθεση της Αλλαγής 199/18
Εργατικός, Αντ.: Εξυγίανση ή περιπλοκή; 197/17
Οικονόμου, Χρ.: Οι εκλογές στην ΕΣΗΕΑ 204/20
Παπαμάργανης, Θ.: Ο ANTI-330 και το συνδικαλιστικό κίνημα 204/15
Ρεπόρτερ: ΟΤΟΕ — η πρώτη δοκιμασία για το ΠΑΣΟΚ 208/13
Χατζηβασιλείου, Ορ.: Κοινωνική ασφάλιση και Νόμος 825/78 205/16

ΕΥΘΥΜΟΓΡΑΦΗΜΑ

— 6 Γάλλοι γελοιογράφοι 200/30
Ιωάννου, Γ.: Ο Ευρωπαίος 198/32, 197/21, 198/22, 199/13, 200/9, 200/21, 202/12, 203/9, 204/11, 205/8, 206/9, 207/9, 208/8
Ιωάννου, Γ.: «Καιροί» 201/28
Καλαϊτζής, Γ.: 197/8, 200/8, 201/11, 202/9
Καβουινίδης, Σπ.: Γκρηκ κέφι 204/43
Καραμάνος, Γ.: Η σάτυρα της Λέσβου 203/42
ΚΥΡ: Για το ANTI 200/24
Μητρόπουλος, Κ.: Οι προθέσεις του ANTI 200/23
Μποστ: Καζαμίας '82 196/12
Μποστ: Εγώ και το «ANTI» 200/22
Παν-Παν: Ηλιοτρόπια 197/39, 198/41

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ

Καλιόρης, Γ.: Γλώσσα και Λαϊκισμός 207/30
Ξύδης, Αλ.: Ελληνισμός - Δύση - Ευρώπη 202/52
Ποττάκης, Γ.: Από τη Θεωρία στην Πράξη κι αντίστροφα 202/46
Ραυτόπουλος, Δ.: Συγκρούσεις της αριστερής κριτικής 205/26
Φισμπέν, Ανρί: Η δημοκρατία δε διαγράφεται 198/18

ΙΣΤΟΡΙΑ

α. Χρονικό
Μητράλης, Γ.: 1938 — η διάλυση του Πολωνικού ΚΚ 200/40
β. Μελέτες — Άρθρα
Αναστασιάδης, Γ.: Το ANTI και η νεοελληνική ιστορία και ιστοριογραφία 200/32
Τοντόρωφ, Ν.: Βουλγαρία — έτος 1301 196/36

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ • ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΖΩΗ

— Προβλήματα Νεολαίας 201/16
— Τα Ναρκωτικά 201/17
— Αυτοδιαχείριση 201/17
— ANTI και φεμινιστικά 201/18
— Τσιγγάνικες ιστορίες 208/39
Αγγελίδης, Στ.: Το Τεχνικό Επιμελητήριο θεσμός του αστικού κράτους 198/42
Ευθυμίου, Π.: Κόνιτσα - βουρκόπολη της Δεξιάς 205/18

Ζαφειρίδης, Φοίβος: Εναλλακτική λύση στο άσυλο 198/24
Θάνος, Γ.: Αλλαγή κι απόδημος ελληνισμός 201/42
Καράκωστας, Αλ. — Σακελλαρόπουλος Π., Φιλίππου — Νικολοπούλου, Δάφνη: Κοινωνική ψυχιατρική 198/27
Κοσώνας, Άκης: Στα γήπεδα η γη αναστενάζει 208/18
Λύκας, Γ.: Άμεσα αναγκαίος ο δημόσιος φορέας υγείας 197/22
Λύκας, Γ.: Εθνικά υγειονομικά προγράμματα και εθνικός φορέας υγείας 198/35
Λύκας, Γ.: Τα γηρατειά δεν είναι αρρώστια 202/44
Λύκας, Γ.: Καλύτερα γηρατειά υπάρχουν, ελιξίρια νεότητας όχι 206/38
Λύκας, Γ.: Πού είναι η υγειονομική αλλαγή; 208/16
Ματζουράνης, Γ.: Είμαστε μια χώρα μεταναστών 197/24
Πιτσάκης, Γ.: Φυλακές και σωφρονιστικός Κώδικας 198/10
Σακελλαρίου, Κ.Β.: Εκκλησία και κράτος — Ους άνθρωπος συνέζηξε και χωρίζεται; 198/12
Φραντζή, Άντεια: Συμπόσιο Κοινωνικής Ψυχιατρικής 198/23
Χατζηβασιλείου, Ορ.: Κοινωνική Ασφάλιση και Ν. 825/78 205/16
Lebonici, S. - Βουνβιγίση, Α. - Σακελλαρόπουλος, Π. - Καρακώστας, Αλ. - Στυλιανίδης, Στ. - Ιεροδιακόνου, Χ. - Λυμπεράκης, Ε. - Πλουμίδης, Δημ. - Φαλάρας, Β. - Πετρουλάκης, Γ. - Ferrerl, M. - Alby, Jean — Marc: Κείμενα και θέσεις για την Κοινωνική Ψυχιατρική 198/26

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

— Προοπτικές δίκαιης επίλυσης του Κυπριακού 201/14
Καρράς, Ηλ.: Θα πάρει τέλος η αποξένωση με τους Ελληνο-Κύπριους; 200/15
Σέρβας, Πλ.: Δραματικές εξελίξεις 205/14

ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ • ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

— Ατμοσφαιρική ρύπανση 202/23
— Οικολογική «φροντίδα» στο Ναύπλιο 206/80
Ευθυμίου, Ηλίας: Το νέφος πάνω απ' την πόλη 202/24
Ευθυμίου, Ηλίας: Το νέφος, η πολιτεία και η λαϊκή συμμετοχή 203/28
Ευθυμίου, Ηλίας: Επικίνδυνες ουσίες στο νερό της Αθήνας 208/26
Ευθυμίου, Ηλίας: Η ύδρευση Αθηνών-Πειραιώς και περιχώρων 208/28
Ευθυμίου, Πέτρος: Κόνιτσα-βουρκόπολη της Δεξιάς 205/18
Κλουτσινιώτη, Ράνια: Ειδικό φαινόμενο μεγάλης αστικής συγκέντρωσης 202/27
Κλουτσινιώτη, Ράνια: Πονάει πρωτεύουσα, αποκλείσει πρωτεύουσα 207/10
Μαντουβάλου, Μ. — Μάρθα, Λ.: Το «οικοδομικό θαύμα» και οι παγίδες-του 199/38
Μοδινός, Μ.: Τα νέφη της υπερσυγκέντρωσης 202/31
Μοροπούλου, Τώνια: Η δεξιά συσκότιση του νέφους και ο δημοκρατικός εξορκισμός-του 204/24
Παπαγιάννης, Π.: Λαϊκή συμμετοχή 203/30
Παπαγιάννης, Θ.: Το Συμβούλιο της Επικρατείας και το Πάρκο 204/12
Πετράκης, Κ.: Αστική κυκλοφορία και ατμοσφαιρική ρύπανση 203/25
Σαλαμίνιος, Φιλ.: Ιατρικό πρόβλημα ή πολιτική πρόκληση 202/35

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ • ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

Καφαντάρης, Στ.: Η νυν άλλη ανάπτυξη 208/30
Κίτσος, Κ.: Αναμενόμενα οικονομικά θαύματα κι άμεσες θεραπείες 197/14
Κίτσος, Κ.: Η κατάθεση του προϋπολογισμού 202/20
Μαντουβάλου, Μ. — Μάρθα, Λ.: Το «οικοδομικό θαύμα» και οι παγίδες του 199/36
Νεγρεπόντη - Δελιβάνη, Μ.: Κρίσεις και προτάσεις πάνω στα νέα οικονομικά μέτρα 202/18
Ντόκας, Δημ.: Μονεταρισμός και ταξική πάλη 200/43
Παπαγεωργίου, Χρ.: Προς τη μεταβιομηχανική εποχή 208/36
Παπαηλίας, Θ.: Είναι δυνατή η ουσιαστική βελτίωση της οικονομίας μας; 201/40
Ρεπόρτερ: 3.200 δρχ. κατά κεφαλήν δαπάνη 202/10
Ρεπόρτερ: Δυόμισι δις δίνει η Ελλάδα για τους Νατοϊκούς σχεδιασμούς 204/8
Ρεπόρτερ: ΝΑΤΟϊκές δαπάνες 207/16

ΠΑΙΔΕΙΑ • ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

— Στρατός και Φοιτητικό Κίνημα 198/27
— Τα καλύτερα παιδιά κουράστηκαν και γύρισαν στα ίδια 199/27
— Ο όρκος των φοιτητών 199/30
— Η επιτροπή φοιτητών Νομικής 199/34
— Υπόδειγμα πανεπιστημιακής αγραμματοσύνης 200/48
— Νόμος Πλαίσιο: Τα κενά και τα καινούρια 206/20
Βέλτσος, Γ.: Το πανεπιστήμιο σε κρίση ή σε νέκρωση; 208/28
Γιανναδάκης, Ν.: Το τίμημα της προόδου 207/40
Γαβριήλ, Γ. - Κόντου, Κλειώ - Μαντζουράνης, Γ. - Μπίστης, Ν. - Παπαθεοδώρου, Σ.: Δώσαμε όλοι τον όρκο 199/29
Ζωγράφου, Λιλή: Ποιόν εξυπηρετεί η κατάργηση των Ελληνικών Φροντιστηρίων ξένων γλωσσών; 205/48
Ηλιού, Μαρία: Η έρευνα στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα 204/36
Καίσαρης, Ν.: Πανελλήνιες εξετάσεις 208/18
Κούλογλου, Στ.: Απ' τις προσφυγές, στα στρατοδικεία, στην τράτα της Νομικής 199/24
Κούλογλου, Στ. - Φλώρος, Γ.: Η κατάληψη της Νομικής 199/23
Παπουτσάνης, Γ.: Η σύγκλητος του πανεπιστημίου και το ειδικό πειθαρχικό 199/28
Ρεπόρτερ: Καινοτομίες και αμχανίες του Νόμου-Πλαίσιο 199/14
Ρεπόρτερ: Οι παγίδες του τεχνοκρατικού εκσυγχρονισμού 200/18
Σιδέρη, Αλόη: Το αναγκαίο κακό 208/16
Φραγκουδάκη, Άννα: Μονόλογος πάνω στο Νόμο-Πλαίσιο 207/13

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ • ΕΛΛΗΝΙΚΗ

α. Κόμματα
— Ν.Δ.: Η αποσύνθεση προχωρεί 203/18
Βακαλοπούλου, Μπ.: Το παρόν όμως διαφανές 207/18
Δήμου, Τάσος: Το εκλογικό αποτέλεσμα έθεσε θέμα ηγεσίας στο ΚΚΕ 196/14
Δήμου, Τ.: Τα πνιγνρά πλοκάμια 200/47
Ζερβός, Α.: Ανασχηματισμός — Αναδόμηση και αμχανία 208/10
Θρασύμαχος, Ν.Δ.: Η ταυτότητα της κρίσης 203/19
Κούλογλου, Στ.: Διάσπαση, πολυδιάσπαση,

θρυμματισμός στην εξωκοινοβουλευτική αριστερά 200/35

Κούλογλου, Στ.: ΚΚΕ: Αλλαγή και νέα κατανομή 203/15

Κούλογλου, Στ.: Η επίθεση του ΠΑΣΟΚ και η αντεπίθεση αυτοάμυνας του ΚΚΕ 208/14

Λιναρδάτος, Σπ.: Το πρώτο τρίμηνο εξουσίας του ΠΑΣΟΚ — ένας απολογισμός 197/11

Παπασηπλιόπουλος, Σπ.: «Και το μέλλον αδράττον» 205/12

Παπουτσάνης, Γ.: Κεντροδεξιές ζυμώσεις 201/34

Πατρινός, Χρ.: Η οργάνωση ΠΑΣΟΚ στο νομό Αχαΐας 197/28

Στάγκος, Αστ.: ΚΚΕ εσ.: Δύο κόμματα σ' ένα; 207/18

Τζαφέρης, Άλκης: ΚΚΕ εσ.: Προσυνεδριακά προβλήματα 202/13

Φουριγιώτης, Θ.: Η Ν.Δ. στην Αχαΐα 201/38

Φλώρος, Γ.: ΚΚΕ εσ. Δύσκολες λύσεις σε δύσκολους καιρούς 205/10

Ψάλτης, Δ.: ΚΚΕ εσ.: Μετατοπίσεις, αναμονή, ανασυνθέσεις 206/11

Ψάλτης, Δ.: Η μετάβαση που δεν οδηγεί πουθενά 204/23

β. Διεθνείς σχέσεις

Γρίβας, Κλ.: Γενοκτονία και υψηλή πολιτική 208/40

Ευθυμίου, Π.: Η Αλλαγή βρίσκεται στο κέντρο Βορρά - Νότου 206/24

Καρράς, Ηλ.: Θα πάρει τέλος η αποξένωση με τους ελληνο-Κύριους; 200/15

Λιναρδάτος, Σπ.: Το Βελιγράδι μετά τον Τίτο και οι σχέσεις με την Αθήνα 207/21

Μαντζουράνης, Γ.: Ευρωπαϊκές Κοινότητες και Μεσόγειος 206/26

Μαραγκός, Π.: Οι αλλοιθωρισμοί των μέσων μαζικής ενημέρωσης 196/22

Πατρινός, Χρ.: Ελληνικά κόμματα και «Πολωνικά» 196/19

Ρεπόρτερ: ΝΑΤΟϊκές δαπάνες 207/16

Στάγκος, Π.: Το πρώτο «Ευρω-τεστ» για τη δικτατορία στην Πολωνία 196/18

γ. Ειδήσεις — έρευνες

— Αμερικανική Υπηρεσία Πληροφοριών 202/17

— Ο σύμβουλος κ. Δ.Π. Οικονόμου 196/11

Δήμου, Ν.: Ο μεγάλος εκβιασμός — οι παρωχημένοι 205/48

Ευθυμίου, Π.: Κόνιτσα-βουρκόπολη της Δεξιάς 205/18

Θάνος, Γ.: Αλλαγή κι απόδομος Ελληνισμός 201/42

Καλογήρου, Γ.: Βουλευτικές εκλογές '81 κι ένα σωρό άλλα 203/49

Παναγιώτου, Γ.: Κοινοβουλευτική δράση 1977-1981 197/28

Παπουτσάνης, Γ.: Το νομοσχέδιο για τη δημόσια διοίκηση 196/10

Σακελλαρίου, Κ.Β.: Έργα στη Μητρόπολη — απορίες για το υπουργείο 208/14

Φλώρος, Γ.: Κίνημα ειρήνης και διλήμματα των ειρηνοφίλων 206/10

Χασαπιδής, Στ.: Ήθος κι αξιοκρατία 206/40

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ • ΔΙΕΘΝΗΣ

Γενικά

— Ένας «απόρρητος» στρατηγός απαγγέλει 196/31

— Κινήματα Ειρήνης - προοπτικές και στόχοι 201/15

— Περί διασποράς του ολέθρου 202/38

— Φασιστική Διεθνής: τα νήματα οδηγούν στο Λίβανο 204/41

Κωσώνας, Άκης: Στα γήπεδα η γη αναστενάζει 208/18

Χαλλιντέη, Φρεντ: Ντόμινο της δεκαετίας του '80 205/26

Αλγερία

Ευθυμίου, Π.: Η Αλλαγή βρίσκεται στο κέντρο Βορρά - Νότου 206/24

Αργεντινή

— Ν. Ατλαντικός - οι ασκοί του Αιόλου 205/24

Βουλγαρία

Τοντόρωφ, Ν.: Βουλγαρία έτος 1301 196/38

Γαλλία

Κούλογλου, Στ.: Το ΚΚ Γαλλίας μπροστά στο 24ο συνέδριό-του 198/18

Φισμπέν, Ανρί: Η δημοκρατία δε διαγράφεται 198/18

Γιουγκοσλαβία

Λιναρδάτος, Σπ.: Το Βελιγράδι μετά τον Τίτο 207/21

Γουατεμάλα

— Η σφαγή των αμάχων ως πολεμική «τεχνική» 198/21

Δυτική Σαχάρα

Κούλογλου, Στ.: 7 μέρες με το ΠΟΛΙΣΑΡΙΟ 208/22

Ελ Σαλβαδόρ

Ο λαϊκός πόλεμος σε φάση «σταθεροποίησης» 197/31

Αρβανίτης, Φ.: Η πορεία ενός αγώνα 201/30

Ερυθραία

— Το κόκκινο άστρο που δεν ανέτελε 207/28

ΕΣΣΔ

— Θανάων εν τη υπηρεσία και δια ταύτην - Σουσιλάφ 198/20

— Η «επίθεση ειρήνης» του Μπρέζνιεφ 202/38

— Γιούρι, ο άνθρωπός μας 207/29

Χαλλιντέη, Φρεντ: Μόσχα και Μέση Ανατολή 203/38

ΗΠΑ

Χαλλιντέη, Φρεντ: Ντόμινο της δεκαετίας του '80 205/28

Χαλλιντέη, Φρεντ: ΗΠΑ και Μέση Ανατολή 208/20

Ιράν

Μπανί-Σαντρ: Το πραξικόπημα στην Πολωνία λύνει τα χέρια των Αμερικάνων για επέμβαση στο Ιράν 199/20

Χαλλιντέη, Φρεντ: Να γκρεμιστούν τα λάβαρα του Σατανά 207/28

Ιρλανδία

Ρικάκη, Λ.: Το Ιρλανδικό είναι πρόβλημα νεοαποικιοκρατίας 206/22

Ισραήλ

Αρβανίτης, Φ.: Το Παλαιστινιακό έθνος θα ταφεί κάτω από τα συντρίμια της Βηρυτού; 208/12

Ραυτοπούλου, Κατερίνα: Το «Μείζον Ισραήλ» 203/40

Ιταλία

Δεληολάνης, Δ.: ΙΚΚ — Η ρήξη με τη Μόσχα ανοίγει τον «Τρίτο Δρόμο» 201/32

Κίνα

— Τα αντανάκλαστα της αντεπαναστάσεως 197/31

Κορέα

— «1984» 202/39

Λίβανος

Αρβανίτης, Φ.: Το Παλαιστινιακό έθνος θα ταφεί κάτω από τα συντρίμια της Βηρυτού; 208/12

Μεγάλη Βρετανία

— Η σημαντικότερη πολιτική αναμέτρηση 202/38

— Ν. Ατλαντικός - οι ασκοί του Αιόλου 205/24

Μέση Ανατολή

— και χώρια δεν μπορούμε 197/31

— Ο ΟΠΕΚ έμεινε από καύσιμα; 201/27

— Προς δόξαν του ιρακομπααθικού σοσιαλισμού 204/40

Χαλλιντέη, Φρεντ: Μόσχα και Μέση Ανατολή 203/38

Χαλλιντέη, Φρεντ: ΗΠΑ και Μέση Ανατολή 208/20

Πολωνία

— Το αδιέξοδο βαθαίνει 197/32

— Η απογοήτευση και ο τζίρος 198/20

— Αποκηρύσσω μετά βδελυγμίας» 198/20

— Ιστορίες καθημερινές στη Λ.Δ. Πολωνίας 199/22

— Άλλο ένα θερμό καλοκαίρι; 205/25

Αρβανίτης, Φ.: Εί! όχι και να δουλέψουμε... 196/24

Δρόσου, Καίτη: Οι σφαίρες ή το σφυροδρέπανο του στρατηγού Γιαρουζέλσκι 198/9

Καλιόρας, Κ.: Συνέντευξη με τον Ζμπ. Κοβαλέφσκι 197/33

Κοβαλέφσκι, Ζμπ.: Υπόθεση όλων των εργαζομένων 197/32

Λιπίνσκι, Εντ.: Είμαι σοσιαλιστής από το 1906 197/37

Μητραλιάς, Γ.: 1938 - η διάλυση του Πολωνικού ΚΚ 200/4

Ρουμανία

— Ο επόμενος αδύνατος κρίκος; 196/31

Τουρκία

— Προβλήματα Τούρκων πολιτικών προσφύγων 201/17

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΖΩΗ

Γενικά

— 10 χρόνια — 200 τεύχη ANTI 199/12

— Αντι-Φεστιβάλ 200/5

— Αντιο-φεστιβάλ 201/12

— Το πολιτιστικό κίνημα στην Ελλάδα 201/14

— Ήλθαν, είδαν, είπαν 201/22

— Στιγμές γιορτής και συναναστροφής στο ANTI-Φεστιβάλ 201/23

Καλιόρας, Γ.: Γλάσσα και Λαϊκισμός 207/30

Καρανίκας, Χρ.: Έπασαν πολλές συμβατικές 201/21

Εύδης, Αλ.: Ελληνισμός - Δύση - Ευρώπη 202/52

Ραυτοπούλου, Δ.: Συγκρούσεις της Αριστεράς 205/28

Φραντζή, Άντεια: Το Μεσογειακό όνειρο 206/43

α. Βιβλιοκριτική

Δαμβουνέλη, Ελ.: Ρ. Γκρέιβς — Εγώ ο Κλαύδιος 208/48

Δίπλας, Αγγ.: Ο Λόγος της Πιάτσας, το λεξικό της Πιάτσας και η μόδα Ηλίας Πετρόπουλος 200/53

Εμίρης, Γ.: Βασ. Βασιλικού — Τελευταίο Αντίο 199/46

Κοντογιώργης, Γ.: Π. Πετρίδη — Νεοελληνική Πολιτική Ιστορία 201/48

Κριστ, Δέσποινα: Για το έργο του Γ. Χειμωνά 206/48

Λούκος, Χρ.: Π. Πετρίδη — Βιβλιογραφία Ι. Καποδίστρια 197/46

Μεσεβρινός: Άγγ. Βόρνιγγ — Ούτε Αντιγόνη, ούτε Ελένη 198/46

Μιλλιέξ-Γκρίτση, Τατιάνα: Ολυμπίας Παπαδούκα — Κεντρικοί Γυναικείες Φυλακές Αβέρωφ 203/56

Μιλλιέξ-Γκρίτση, Τατιάνα: Σπ. Σίγμα — Η σφαγή των εντόμων 207/49

Μπακαλάκη, Αλεξ.: Στ. Βουτυρά — Η γυναίκα στη μισθωτή εργασία 208/44

Νικολινάκος, Μ.: Βάσως Παπανδρέου — Πολυθεχνικές επιχειρήσεις 202/51

Ρίχτερ, Χ.: Στέφ. Σαράφη — ΕΛΑΣ 196/48

Σέρβας, Πλ.: Ευ. Αβέρωφ - Τσιτσιτά — Ιστορία Χαμένων Ευκαιριών 198/47

Τσάτσος, Δ.Θ.: Ι.Δ. Κουκιάδη — Εργατικό Δίκαιο 204/48

Ψυρούκης, Ν.: Π. Πετρίδη — Ξενική εξάρτηση και Εθνική Πολιτική 207/44

β. Βιβλιοπαρουσίαση

196/49, 197/44, 198/49, 199/48, 200/52, 201/49, 202/58, 203/54, 204/49, 205/50, 206/49, 207/48, 208/46

γ. Εικαστικά

Βέλτσος, Γ.: Μια έκθεση του Μηνά 203/54

Ηλιοπούλου-Ρογκάν, Ντ.: Εικαστικό χρονικό 197/49, 199/50, 200/57, 202/57, 204/46, 206/44
Σταύρακας, Βησ.: Το φεστιβάλ κόμικς της Ανγκουλέμης 202/40

Θέατρο

Κολτσιδοπούλου, Άννη: Κρεατούρες μοναξιάς στο θέατρο «Εντοπία» 200/50
Κολτσιδοπούλου, Άννη: Η σπασμένη στάμνα 207/46

Κούφαλης, Αντ.: Θεατρικά μηνύματα από τη Β. Ελλάδα 204/44

Μπάριμπα, Ε.: Το τρίτο θέατρο 207/42
Παπαγιάννη, Βασ.: Ο «Φον Δημητράκης» στο Θεσσαλικό θέατρο 207/42

ε. Κινηματογράφος

Καρακάσης, Γρ.: Ο άνθρωπος από σίδηρο 197/40

Ρεντζής, Θ.: Ηλεκτρικός Άγγελος 199/45

στ. Λογοτεχνία

Βαγενάς, Ν.: Σχόλια στο Νεκρόδειπνο του Τάκη Σινόπουλου 205/40

Κοντός, Γ.: Τάκης Σινόπουλος 205/32

Μαρωνίτης, Δ.Ν.: Ο βιβλιοκριτικός διάλογος του Τάκη Σινόπουλου με την ποίηση 205/33

Μπαρτ, Ρολάν: Σε πρώτο πρόσωπο - Ψήγματα γραφής 206/32

Νεγρεπόντης, Γ.: Παιδική Βιβλιοθήκη 198/44

Παπαβασιλείου, Β.: Ρολάν Μπαρτ 206/31

Παπαδημητράκοπουλος, Ηλ.: Η κηδεία 205/38

Παυλόπουλος, Γ.: Τα ποιήματα της συνεργα-

σίας μου με τον Τάκη Σινόπουλο 205/44
Ραυτοπούλου, Δ.: Συγκρούσεις της αριστερής κριτικής 205/28

ζ. Μουσική

Λεωτσάκος, Γ.: Ξένα ακρόαμα, ΕΕΜ, Κρατική 197/42

Λεωτσάκος, Γ.: Πρώτες εκδηλώσεις του 1982 199/42

Λεωτσάκος, Γ.: Κρατική ρεσιτάλ, μουσική δωματίου 201/46

Λεωτσάκος, Γ.: Κυρίως μουσική δωματίου 202/56

Λεωτσάκος, Γ.: Ελληνικά έργα και Μπετόβεν 204/47

Λεωτσάκος, Γ.: Νέοι (!) καλλιτέχνες μας στην Κρατική 207/41

Λεωτσάκος, Γ.: Κριτική και Αντικριτική 208/41

ΤΥΠΟΣ •

ΜΕΣΑ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

— «Εκπρόσωποι»: η πορεία ενός περιοδικού 197/38

— Γεγονότα Νομικής και ο Τύπος 199/32

— Το «ΑΝΤΙ» και οι αναγνώστες του — έρευνα 200/25

— Το «πνεύμα» του «ΑΝΤΙ» 200/26

— Εναλλακτικός Τύπος 201/15

— Πριν δώσεις δραχμή διάβασε τον «Οδηγητή» 201/18

— Αντι-χαιρετισμοί 201/20

— Ένας δαιμόνιος ρεπόρτερ 202/15

— «ΟΔΗΓΗΤΗΣ» η φαντασία στην εξουσία 204/22

Αναστασιάδης, Γ.: Το ΑΝΤΙ και η νεοελληνική ιστορία και ιστοριογραφία 200/32

Δήμου, Ν.: Χρονικό μιας δημοσιογραφικής εμπειρίας 205/48

Καλλιγιάς, Κ.: Η πρώτη έκδοση του «ΑΝΤΙ» 201/13

Καρακάσης, Π.: Ο Τύπος και η ταϊνία «Άνθρωπος από σίδηρο» 197/40

Καρράς, Ηλ.: Πώς βλέπουν οι αναγνώστες το ΑΝΤΙ 200/28

Κυριαζίδης, Ν.: Πόση είναι η διαφήμιση στις εφημερίδες 203/22

Κυριαζίδης, Ν.: Τα ακαθάριστα έσοδα των εφημερίδων 204/18

Μαραγκός, Π.: Οι αλλοιθωρισμοί των μέσων μαζικής ενημέρωσης 196/22

Μητρόπουλος, Ν.: Προπέτασμα καπνού 204/16

Μητρόπουλος, Ν.: Ο Τύπος και η ουρά του ψαριού 205/9

Οικονόμου, Χρ.: Οι εκλογές στην ΕΣΗΕΑ 204/20

Παρινός, Χρ.: «Πολωνικά» και ΕΡΤ 198/8

Ρεπόρτερ: Συνταγή για «αποκλειστικές» συνεντεύξεις 199/10

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Αγγελίδης, Στ.: 198/42
Αναστασιάδης, Γ.: 200/32
Αποστολίδης, Α.: 199/18
Αρβανίτης, Φ.: 196/24, 201/30, 208/12
Αβέρωφ - Τσιότσας, Ευ.: 198/47
Alby, Jean - Marc: 198/26

Βαγενάς, Ν.: 205/40
Βακαλοπούλου, Μπ.: 207/18
Βαλεντής, Θουκ.: 203/52
Βασιλικός, Β.: 199/46
Βέλτσος, Γ.: 203/54, 206/28
Βουτυράς, Στ.: 208/44
Bourguignon, A.: 198/26

Γαβριήλ, Γ.: 199/29
Γιανναδάκης, Ν.: 207/40
Γκρέηβς, Ρ.: 208/48
Γρίβας, Κλ.: 208/40

Δαμβουνέλη, Ελ.: 208/48
Δεληολάνης, Δ.: 201/32
Δήμου, Ν.: 205/48
Δήμου, Τ.: 196/14, 200/47
Δίπλας, Άγγ.: 200/53
Δούκαρης, Δ.: 203/53
Δρόσου, Κ.: 198/9
Εμίρης, Γ.: 199/46
Εργατικός, Αντ.: 197/17
Ευθυμίουπουλος, Ηλ.: 202/24, 203/28, 208/26, 28
Ευθυμίου, Π.: 205/18, 206/24

Ζαφειρίδης, Φ.: 198/24
Ζερβός, Α.: 208/10
Ζωγράφου, Λ.: 205/46

Ηλιοπούλου - Ρογκάν, Ντ.: 197/49, 199/50, 200/57, 202/57, 204/46, 206/44
Ηλιού, Μ.: 204/36

Θάνος, Γ.: 201/42
Θρασύμαχος, Ν.Δ.: 203/19

Ιεροδιακόνου, Χ.: 198/26
Ιωάννου, Γ.: 196/32, 197/21, 198/22, 199/13, 200/9, 21, 210/28, 202/12, 203/9, 204/11, 205/8, 206/9, 207/9, 208/8

Καβουνίδης, Σπ.: 204/43
Καίσαρης, Ν.: 206/18
Καλαϊτζής, Γ.: 197/8, 200/8, 201/11, 202/9
Καλιόρας, Κ.: 197/33
Καλιόρης, Γ.: 207/30
Καλλιγιάς, Κ.: 201/13
Καλογήρου, Γ.: 203/49
Καρακάσης, Π.: 197/40
Καρακώστας, Αλ.: 198/26, 27
Καραμάνος, Γ.: 196/46, 203/42
Καρανίκας, Χρ.: 201/21
Καρράς, Ηλ.: 200/15, 28
Κατηφόρης, Γ.: 196/33, 198/38
Καφαντάρης, Στ.: 208/30
Κίτσος, Κ.: 197/14, 202/20
Κλουτσινιώτη, Ρ.: 202/27, 207/10
Κοβαλέφσκι, Ζμπ.: 197/32, 33
Κολτσιδοπούλου, Άννη: 207/46
Κοντογιώργης, Γ.: 201/48
Κοντός, Γ.: 205/32
Κόντου, Κλ.: 199/29
Κοσώνας, Ακ.: 208/18
Κουκιάδης, Ι.Δ.: 204/48
Κουλόγλου, Στ.: 198/16, 199/23, 24, 200/35, 203/15, 206/14, 208/22
Κουμαντάρης, Μ.: 203/32
Κούφαλης, Αντ.: 204/44
Κριστ, Δ.: 206/46
Κυρ: 200/24
Κυριαζίδης, Ν.: 203/22, 204/18

Λεωτσάκος, Γ.: 197/42, 199/42, 201/46, 202/56, 204/47, 207/41, 208/41
Λιναρδάτος, Σπ.: 197/11, 207/21
Λιπίνσκι, Εντ.: 197/37
Λούκος, Χρ.: 197/46
Λύκας, Γ.: 197/22, 198/35, 202/44, 206/38, 208/16
Λυμπεράκης, Ε.: 198/26
Lebonici, S.: 198/26

Μαντουβάλου, Μ.: 199/36
Μαραγκός, Π.: 196/22
Μάρθα, Λ.: 199/36
Μαρωνίτης, Δ.Ν.: 205/33
Ματζουράνης, Γ.: 197/24, 199/29, 206/26

Μηνάς: 203/54
Μητραλιάς, Γ.: 200/40
Μητρόπουλος, Ν.: 204/16, 205/9
Μιλλιέξ - Γκρίτση, Τατιάνα: 203/56, 207/49
Μοδινός, Μ.: 202/31
Μοροπούλου, Τ.: 204/24
Μπακαλάκης, Αλεξ.: 208/44
Μπάνι - Σαντρ: 199/20
Μπάριμπα, Ε.: 207/42
Μπαρτ, Ρ.: 206/31-37
Μπίστης, Ν.: 199/29
Μποστ: 196/12, 200/22
Νεγρεπόντης, Γ.: 198/44
Νεγρεπόντη - Δελιβάνη, Μ.: 202/18
Νικολινάκος, Μ.: 202/51
Ντόκας, Δημ.: 200/43
Ξύδης, Αλ.: 202/52

Οικονόμου, Χρ.: 204/20
Παναγιώτου, Γ.: 197/28
Παν - Παν: 197/39, 198/41
Παπαβασιλείου, Β.: 206/31
Παπαγεωργίου, Χρ.: 208/36
Παπαγιάννης, Θ.: 204/12
Παπαγιάννης, Π.: 203/30
Παπαγιάννη, Β.: 207/42
Παπαδημητράκοπουλος, Ηλ.: 205/38
Παπαδόουκα, Ολ.: 203/56
Παπαηλίας, Θ.: 201/40
Παπαθεοδώρου, Σ.: 199/29
Παπαμάργαρης, Θ.: 204/15
Παπανδρέου, Β.: 202/51
Παπασηπλιόπουλος, Σπ.: 205/12
Παπουτσάνης, Γ.: 196/10, 199/26, 201/34
Παρινός, Χρ.: 196/19, 197/28, 198/8
Παυλόπουλος, Γ.: 205/44
Πετράκης, Κ.: 203/25
Πετρίδης, Π.: 197/46, 201/48, 207/44
Πετρόπουλος, Ηλ.: 200/53
Πετρουλάκης, Γ.: 198/28
Πιτσάκης, Γ.: 198/10
Πλουμίδης, Δημ.: 198/26
Ποττάκης, Γ.: 202/46

Ραυτοπούλου, Δ.: 205/28

Ραυτοπούλου, Κ.: 203/40
Ρεντζής, Θ.: 199/45
Ρεπόρτερ: 199/10, 14, 200/18, 202/10, 204/8, 207/16, 200/18, 207/16, 208/13
Ρικάκη, Λ.: 206/22
Ρίχτερ, Χ.: 196/48
Σακελλαρίου, Κ.Β.: 198/12, 208/14
Σακελλαρόπουλος, Π.: 198/26, 27
Σαλαμίνιος, Φιλ.: 202/35
Σαράφης, Στ.: 196/48
Σέρβας, Πλ.: 198/47, 205/14
Σιδέρη, Αλδ.: 206/16
Σίγμα, Σπ.: 207/49
Σινόπουλος, Τ.: 205/32, 33, 40, 44
Σμιθ, Όλε: 198/48
Στάγκος, Αστ.: 207/18
Στάγκος, Π.: 196/9, 16, 197/9, 199/8, 200/20, 201/9
Σταύρακας, Βησ.: 202/40
Στυλιανίδης, Στ.: 198/26

Τζαφέρης, Άλ.: 202/13
Τοντόρωφ, Ν.: 196/36, 37
Τσάτσος, Δ.Θ.: 204/48
Φαλάρας, Β.: 198/26
Φίσιμπε, Ανρί: 198/18
Φιλίππου - Νικολακοπούλου, Δ.: 198/27
Φλώρος, Γ.: 199/23, 205/10, 206/10
Φουρνιώτης, Θ.: 201/36
Φραγκουδάκη Άννα: 207/13
Φραντζή Άντεια: 198/23, 203/10, 206/34
Ferrer, M.: 198/26

Χαλλιντέη, Φρεντ: 203/38, 205/26, 207/26, 208/20
Χασαπίδης, Στ.: 206/40
Χατζηβασιλείου, Ορ.: 205/16
Χειμωνάς, Γ.: 206/46
Χρηστίδης - Δαμνιδής, Χριστ.: 199/40

Ψάλτης, Δ.: 204/23, 206/11
Ψυρούκης, Ν.: 207/44

ΑΘΗΝΑ
ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΑΡΙΣΙ
ΛΥΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗ
ΜΙΛΑΝΟ
ΖΥΡΙΧΗ
ΓΕΝΕΥΗ
ΡΩΜΗ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
ΝΤΥΣΣΕΛΝΤΟΡΦ
ΤΙΡΑΝΑ
ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
ΒΙΕΝΝΗ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΚΑΪΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
ΓΙΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΤΖΕΝΤΑ
ΝΤΑΧΡΑΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΙ
ΚΟΥΒΕΪΤ
ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

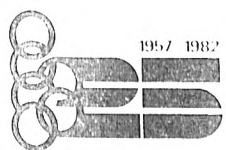
Έχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε μέ την 'Ολυμπιακή στό έξωτερικό

Η 'Ολυμπιακή 'Αεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς. Καί μαζί της, αίσθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ή ελληνική φιλοξενία σας συνοδεύει παντού.

Επί πλέον, οί περισσότερες πτήσεις της 'Ολυμπιακής, γίνονται χωρίς ενδιάμεσους σταθμούς. Για παράδειγμα, ή 'Ολυμπιακή πετάει κατευθείαν γιά Νέα 'Υόρκη. Έτσι φθάνετε γρήγορα καί ξεκούραστα, μέ τά πιό σύγχρονα αεροσκάφη.

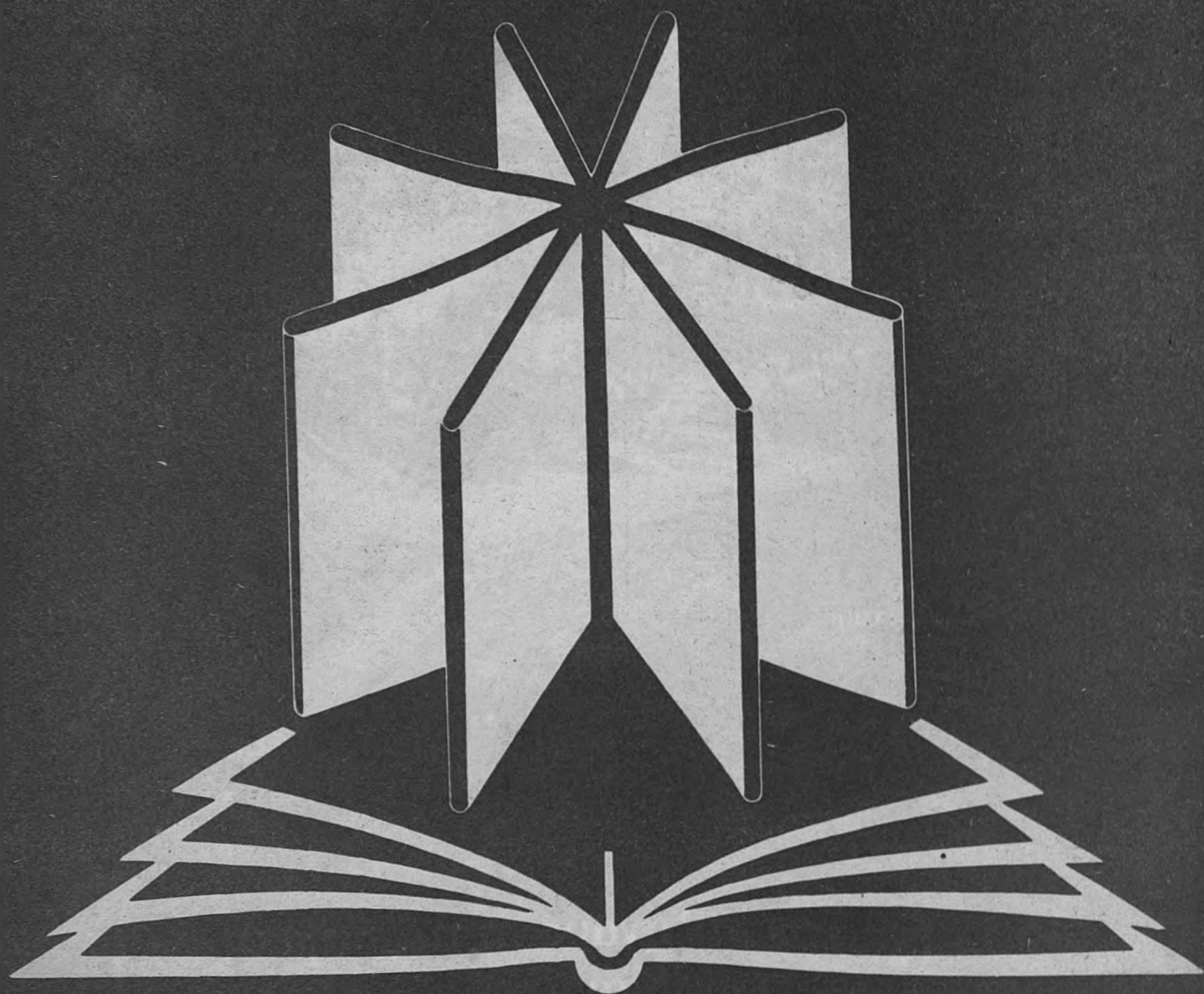
Ταξιδεύοντας στό έξωτερικό, γιά δουλειές ή διακοπές, ό καθένας από τούς 28 προορισμούς μας, είναι ένας λόγος γιά νά πετάξετε μέ την 'Ολυμπιακή 'Αεροπορία. Άλλά υπάρχει πάντα άκόμα ένας λόγος: ή ευχαρίστηση από τό ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Γιά περισσότερες πληροφορίες αποταθείτε σέ μās ή στόν πράκτορά σας

3^ο ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΑΘΗΝΑ · ΠΕΔΙΟΝ ΑΡΕΩΣ

10 - 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1982

ΟΡΓΑΝΩΣΗ: ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΚΔΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΥ